

Programmabegroting 2026

gemeente

Winterswijk

Inhoudsopgave

Inhoudsopgave.....	3
Voorwoord	4
De financiële positie van de gemeente Winterswijk in meerjarenperspectief	5
Leeswijzer	10
Programma 1 Sociaal krachtig Winterswijk	11
1.1 Volksgezondheid.....	12
1.2 Maatschappelijke ondersteuning	14
1.3 Jeugd	18
Financiële onderbouwing programma 1	23
Programma 2 Meedoen in Winterswijk	28
2.1 Cultuur	28
2.2 Sport	32
2.3 Inkomen en participatie	33
2.4 Educatie	37
Financiële onderbouwing programma 2	39
Programma 3 Wonen en werken in Winterswijk	43
3.1 Openbare ruimte	44
3.2 Klimaat, water en milieu	47
3.3 Duurzaamheid en milieu	49
3.4 Gebiedsontwikkeling en wonen	51
3.5 Economie en Lobby	62
Financiële onderbouwing programma 3	67
Programma 4 Bestuurlijk Winterswijk	75
4.1 Bestuur, organisatie en dienstverlening	75
4.2 Openbare orde en veiligheid	78
Financiële onderbouwing programma 4	82
Programma 5 Inkomsten van Winterswijk	85
5.1 Algemene middelen	85
5.2 Lokale belastingen	86
Financiële onderbouwing programma 5	87
Paragrafen	89
Paragraaf lokale heffingen	89
Paragraaf weerstandsvermogen en risicobeheersing	96
Paragraaf onderhoud kapitaalgoederen	107
Paragraaf financiering	112
Paragraaf bedrijfsvoering	116

Paragraaf verbonden partijen	122
Paragraaf grondbeleid	136
Paragraaf wet open overheid (Woo)	144
Bijlagen.....	145
Bijlage 1 Financiële tabellen	145
Bijlage 2 Reserves en voorzieningen.....	151
Bijlage 3 Beleidsindicatoren.....	155
Bijlage 4 Investerings.....	157
Bijlage 5 Uitgangspunten begroting 2026-2029.....	161

Voorwoord

Voorwoord

Beste leden van de gemeenteraad van Winterswijk,
Het college presenteert met trots de laatste begroting van deze bestuursperiode. Het college is trots op de resultaten die in de afgelopen periode zijn geboekt en de zaken die in gang zijn gezet.

De landelijke verkiezingen in oktober 2025 en de gemeenteraadsverkiezingen in maart 2026 brengen een aantal zaken onzekerheden met zich mee. Met de gemeenteraadsverkiezingen in het vooruitzicht staat dit jaar in het teken van het afronden en doorpakken.

Lopende projecten worden voltooid en plannen die samen met de raad en de samenleving zijn ontwikkeld, krijgen uitvoering. De begroting bevat stevige investeringen in de openbare ruimte en maatschappelijke voorzieningen. Zo maakt de gemeente in het jaar 2026 een inhaalslag in het onderhoud van wegen en wordt gestart met de vernieuwing van basisschool Woold. Ook wordt de vergroening van de Markt voortgezet. In Winterswijk komt bovendien een parkeerverwijssysteem, waardoor het zoekverkeer in het centrum verminderd moet worden. Verder is er aandacht voor groot onderhoud aan de riolering en de openbare verlichting. De bouw van de nieuwe supermarkt aan de Kloetenseweg, met daarbij 28 huurappartementen krijgt in 2026 vorm. Daarnaast start naar verwachting in 2026 de bouw van woningen in De Rikker, op de locatie van de voormalige Middelbare Agrarische School (MAS) en De Harmonie.

Daarnaast stelt het college de gemeenteraad voor om €18 miljoen te reserveren voor investeringen in bouw en renovatie van schoolgebouwen. Dat maakt dat we werk kunnen maken van de bouw aan een nieuw Integraal Kindcentrum in Winterswijk Zuid-West, waarin mogelijk Obs de Schakel, basisschool Juliana en Speciale basisschool De Korenburg worden ondergebracht. Het plan hiervoor wordt de komende tijd verder uitgewerkt. Een deel van de reservering is bestemd voor de renovatie van basisschool 't Kempken in Meddo.

Naast investeringen in het fysieke domein wordt in 2026 ook voor het sociale domein en de publieke dienstverlening werk gemaakt van de uitvoering van diverse beleidsprogramma's die in deze raadsperiode zijn vastgesteld. Het gaat onder meer om het uitvoeringsprogramma sociaal domein, het beleidsplan Armoedevrij, het project Bewegen, Ontmoeten, Spelen en Sporten (BOSS). Daarnaast hebben we middelen geraamd voor het opstellen van het omgevingsplan, 100% Winterswijk en bijdragen aan evenementen. Om beter in contact te blijven met inwoners en belangenorganisaties in het buitengebied wordt een vast aanspreekpunt voor het buitengebied aangesteld. Met dank aan de bijdragen van onze medewerkers presenteren we deze (meerjaren)begroting aan uw raad. We hebben vertrouwen dat we met de juiste focus en door er samen de schouders onder te zetten, de uitdagingen van vandaag en morgen aan kunnen.

In het afgelopen jaar hebben we voorstellen gedaan om onze organisatie op sterkte te brengen, de continuïteit van onze dienstverlening te versterken en de kwetsbaarheden in de bedrijfsvoering en ambtelijke organisatie te reduceren. Concreet werken we aan het verbeteren van onze digitale toegankelijkheid, het standaardiseren van processen en het uniformeren van geautomatiseerde systemen. Hiervoor zijn in deze begroting middelen gereserveerd. De regionale samenwerking krijgt verder vorm. In 2026 organiseren wij samen met de gemeente Oost-Gelre het landelijk VNG-Congres. Ook hebben we de moties die door uw raad zijn ingediend bij de behandeling van de Kaderbrief 2026 kunnen verwerken. Tot slot is het relevant te melden dat we de ontwikkeling van de lokale lasten beperken tot een trendmatige stijging. Door de toevoeging van middelen aan de egalisatievoorziening Riolering in 2025 is een verhoging van de rioolheffing niet nodig.

Onze financiële positie blijft solide. Dankzij de ruime reserves en de toevoeging aan de egalisatievoorziening riolering in 2025 hoeven we de rioolheffing in 2026 niet te verhogen. De ontwikkeling van de lokale lasten blijft beperkt tot een trendmatige stijging. We presenteren een sluitende begroting voor 2026, conform de adviezen van de VNG en de kaders van de Provincie Gelderland. Daarbij maken wij gebruik van de mogelijkheid om een deel van het surplus in de algemene reserve in te zetten als structureel dekkingsmiddel.

Met deze begroting kijken we met vertrouwen vooruit. We zijn ervan overtuigd dat Winterswijk, met focus, samenwerking en daadkracht, de uitdagingen van vandaag en morgen aankan.

We kijken uit naar de behandeling op 4 en 6 november aanstaande.

Met vriendelijke groet,

Het college van burgemeester en wethouders

De financiële positie van de gemeente Winterswijk in meerjarenperspectief

Inleiding

De gemeente Winterswijk beschikt over een ruime financiële reservepositie. De beschikbare middelen zijn vorig jaar aanzienlijk verruimd doordat de algemene uitkering van het gemeentefonds ten opzichte van de raming van mei 2024 met ca. € 9,5 miljoen is gestegen. Daarnaast hebben we, mede naar aanleiding van de gedachtewisseling met uw Raad bij de behandeling van de jaarstukken 2024, verder invulling gegeven aan het realistisch ramen. Naast deze comfortabele uitgangspositie is de financiële toekomst op een aantal aspecten nog onzeker. De landelijke inflatie wordt in de bijstelling voor lonen en prijzen nog niet volledig door het Rijk gecompenseerd.

De afgelopen jaren zijn ondanks de financiële onzekerheid keuzes gemaakt, reserves gevormd en is er een financieel solide beleid gevoerd. Winterswijk is een financieel gezonde gemeente. We presenteren conform het advies van de VNG en de kaders van de provincie Gelderland voor 2026 een sluitende begroting. In de voorliggende begroting geven we uitvoering aan veel plannen die in deze raadsperiode zijn ontwikkeld. Concreet noemen we het Uitvoeringsprogramma Sociaal Domein, het Beleidsplan armoedevrij, de visie op Bewegen, Ontmoeten, Sporten en Spelen BOSS. Daarnaast hebben we middelen geraamd voor het opstellen van een omgevingsplan, voor 100% Winterswijk en voor een bijdrage aan evenementen. In de afgelopen jaren hebben we voorstellen gedaan om onze organisatie op sterkte te brengen; dit heeft ook een plek gekregen in de begroting. Ook hebben we de moties die door de raad zijn ingediend bij de behandeling van de Kaderbrief 2026 kunnen verwerken. Navolgend is opgenomen op welke wijze wordt omgegaan met deze moties.

M1 Aanspreekpunt buitengebied Winterswijk

In deze motie is het college verzocht de mogelijkheden te onderzoeken om vanaf de programmabegroting 2026 structurele middelen op te nemen voor een aanspreekpunt voor de inwoners en belangenorganisaties van het buitengebied van Winterswijk. In de begroting is een formatie-uitbreiding opgenomen voor een aanspreekpunt buitengebied in het fysieke domein.

M2 Impuls wegenonderhoud buitengebied

In deze motie is het college verzocht aanvullend budget op te nemen in de begroting 2026-2029 voor de jaren 2026 en 2027, om een inhaalslag te maken voor de uitvoering van kleine reparaties en preventief onderhoud aan wegen in het buitengebied. Daarnaast is verzocht uiterlijk in 2026 een nieuw beheerplan op te stellen en de werkzaamheden te prioriteren op basis van schadebeelden. Ook is gevraagd te onderzoeken welke mogelijkheden er zijn om structureel meer preventieve maatregelen te nemen. In de begroting voor 2026 is hiervoor € 250.000 opgenomen; voor 2027 is een bedrag van € 200.000 opgenomen.

M5 IHP

In deze motie is het college verzocht de financiële ramingen van het Integraal Huisvestingsplan (IHP) te actualiseren en te onderzoeken in hoeverre (gedeeltelijke) uitvoering van het IHP mogelijk is. De uitkomsten hiervan moeten worden betrokken bij de opstelling en behandeling van de programmabegroting 2026-2029. De raad heeft uitgesproken prioriteit te geven aan de realisatie van het IHP, boven andere getemporiseerde grote projecten. In deze begroting stellen wij voor een bestemmingsreserve IHP Onderwijs te vormen en een bedrag van € 18.332.302 toe te voegen vanuit de algemene reserve.

M8 Steunfonds voor lokale evenementen

In deze motie is het college verzocht gemeentelijke expertise in te zetten om initiatiefnemers van kleinschalige evenementen actief te helpen bij het inschatten van de noodzaak van natuuronderzoeken (zoals een AERIUS-berekening (onderzoek naar stikstofdepositie) en flora- en faunaonderzoek), en de uitvoering hiervan waar mogelijk te vergemakkelijken. Daarnaast wordt het college verzocht een ondersteuningsfonds van € 10.000 in te stellen. In de begroting stellen wij voor een bedrag van € 20.000 op te nemen voor de jaren 2026 en 2027.

De financiële kaders in de begroting zijn verruimd doordat de algemene uitkering van het gemeentefonds ten opzichte van de raming van mei vorig jaar aanzienlijk is gestegen (met bijna € 9.500.000). De septembercirculaire verschijnt te laat om deze mee te kunnen nemen in de begroting.

Financieel meerjarenperspectief

x € 1.000	2026	2027	2028	2029
Stand 1e prognose 2025	-3.548	-4.219	-4.549	-4.549
Wijzigingen Begroting 2025	3.548	2.393	1.054	664
Begrotingssaldo 2026-2029	0	-1.826	-3.495	-3.885
Waarvan incidenteel	0	-79	5	0
Waarvan structureel	0	-1.747	-3.500	-3.885

In de Kaderbrief 2026 is een negatief meerjarensaldo voor 2026 gepresenteerd van € 3.535.000. In de jaren daarna zien we een tekort van ruim € 4.000.000. Bij het opstellen van dit financieel perspectief was de meicirculaire 2025 nog niet verwerkt. In de tabel wordt het financieel meerjarenperspectief weergegeven na het doorvoeren van autonome ontwikkelingen en ontwikkelingen voortvloeiend uit bestaand beleid en nieuw beleid. We presenteren een sluitende begroting voor het boekjaar 2026. Hiervoor maken we gebruik van een deel van het surplus in de algemene reserve. De inzet van de algemene reserve dient ter dekking van het structurele tekort van € 720.000 en een incidenteel nadelig saldo van € 625.000. De ontwikkeling van het saldo in de jaren 2028 en 2029 wordt vooral veroorzaakt door de ontwikkeling van de algemene uitkering in die jaren.

Vanuit het surplus van de algemene reserve is er nog ruim € 500.000 incidenteel beschikbaar voor intensivering.

Autonome ontwikkelingen

	Progr.	2026	2027	2028	2029
Autonome ontwikkelingen					
Structureel					
1 Jeugd	1	-445.000	-445.000	-445.000	-445.000
2 Integrale ondersteuning	1	-409.000	-409.000	-409.000	-409.000
3 Verhoging tarieven en terugdraaien ingeboekte bezuiniging Hulp bij Huishouden	1	-735.000	-735.000	-735.000	-735.000
4 Indexering Fijnder	2	-275.000	-275.000	-275.000	-275.000
5 Leges omgevingsvergunning	3	605.000	804.000	244.000	-234.000
6 Algemene uitkering - ontwikkeling meicirculaire	5	6.796.000	6.434.000	4.801.000	4.849.000
7 Algemene uitkering - mutatie septembercirculaire	5	2.192.000	2.491.000	2.494.000	2.494.000
8 Algemene uitkering - mutatie decembercirculaire	5	468.000	402.000	330.000	330.000

Autonome ontwikkelingen zijn ontwikkelingen waarop we feitelijk geen invloed hebben en die binnen bestaand beleid tot budgetbijstellingen leiden. Bijvoorbeeld aanpassingen in de algemene uitkering en loon- en prijsstijgingen voor onszelf. Conform de uitgangspunten uit de kaderbrief hanteren we geen generieke loon- en prijsontwikkelingen. De loon- en prijsstijgingen die we krijgen doorberekend via gemeenschappelijke regelingen en contractpartners zijn wel verwerkt. In die laatste groep vallen bijvoorbeeld de zorgaanbieders in het sociaal domein. De belangrijkste bijstellingen van meer dan € 250.000 en politiek relevante bijstellingen zijn opgenomen in de tabel. Voor een nadere toelichting verwijzen we naar de financiële onderbouwingen bij de programma's en bijlage 5 Uitgangspunten begroting 2026-2029.

Toelichting autonome ontwikkelingen:

- Binnen het sociaal domein is conform de uitgangspunten indexering doorgevoerd op de lasten voor jeugdzorg, integrale ondersteuning, hulp bij huishouding en Fijnder.
- Op basis van actuele inzichten verwachten we voor 2026 en 2027 hogere inkomsten vanuit leges voor de omgevingsvergunning. Er is ingeschat dat er meer wordt gebouwd tegen een hogere bouwsom.
- Algemene uitkering: sinds de meicirculaire 2025 is de algemene uitkering in drie opvolgende circulaire's verhoogd met in totaal bijna € 9,5 miljoen. Dit is deels veroorzaakt door de verhoging van de bijdrage voor jeugdzorg.

Ontwikkelingen voortvloeiend uit bestaand beleid

Excel-tabel

	Progr.	2026	2027	2028	2029
Structureel					
1 Arbeidsmatige dagbesteding	1	-300.000	-300.000	-300.000	-300.000
2 Uitvoeringsplan BOSS (Bewegen Ontmoeten Spelen en Sporten)	3	-374.000	-193.000	-124.000	-60.000
3 Meerjarige tariefontwikkeling ROVA BBR (Beheer openbare ruimte)	3	-244.218	-402.414	-560.611	-718.808
4 Extra wegenonderhoud buitengebied (motie 2)	3	-250.000	-200.000	0	0
5 Hogere lasten personeel (motie 1)	4	-1.726.000	-1.676.000	-1.626.000	-1.626.000
6 Rente	5	615.000	442.000	486.000	694.000
Incidenteel					
7 Bijdrage evenementen (motie 8)	3	-20.000	-20.000	0	0

Omschrijving (toelichting)

Ontwikkelingen voortvloeiend uit bestaand beleid zijn ontwikkelingen of gevolgen van een eerdere beleidskeuze.

De belangrijkste bijstellingen van meer dan € 250.000 en politiek relevante bijstellingen staan in bovenstaande tabel.

Toelichting ontwikkelingen voortvloeiend uit bestaand beleid:

- De voorgenomen bezuiniging op arbeidsmatige dagbesteding wordt niet gerealiseerd. Fijnder is gestopt met deze activiteit.
- Op 27 maart 2025 heeft de raad het Uitvoeringsplan Bewegen Ontmoeten Spelen en Sporten (BOSS) vastgesteld. De lasten zijn geraamd voor de jaren 2026 tot en met 2029.
- De nieuwe samenwerkingsovereenkomst met ingang van 2026 en de meerjarige tariefontwikkeling voor de BBR (Beheer Buitenruimte) dienstverlening van de ROVA in Winterswijk leiden tot financiële consequenties.

- Extra wegenonderhoud buitengebied (motie 2): In deze motie is het college verzocht aanvullend budget op te nemen in de begroting 2026-2029 voor de jaren 2026 en 2027, om een inhaalslag te maken voor de uitvoering van kleine reparaties en preventief onderhoud aan wegen in het buitengebied. Daarnaast is verzocht uiterlijk in 2026 een nieuw beheerplan op te stellen en de werkzaamheden te prioriteren op basis van schadebeelden. Ook is gevraagd te onderzoeken welke mogelijkheden er zijn om structureel meer preventieve maatregelen te nemen. In de begroting voor 2026 is hiervoor € 250.000 opgenomen; voor 2027 is een bedrag van € 200.000 opgenomen.
- De ontwikkeling van de lasten voor personeel is een samenstel van de volgende aspecten: noodzakelijke formatie-uitbreiding (zie Eerste bestuursrapportage 2025), formatie-uitbreiding Uitvoeringsprogramma Visie Sociaal Domein, formatie-uitbreiding aanspreekpunt buitengebied Winterswijk (motie 1 raadsvergadering 26 juni 2025), formatie-uitbreiding Ondernijning en Weerbaarheid (2026 en 2027), cao-ontwikkelingen, loonkosten wethouders en aanpassing grondslag berekening personeelslasten.
- Bijdrage evenementen (motie 8): in deze motie is het college verzocht gemeentelijke expertise in te zetten om initiatiefnemers van kleinschalige evenementen actief te helpen bij het inschatten van de noodzaak van natuuronderzoeken (zoals een AERIUS-berekening (onderzoek naar stikstofdepositie) en flora- en faunaonderzoek), en de uitvoering hiervan waar mogelijk te vergemakkelijken. Daarnaast wordt het college verzocht een ondersteuningsfonds van € 10.000 in te stellen. In de begroting stellen wij voor een bedrag van € 20.000 op te nemen voor de jaren 2026 en 2027.
- Door lagere rentelasten op langlopende leningen ontstaat een voordeel van € 683.000 op basis van de liquiditeitspositie. We hoeven minder gelden aan te trekken dan we tot dusver veronderstelden.

Nieuwe beleidsontwikkelingen

	progr	2026	2027	2028	2029
Incidenteel					
1 Organisatie VNG-Congres	4	-300.000	0	0	0
2 Surplus algemene reserve	5	1.344.600	0	0	0
3 Toevoeging bestemmingsreserve IHP Onderwijs (motie 5)	5	-18.332.302	0	0	0

Bovenstaande tabel bevat de financiële vertaling van de nieuwe beleidsvoornemens. Het verschil met de autonome ontwikkelingen is dat voor deze onderwerpen andere keuzes gemaakt kunnen worden. Het gaat immers om nieuw beleid waarvoor nog geen verplichtingen zijn aangegaan.

- Organisatie VNG-congres
In 2026 organiseert de gemeente Winterswijk in samenwerking met gemeente Oost Gelre het VNG-congres.
- Bestemmingsreserve IHP
Voor de uitvoering van het resterende deel van de eerste en tweede fase van het Integraal Huisvestingsplan (IHP) Onderwijs, stellen wij voor een bestemmingsreserve te vormen van € 18.332.302 ten laste van de algemene reserve.

Om de begroting in 2026 sluitend te maken, benutten we het surplus van de algemene reserve. Het surplus wordt bepaald door het benodigde weerstandsvermogen in mindering te brengen op de algemene reserve. Van dit surplus mag 10% worden ingezet als structureel dekkingsmiddel.

Begrotingscirculaire VNG en provincie Gelderland

In de brief van 21 mei 2025 geeft de Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG) aan dat de Voorjaarsnota gemeenten zowaar verlichting biedt, maar nog geen structurele oplossingen voor de verhouding tussen taken en middelen. De VNG adviseert leden om in de meerjarenbegroting de jaren 2026 en 2027 zo mogelijk sluitend te maken en de effecten van kortingen transparant te tonen.

De provincie Gelderland geeft aan dat er de komende jaren forse uitdagingen liggen op het gebied van gemeentefinanciën. Het financieel perspectief van veel gemeenten vertoont vanaf 2026 structurele tekorten. Onder meer de invoering van een nieuwe financieringssystematiek en de ontwikkelingen in het gemeentefonds gaan gepaard met een structurele verlaging van de algemene uitkering voor gemeenten. Maar ook onvoldoende compensatie van de uitgaven voor jeugdzorg maakt het voor gemeenten niet eenvoudig om een structureel duurzaam financieel beleid te voeren. Meer taken uitvoeren met minder inkomsten.

De provincie Gelderland heeft begrip voor deze financiële situatie, maar geeft duidelijk aan dat zij als toezichthouder de taak heeft toe te zien op een structureel en reëel evenwicht van de begroting 2026 en/of meerjarenraming 2027-2029. Zij houden zich aan de geldende wet- en regelgeving en het Gemeenschappelijk Financieel Toezichtkader (GTK 2020), aangevuld met de vanaf 2024 onder voorwaarden verruimde inzet van het surplus in de algemene reserve. Het GTK 2020 dient daarop nog te worden aangepast. Van een verdere aanpassing van het toezicht is geen sprake. De provincie wil gemeenten een helpende hand reiken door in een vroeger stadium in contact te treden met gemeenten over de financiële problematiek. Dit standpunt van de provincie impliceert dat het advies van de VNG over het ramen van de stelpost voor jeugdzorg in 2028 en 2029 niet gevolgd mag worden. Dat geldt eveneens voor de verdere vertaling van de herijking van het gemeentefonds. Voor Winterswijk als voordeelgemeente zou dit een substantieel voordeel opleveren. Daarnaast is de verdere uitwerking van de herijking van het gemeentefonds (vanaf 2027 oplopend van € 450.000 tot € 1.800.000 in 2030) en de financiële verwerking van de Hervormingsagenda Jeugd (vanaf 2028) nog niet opgenomen in deze begroting. De provincie Gelderland geeft vooralsnog niet de ruimte om deze financieel te verwerken.

Leeswijzer

Leeswijzer

De programmabegroting bevat de volgende onderdelen:

- Programma's;
- Paragrafen;
- Bijlagen.

PROGRAMMA'S

Onze begroting kent met ingang van 2023 vijf programma's. Ieder programma is onderverdeeld in een aantal beleidsvelden. Per beleidsveld lichten we het volgende toe:

Ambitie

De stip op de horizon.

Doelstellingen

De doelstellingen die we nastreven om de ambitie waar te maken.

Activiteiten

De activiteiten die we aankomend jaar ondernemen of voortzetten om de strategische doelen te bereiken.

Indicatoren

Met indicatoren kunnen we meten of we de doelstelling bereiken. Het benoemen van de juiste indicatoren en ze vervolgens gebruiken is een traject dat we verder ontwikkelen.

Risico's

Hier benoemen we de risico's die het bereiken van onze doelstellingen bedreigen.

Financiële onderbouwing

Elk programma sluit af met een financiële onderbouwing.

De tabel toont per beleidsveld het meerjarig verloop van zowel de baten als de lasten. In de kolommen leest u het volgende:

- Rekening 2024: cijfers van de door de raad vastgestelde jaarrekening 2024.
- Begroting 2025: cijfers van de bijgestelde begroting, na vaststelling door de raad van de 1e prognose voor het jaar 2025.
- Begroting 2026 1e prognose: beginstand van de begroting 2026, volgens de door de raad vastgestelde 1e prognose van 2025.
- Aanpassing begroting 2026: aanpassingen in de voorliggende begroting ten opzichte van de beginstand.
- Begroting 2026: cijfers zoals nu via deze begroting worden voorgesteld om door de raad vast te stellen
- Begroting 2027-2029: de verwachte baten en lasten voor de komende jaren op basis van het huidige en met deze begroting vast te stellen beleid.

Doorbelasting bedrijfsvoeringskosten:

Doordat bijvoorbeeld de inzet van personeel in de tijd niet statisch is maar wisselt tussen de taakvelden, vinden er verschuivingen plaats in de doorbelasting van de bedrijfsvoeringskosten tussen de taakvelden, en daarmee in de opvolgende P&C-documenten.

Inhoudelijke toelichting op de cijfers:

Per beleidsveld geven we een inhoudelijke toelichting op de afwijkingen (boven € 50.000) op de kolom Aanpassing begroting 2026.

De kolommen rekening 2024 en begroting 2025 zijn opgenomen om inzicht te bieden in het verloop van de begroting. Verschillen in de begroting 2026 ten opzichte van die jaren lichten we hier in principe niet nader toe omdat deze onderdeel zijn van de jaarrekening 2024 en/of begroting 2025. Wanneer de jaren 2027 tot en met 2029 significante afwijkingen laten zien, lichten we die toe.

PARAGRAFEN

In de paragrafen beschrijven we onderwerpen die op meerdere programma's betrekking hebben.

Het doel van de paragrafen is de Raad op een andere wijze inzicht te geven in de begroting.

BIJLAGEN

Tot slot hebben we een aantal (verplichte) bijlagen toegevoegd. Deze bevatten verdere (financiële) detaillering en achtergrondinformatie.

Programma 1 Sociaal krachtig Winterswijk

Inleiding

Volksgezondheid, maatschappelijke ondersteuning en jeugd

In het programma 'Sociaal krachtig Winterswijk' geven we een toelichting op de beleidsvelden volksgezondheid, maatschappelijke ondersteuning en jeugd.

In Winterswijk werken we dagelijks aan een samenleving waarin iedereen kan meedoen, waarin uitdagingen samen worden opgepakt en sociale binding versterkt. Ieder kind krijgt de kans om veilig, gezond en kansrijk op te groeien in Winterswijk. Ook voor onze volwassen inwoners vinden we het belangrijk dat zij gezond en energiek zijn en regie kunnen nemen op hun eigen gezondheid en geluk. We bouwen verder op de kracht van de Winterswijkse samenleving en bieden Winterswijkers de zorg en ondersteuning die bij hen past.

We zien het SKB als een onmisbare schakel in het zorgaanbod in Winterswijk. Ook blijft Winterswijk zijn verantwoordelijkheid nemen voor de opvang van vluchtelingen. Het asielzoekerscentrum is een voorbeeld voor de rest van Nederland.

1.1 Volksgezondheid

Ambitie

We vinden het belangrijk dat alle inwoners volwaardig mee kunnen doen in onze samenleving. We willen dat zij gezond en energiek zijn en zelf de regie kunnen nemen op gezondheid en geluk. De regio is voorzien van een volwaardig aanbod aan zorgvoorzieningen, waaronder het ziekenhuis. Het zorgaanbod is op elkaar afgestemd.

Relevante documenten:

- Wij Winterswijk, visie sociaal domein 2025-2033.
- Regionaal preventieakkoord 'Gezondheid en Geluk voorop in de Achterhoek'.
- Regionale nota gezondheid 'Samen langer gelukkig en gezond leven in de Achterhoek'.
- Gezond en gelukkig in de Achterhoek.

Doelstellingen

Om gezondheid en geluk te bevorderen bieden we signalerende en preventieve activiteiten die van invloed zijn op gezondheid en welzijn. Het regionaal preventieakkoord is onze leidraad

Activiteiten

Deelname regionaal preventieakkoord

We zijn sinds 2020 aangesloten bij het regionale preventieakkoord 'Gezondheid en Geluk voorop in de Achterhoek' (2020-2030). Speerpunten zijn: bewegen, Achterhoek Rookvrij, minder overmatig alcoholgebruik, middelengebruik bespreekbaar maken, gezonde voedingskeuzes, 'Iedereen doet mee' en de basis op orde. Bij deze speerpunten horen activiteiten en campagnes die dit alles onder de aandacht brengen van onze inwoners.

Kwaliteit (toelichting)

Sinds januari 2023 is het Gezond en Actief Leven Akkoord (GALA) ondertekend door gemeenten, GGD's, zorgverzekeraars en het ministerie van VWS. Zij zetten gezamenlijk in op een gezond en actief leven met een stevige sociale basis. Het GALA beoogt preventie op een hoger plan te tillen, zodat onze inwoners gezonder blijven en zorgkosten beheersbaar blijven. Het GALA zet breed in; het lokale preventieakkoord maakt deel uit van het GALA en vervalt als afzonderlijk beleidsdocument. Winterswijk onderschrijft de doelen van het GALA en het overgrote deel van de huidige preventie-inzet sluit hierop aan. Onze speerpunten zijn: veerkracht en weerbaarheid 0-100, leefstijl 0-100 en opvoeding.

In 2026 werken we nog steeds aan het GALA met behulp van subsidie. Deze hebben we aangevraagd bij het ministerie van VWS voor 2023-2026 en zetten we zoveel mogelijk in voor bestaande preventie. Maar we gebruiken de subsidie ook voor onze buurtsportcoaches, voor de uitvoering van het lokale sportakkoord en voor regionale coördinatie op de ketenaanpakken: obesitas kinderen, obesitas volwassenen, valpreventie, kansrijke start en welzijn op recept.

In 2026 wordt het Aanvullend Zorg- en Welzijnsakkoord (AZWA) verder ontwikkeld. Dit is een vervolg van het GALA en IZA.

Kwaliteit (indicator)**Tijd (toelichting)**

Het GALA loopt van 2023 tot en met 2026.

Tijd (indicator)**Uitvoeren projectplan in het kader van het Gezond en Actief Leven Akkoord (GALA)**

We geven uitvoering aan het Gezond en Actief Leven Akkoord (GALA). Dit programma focust op preventie en gezondheid via sport en beweging, gezondheid en het versterken van de sociale basis. Gemeenten, de GGD, zorgverzekeraars en het ministerie maken onderdeel uit van het akkoord.

Kwaliteit (toelichting)

Momenteel wordt uitvoering gegeven aan het projectplan in het kader van GALA 2023 tot en met 2026. Dit plan wordt gefinancierd door de Specifieke Uitkering GALA (SPUK GALA). Omdat de bestaande preventieve activiteiten in Winterswijk een goede aansluiting hebben bij de doelen van het GALA, wordt een groot deel van de bestaande preventieve activiteiten hiermee gefinancierd. De resterende middelen worden ingezet op nieuwe initiatieven voor onder andere valpreventie.

Na 2026 worden er (waarschijnlijk) geen GALA-middelen meer beschikbaar gesteld vanuit het Rijk. Hierdoor vervalt vanaf 2027 de dekking van een aantal activiteiten. In 2026 vindt een heroverweging plaats van de activiteiten waarvoor de dekking vanuit het GALA komt te vervallen.

Kwaliteit (indicator)**Tijd (toelichting)**

Het uitvoeringsplan GALA bestaat uit verschillende onderdelen. In het laatste kwartaal van 2025 wordt een planning opgesteld, welke in 2026 wordt uitgevoerd.

Tijd (indicator)**Doelstellingen**

We sturen op behoud van zorgaanbod en voorzieningen

Activiteiten

Lobby voor het behoud van het SKB

Het SKB is onmisbaar in het zorgaanbod van Winterswijk en de regio. Daarom zetten we ons tot het uiterste in om een volwaardig ziekenhuis te behouden.

Kwaliteit (toelichting)

Wij zetten, middels lobby en het gebruik van politieke lijnen richting Den Haag en andere betrokken partijen, in op het behoud van het SKB als een volwaardig ziekenhuis. De regionale rol/functie en het belang van het behoud van het SKB blijven we onder de aandacht brengen. Dit om de nabijheid en de kwaliteit van de zorg voor inwoners in de Oost-Achterhoek voor de toekomst te borgen.

Kwaliteit (indicator)

Tijd (toelichting)

Dit is een continu proces.

Tijd (indicator)

Indicatoren

- Hoe ervaren inwoners hun gezondheid/kwaliteit van leven. (Bron: CBS)
- Beperking van de toename van het aantal chronisch zieken. (Bron: CBS)

Risico's

- De invloed van de gemeente op het behoud van voorzieningen zoals het SKB is veelal beperkt tot lobby.
- Preventie: bij een nieuwe aanpak zijn de effecten vooraf niet altijd zeker.

1.2 Maatschappelijke ondersteuning

Ambitie

We zetten in op een goede fysieke en sociale infrastructuur, waarbij zorgplicht, een dekkend zorglandschap en een minimale sociale basis uitgangspunten zijn. Daarnaast hebben we zorg ingekocht die kwalitatief goed en betaalbaar is en die stimuleert tot zorginnovatie en samenwerking.

Binnen het sociaal domein werken we verder aan goede sturingsinformatie/dashboards.

Relevante documenten:

- Wij Winterswijk, visie sociaal domein 2025-2033/uitvoeringsagenda sociaal domein.
- Integrale verordening sociaal domein.
- Samen aan het stuur (integrale samenwerking sociaal domein).
- Beoordelingskader wonen met zorg.

Doelstellingen

Met preventieve initiatieven en maatregelen pakken we problematiek meer aan de voorkant aan

Activiteiten

Onder inwoners de bekendheid van het preventief aanbod in Winterswijk vergroten

We willen voor inwoners de drempel verlagen om gebruik te maken van het preventieaanbod. De gemeente is zich bewust van het sterke netwerk van maatschappelijke partners om haar heen.

Kwaliteit (toelichting)

Met gerichte, preventieve inzet willen we niet alleen voorkomen dat inwoners hulp nodig hebben, maar ook dat zwaardere, specialistische hulp noodzakelijk is. Winterswijk beschikt over een breed en divers preventief aanbod, gericht op verschillende leeftijdsgroepen en onderdelen. We willen de bekendheid van dit aanbod bij inwoners vergroten.

Kwaliteit (indicator)

Tijd (toelichting)

2026 en verder.

Tijd (indicator)

Versterking preventieaanbod door effectmeting en monitoring

Inzicht verkrijgen in de dekking, het bereik en de effectiviteit van het huidige preventieaanbod en de laagdrempelige hulp in het sociaal domein. Dit stelt ons in staat gericht bij te sturen, overlap te voorkomen en ervoor te zorgen dat interventies daadwerkelijk bijdragen aan onze preventiedoelen. Hierbij kijken we naar zowel gesubsidieerde activiteiten als de laagdrempelige hulp van het Sociaal Team.

Kwaliteit (toelichting)

1. We voeren een nulmeting uit op het huidige preventieaanbod: een uitgebreide inventarisatie en analyse van het huidige bereik, de effectiviteit en toegankelijkheid van alle preventieve voorzieningen in Winterswijk. De nulmeting dient als referentiepunt om toekomstige verbeteringen meetbaar te maken. We betrekken hierin:
 - De laagdrempelige hulp die het Sociaal Team biedt.
 - Langlopende subsidierelaties en hun bijdrage aan preventie.
2. We ontwikkelen een effectieve, maar administratief lichte monitoringsmethode. We sluiten aan op de ontwikkeling van monitoring in het hoofdstuk Basis op orde, om de monitoring van de preventieve activiteiten te versterken.
3. Op basis van de uitkomsten van de nulmeting bepalen we hoe het preventieaanbod er vanaf 2027 en verder uit gaat zien, waarbij subsidieverstrekking plaatsvindt op basis van aantoonbare effectiviteit en maatschappelijke effecten.

Kwaliteit (indicator)

Tijd (toelichting)

- Nulmeting en methodiekontwikkeling: vierde kwartaal van 2025.
- Bepalen toekomstig aanbod: tweede kwartaal van 2026.
- Implementatie aangepast accounthouderschap: derde kwartaal van 2026.
- Doorlopende monitoring en bijsturing: vanaf 2027.

Tijd (indicator)

Doelstellingen

We doen een sterker beroep op de eigen kracht van onze inwoners

Activiteiten

Bewustwording van inwoners, professionals en partners over normaliseren vergroten

Door te 'normaliseren' (bevorderen van een opvoedklimaat waarin alledaagse problemen zoveel mogelijk binnen het eigen netwerk worden opgelost) en de eigen kracht van inwoners te benutten, willen we het beroep op maatwerkvoorzieningen verminderen.

Kwaliteit (toelichting)

We zien de volgende mogelijkheden om lichte ondersteuning meer zelf uit te voeren:

- Bij afbouw van een maatwerkvoorziening: vinger aan de pols houden (nazorg).
- In plaats van het gecontracteerde aanbod 'lichte' ambulante ondersteuning zelf uitvoeren.

We gaan bewustwording en activering van inwoners stimuleren door middel van een positieve bewustwordingscampagne.

In regelmatige dialoogbijeenkomsten over normalisering met professionals en partners worden concrete situaties besproken die in het grijze gebied vallen tussen 'normaal' en 'zorgbehoevend'.

Kwaliteit (indicator)

Tijd (toelichting)

2026 en verder.

Tijd (indicator)

Doelstellingen

We doorbreken zware problematieken

Activiteiten

Doorontwikkeling ondersteuning inwoners zonder sociaal netwerk

Het voorkomen van escalatie van problematiek bij nieuwkomers en inwoners die in Winterswijk (komen) wonen zonder sociaal netwerk en met een ondersteuningsbehoefte, zodat zij succesvol integreren in de Winterswijkse samenleving.

Kwaliteit (toelichting)

We versterken onze huidige aanpak conform de uitvoeringsagenda sociaal domein en zorgen voor blijvende aandacht voor dit thema. We zien dat deze problematiek om blijvende aandacht vraagt, waarbij de connectie tussen wonen en het sociaal domein essentieel is voor duurzame oplossingen.

Kwaliteit (indicator)

Tijd (toelichting)

Doorontwikkeling in 2026, met blijvende aandacht in de jaren daarna.

Tijd (indicator)

Doelstellingen

We maken de organisatie van het sociaal domein toekomstbestendig en houden de basis op orde in de organisatie van het sociaal domein

Activiteiten

Meer samenhang en integraliteit in de toegang om inwoners zo vroeg mogelijk, zo licht mogelijk en zo dichtbij mogelijk te helpen

Om de toegang tot ondersteuning voor zoveel mogelijk mensen bereikbaar te maken en passende hulp te kunnen bieden, werken we in Winterswijk met verschillende toegangspunten. Inwoners kunnen met hun hulpvragen terecht bij het Sociaal Team De Post, het Ondersteuningsteam Oost Achterhoek (voor jongeren tot 23 jaar en hun ouders/verzorgers), Fijnder (voor werk en inkomen en meestal via het sociaal team) en andere partners, zoals huisartsen en scholen.

Kwaliteit (toelichting)

We onderzoeken of de huidige samenwerking tussen Fijnder, het Ondersteuningsteam en het Sociaal Team voldoet aan de zeven belangrijkste kenmerken van het richtinggevend kader van de Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG), aangepast aan de Winterswijkse situatie. Op basis hiervan verbeteren we werkafspraken, managen we verwachtingen en doen we gerichte aanpassingen. Dit geeft ook helderheid over mogelijke extra structurele investeringen bij de toegang.

Kwaliteit (indicator)

Tijd (toelichting)

2026 en verder.

Tijd (indicator)

Doorontwikkelen samenwerking met zorgpartners

Om doorverwijzing naar specialistische zorg te verminderen, versterken we laagdrempelige ondersteuning op plekken waar inwoners van nature komen en creëren we bewustwording door data te delen.

Kwaliteit (toelichting)

We bevorderen een betere samenwerking tussen onderwijs, huisartsen en lokale teams conform uitvoeringsagenda. Bij huisartsenpraktijken willen we de bestaande samenwerking met praktijkondersteuners voor volwassenen bestendigen en versterken, zonder in te zetten op een uniform model voor alle praktijken.

Kwaliteit (indicator)

Tijd (toelichting)

2026 en verder.

Tijd (indicator)

Doorontwikkelen samenwerking met Fijnder

Het versterken van de integrale dienstverlening voor inwoners met een complexe problematiek, door een duidelijke regievoering en betere afstemming tussen Fijnder en andere partners in het sociaal domein.

Kwaliteit (toelichting)

We continueren en verdiepen de samenwerking binnen 'Samen aan het stuur', met specifieke aandacht voor de vraag wie de regie heeft op inwoners met een hulpvraag. We gaan verder met het maken van concrete werkafspraken over de verdeling van taken en verantwoordelijkheden, informatiedeling (binnen de kaders van de Algemene Verordening Gegevensbescherming (AVG)) en gezamenlijke casusbespreking.

Kwaliteit (indicator)

Tijd (toelichting)

Doorlopend tussen 2025-2028, met een periodieke evaluatie. De eerste evaluatie vindt eind 2026 plaats.

Tijd (indicator)

Sterkere samenhang met sociale basis en ketenpartners

We willen het integrale teamwerk versterken door een combinatie van inhoudelijke kennisdeling en het bouwen aan onderlinge relaties tussen de verschillende organisaties in het sociaal domein. Dit willen we bereiken door structurele kennisdeling, netwerkvorming en professionele ontwikkeling.

Kwaliteit (toelichting)

We organiseren structurele momenten die kennis en ontmoeting combineren. Denk aan bijeenkomsten met inhoudelijke kennisdeling en persoonlijke ontmoeting, thematische netwerkbijeenkomsten rond specifieke onderwerpen en casuïstiekbespreking.

Kwaliteit (indicator)

Tijd (toelichting)

De start is in 2026, daarna doorlopend.

Tijd (indicator)

Indicatoren

- Het aantal geïndiceerde uren voor hulp bij huishouden daalt.
- Stabilisatie en waar mogelijk daling van het aantal cliënten dat begeleiding ontvangt in het kader van de Wet maatschappelijke ondersteuning (Wmo).

Risico's

Voor zorgvernieuwing en het beïnvloeden van de in- en doorstroom zijn we mede afhankelijk van (keten)partners.

1.3 Jeugd

Ambitie

Gelijke kansen voor ieder kind. Alle kinderen moeten veilig, gezond en kansrijk in Winterswijk kunnen opgroeien.

De komende jaren is de Hervormingsagenda Jeugd een bepalende leidraad om de ondersteuning anders vorm te geven. Deze agenda heeft als doel knelpunten in de jeugdzorg structureel aan te pakken. Een ander doel is het jeugdzorgstelsel financieel houdbaar maken voor de toekomst.

Relevante documenten:

- Wij Winterswijk, visie sociaal domein 2025-2033.
- Uitvoeringsagenda sociaal domein 2025-2033.
- Hervormingsagenda Jeugd.
- Integrale verordening sociaal domein.
- Samen aan het stuur (integrale samenwerking sociaal domein).

Doelstellingen

Met preventieve initiatieven en maatregelen pakken we problematiek meer aan de voorkant aan

Activiteiten

Bekendheid preventief aanbod bij inwoners vergroten

De drempel verlagen voor inwoners om gebruik te maken van het preventieaanbod en de bekendheid van het aanbod vergroten.

Kwaliteit (toelichting)

Met gerichte, preventieve inzet willen we niet alleen voorkomen dat inwoners hulp nodig hebben, maar ook dat zwaardere, specialistische hulp noodzakelijk is. Winterswijk beschikt over een breed en divers preventief aanbod, gericht op verschillende leeftijdsgroepen en onderdelen. Zo hebben we het Preventie Platform Jeugd Oost-Achterhoek (PPJ) dat collectieve preventieve aanpakken ontwikkelt rond gesignaleerde problemen onder de jeugd, zoals echtscheiding, armoede en weerbaarheid.

We voeren een nulmeting uit op het huidige preventieaanbod waarbij we kijken naar de effectiviteit, het bereik en de toegankelijkheid. Op basis van deze nulmeting bepalen we een nieuw preventieaanbod vanaf 2027.

Tegelijkertijd willen we van het huidige preventieaanbod de bekendheid bij inwoners vergroten. We maken hiervoor samen met de afdeling Communicatie een jaarplanning hoe we het bestaande aanbod op een creatieve manier kunnen uitdragen.

Kwaliteit (indicator)**Tijd (toelichting)**

2026 en verder.

Tijd (indicator)**Versterking preventieaanbod door effectmeting en monitoring voor jeugd en jongeren**

Het meten van de effecten van preventie, en naar aanleiding van de uitkomsten - indien nodig - het preventieve aanbod aanpassen.

Kwaliteit (toelichting)

We willen inzicht in de dekking, het bereik en de effectiviteit van het huidige preventieaanbod en de laagdrempelige hulp in het sociaal domein. We maken daarvoor een inventarisatie en analyse van het aanbod en bereik, de effectiviteit en toegankelijkheid van preventieve voorzieningen in Winterswijk. Deze inventarisatie dient als referentiepunt om toekomstige verbeteringen meetbaar te maken.

Daarnaast onderzoeken we de mogelijkheid van een effectieve, maar administratief lichte monitoringsmethode hiervan. We betrekken hierbij de uitkomsten van het Rekenkameronderzoek naar preventie en vroegsignalering van jeugdhulp uit 2024.

Kwaliteit (indicator)**Tijd (toelichting)**

2026.

Tijd (indicator)**Doelstellingen**

We doen een sterker beroep op de eigen kracht van onze inwoners

Activiteiten**Bewustwording normaliseren vergroten**

Met 'normaliseren' bedoelen we het bevorderen van een opvoedklimaat waarin alledaagse opvoed- en opgroevragen zoveel mogelijk binnen het eigen netwerk en de directe leefomgeving worden opgelost, zonder direct een beroep te doen op professionele jeugdhulp.

Kwaliteit (toelichting)

Het doel is om kinderen en gezinnen te ondersteunen in hun eigen kracht, problematiek minder snel te medicaliseren en zorg alleen in te zetten als het echt nodig is. Samen met het team Communicatie gaan we hiervoor een positieve bewustwordingscampagne opzetten. We betrekken daar belangrijke partners bij, zoals scholen, kinderopvangorganisaties, zorgaanbieders en de Adviesraad Sociaal Domein en het Sociaal Team en Ondersteuningsteam.

In 2025 hebben we met de medewerkers van het sociaal domein een gezamenlijk beeld geschetst van 'eigen kracht'. In 2026 maken we een verdiepingsslag zodat dit concreet wordt en dit de in de praktijk ingezet kan worden in het contact met de inwoners.

Kwaliteit (indicator)

Tijd (toelichting)

De bewustwordingscampagne volgt in de eerste helft van 2026.

Tijd (indicator)

Uitvoering lichte ondersteuning door gemeentelijke teams

In de Hervormingsagenda Jeugd is afgesproken dat de lichte (ambulante) vormen van ondersteuning door de toegang worden versterkt, zodat het beroep op maatwerk wordt verminderd.

Kwaliteit (toelichting)

In Winterswijk wordt al op verschillende manieren lichte ondersteuning geboden door het Sociaal Team (voor volwassenen) en Ondersteuningsteam (voor jeugdigen). Bijvoorbeeld ter overbrugging voor inwoners die op een wachtlijst staan voor specialistische hulp of om vinger aan de pols te houden na afloop van specialistische hulp. Om dit uit te breiden is extra formatie binnen het Sociaal Team en het Ondersteuningsteam nodig. Daarnaast gaan we duidelijke werkinstructies en afspraken vastleggen over wat wel en niet onder lichte ondersteuning valt.

Kwaliteit (indicator)

Tijd (toelichting)

2026 en doorlopend.

Tijd (indicator)

Doelstellingen

We doorbreken zware problematieken

Activiteiten

Verbeteren regievoering op complexe dossiers

Het realiseren van een effectieve coördinatie en samenwerking tussen verschillende partijen bij complexe casussen, met duidelijk onderscheid tussen procesregie en casusregie. Zodat inwoners met multiproblematiek tijdig en effectief worden ondersteund.

Kwaliteit (toelichting)

Multiproblematiek en intergenerationele problematiek vragen om een langetermijnaanpak waarin preventie, begeleiding en samenwerking centraal staan. Juist bij deze problematiek is een effectieve coördinatie en samenwerking tussen de betrokken partijen cruciaal voor een integrale aanpak. We implementeren hiervoor de Aanpak Voorkoming Escalatie (AVE) met duidelijke afspraken over rollen, verantwoordelijkheden en informatiedeling. We maken werkafspraken over gegevensuitwisseling binnen de wettelijke kaders, zodat ketenpartners effectief kunnen samenwerken en privacyregels eenduidig worden geïnterpreteerd.

Kwaliteit (indicator)**Tijd (toelichting)**

In het derde kwartaal van 2026 wordt een plan van aanpak opgeleverd.

Tijd (indicator)**Versterking van domein- en ketenoverstijgende samenwerking en aanpak van complexe multiproblematiek**

We zetten nog meer in op samenwerking rondom complexe multiproblematiek.

Kwaliteit (toelichting)

Bij de aanpak van multiproblematiek is het belangrijk om, daar waar mogelijk, escalatie te voorkomen. Dit doen we onder andere door de inzet van een 'jongerenwerker plus'. Deze draagt hieraan bij door vroegtijdige signalering van jongeren die thuis of op school problemen ondervinden (of veroorzaken), of dreigen af te glijden naar crimineel gedrag. Deze jongerenwerker werkt zowel outreachend (jongerenwerker zoekt de jongere actief op) als locatiegebonden en is breed inzetbaar in de leefwereld van jongeren: in wijken, online, op scholen, bij sportverenigingen en binnen gezinnen.

Kwaliteit (indicator)**Tijd (toelichting)**

2026 en verder.

Tijd (indicator)**Doelstellingen**

We maken de organisatie van het sociaal domein toekomstbestendig en houden de basis op orde in de organisatie van het sociaal domein

Activiteiten

Ontwikkeling sterke lokale teams/doorontwikkeling en verankering

Het vormen van sterke lokale teams om de integrale toegang te verbeteren.

Kwaliteit (toelichting)

Landelijk zijn er ontwikkelingen die richting geven aan de verbetering van integrale toegang, vanuit de Hervormingsagenda Jeugd en het Toekomstscenario kind- en gezinsbescherming. Eén van de speerpunten daarin is een sterk lokaal team dat laagdrempelig is, integraal werkt en zelf hulp biedt, ook bij onveiligheid in het gezin. Om beter integraal te kunnen werken, verbeteren we de samenwerking tussen Fijnder, het Ondersteuningsteam en het Sociaal Team. Het doel van deze samenwerking is een brede blik bij de analyse van de hulpvraag, afstemming in het plan van aanpak en een vast aanspreekpunt voor het gezin. We gaan onderzoeken welke vormen van lichte ondersteuning we al bieden en waar we kunnen uitbreiden. In het op te stellen projectplan komt een planning en worden indicatoren waarop we gaan monitoren vermeld.

Kwaliteit (indicator)**Tijd (toelichting)**

De projectleider wordt geworven zodra de begroting is vastgesteld en er budget beschikbaar is. De projectleider kan dan in het eerste kwartaal van 2026 starten.

Tijd (indicator)**Structurele kennisdeling, netwerkvorming en professionele ontwikkeling**

We verhogen de kwaliteit van de dienstverlening door zowel kennisuitwisseling als persoonlijke ontmoeting tussen professionals.

Kwaliteit (toelichting)

Om de kwaliteit van de dienstverlening te verhogen, versterken we het integrale teamwerk door een combinatie van inhoudelijke kennisdeling en het bouwen aan onderlinge relaties tussen de verschillende organisaties in het sociaal domein. We organiseren daarvoor structurele momenten die kennis en ontmoeting combineren, zoals bijeenkomsten met inhoudelijke kennisdeling en persoonlijke ontmoeting, thematische netwerkbijeenkomsten rond specifieke onderwerpen en casuïstiekbespreking.

Kwaliteit (indicator)**Tijd (toelichting)**

De start vindt plaats in 2026, daarna doorlopend.

Tijd (indicator)**Doorontwikkelen samenwerking met onderwijs en zorgpartners**

We verminderen doorverwijzingen naar specialistische zorg door vroegsignalering en door de laagdrempelige ondersteuning te versterken op plekken waar inwoners van nature komen.

Kwaliteit (toelichting)

Door het versterken van vroegsignalering en laagdrempelige ondersteuning op plekken waar inwoners van nature komen, worden er minder mensen doorverwezen naar specialistische zorg. We zetten daarom in op een betere aansluiting tussen onderwijs, huisartsen en lokale teams. Voor scholen onderzoeken we op basis van de ervaringen met de eerste brugfunctionaris de juiste vorm, om de verbinding tussen de school en lokale teams te optimaliseren. Relevante thema's voor wat betreft de samenwerking worden in het LEA- overleg (Lokaal Educatieve Agenda) besproken. We continueren de huidige samenwerking met de huisartsen via de Praktijkondersteuners Jeugd van de huisartsen.

Kwaliteit (indicator)

Tijd (toelichting)

2026 en verder.

Tijd (indicator)

Indicatoren

- Beheersbaar krijgen van de instroom voor geïndiceerde jeugdhulp.

Risico's

- We zijn mede afhankelijk van zorgorganisaties voor de kwaliteit, innovatie en in-, door- en uitstroom.
- We hebben een beperkte invloed op de doorverwijzing naar geïndiceerde zorg door externe doorverwijzers, zoals huisartsen.
- Preventie: bij een nieuwe aanpak zijn de effecten vooraf niet altijd zeker.

Financiële onderbouwing programma 1

Baten en Lasten

Bedragen x €1.000

Exploitatie	Rekening 2024	Begroting 2025	Begroting 2026 stand 1e prognose 2025	Aanpassing begroting 2026	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029
Baten								
1.1 Volksgezondheid								
7.1 Volksgezondheid	371	501	241	10	251	2	2	2
1.2 Maatschappelijke ondersteuning								
6.1 Samenkracht en burgerparticipatie	13.050	13.902	14.270	703	14.973	16.098	16.581	17.075
6.2 Toegang en eerstelijnsvoorzieningen	30	0	0	0	0	0	0	0
6.21 Toegang en eerstelijnsvoorzieningen WMO	0	80	15	0	15	0	0	0
6.6 Maatwerkvoorzieningen (WMO)	9	0	0	0	0	0	0	0
6.60 Hulpmiddelen en diensten (WMO)	0	8	8	0	8	8	8	8
6.714 Overige maatwerkarrangementen (WMO)	0	243	346	-76	270	270	270	270
6.71A Hulp bij het huishouden (WMO)	268	0	0	0	0	0	0	0
6.81A Beschermd wonen (WMO)	611	0	0	0	0	0	0	0
Totaal 1.2 Maatschappelijke ondersteuning	13.968	14.233	14.639	627	15.266	16.376	16.859	17.353
Totaal Baten	14.339	14.734	14.880	637	15.518	16.378	16.861	17.355
Lasten								
1.1 Volksgezondheid								
7.1 Volksgezondheid	1.711	2.033	1.769	96	1.865	1.613	1.616	1.610
1.2 Maatschappelijke ondersteuning								
6.1 Samenkracht en burgerparticipatie	15.021	15.439	15.589	1.040	16.629	17.628	18.102	18.595
6.2 Toegang en eerstelijnsvoorzieningen	1.926	0	0	0	0	0	0	0
6.21 Toegang en eerstelijnsvoorzieningen WMO	0	696	433	69	502	502	502	502
6.23 Toegang en eerstelijnsvoorzieningen Integraal	0	1.198	1.223	204	1.427	1.427	1.427	1.427
6.6 Maatwerkvoorzieningen (WMO)	1.307	0	0	0	0	0	0	0
6.60 Hulpmiddelen en diensten (WMO)	0	1.121	1.121	20	1.141	1.141	1.141	1.141
6.712 Begeleiding (WMO)	0	5	5	0	5	5	5	5
6.714 Overige maatwerkarrangementen (WMO)	0	7.956	7.281	1.533	8.814	8.664	8.514	8.514
6.71A Hulp bij het huishouden (WMO)	3.795	0	0	0	0	0	0	0
6.71B Begeleiding (WMO)	4.505	0	0	0	0	0	0	0
6.791 PGB WMO	0	270	270	0	270	270	270	270

Exploitatie	Rekening 2024	Begroting 2025	Begroting 2026 stand 1e prognose 2025	Aanpassing begroting 2026	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029
6.811 Beschermd wonen (WMO)	0	47	47	16	63	63	63	63
6.81A Beschermd wonen (WMO)	86	0	0	0	0	0	0	0
6.91 Coördinatie en beleid WMO	0	857	847	203	1.051	1.051	1.051	1.051
Totaal 1.2 Maatschappelijke ondersteuning	26.641	27.590	26.817	3.085	29.902	30.751	31.075	31.568
1.3 Jeugd								
6.22 Toegang en eerstelijnsvoorzieningen Jeugd	0	511	411	79	490	490	490	490
6.72 Maatwerkdienstverlening 18-	21	0	0	0	0	0	0	0
6.72A Jeugdhulp begeleiding	3.601	0	0	0	0	0	0	0
6.72B Jeugdhulp behandeling	3.063	0	0	0	0	0	0	0
6.73A Pleegzorg	276	0	0	0	0	0	0	0
6.73B Gezinsgericht	1.784	0	0	0	0	0	0	0
6.73C Jeugdhulp met verblijf overig	1.995	0	0	0	0	0	0	0
6.74A Jeugdhulp behandeling GGZ zonder verblijf	208	0	0	0	0	0	0	0
6.74B Jeugdhulp crisis/LTA/GGZ-verblijf	233	0	0	0	0	0	0	0
6.751 Jeugdhulp ambulant lokaal	0	368	359	17	377	377	377	377
6.752 Jeugdhulp ambulant regionaal	0	4.541	4.555	1.084	5.639	5.639	5.639	5.639
6.762 Jeugdhulp met verblijf regionaal	0	4.870	4.870	-432	4.438	4.438	4.438	4.438
6.763 Jeugdhulp met verblijf landelijk	0	126	126	6	132	132	132	132
6.792 PGB Jeugd	0	88	88	-18	70	70	70	70
6.821 Jeugdbescherming	0	583	583	-183	400	400	400	400
6.822 Jeugdreclassering	0	55	55	-25	30	30	30	30
6.82A Jeugdbescherming	468	0	0	0	0	0	0	0
6.82B Jeugdreclassering	28	0	0	0	0	0	0	0
6.92 Coördinatie en beleid Jeugd	0	766	766	222	988	1.025	1.025	1.025
Totaal 1.3 Jeugd	11.676	11.908	11.812	750	12.563	12.600	12.600	12.600
Totaal Lasten	40.028	41.531	40.398	3.931	44.329	44.964	45.291	45.779
Onttrekkingen								
1.2 Maatschappelijke ondersteuning								
6.1 Samenkracht en burgerparticipatie	55	0	0	0	0	0	0	0
6.811 Beschermd wonen (WMO)	0	89	0	0	0	0	0	0
Totaal 1.2 Maatschappelijke ondersteuning	55	89	0	0	0	0	0	0
Storting								
1.2 Maatschappelijke ondersteuning								

Exploitatie	Rekening 2024	Begroting 2025	Begroting 2026 stand 1e prognose 2025	Aanpassing begroting 2026	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029
6.81A Beschermd wonen (WMO)	611	0	0	0	0	0	0	0
Gerealiseerd resultaat	-26.245	-26.708	-25.517	-3.294	-28.812	-28.586	-28.429	-28.424

Volksgezondheid

De verhoging van de lasten met € 96.000 wordt grotendeels als volgt verklaard:

• Hogere lasten GGD	€ 40.000
N
• Hogere lasten jeugdgezondheidszorg	€ 30.000 N
• Hogere doorbelasting	€ 11.000 N

De inwonerbijdrage voor de GGD wordt vooral verhoogd als gevolg van de CAO-ontwikkelingen.

De subsidies voor de jeugdgezondheidszorg zijn geïndexeerd met 4,7%.

Voor de toelichting op de hogere doorbelasting verwijzen we naar bijlage 5 Uitgangspunten.

Maatschappelijke ondersteuning

De verhoging van de baten met € 627.000 wordt grotendeels als volgt verklaard:

• Hogere baten ZOOV	€ 702.000
V
• Lagere baten eigen bijdrage Wmo	€ 76.000 N

De begroting van ZOOV (vervoersysteem voor de Achterhoek) is altijd budgetneutraal, omdat alle lasten worden toegerekend aan de deelnemende gemeenten. De verhoging van de baten betekent dan ook dat de lasten met hetzelfde bedrag worden verhoogd.

De gewijzigde regeling omtrent de eigen bijdrage voor de Wmo stond gepland voor 1 januari 2026. Deze is echter met minimaal een jaar uitgesteld. Op basis van het eerdere besluit om deze per 1 januari 2026 in te laten gaan, hebben wij de inkomsten uit de eigen bijdrage verhoogd. Nu de wijziging is uitgesteld, moeten we deze verwachte extra inkomsten terugdraaien.

De verhoging van de lasten met € 3.085.000 wordt grotendeels als volgt verklaard:

• Hogere lasten ZOOV	€ 702.000
N
• Hogere lasten mantelzorgers	€ 62.000 N
• Hogere lasten Uitvoeringsprogramma Visie Sociaal Domein	€ 175.000 N

• Hogere lasten Hulp bij Huishouden	€ 735.000 N
• Hogere lasten integrale ondersteuning	€ 709.000 N
• Hogere lasten herstelgerichte ondersteuning	€ 60.000 N
• Hogere doorbelasting	€ 547.000 N

Zoals bij de baten al aangegeven, wordt de begroting van ZOOV budgetneutraal in onze begroting verwerkt.

Om het mantelzorgcompliment voort te kunnen zetten, is het budget verhoogd. Daarnaast wordt voorgesteld om een budget beschikbaar te stellen voor activiteiten voor mantelzorgers. Tenslotte moet vanaf 2026 de subsidie weer uit dit budget worden bekostigd, nadat het een aantal jaar uit de GALA-middelen is betaald. De raad heeft de Visie Sociaal Domein vastgesteld. Om hier verdere invulling aan te geven, is een Uitvoeringsprogramma Visie Sociaal Domein opgesteld. Voor de uitvoering van dit programma is naast extra formatie (verantwoord in programma 4) ook uitvoeringsbudget nodig.

De hogere lasten voor Hulp bij Huishouden hebben een tweetal oorzaken:

- De tarieven worden in 2026 weer verhoogd.
- Zoals bij de baten al aangegeven, is de voorgestelde gewijzigde regeling omtrent de eigen bijdrage voor de Wmo met minimaal een jaar uitgesteld. Op basis van de eerdere invoeringsdatum van 1 januari 2026 hebben wij een besparing ingeboekt, omdat de verwachting was dat de instroom zou verminderen en dat cliënten de zorg voortijdig zouden beëindigen.

De hogere lasten voor de integrale ondersteuning hebben een drietal oorzaken:

- De arbeidsmatige dagbesteding bij Fijnder is eind 2024 beëindigd, omdat het niet het gewenste resultaat heeft opgeleverd. Het hiermee samenhangende invandieneffect van € 300.000 is niet gerealiseerd.
- De tarieven zijn voor 2026 geïndexeerd met het OVA-percentage (Overheidsbijdrage in de Arbeidskostenontwikkeling) van 4,24%.
- Het aantal cliënten is toegenomen en de gemiddelde kosten per cliënt zijn toegenomen.

Als alternatief voor een Wmo-indicatie wordt herstelgerichte ondersteuning aangeboden. Deze ondersteuning stelt onze inwoners in staat om zo lang, vitaal en actief mogelijk mee te kunnen doen aan de maatschappij. Het recept bestaat uit snelheid- en wendbaarheidstraining, functionele activiteiten (ADL), balans, reactiesnelheid en (explosieve) krachttraining.

Voor de toelichting op de hogere doorbelasting verwijzen we naar bijlage 5 Uitgangspunten.

Jeugd

De verhoging van de lasten met € 750.000 wordt grotendeels als volgt verklaard:

• Hogere lasten jeugdhulp	€ 445.000 N
• Hogere lasten ondersteuningsteam	€ 70.000 N

-
- Hogere doorbelasting € 221.000 N
-

De budgetten voor jeugdhulp zijn met 4,24% geïndexeerd. Hiervoor gebruiken we het OVA-indexeringspercentage.

Het budget voor het ondersteuningsteam is al meerdere jaren niet geïndexeerd als gevolg van de CAO-ontwikkelingen.

Voor de toelichting op de hogere doorbelasting verwijzen we naar bijlage 5
Uitgangspunten.

Kredieten

Er zijn geen kredieten binnen dit programma.

Onttrekkingen en toevoegingen reserves

In 2026 zijn er geen onttrekkingen of toevoegingen aan de bestemmingsreserves begroot.

Programma 2 Meedoen in Winterswijk

Inleiding

Dit programma is uitgewerkt in vier onderdelen: meedoen met sport, cultuur, onderwijs en werk.

Programma 2 sluit daarmee aan op programma 1, waarin het vooral gaat om meedoen op het gebied van welzijn en gezondheid.

De kracht van cultuur, sport en verenigingen

Cultuur verrijkt, brengt mensen samen en verbindt: een belangrijke factor voor welzijn. We zetten in op de verbinding tussen kunst, cultuur, onderwijs en het sociaal domein. Sport zorgt voor preventie, ontspanning en een gezond leven. Samen met cultuur heeft sport een positieve invloed op de persoonlijke ontwikkeling. Wij waarderen dat en dragen hieraan bij.

Bestaanszekerheid

Het hebben van werk en daarmee het meedoen in de samenleving, draagt in hoge mate bij aan het welzijn en het voorkomen van armoede. We ondersteunen de weg naar een reguliere baan, rekening houdend met de kwetsbaarheid en ontwikkelkansen.

Onderwijs voor iedereen

Gelijke kansen betekent soms ongelijk investeren; passend en bereikbaar onderwijs is essentieel. Voor gelijke kansen werken we samen met onderwijs en verenigingen.

2.1 Cultuur

Ambitie

Cultuur verrijkt, brengt mensen samen en verbindt. Het is een belangrijke factor voor het welzijn en de persoonlijke ontwikkeling van onze inwoners. Cultuur draagt ook bij aan een aantrekkelijke fysieke omgeving. Het is daarmee ook een belangrijke drager van onze toeristische en daarmee ook economische sector. We willen cultuur behouden en waar mogelijk versterken.

Relevante documenten:

- Cultuurnota
- Museumvisie
- Erfgoednota 'Wi-j doet 't samen'
- Beleidsnota 'Archeologische monumentenzorg in de gemeente Winterswijk'
- Beleidsnota 'Aardkundige waarden in Winterswijk'
- Kerkervisie Oost Achterhoek

Doelstellingen

Inzetten op behoud en ontwikkeling van (fysiek) erfgoed

Activiteiten

Uitvoeringsagenda erfgoednota 'Wi-j doet 't samen'

We voeren ons erfgoedbeleid samen met de gemeenten Aalten en Oost Gelre uit.

Kwaliteit (toelichting)

Implementatie Omgevingswet en Verdrag van Faro (wettelijke taken)

Ons cultureel erfgoed speelt een belangrijke rol bij de ruimtelijke transitie. Zo kunnen leegstaande monumenten zoals boerderijen en kerken een rol spelen bij het vinden van ruimte voor wonen en nieuwe activiteiten. Tegelijkertijd kunnen ze dienen als drager voor gebiedsontwikkelingen. We benutten het verleden en sluiten bij ruimtelijke ontwikkeling aan bij de kenmerken en identiteit van gebieden.

Gebiedsbiografieën die worden opgesteld vanuit het project 'De verhalenfabriek' geven hier handvatten voor. In de gebiedsbiografieën wordt gekeken naar erfgoed in de breedste zin van het woord, zoals archeologie, aardkundige waarden en landschap. Dit wordt in de komende jaren uitgerold voor het hele grondgebied van Winterswijk.

Beleidsnota Erfgoed Oost Achterhoek

Samen met de gemeenten Aalten en Oost Gelre hebben we een beleidsnota erfgoed. We werken in de uitvoeringsagenda samen aan de focuspunten uit de nota. De Omgevingswet en het Verdrag van Faro zijn belangrijke ontwikkelingen die in het erfgoedbeleid Oost Achterhoek een plek hebben gekregen.

Cultuur- en Erfgoedpact Achterhoek

We werken regionaal samen binnen een breed akkoord voor erfgoed en cultuur. Hier maakt het regionale Cultuur- en Erfgoedpact Achterhoek onderdeel van uit.

Tot slot zijn we gestart met een samenwerkingsproject van tien Achterhoekse gemeenten, de provincie Gelderland en de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed om aandacht te besteden aan de transformatie van erven in het buitengebied. Dit doen we samen met partners als de Regio Achterhoek en LTO Noord.

Kwaliteit (indicator)

Tijd (toelichting)

Cultuur- en Erfgoedpact Achterhoek: in 2025 is een nieuw pact gesloten met de provincie Gelderland. In 2026 geven we hier uitvoering aan.

Tijd (indicator)

Doelstellingen

Lokaal toereikend media-aanbod

Activiteiten

Vorming streekomroep

Gemeente Winterswijk heeft op dit moment een lokale publieke omroep: RTV Slingeland. Vanuit het Rijk is er het voornemen om per 2027 enkel nog te werken met streekomroepen per regio, in plaats van per gemeente. Voor de Achterhoek betekent dit dat er één streekomroep komt voor negen Achterhoekse gemeenten. Alle lokale publieke omroepen moeten fuseren tot één streekomroep.

Kwaliteit (toelichting)

Het stelsel, de financiering en de regelgeving rond lokale omroepen gaat de komende jaren fors op de schop. Dat heeft ook gevolgen voor de gemeente Winterswijk en RTV Slingeland. Zo verdwijnt de wettelijke zorgplicht (en verplichte financiering) door gemeenten. Ook krijgen gemeenten te maken met een streekomroep in plaats van een lokale omroep. Hiermee beoogt het Rijk een grote kwaliteitsimpuls te kunnen geven aan de lokale omroepen, met veel meer aandacht voor de journalistieke taak van media.

Ter voorbereiding hierop is RTV Slingeland een (tijdelijke) vorm van samenwerking aangegaan met Regio8, in aanloop naar de vorming van een streekomroep voor de Achterhoek. Over de definitieve samenwerkingsvorm worden afspraken gemaakt met de andere gemeenten in de regio.

Kwaliteit (indicator)**Tijd (toelichting)**

De gewijzigde Mediawet gaat in op 1 januari 2028. Tot die tijd blijven we de lokale omroep RTV Slingeland houden in Winterswijk.

Tijd (indicator)**Doelstellingen****Uitvoering cultuurnota****Activiteiten****Culturele infrastructuur bestendigen en waar mogelijk versterken**

We hebben als middelgrote gemeente met centrumfunctie een rijk en divers cultureel aanbod, met een hoog voorzieningenniveau en rijk verenigingsleven. We willen onze huidige culturele infrastructuur bestendigen en waar mogelijk versterken. Onder andere door middel van meer verbinding, nauwere samenwerking en het vergroten van het culturele netwerk zetten we hierop in.

Kwaliteit (toelichting)

Door middel van meer verbinding, een nauwere samenwerking en het vergroten van het culturele netwerk zetten we in op het versterken van de culturele infrastructuur.

Kwaliteit (indicator)**Tijd (toelichting)**

Doorlopend.

Tijd (indicator)**Stimuleren van meedoen aan kunst & cultuur**

We vinden het belangrijk dat iedereen in Winterswijk kan meedoen, ook als het gaat om kunst en cultuur. Zowel actief (bijvoorbeeld door het bespelen van een instrument) als receptief (bijvoorbeeld door naar een theatervoorstelling te gaan). Kunst en cultuur dragen bij aan het welzijn en de kwaliteit van leven van onze inwoners. Samen met culturele partners zetten we hiervoor een aantal nieuwe activiteiten op.

Kwaliteit (toelichting)

Het mee kunnen doen aan kunst en cultuur wordt gestimuleerd door:

- Kunstactiviteiten voor ouderen die via het project Lang Leve Kunst Oost-Achterhoek worden uitgevoerd binnen het Cultuur- en Erfgoedpact Achterhoek.

- Extra stimuleren van taalvaardigheid voor jong en oud. De bibliotheek doet dit onder meer met een taaloffensief en het versterken van digitaal burgerschap.
- De gemeente Winterswijk legt in 2026 meer verbinding tussen diverse partijen die zich inzetten voor het verbeteren van het welzijn van jongeren via cultuur. Dit doet ze door ontmoeting te faciliteren om integrale samenwerking te stimuleren.
- Het project Kunstbende, waarbij jongeren de mogelijkheid krijgen om hun creatieve talenten te ontdekken, ontwikkelen en exposeren, is verlengd met twee schooljaren en wordt tot het schooljaar 2026/2027 uitgevoerd.
- Als gemeente faciliteren we en stellen we budget beschikbaar voor een open call, die oproept tot een initiatief dat bijdraagt aan het creëren van een tijdelijke, culturele ontmoetingsplaats voor jongeren.
- Doorlopend wordt er in de gemeente gewerkt met het Coördinatiepunt Cultuur Educatie die vraag van onderwijs en aanbod van cultuuraanbieders met elkaar verbindt. In het basisonderwijs wordt er Algemene Muzikale Vorming gegeven, waardoor alle basisschoolkinderen in aanraking komen met muziek. Onze cultuurcoach werkt wijkgericht en biedt kinderen culturele activiteiten aan.

Kwaliteit (indicator)

Tijd (toelichting)

2026 en verder.

Tijd (indicator)

Met kunst & cultuur toerisme versterken

Kunst en cultuur dragen bij aan het aantrekken van bezoekers naar onze gemeente. We willen met culturele activiteiten en evenementen bijdragen aan de gewenste seizoensverlenging binnen de toeristische en recreatieve sector.

Kwaliteit (toelichting)

Door de Stichting Ondernemen met Cultuur (OMC) worden doorlopend gratis toegankelijke, culturele evenementen georganiseerd in het centrum. Deze evenementen voegen beleving toe aan het centrum en dragen bij aan het stimuleren van de vrijetijdseconomie. Daarnaast wordt de zichtbaarheid van het museale aanbod vergroot, om zo meer toeristen te bereiken. Ook wordt op marktdagen en bij bijzondere gelegenheden het carillon bespeeld door de beiaardier. Bovendien draagt 100% Winterswijk door promotiecampagnes bij aan het vergroten van de zichtbaarheid van het kunst- en cultuuraanbod onder inwoners en bezoekers.

Kwaliteit (indicator)

Tijd (toelichting)

Doorlopend.

Tijd (indicator)

Indicatoren

- Het huidige niveau van het culturele aanbod blijft in stand.
- De activiteiten uit de uitvoeringsagenda's zijn behaald.

Risico's

- Het aantal bezoekers blijft achter als gevolg van economische ontwikkelingen.

- Het 'vermarkten' van archeologische en aardkundige waarden lukt onvoldoende door gebrek aan capaciteit. Denk bijvoorbeeld aan de afname van het aantal vrijwilligers.
- Bij onderhoud en restauratie aan monumenten wordt het steeds moeilijker om aan vakmensen en materialen te komen. Hierdoor lopen subsidieaanvragen nog wel eens langer door. Of er zijn aanvullende kosten, doordat er extra schade ontstaat door te lang wachten op herstel.

2.2 Sport

Ambitie

Sport moet voor iedereen betaalbaar en toegankelijk zijn. Sport levert een belangrijk aandeel aan de preventiedoelen. We stimuleren mensen die weinig tot niet actief zijn tot meer bewegen.

Relevante documenten:

- Sportnota
- Lokaal sportakkoord
- Regionaal sportakkoord

Doelstellingen

Het stimuleren van mensen tot (meer) beweging

Activiteiten

Uitvoeren activiteiten Achterhoek in Beweging en lokaal sportakkoord

Achterhoek in Beweging is een netwerk van mensen en organisaties die sport en bewegen inzetten voor een inclusieve samenleving en een gezonde en uitdagende leefomgeving. Het lokale sportakkoord 'Samen actief in Winterswijk' voeren we samen met onze sportverenigingen en maatschappelijke organisaties uit.

Kwaliteit (toelichting)

Samen met Achterhoek in Beweging stimuleren we sport, bewegen en een gezonde leefstijl onder de inwoners. In het regionale Beweeg- en Sportakkoord zijn de ambities vastgelegd. In 2026 wordt ingezet op de volgende thema's: inclusie en diversiteit, vaardig in bewegen, vitaal en veilig sportklimaat, maatschappelijke waarde van topsport en sport en preventie.

We zetten ons samen in voor de ambities uit ons lokale sportakkoord 'Samen Actief in Winterswijk'. Lokaal wordt intensiever de verbinding gemaakt (sociaal domein, gezondheid, sport/cultuur, onderwijs en openbare ruimte). Sport wordt benut als preventiemiddel voor een gezonde en actieve leefstijl voor alle inwoners. In 2026 organiseren buurtsportcoaches programma's en activiteiten voor onze inwoners. Ook is er in 2026 de mogelijkheid om als initiatiefnemer subsidie aan te vragen voor een project dat betrekking heeft op één van de thema's van het sportakkoord, en dat inwoners stimuleert om in beweging te komen.

Kwaliteit (indicator)

Tijd (toelichting)

In 2026 wordt er gewerkt aan de thema's en ambities uit het regionale en lokale sportakkoord.

Tijd (indicator)

Doelstellingen

Sportvoorzieningen zijn toekomstbestendig en betaalbaar

Activiteiten

We hebben een eerlijk en simpel financieringssysteem voor sportverenigingen

We werken aan een nieuw en eenvoudiger financieringssysteem voor sportverenigingen.

Kwaliteit (toelichting)

In 2026 wordt het nieuwe, eenvoudigere financieringssysteem geïmplementeerd. Dit systeem is in nauw overleg met de sportverenigingen tot stand gekomen.

Kwaliteit (indicator)

Tijd (toelichting)

In 2026 ligt er een nieuw en eenvoudiger financieringssysteem. Per 2027 worden de bezuinigingen gerealiseerd.

Tijd (indicator)

We hebben een duurzaam zwembad met een gezonde exploitatie

Wij zien het overdekte zwembad als een belangrijke voorziening voor onze inwoners. Daarom willen we graag een les-, doelgroepen- en sportbad voor Winterswijk behouden. We onderzoeken hoe we de voorziening ook op de lange termijn kunnen en willen behouden.

Kwaliteit (toelichting)

In 2026 worden toekomstscenario's voor huisvesting en exploitatie voorgelegd aan de raad.

Kwaliteit (indicator)

Tijd (toelichting)

In 2026 worden toekomstscenario's voor huisvesting en exploitatie voorgelegd aan de raad.

Tijd (indicator)

Indicatoren

- Het aantal actieve sporters blijft op het niveau van 2024. (Bron: Waarstaatjegemeente.nl)
- Het aantal maatschappelijke activiteiten bij sportverenigingen breidt zich uit.

Risico's

De risico's zijn zo divers dat ze in elk project/elke activiteit apart worden afgewogen.

2.3 Inkomen en participatie

Ambitie

Wij zorgen ervoor dat iedereen kan meedoen in de samenleving. Werk en inkomen en een goed vangnet voor bestaanszekerheid zijn hiervoor belangrijk.

We willen intergenerationele problematiek, waaronder armoede, zoveel mogelijk doorbreken. Onze ambitie is dat Winterswijk in 2040 armoedevrij is.

Relevante documenten:

- Integrale verordening sociaal domein.
- Samen aan het stuur.
- Wij Winterswijk, visie sociaal domein 2025-2033.
- Beleidsplan armoedevrij Winterswijk 2025.
- Beleidsnotitie Wet inburgering 2022.

Doelstellingen

Meedoen zonder belemmeringen

Activiteiten

Ontwikkeling eenduidige inkomensstoets voor instellingen

We willen inwoners sneller en efficiënter de juiste ondersteuning bieden door een eenduidig beeld van hun financiële situatie te krijgen, en versnippering van inkomensstoetsen bij verschillende instellingen tegen te gaan. Hiermee wordt voorkomen dat inwoners bij verschillende instellingen steeds opnieuw hun financiële situatie moeten toelichten.

Kwaliteit (toelichting)

Het Sociaal Team is al begonnen met de ontwikkeling van een uniforme toets die een duidelijk overzicht geeft van de financiële situatie van de inwoner. Aan de hand van deze toets kunnen we inwoners direct doorverwijzen naar de maatschappelijke instellingen. Ook kan het Sociaal Team verdere hulpverlening aanbieden en bijvoorbeeld doorverwijzen naar de Stadsbank of de inkomensvoorzieningen van Fijnder.

Kwaliteit (indicator)

Tijd (toelichting)

De voorbereidingen zijn inmiddels gestart. De implementatie is gepland voor het eerste kwartaal.

Eind 2026 onderzoeken we hoe deze maatregel werkt en of inwoners en maatschappelijke organisaties tevreden zijn.

Tijd (indicator)

Activeren inwoners om duurzame uitstroom uit armoede te bevorderen

We bevorderen duurzame uitstroom uit armoede door inwoners te stimuleren om actief deel te nemen aan de samenleving en ze in hun eigen kracht te zetten.

Kwaliteit (toelichting)

Er loopt een pilot bij de Voedselbank. Deze pilot gaan we evalueren en bij succes verder uitrollen naar andere initiatieven. Wij vragen onze maatschappelijke partners om aan te geven hoe zij inwoners willen laten meedoen, zodat zij vanuit hun eigen kracht bijdragen aan een drempelvrije, inclusieve samenleving en meer bestaanszekerheid.

Kwaliteit (indicator)

Tijd (toelichting)

Deze pilot is inmiddels van start gegaan.

Tijd (indicator)

Doelstellingen

Nieuwkomers en statushouders moeten zo goed mogelijk inburgeren

Activiteiten

Monitoring nieuwe Wet inburgering

De gemeente Winterswijk heeft het inburgeringsproces binnen de wettelijke kaders ingericht. Halfjaarlijks monitoren en evalueren we de resultaten.

Kwaliteit (toelichting)

In 2026 blijft het de taak van de gemeente om de Wet inburgering 2021 uit te voeren en te monitoren.

De monitoring vindt plaats op de volgende onderdelen:

- Brede intake: klanttevredenheid.
- Persoonlijk plan Inburgering en Participatie (PIP): klanttevredenheid.
- Module Arbeidsmarkt en Participatie (MAP): draagt deze bij aan toeleiding naar de arbeidsmarkt?
- Financieel ontzorgen: is de gekozen werkwijze werkbaar en voorkomt het financiële problemen?
- Financiële zelfredzaamheid: leren nieuwkomers voldoende om financieel zelfredzaam te zijn/worden?
- Participatieverklaringstraject (PVT): draagt het programma voldoende bij aan het participeren in Nederland of dienen thema's en/of de groepssamenstelling aangepast te worden?
- Maatschappelijke begeleiding: zijn er verbeterpunten, loopt het ergens spaak?
- Inburgeringstraject taalaanbieders: subregionaal op inhoud en regionaal op contractniveau.
- Participatieaanbod: is er voldoende aanbod, leidt het aanbod naar (vrijwilligers)werk, meedoen in de maatschappij?

Een groot aantal inburgeraars heeft te kampen met stressklachten en/of zware psychische klachten. Ondanks inzet van consultants en de sociaal werker is het moeilijk om deze doelgroep in een hulpverleningstraject te laten starten, met als gevolg een hoge uitval bij de inburgeringstrajecten.

Naar aanleiding van het signaal dat jonge inburgeraars de mbo-onderwijsroute niet binnen de gewenste termijn halen, start in het najaar de pilot 'voorschakelklas'. Deze pilot bevat de pijlers: didactiek, welzijn, digitale en financiële vaardigheden en diagnostiek. Daarnaast hebben we als regio de inburgeringsroute 'B1-Entree aanbod' gerealiseerd, dat ook in het najaar van start gaat.

De doorstroom van statushouders uit de Hotel- en Accommodatieregeling (HAR)/tussenvoorziening naar reguliere woningen verloopt moeizaam. Hierdoor blijven statushouders langer dan verwacht op de tijdelijke locatie, wat onvrede met zich meebrengt. Zorg dragen voor verwachtingsmanagement is van belang, evenals het zoeken naar doorstroommogelijkheden.

Het blijft een uitdaging om duale trajecten aan te bieden, waarbij inburgeraars naast onderwijs ook (parttime) werken.

Kwaliteit (indicator)

Tijd (toelichting)

Monitoring vindt in heel 2026 plaats. Ieder kwartaal wordt de balans opgemaakt en worden de processen indien nodig bijgestuurd.

Tijd (indicator)

Doelstellingen

Perspectief bieden op een betere toekomst

Activiteiten

Pilot perspectief: verbinden van re-integratie en bestaanszekerheid

We voeren een pilot uit waarin we re-integratie aan bestaanszekerheid verbinden. In de dienstverlening aan inwoners op weg naar (regulier) werk worden belemmeringen op alle leefgebieden in samenhang en parallel aangepakt.

Kwaliteit (toelichting)

Er is aandacht voor individuele inwoners met een grote afstand tot de arbeidsmarkt en veelal meervoudige problematiek. De kwaliteit wordt gewaarborgd door een lage caseload (werklust van de professional), veel aandacht en samenwerking met maatschappelijke instellingen.

De pilot moet nog uitgewerkt worden, dat kan zodra de raad de begroting met daarin de benodigde formatie voor de pilot heeft vastgesteld. Vervolgens kunnen we aan de slag. In het plan van aanpak van de pilot worden doelstellingen en randvoorwaarden benoemd. Deze formuleren wij met Fijnder, lokale werkgevers en het sociaal team. Het wegnemen van belemmeringen om te participeren in de samenleving is het belangrijkste doel. Participeren kan door aan het werk te gaan, maar ook vrijwilligerswerk is een mogelijkheid.

Kwaliteit (indicator)

Tijd (toelichting)

Het plan van aanpak volgt in het eerste kwartaal van 2026.

Tijd (indicator)

Nazorg schuldhulpverlening

We bieden na afloop van het schuldhulpverleningstraject nazorg, om terugval te voorkomen en financiële zelfredzaamheid duurzaam te bevorderen.

Kwaliteit (toelichting)

In 2026 continueren wij voor iedereen die dat nodig heeft nazorg in na een schuldhulpverleningstraject. We werken samen met professionele hulpverleners van de Stadsbank Oost Nederland. Aan het eind van het traject voert de Stadsbank of Humanitas een uitstroomgesprek met de inwoner. Na een aantal maanden vindt een peilmoment plaats. De Stadsbank neemt contact op met de inwoner en kan zo nodig 'warm doorverwijzen' naar een medewerker vroegsignalering van de gemeente of naar Humanitas.

Kwaliteit (indicator)

Tijd (toelichting)

Start in het eerste kwartaal van 2026, met een uitstroomgesprek en peilmoment.

Tijd (indicator)

Doelstellingen

Voorkomen van armoede en schulden

Activiteiten

Stimuleren van financiële educatie op scholen

We stimuleren scholen om lessen te geven over financiën.

Kwaliteit (toelichting)

In 2026 bieden we iedere school een aanbod doen voor financiële educatie in alle klassen. Wij stimuleren basisscholen deel te nemen aan landelijke initiatieven, zoals de Week van het geld. Ook wijzen wij scholen op subsidies en financiële educatieprogramma's.

Kwaliteit (indicator)

Tijd (toelichting)

2026.

Tijd (indicator)

Vroegsignalering schulden

Schulden worden vroegtijdig gesignaleerd. Zo voorkomen we hoge schulden.

Kwaliteit (toelichting)

Op basis van signalen van zorgverzekeraars, energiebedrijven, woningverhuurders en drinkwaterbedrijven (de zogenaamde signaalpartners), benaderen we onze inwoners met betaalachterstanden proactief door hen hulp aan te bieden.

Kwaliteit (indicator)

Tijd (toelichting)

Doorlopend.

Tijd (indicator)

Indicatoren

- Het aantal bijstandsgerechtigden blijft op het niveau van 2022.
- We komen uit met het rijksbudget voor het betalen van bijstandsuitkeringen.

Risico's

- De economie verslechtert, waardoor er meer mensen een beroep doen op een bijstandsuitkering.
- Door de hoge inflatie groeit het aantal mensen met problematische schulden.
- De financiële compensatieregeling van het Rijk voor de opvang van Oekraïense vluchtelingen wordt niet verlengd, terwijl we nog wel Oekraïners opvangen.

2.4 Educatie

Ambitie

Onderwijs is essentieel voor iedereen. Daarom werken we, samen met onderwijs en verenigingen, aan gelijke kansen. We bouwen onderwijsvoorzieningen conform het Integraal Huisvestingsplan Onderwijs (IHP). Duurzaam, met goede ventilatie en groene schoolpleinen.

Relevante documenten:

- Integraal Huisvestingsplan Onderwijs 2021-2037.
- Beleidsnotitie Voor- en Vroegschoolse Educatie.

Doelstellingen

Onderwijshuisvesting wordt uitgevoerd conform het Integraal Huisvestingsplan

Activiteiten

Uitvoeren Integraal Huisvestingsplan (IHP) scholen

Onderwijs, kinderopvang, belangenverenigingen en de gemeente voeren het Integraal Huisvestingsplan (IHP) 2021-2037 uit. We zijn gestart met de school in het Woold en vrije school De Esch.

De ontwikkeling van andere scholen uit de eerste fase is bij de besluitvorming over de begroting eind 2023 tijdelijk uitgesteld. Samen met betrokken partijen werkt de gemeente aan een actualisatie van het IHP en de bijbehorende planning.

Kwaliteit (toelichting)

Voor de uitvoering van het resterende deel van de eerste fase van het Integraal Huisvestingsplan Onderwijs, stellen wij voor om ten laste van de algemene reserve een bestemmingsreserve te vormen van € 18.332.302.

Kwaliteit (indicator)

Tijd (toelichting)

Nadat de begroting is vastgesteld, stellen we samen met betrokken partijen een geactualiseerde planning op.

Tijd (indicator)

Doelstellingen

We bevorderen kansengelijkheid

Activiteiten

Aanpak laaggeletterdheid

De Rijksoverheid heeft als doel laaggeletterdheid terug te dringen.

Kwaliteit (toelichting)

In de Achterhoek kan iedere volwassene die ondersteuning kan gebruiken bij basisvaardigheden en moeite heeft met lezen, schrijven en/of rekenen, een passend leertraject volgen. Het verbeteren van basisvaardigheden (taal, rekenen en werken met digitale apparaten) draagt bij aan een betere gezondheid, een betere arbeidsmarktpositie en financiële zelfredzaamheid.

De afgelopen jaren is geïnvesteerd in een infrastructuur en samenwerking om de doelgroep, met name mensen met Nederlands als eerste taal, te bereiken. Onze inzet blijft gericht op het behouden en verder ontwikkelen hiervan. Hiertoe is in 2025 het regioplan 'Aanpak basisvaardigheden' opgesteld.

Kwaliteit (indicator)

Tijd (toelichting)

Het regioplan 'Aanpak basisvaardigheden' wordt vanaf 2026 uitgevoerd.

Tijd (indicator)

Uitvoeren Notitie Lokale Educatieve Agenda gemeente Winterswijk 2025-2033

Onderwijs, kinderopvang en de gemeente Winterswijk bevorderen samen de kansengelijkheid, talentontwikkeling, inclusie en het welzijn voor alle kinderen van nul tot achttien jaar in Winterswijk. Dit is afgesproken in de Notitie Lokale Educatieve Agenda Winterswijk 2025-2033.

Kwaliteit (toelichting)

In het kader van het uitvoeringsprogramma bij de Notitie Lokale Educatieve Agenda Winterswijk 2025-2033 start het bestuurlijke overleg in september 2025 met de uitvoering van de doelen uit de notitie. In de periode 2025-2033 werken we aan de volgende doelen:

- We zetten ons in voor gelijke kansen en talentontwikkeling voor alle kinderen van nul tot achttien jaar. We werken aan het voorkomen van onderwijsachterstanden, ondersteunen kinderen in armoede, bieden een rijk naschools aanbod, stimuleren het behalen van een startkwalificatie en versterken basisvaardigheden.
- We bevorderen inclusie voor alle kinderen van nul tot achttien jaar door te werken aan gelijke onderwijskansen, het tegengaan van segregatie (afzondering) en het stimuleren van integratie. Ieder kind krijgt toegang tot kinderopvang en onderwijs in de buurt. Ook zetten we in op een sterke ketenaanpak voor zorg en veiligheid, zodat ondersteuning goed op elkaar aansluit.
- We bevorderen het welzijn van alle kinderen van nul tot achttien jaar door onderwijs sterker te verbinden met kunst, cultuur en sport, en door in te zetten op weerbaarheid en mentale gezondheid. We versterken de samenwerking tussen ouders, school en omgeving (de gouden driehoek) en zorgen voor een veilige en ondersteunende schoolomgeving met passende zorg.

Kwaliteit (indicator)

Tijd (toelichting)

De doelen uit de Notitie Lokale Educatieve Agenda Winterswijk worden uitgevoerd in de periode van 2025 tot en met 2033.

Tijd (indicator)

Indicatoren

- Het aantal mensen dat deelneemt aan alfabetiseringstrajecten stijgt ten opzichte van 2024.
- De voortgang van de (ver)bouw van scholen gaat volgens planning van de eerste fase van het Integraal Huisvestingsplan.

Risico's

- Integraal Huisvestingsplan: stijgende bouwkosten.

Financiële onderbouwing programma 2

Baten en Lasten

Bedragen x €1.000

Exploitatie	Rekening 2024	Begroting 2025	Begroting 2026 stand 1e prognose 2025	Aanpassing begroting 2026	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029
Baten								
2.1 Cultuur								
5.5 Cultureel erfgoed	56	77	77	0	77	77	77	77
5.6 Media	175	104	0	0	0	0	0	0
Totaal 2.1 Cultuur	231	181	77	0	77	77	77	77
2.2 Sport								
5.1 Sportbeleid en activering	408	309	178	7	185	0	0	0
5.2 Sportaccommodaties	729	638	638	200	838	838	838	838
Totaal 2.2 Sport	1.137	947	817	207	1.023	838	838	838
2.3 Inkomen en participatie								
6.3 Inkomensregelingen	10.135	10.387	9.723	539	10.262	10.262	10.262	10.262
6.4 WSW en beschut werk	6.829	4.754	1.131	-35	1.096	1.070	1.047	1.023
6.5 Arbeidsparticipatie	201	465	0	0	0	0	0	0
Totaal 2.3 Inkomen en participatie	17.165	15.606	10.853	504	11.358	11.332	11.309	11.285
2.4 Educatie								
4.2 Onderwijshuisvesting	198	0	0	0	0	0	0	0
4.3 Onderwijsbeleid en leerlingzaken	1.111	1.651	1.100	0	1.100	1.100	1.100	1.100
Totaal 2.4 Educatie	1.309	1.651	1.100	0	1.100	1.100	1.100	1.100
Totaal Baten	19.841	18.384	12.847	711	13.558	13.347	13.324	13.300
Lasten								
2.1 Cultuur								
5.3 Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie	1.675	1.783	1.729	143	1.872	1.841	1.831	1.831
5.4 Musea	205	218	218	11	230	230	230	230
5.5 Cultureel erfgoed	463	548	532	-4	529	504	489	489
5.6 Media	658	728	524	153	678	678	637	637
Totaal 2.1 Cultuur	3.002	3.278	3.004	304	3.308	3.252	3.187	3.187
2.2 Sport								
5.1 Sportbeleid en activering	1.262	2.591	1.029	52	1.081	1.013	1.013	1.013
5.2 Sportaccommodaties	2.611	2.992	2.980	135	3.115	3.040	2.955	2.941
Totaal 2.2 Sport	3.873	5.583	4.009	187	4.196	4.053	3.968	3.954
2.3 Inkomen en participatie								
6.3 Inkomensregelingen	18.362	18.727	18.003	1.074	19.077	18.984	18.984	18.984
6.4 WSW en beschut werk	9.431	9.797	6.197	-200	5.997	5.855	5.880	5.880
6.5 Arbeidsparticipatie	574	1.250	785	-196	590	610	630	650
Totaal 2.3 Inkomen en participatie	28.368	29.774	24.986	678	25.664	25.448	25.493	25.513
2.4 Educatie								

Exploitatie	Rekening 2024	Begroting 2025	Begroting 2026 stand 1e prognose 2025	Aanpassing begroting 2026	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029
4.2 Onderwijshuisvesting	1.810	1.611	1.784	17	1.801	1.770	1.756	1.729
4.3 Onderwijsbeleid en leerlingzaken	2.089	2.754	2.238	120	2.359	2.358	2.358	2.357
Totaal 2.4 Educatie	3.899	4.365	4.022	137	4.159	4.128	4.114	4.086
Totaal Lasten	39.142	43.000	36.020	1.306	37.326	36.881	36.762	36.740
Onttrekkingen								
2.3 Inkomen en participatie								
6.5 Arbeidsparticipatie	45	0	0	0	0	0	0	0
Storting								
2.4 Educatie								
4.2 Onderwijshuisvesting	0	0	0	18.332	18.332	0	0	0
Gerealiseerd resultaat	-19.256	-24.616	-23.173	-18.928	-42.101	-23.535	-23.439	-23.440

Cultuur

De hogere lasten van € 304.000 zijn grotendeels als volgt te verklaren:

• Hogere lasten De Storm	€ 31.000 N
• Hogere lasten Boogie Woogie	€ 40.000 N
• Hogere lasten bibliotheek	€ 123.000 N
• Hogere lasten kunst en cultuur	€ 33.000 N
• Hogere lasten Informatiepunt Digitale Overheid (IDO)	€ 29.000 N
• Hogere doorbelasting	€ 10.000 N

De subsidies aan De Storm, Boogie Woogie en de bibliotheek zijn geïndexeerd met 4,7%. Daarnaast heeft het Rijk € 100.000 beschikbaar gesteld voor de bibliotheek in gemeenten met minder dan 30.000 inwoners. Het doel van deze uitkering is om de bibliotheekvestiging voldoende uren in de week open te kunnen houden, bereikbaar te zijn voor alle inwoners en activiteiten aan te kunnen bieden die passen bij de doelgroepen van de bibliotheek.

De hogere lasten voor kunst en cultuur worden met name verklaard door het terugdraaien van de bezuiniging van het coördinatiepunt cultuureducatie. Tot en met 2025 ontvangen wij voor het IDO een specifieke uitkering (SPUK). Vanaf 2026 is dit gewijzigd in een decentralisatie-uitkering en landen de inkomsten in de algemene uitkering. Vandaar dat nu alleen de uitgaven worden begroot. Voor de toelichting op de hogere doorbelasting verwijzen we naar bijlage 5 Uitgangspunten.

Sport

Vanuit het Rijk ontvangen wij jaarlijks een bedrag voor de compensatie van de btw op sport. Hiermee is het voordeel van € 207.000 aan de batenkant grotendeels verantwoord.

De hogere lasten van € 187.000 zijn grotendeels als volgt te verklaren:

• Hogere lasten zwembad Jaspers	€ 23.000 N
• Hogere lasten Achterhoek in beweging	€ 8.000 N
• Hogere doorbelasting	€ 133.000 N

De subsidie aan zwembad Jaspers is geïndexeerd met 4,7%.

De jaarlijkse bijdrage aan Achterhoek in beweging wordt verhoogd. Deze verhoging is voor de Sportkaart Achterhoek.

Voor de toelichting op de hogere doorbelasting verwijzen we naar bijlage 5 Uitgangspunten.

[Inkomen en participatie](#)

Het voordeel aan de batenkant van € 504.000 wordt grotendeels als volgt verklaard:

• Hogere baten algemene bijstand	€ 539.000 V
• Hogere detachingsvergoedingen SW-medewerkers	€ 62.000 V
• Lagere baten Lage-inkomensvoordeel (LIV)	€ 97.000 N

Het Rijk heeft het bedrag voor de specifieke uitkeringen (SPUK) algemene bijstand (BUIG) voor 2026 verhoogd.

Door het aanpassen van de tarieven van de detachingsvergoedingen van de SW-medewerkers, is de verwachting dat de detachingsopbrengsten stijgen.

Het Rijk heeft het LIV met ingang van 2025 afgeschaft. De middelen worden ingezet voor andere tegemoetkomingen voor werkgevers en compensatie voor sociaal ontwikkelbedrijven.

Het nadeel aan de lastenkant van € 678.000 wordt grotendeels als volgt verklaard:

• Hogere lasten algemene bijstand	€ 569.000 N
• Hogere lasten integratie-uitkering inburgering	€ 100.000 N
• Lagere salarislaster SW-medewerkers	€ 200.000 V
• Hogere lasten uitvoeringskosten Fijnder	€ 279.000 N
• Hogere lasten bijzondere bijstand	€ 58.000 N
• Lagere lasten re-integratie	€ 200.000 V

-
- Hogere doorbelasting € 66.000 N
-

Het Rijk heeft het bedrag voor de specifieke uitkering (SPUK) algemene bijstand (BUIG) voor 2026 verhoogd. Hierdoor nemen de lasten ook toe.

Het aantal inburgeraars is hoger en het blijkt dat er in het tweede jaar meer inzet nodig is. Hierdoor stellen wij voor het budget met € 100.000 te verhogen.

Door ontwikkelingen in de SW-populatie is gebleken dat de salarislasteren voor de SW-medewerkers verlaagd kunnen worden.

De uitvoeringskosten van Fijnder moeten als gevolg van de cao-ontwikkelingen worden verhoogd.

De raad heeft ingestemd om de norm bij de individuele inkomenstoeslag en meedoenregelingen te verhogen naar 130%. Hierdoor moet het budget voor de bijzondere bijstand naar boven worden bijgesteld.

Op basis van de begroting van Fijnder kan het budget voor re-integratie naar beneden worden bijgesteld.

Voor de toelichting op de hogere doorbelasting verwijzen we naar bijlage 5 Uitgangspunten.

Educatie

Het nadeel van € 137.000 aan de lastenkant wordt grotendeels als volgt verklaard:

- Hogere lasten regionale leerplicht € 40.000 N
-

- Hogere doorbelasting € 96.000 N
-

Door het wegvallen van landelijke bekostiging komen de lasten nu voor rekening van de deelnemende gemeenten.

Voor de toelichting op de hogere doorbelasting verwijzen we naar bijlage 5 Uitgangspunten.

Kredieten

In dit programma is in 2029 een krediet van € 500.000 geraamd voor de vervanging van de toplaag bij atletiekvereniging Archeus.

Onttrekkingen en toevoegingen reserves

Voor de uitvoering van het resterende deel van de eerste fase van het Integraal Huisvestingsplan Onderwijs stellen wij voor een bestemmingsreserve te vormen van € 18.332.302.

Programma 3 Wonen en werken in Winterswijk

Inleiding

Openbare ruimte, klimaat, water en milieu, gebiedsontwikkeling en wonen

Het programma Wonen en werken in Winterswijk gaat aan de hand van vijf beleidsvelden in op alles wat we doen om onze inwoners een omgeving te bieden waar ze gezond, veilig en duurzaam kunnen wonen, werken, ondernemen en recreëren. Hieronder worden de beleidsvelden besproken.

Openbare ruimte

Het beleidsveld openbare ruimte behandelt de ambities en de openbare ruimte. Een gezonde leefomgeving met een goede infrastructuur, duurzaamheid en sociale cohesie zijn belangrijk. Ook biodiversiteit en de uitvoering van het visiedocument BOSS (bewegen, ontmoeten, spelen en sporten) zijn belangrijke thema's.

Klimaat, water en milieu

Naast de zorg voor een schone en veilige leefomgeving is het uitvoeringsprogramma klimaatadaptatie een belangrijk speerpunt.

Duurzaamheid en milieu

Het beleidsveld duurzaamheid en milieu gaat over het beschermen en behouden van de huidige kwaliteit op het gebied van klimaat, biodiversiteit, cultuurhistorisch erfgoed en natuurlijke voorraden.

Gebiedsontwikkeling en wonen

Het beleidsveld gebiedsontwikkeling is gericht op de realisatie of ontwikkeling van plannen. Dit zijn plannen die met een projectmatige aanpak worden uitgevoerd. Het buitengebied is een belangrijke parel van Winterswijk. Het unieke karakter staat onder druk en we moeten inzetten op een gebiedsgerichte aanpak.

Daarnaast is de visieontwikkeling op wonen een belangrijk speerpunt. We bieden ruimte voor woningen waar in Winterswijk behoefte aan is. Projecten die betrekking hebben op nieuwbouw of invulling van een gebied met een hooggewaardeerde leefbaarheid. Meer concreet: er wordt onder andere een aantal mooie plannen (door)ontwikkeld en/of uitgevoerd. Denk bijvoorbeeld aan de woningbouw op de Rikker, aan de Narcisstraat, Kloetenseweg en de Ribeslocatie.

Economie en lobby

We koesteren de diversiteit aan Winterswijkse bedrijven en maken een visie op het soort bedrijven waar we ons in de toekomst op willen richten. Bedrijvigheid en nabije werkgelegenheid zijn van vitaal belang voor de leefbaarheid en aantrekkingskracht van Winterswijk. Er moet voldoende ruimte zijn voor deze ontwikkelingen.

Ook de vrijetijdseconomie is een belangrijke sector. Daarnaast behouden we de komende jaren de duurzame relaties met samenwerkingspartners in de regio en over de grens. We dragen Winterswijk als merk uit, binnen én buiten Nederland.

3.1 Openbare ruimte

Ambitie

Winterswijk heeft een uniek landschap met veel bijzondere planten en dieren. Om dit te behouden leggen we veel nadruk op de bescherming en verbetering van de biodiversiteit. Wij vinden een veilige, gezonde leefomgeving met een goede infrastructuur, duurzaamheid en sociale cohesie belangrijk. Die gemeente maken we samen. De betrokkenheid en saamhorigheid van mensen bij hun wijk, buurtschap of dorp vinden we daarin cruciaal. We creëren voor iedereen een waardevolle leefomgeving die schoon, heel en veilig is. Bereikbaarheid en verkeersveiligheid vinden we van groot belang; elke Winterswijker - jong of oud, voetganger, fietser of automobilist - moet zich veilig kunnen voelen en bewegen.

We houden het centrum aantrekkelijk voor inwoners en bezoekers.

We stimuleren wijkkracht door het realiseren van een laagdrempelige ingang bij de gemeente voor vragen op alle domeinen.

Relevante documenten:

- Groenstructuurplan Winterswijk
- Omgevingsvisie buitengebied
- Beleidsvisie landschap en biodiversiteit

Doelstellingen

De gemeente zorgt voor een laagdrempelig aanspreekpunt voor vragen van inwoners en stakeholders in een specifiek gebied

Activiteiten

Pilot wijkaanpak en wijkregie

De afgelopen periode is flink geïnvesteerd in het bouwen van een netwerk. Ook is gewerkt aan een wijkanalyse. Op basis van de wijkanalyse stellen we een strategie met doelstellingen op voor de verdere wijkaanpak in Winterswijk-Oost.

Kwaliteit (toelichting)

Een veilige, gezonde leefomgeving met een goede infrastructuur, duurzaamheid en sociale cohesie is belangrijk voor Winterswijk. Die gemeente maken we samen. De betrokkenheid en saamhorigheid van mensen bij hun wijk, buurtschap of het dorp vinden we daarin cruciaal. Inwoners hebben waardevolle kennis van hun directe leefomgeving. Ze hebben daarom vaak goede ideeën over wat er nodig is in hun eigen wijk, buurt en omgeving. We steunen daarom initiatieven van inwoners om hun omgeving te verbeteren.

In 2026 intensiveren en professionaliseren wijkgericht werken. We werken verder aan de wijkaanpak in Winterswijk-Oost.

Kwaliteit (indicator)

Tijd (toelichting)

In 2026 wordt er een plan van aanpak opgeleverd voor Winterswijk-Oost. Wat willen we daar bereiken en welke activiteiten leveren daaraan een bijdrage.

In 2026 pakken we de vraag op om een wijkaanpak te ontwikkelen voor heel Winterswijk.

Tijd (indicator)

Doelstellingen

Een gezond en veilig leefklimaat.

Activiteiten

Dienstverleningsovereenkomst ROVA

We geven uitvoering aan de Dienstverleningsovereenkomst (DVO) met ROVA voor het beheer en onderhoud van de openbare ruimte. Uitgangspunt is om het merendeel van de werkzaamheden op kwaliteitsgestuurde wijze uit te voeren, conform de standaardkwaliteitsniveaus van het Centrum voor Regelgeving en Onderzoek in de Grond-, Water- en Wegenbouw en de Verkeerstechniek (CROW).

Kwaliteit (toelichting)

De DVO wordt in het najaar van 2025 op onderdelen gewijzigd. De gewijzigde overeenkomst moet met ingang van 2026 van kracht zijn en is het resultaat van het doorlopen van een verbeterproces. De gemeente wenst daarmee haar regiefunctie te versterken: een betere regie op resultaten en kosten.

In 2026 gaan wij aan de slag met de implementatie van de herziene DVO. Dit betekent onder meer dat wij gaan werken op basis van een 'verrekenmodel'; een financieel jaaroverzicht van de uit te voeren dienstverlening, waarbij de kosten per onderhoudstaak inzichtelijk zijn gemaakt. Daarnaast wordt data-gestuurd werken steeds belangrijker in de samenwerking, gaan we de periodieke schouw anders organiseren en worden optimalisaties doorgevoerd in werkprocessen.

In 2026 moet structureel invulling worden gegeven aan een bezuinigingsopdracht, die met ingang van 2025 is opgelegd.

Kwaliteit (indicator)

Tijd (toelichting)

Het uitvoering geven aan de DVO, alsook de monitoring van geldende kwaliteitsafspraken, is een continu en jaarrond proces.

Tijd (indicator)

Herstellen stormschade

Op 2 juli 2025 werd Winterswijk getroffen door een valwind. In het eerste noodzakelijke herstel is veel werk verzet. In de Startnotitie herstel stormschade Winterswijk wordt een eerste aanzet gegeven voor een meerjarig herstel (2025-2029). Het doel is om maatschappelijke meerwaarde te realiseren, waarbij het cultuurlandschap in een betere staat wordt gebracht dan voor de storm en sociale cohesie wordt versterkt.

Kwaliteit (toelichting)

Er wordt een gefaseerde aanpak voorgesteld. Een aanpak die bestaat uit drie fases. De eerste twee fases (crisis en voldoen aan zorgplicht) zijn voor het grote deel in 2025 uitgevoerd. De derde fase, herstel gemeentelijk areaal bomen en terreinen van derden, loopt naar verwachting van 2026 tot 2029. Eind 2025 worden daarvoor scenario's aan de raad voorgelegd.

Kwaliteit (indicator)

Tijd (toelichting)

Het voornemen is om in 2026 op basis van een plan van aanpak een herstelprogramma voor de stormschade uit te werken. De omvang van dit plan is afhankelijk van de nog beschikbaar te stellen middelen. De inzet is om in het derde kwartaal 2026 te besluiten over het herstelprogramma.

Tijd (indicator)

Doelstellingen

We optimaliseren de bereikbaarheid en verkeersdoorstroming van Winterswijk

Activiteiten

Parkeerroute-informatiesysteem

We werken door aan een modern parkeerroute-informatiesysteem (PRIS).

Kwaliteit (toelichting)

Met de investering in het parkeerroute-informatiesysteem (PRIS) kunnen bezoekers van binnen en buiten Winterswijk sneller een vrije parkeerplaats vinden in het centrum. We verbeteren hiermee de beleving van bezoekers, we beperken het zoekverkeer en dragen bij aan de verbetering van de leefomgeving op plekken waar dat zoekverkeer nu nog onnodig rijdt.

Kwaliteit (indicator)

Tijd (toelichting)

Uitvoering staat gepland in 2026

Tijd (indicator)

Indicatoren

- We werken optimaal en transparant samen met ROVA en inwoners. De resultaten meten we door middel van de maandelijkse beeldschouwrapportage en daarnaast voeren we maandelijks gesprekken over verbetermaatregelen.
- We monitoren het aantal (klacht)meldingen ten aanzien van de beeldkwaliteit.

Risico's

- Wijzigingen in de mate van groenonderhoud en bermbeheer leiden tot een ander straatbeeld. Hierover communiceren we met onze inwoners.
- De eenheidsprijzen zijn in beeld. Hieruit blijkt dat het totale budget voor beheer en onderhoud van de openbare ruimte niet toereikend is om aan gemaakte kwaliteitsafspraken te kunnen voldoen. Hierop is geanticipeerd in de begroting. Echter, het totale budget is onder meer onderhevig aan wijzigingen in areaal en materiaalkosten. Dit brengt een bepaalde onzekerheid met zich mee.

3.2 Klimaat, water en milieu

Ambitie

Samen met inwoners en ondernemers zorgen we voor een schone leefomgeving. We waarborgen een optimale milieukwaliteit en richten ons op de basisvoorwaarden gezond, schoon en veilig. Voor het onderhoud van de riolering maken we transparante keuzes op basis van een risicoafweging. Om in de toekomst gezond en veilig te kunnen wonen, verkleinen we de kans op wateroverlast, droogte en hittestress.

Relevante documenten:

- Water- en Rioleringsprogramma 2024-2028.
- Klimaatadaptatiestrategie en uitvoeringsagenda (raadsbesluit september 2022).
- Huishoudelijk grondstoffenbeleid Winterswijk 2024-2030 (raadsbesluit februari 2024).
- Afvalstoffenverordening Winterswijk 2015.
- Uitvoeringsbesluit afvalstoffenverordening Winterswijk 2018.

Doelstellingen

We voeren noodzakelijke projecten uit op het gebied van het milieu

Activiteiten

Project sanering wegverkeerslawaaï

Door de autonome groei van het wegverkeer ervaren bewoners langs drukke wegen geluidsoverlast van het verkeer. In het verleden zijn daarom 177 woningen aangemeld bij het Rijk om in aanmerking te komen voor geluidssanering. De gemeente voert de sanering wegverkeerslawaaï uit met subsidie van de Rijksoverheid.

Kwaliteit (toelichting)

Na vaststelling van het saneringsprogramma, in het vierde kwartaal van 2025, wordt verdere uitvoering gegeven aan het project. Hiervoor benaderen wij een specialistisch bureau om te bepalen wat het geluidsniveau in de woning is en welke woningen daadwerkelijk voor maatregelen in aanmerking komen.

Wij hebben subsidie ontvangen voor de voorbereidingen, inclusief het bepalen van de binnenniveaus. Voor de woningen met een te hoog binnenniveau vragen wij subsidie aan voor de uitvoering van gevelmaatregelen.

Kwaliteit (indicator)

Tijd (toelichting)

In 2026 benaderen wij een specialistisch bureau om te bepalen wat het geluidsniveau in de woning is en welke woningen daadwerkelijk voor maatregelen in aanmerking komen. Hiervoor vragen we in 2026 een uitvoeringssubsidie aan.

Tijd (indicator)

Sanering stortplaats WAL

De deklaag van de voormalige stortplaats WAL (tussen de Driemarkweg en de Vreehorstweg, ter hoogte van Vreehorstweg 43) is te dun en voldoet niet aan de wettelijke eisen. Daarom hebben we een saneringsplan opgesteld. De sanering wordt gefaseerd uitgevoerd (in 2024 en 2027) vanwege de beschermde dieren op de WAL. Naast de deklaag wordt ook de Japanse duizendknoop aangepakt, de waterafvoer verbeterd en de WAL heringericht.

Kwaliteit (toelichting)

Er zijn afspraken gemaakt met de provincie over de uitvoering. De provincie voert regie over de sanering. In september 2024 is de voorbereiding voor de sanering gestart. De werkzaamheden van de eerste fase van de sanering zijn in 2025 afgerond.

Kwaliteit (indicator)

Tijd (toelichting)

De eerste fase van de sanering is gereed, het aanbrengen van de beplanting wordt in het vierde kwartaal van 2025 afgerond. In de tweede helft van 2026 worden de voorbereidingen gestart voor de tweede fase.

Tijd (indicator)

Indicatoren

In (beeld)schouwrapportages legt ROVA verantwoording af over de geleverde prestaties. Het gaat hier om behaalde resultaten op het gebied van het beheer van de buitenruimte, maar ook op het gebied van afvalinzameling. Deze rapportages geven onder meer inzicht in:

- Het aantal meldingen over de buitenruimte: groen, wegen, water, verlichting et cetera.
- De inzamelprestaties: de ingezamelde hoeveelheid kilogram per inwoner, verdeeld over de fracties restafval, GFT, PMD en papier.
- Het aantal klachten over afvalinzameling. Uitgangspunt is niet meer dan 2,0 klachten per 1.000 aansluitingen.
- Verder monitoren we de voortgang van de maatregelen en acties zoals benoemd in de uitvoeringsagenda van de klimaatstrategie die tot en met 2027 wordt uitgevoerd.

Risico's

- Voor het behalen van de doelstellingen uit de klimaatagenda en de (zwerf)afvalinzameling is draagvlak en inzet van inwoners nodig. Met uitgebreide communicatie ontstaat hiervoor draagvlak en gaan inwoners hier ook zelf mee aan de slag.

- De komende periode zijn er prijsstijgingen van materialen en uren te verwachten. Hierop is geanticipeerd in de begroting, maar dit blijft onzeker en dus een risico.

3.3 Duurzaamheid en milieu

Ambitie

Winterswijk wil dat de huidige kwaliteiten - klimaat, biodiversiteit, cultuurhistorisch erfgoed en natuurlijke voorraden - ook beschikbaar zijn voor volgende generaties. Duurzaamheid gaat over het beschermen en behouden van deze waarden. Omdat we wel de gevolgen ondervinden van de verandering van het klimaat, is het ook een ambitie om ons daarop voor te bereiden. In 2050 is Winterswijk klimaatneutraal, energieneutraal en circulair.

Relevante documenten:

- Akkoord van Groenlo
- Uitvoeringsagenda duurzaamheid januari 2019
- RES 1.0
- Moratorium windturbines

Doelstellingen

We wekken in 2030 voldoende duurzame energie op voor de doelstelling van een energieneutraal gebouwde omgeving in 2030

Activiteiten

Opstellen warmteprogramma

In de Warmtetransitievisie staat beschreven hoe we gebouwen klaarmaken voor de toekomst. Hiervoor wordt een plan van aanpak gemaakt. In Winterswijk ontbreekt een bron voor grootschalige warmteopwekking die we kunnen inzetten voor verwarming. Dit betekent dat we voor het grootste deel uitgaan van vervanging van gasketels door warmtepompen op elektriciteit. We zetten ons ervoor in dat zoveel mogelijk woningen transitiegereed worden gemaakt. We maken hiervoor gebruik van rijkssubsidies in het kader van de aanpak van slechte energielabels. De mogelijkheden voor waterstof ten behoeve van monumenten en de andere kansen op dit gebied, houden we in de gaten.

Kwaliteit (toelichting)

We richten ons op het doelmatig inzetten van subsidies voor het aanpakken van woningen met slechte labels. Daarnaast stellen we in 2026 het warmteprogramma op.

Kwaliteit (indicator)

Tijd (toelichting)

Het inzetten van de subsidie gaat via Duurzaam Winterswijk. De transitievisie pakken we op via het warmteprogramma. Dit moet gereed zijn in 2026.

Tijd (indicator)

Uitvoering RES 1.0

In de RES 1.0 is afgesproken dat het regionale bod bestaat uit grootschalige zon op daken (0,35 TWh) en grootschalige opwek op land (1 TWh). Voor Winterswijk betekent dit dat we aan beide werken. Over zon op bedrijfsdaken wordt elders gerapporteerd. De plannen voor grootschalige opwek op land passen in ons beleidskader zonneparken en zonnevelden. Het gaat hier op dit moment over de realisatie van 120 hectare voor Winterswijk. Ondertussen werken we in regionaal verband aan de RES 2.0.

Kwaliteit (toelichting)

Samen met de RES-partners realiseren we de opwek die is afgesproken voor het doel in 2030.

Kwaliteit (indicator)**Tijd (toelichting)**

Samen met onze partners in de regio werken we aan de realisatie van de RES-doelen. Dit loopt tot en met 2030.

Tijd (indicator)**Realiseren zonnepanelen op bedrijfsdaken**

Ook in 2025 gaan we door met de plannen voor zonnepanelen op bedrijfsdaken. Dit gaat om bedrijven met een kleinzakelijke aansluiting. Samen met ondernemers kijken we welke aandachtspunten er in hun situatie zijn. Dit gaat dan om de mogelijkheden voor het dak, subsidies en leenmogelijkheden, offertevergelijkingen en andere vraagstukken. Omdat er momenteel onzekerheden zijn over onderwerpen als teruglevering, tarieven en netcapaciteit, is het des te belangrijker dat we ondernemers helpen.

Kwaliteit (toelichting)

Ondernemers kunnen bij Duurzaam Winterswijk terecht voor informatie over zon op bedrijfsdaken. Daarnaast wordt er gewerkt aan meer zonnepanelen op gemeentelijke panden.

Kwaliteit (indicator)**Tijd (toelichting)**

De uitvoering vindt in heel 2026 plaats.

Tijd (indicator)**We zijn bereikbaar in ons Centrum Duurzaam Winterswijk**

Het Centrum Duurzaam Winterswijk is een kennis- en inspiratiecentrum op het gebied van duurzaamheid. Via de thema's energietransitie, klimaatadaptatie, biodiversiteit, kringlopen en cultuurhistorie, wordt duurzaamheid op een laagdrempelige manier zichtbaar, tastbaar en beleefbaar gemaakt. Vanuit het centrum helpen we mensen onder meer met subsidies en leningen. Het Centrum Duurzaam Winterswijk is tevens ons energieloket.

Kwaliteit (toelichting)

In het centrum ontvangen we gemiddeld ongeveer 120 bezoekers per maand. Via het platform Duurzaam Winterswijk ontvangen we gemiddeld duizend digitale bezoekers per maand.

Kwaliteit (indicator)**Tijd (toelichting)**

De uitvoering vindt in heel 2026 plaats.

Tijd (indicator)**Evaluatie moratorium windenergie**

Op 29 juni 2017 is in de raad een moratorium op windturbines ingesteld. Afgesproken is dat dit besluit vanaf 1 januari 2023 periodiek wordt geëvalueerd.

Kwaliteit (toelichting)

Voor de evaluatie van het moratorium wordt een stuk opgesteld op basis waarvan de raad kan bepalen of het moratorium wordt gehandhaafd of beëindigd.

Kwaliteit (indicator)

Tijd (toelichting)

De raad heeft voor deze evaluatie op 20 juni 2024 een plan van aanpak vastgesteld. De evaluatie is inmiddels, conform plan van aanpak, gestart. De planning is dat de raad begin 2026 een besluit neemt over het moratorium.

Tijd (indicator)

Doelstellingen

We willen duurzaamheid bereikbaar en betaalbaar maken voor iedereen

Activiteiten

Verduurzamen woningen als onderdeel bestrijden energietoelichting

We helpen inwoners om hun energierekening omlaag te brengen. Dit doen we door onderstaande maatregelen:

- De aanpak met energieconciërges en energiebespaarmaatjes gaan we continueren. Samen met andere organisaties helpen we inwoners met energietoelichting om energie te besparen en hun woning te verduurzamen.
- We bieden ondersteuning via het Centrum Duurzaam Winterswijk.
- We ondersteunen door middel van subsidies en regelingen.

Kwaliteit (toelichting)

We zetten ons in voor een goede voortzetting van de aanpak van energietoelichting.

Kwaliteit (indicator)

Tijd (toelichting)

De uitvoering vindt in heel 2026 plaats.

Tijd (indicator)

Indicatoren

- Gemiddeld bezoeken 120 mensen per maand ons Centrum Duurzaam Winterswijk.
- Gemiddeld hebben we iedere maand duizend digitale bezoekers op ons platform Duurzaam Winterswijk.

Risico's

Het behalen van de opwekdoelstellingen is sterk afhankelijk van technische factoren, zoals de aansluitingsmogelijkheden op het elektriciteitsnet. Ook is het afhankelijk van politieke keuzes rondom de opwek van duurzame energie.

3.4 Gebiedsontwikkeling en wonen

Ambitie

We willen dat Winterswijk een aantrekkelijke plaats is om te wonen, te werken en te recreëren. Het buitengebied is een belangrijke parel van Winterswijk en verdient een aanpak waarbij we de handen ineenslaan. In de buurtschappen streven we naar behoud van leefbaarheid. In het centrum komen wonen en culturele functies samen, waarbij ontmoeten, ontdekken en ontplooiing voorop staan. Nieuwe ontwikkelingen krijgen de ruimte, met behoud van kwaliteit van de leefomgeving.

Relevante documenten:

- Woonvisie gemeente Winterswijk 2020-2025.

- Volkshuisvestelijk afwegingskader woningbouw Winterswijk 2019-2025.
- Structuurvisie kom Winterswijk 2010-2020.
- Groenstructuurplan Winterswijk.
- Omgevingsvisie buitengebied.
- Beleidsvisie landschap en biodiversiteit.
- Centrumvisie 2021.

Doelstellingen

We bereiden de organisatie voor op de nieuwe wetten in de fysieke leefomgeving

Activiteiten

We werken volgens de Omgevingswet

De Omgevingswet is op 1 januari 2024 in werking getreden. Voor de inwerkingtreding moet er een Digitaal Stelsel Omgevingswet (DSO) zijn ingeregeld. Verder bereiden we de organisatie voor op het werken volgens de wet, zowel op juridisch en technisch gebied als op het gebied van dienstverlening, participatie, houding en gedrag.

Kwaliteit (toelichting)

In 2026 werken we aan de hand van het opgestelde transitieplan verder aan het omgevingsplan. Daarnaast wordt in 2026 de omgevingsvisie vastgesteld.

Kwaliteit (indicator)

Tijd (toelichting)

Het door het college vastgestelde transitieplan zorgt ervoor dat we ook in 2026 verder werken aan het omgevingsplan, en op schema liggen om op 1 januari 2032 de beschikking te hebben over een nieuw gebiedsdekkend omgevingsplan. In 2026 wordt de Omgevingsvisie voor de kom ter vaststelling aangeboden aan de gemeenteraad.

Tijd (indicator)

Doelstellingen

We maken plannen en voeren deze uit voor specifieke vraagstukken, zoals, WOOOW, de Steengroeve en de Ribeslocatie

Activiteiten

Afdekken kleiput

We ronden het afdekken van de kleiput af.

Kwaliteit (toelichting)

De raad neemt begin 2026 een besluit over de afronding van de kleiput. Er wordt gewerkt aan één of meerdere nieuwe voorstellen. Daar is de klankbordgroep ook bij betrokken. Uiteindelijk neemt de gemeenteraad een besluit over het voorstel. Nadat dit besluit is genomen, wordt een inrichtingsplan opgesteld.

Kwaliteit (indicator)**Tijd (toelichting)**

Op dit moment worden er verschillende inrichtingsvarianten opgesteld. De gemeentelijke variant is in juli 2025 besproken in de klankbordgroep. De Actiegroep Behoud Kleiput (ABK) en de buurt Molenveld presenteren hun voorstel in september 2025. De voorstellen van de gemeente en de ABK/buurt worden besproken en vergeleken. Het doel is te komen tot een gezamenlijk ontwerp waarin de gemeente en ABK/buurt zich in voldoende mate kunnen vinden. Een en ander is geagendeerd voor het overleg met de klankbordgroep op 1 september 2025.

Het gezamenlijke voorstel (of beide voorstellen als onverhoopt geen consensus wordt bereikt), wordt/worden financieel doorgerekend en beoordeeld op ecologische effecten en mogelijke risico's. Hoewel het Waterschap Rijn en IJssel is vertegenwoordigd in de klankbordgroep en op de hoogte is van de ontwikkelingen, moet het waterschap nog wel formeel beoordelen en beslissen of de varianten kunnen worden uitgevoerd op basis van de 'Nota bodembeheer verondiepen kleiput Driemarkweg Winterswijk'.

Gelet op het bovenstaande scenario verwachten we dat de gemeenteraad begin 2026 een beslissing kan nemen over de variant die wordt uitgewerkt in een inrichtingsplan. Mogelijk kan in het najaar van 2025 worden begonnen met de (voorbereidende) werkzaamheden in het gebied.

Tijd (indicator)**Bestemmingsplan uitbreiding Het Winkel**

We behandelen het initiatief tot uitbreiding van camping Het Winkel.

Kwaliteit (toelichting)

Op dit moment is de gemeente in afwachting van de indiening van een voorstel voor de verdere ontwikkeling van Het Winkel. De hele planologische procedure wordt opgestart na indiening van de aanvraag.

Kwaliteit (indicator)**Tijd (toelichting)**

De start wordt bepaald door het moment waarop het voorstel door de initiatiefnemer wordt ingediend.

Tijd (indicator)**De Rikker**

We werken aan woningbouw op het nog onbebouwde gedeelte van de Rikker.

Kwaliteit (toelichting)

Het bestemmingsplan is vastgesteld en bekendgemaakt. De beroepstermijn is inmiddels verstreken. Er is één beroepschrift ontvangen bij de Raad van State.

Kwaliteit (indicator)**Tijd (toelichting)**

Het beroep is op 13 februari 2025 ingetrokken. Hiermee is het bestemmingsplan onherroepelijk geworden.

Tijd (indicator)

Gebiedsontwikkeling De Morse (voorheen Gaudium)

De gemeente Winterswijk is eigenaar van het pand aan de Laan van Hilbelink 32 waarin een weverij is gevestigd. Het aangrenzende pand aan de Laan van Hilbelink 28 (De Hazewind) is opgekocht door een ontwikkelaar die woningen in dit pand wil realiseren. Er zijn ontwikkelingen die vragen om een integrale visie voor dit gebied.

Kwaliteit (toelichting)

Er ligt een concreet initiatief om de cultuurhistorisch waardevolle voormalige textielfabriek De Hazewind aan de Laan van Hilbelink 28/Morsestraat 32-34 te transformeren tot een woongebouw met 26 appartementen.

Door de milieudruk van meerdere omliggende bedrijven is het op dit moment niet mogelijk medewerking aan dit initiatief te verlenen, omdat er geen goed woonklimaat kan worden gerealiseerd. Met het bedrijf dat grenst aan de ontwikkellocatie zijn onderhandelingen gaande om het bedrijf te verplaatsen naar een andere locatie. Hierdoor ontstaat er ruimte voor nieuwe functies in het pand dat eigendom is van de gemeente, en is er mogelijk voldoende milieuruimte om medewerking aan het transformatieplan van De Hazewind te kunnen verlenen.

Het gebied De Morse (van oudsher textielindustrie) leent zich mede door de ligging aan de Whemerbeek voor een combinatie van functies (wonen, werken, bedrijvigheid en voorzieningen). Inzetten op een combinatie van functies sluit aan bij de bestaande dynamiek in het gebied én biedt de condities voor een nieuw woon- en leefmilieu waar Winterswijk op dit moment nog geen tot weinig aanbod in heeft.

Vanwege de actuele ontwikkelingen is het gewenst om voor dit gebied een ontwikkelvisie op te stellen en daarbij de omliggende gebieden mee te nemen.

Kwaliteit (indicator)

Tijd (toelichting)

De noodzaak voor het opstellen van de ontwikkelvisie is sterk afhankelijk van de hierboven genoemde bedrijfsverplaatsing. Daarover is nog geen definitieve duidelijkheid. Dit project wordt opgepakt zodra er zekerheid bestaat over de bedrijfsverplaatsing.

Tijd (indicator)

Gebiedsontwikkeling recreatiegebied 't Hilgelo

We behandelen een door Leisurelands BV ingediende aanvraag ter ontwikkeling van recreatiegebied 't Hilgelo. Het plan is gericht op een bestendiging van bestaande functies (zandwinning, dagrecreatie, natuur et cetera) en een versterking van de recreatieve mogelijkheden binnen dat gebied. In hoofdzaak gaat het daarbij om een uitbreiding van verblijfsrecreatie en horeca.

Kwaliteit (toelichting)

Op basis van het participatietraject is de initiatiefnemer bezig met de doorontwikkeling van het plan.

Kwaliteit (indicator)

Tijd (toelichting)

Het conceptplan voor wijziging van het omgevingsplan is ingediend door de initiatiefnemer. De Omgevingskamer adviseert over het gewijzigde plan en aan de hand daarvan worden er vervolgstappen genomen.

Tijd (indicator)

Gebiedsontwikkeling de Steengroeve

We werken aan een gebiedsontwikkeling rondom de Steengroeve. Onderdeel hiervan is de ontwikkeling van het museaal concept Terra Temporalis.

Kwaliteit (toelichting)

Het ontwerpbestemmingsplan is in december 2023 ter inzage gelegd. Er zijn zienswijzen op binnengekomen.

Door de nieuwe jurisprudentie over stikstof van eind 2024 en begin 2025 en de reactie daarop van de provincie, is onduidelijkheid ontstaan over de haalbaarheid en de planning. Als de door de provincie aangekondigde strokenzonering doorgaat, hangt het van de maatregelen binnen die zone af wat de consequenties zijn voor de gebiedsontwikkeling. Met name voor Sibelco, het bedrijf dat de groeve exploiteert. Ook bij Terra Temporalis, de stichting die het Steengroevemuseum wil realiseren, is onzekerheid ontstaan.

Tegelijkertijd heeft de stichting inmiddels in afstemming met de provincie de weg ingeslagen naar een fasering in tweeën:

1. Realisatie van de educatieve functies (bezoekerscentrum).
2. Realisatie van het museum.

Kwaliteit (indicator)

Tijd (toelichting)

Sibelco, het Steengroevemuseum en Willinks Weust zijn allemaal relevant vanwege de stikstofproblematiek. De provincie heeft stroken van 500 meter om Willinks Weust aangewezen waarvoor een voorbereidingsbesluit geldt. Het Steengroevemuseum valt in zijn oorspronkelijke opzet onder het overgangsrecht. In de nieuwe tweefasenopzet is dat nog niet 100% zeker. Als de gebiedsaanpak de provincie uiterlijk in juni 2026 voldoende vertrouwen geeft in de aanpak van de stikstofdepositie, vervallen de stroken weer. Daarom is het voor de hand liggend dat de gebiedsontwikkeling van de Steengroeve wordt geïntegreerd in de gebiedsaanpak.

Stichting Terra Temporalis werkt ondertussen verder aan de uitwerking van het tweefasenconcept en de financiële onderbouwing. Wat Sibelco betreft gaan we ervan uit dat voorlopig geen nieuwe planologische procedure nodig is.

Tijd (indicator)

Herontwikkeling Groenloseweg 60-locatie De Harmonie

We behandelen het initiatief tot herontwikkeling van de locatie van De Harmonie (Groenloseweg 60) van horeca naar wonen.

Kwaliteit (toelichting)

Na een aantal gesprekken met de initiatiefnemers en behandeling in de Commissie Omgevingskwaliteit is er overeenstemming over de ontwikkeling van locatie De Harmonie. De architect werkt het plan nu uit. Na definitieve goedkeuring door de Commissie Omgevingskwaliteit kan de omgevingsvergunning worden aangevraagd. Het geldende omgevingsplan moet worden aangepast (wijziging horeca naar wonen).

Het vooroverleg en de uitwerking zijn afgerond. Bij tijdige indiening van de aanvraag voor een omgevingsvergunning kan het plan worden meegenomen in de actualisatie van het omgevingsplan.

Kwaliteit (indicator)

Tijd (toelichting)

De exacte doorlooptijd is afhankelijk van de indieningsdatum en de doorlooptijden tijdens de vergunningprocedure.

Tijd (indicator)

Omgevingsvisie bebouwde kom Winterswijk

De Omgevingswet schrijft voor dat iedere gemeente op 1 januari 2027 een omgevingsvisie moet hebben vastgesteld. We werken op dit moment aan een omgevingsvisie voor de bebouwde kom van Winterswijk. De omgevingsvisie gaat over het dagelijks leven. Hoe we werken, wonen, studeren en recreëren. Bij het opstellen van de omgevingsvisie voor de bebouwde kom houden we rekening met actuele visies, zoals de centrumvisie, groenvisie en woonvisie.

Kwaliteit (toelichting)

Het begin 2026 wordt de omgevingsvisie voor de kom ter vaststelling aan de raad voorgelegd. Aansluitend werken we aan het samenvoegen van de omgevingsvisies voor de kom en het buitengebied. Zodat we voor 1 januari 2027 één omgevingsvisie voor Winterswijk kunnen vaststellen, waarmee we dan voldoen aan de verplichting die hierover is opgenomen in de Omgevingswet.

Kwaliteit (indicator)

Tijd (toelichting)

De Omgevingswet schrijft voor dat iedere gemeente op 1 januari 2027 één omgevingsvisie voor het hele grondgebied moet hebben vastgesteld.

Tijd (indicator)

Programma bouwen aan Winterswijk

Speerpunt van ons beleid blijft de instandhouding van het voorzieningenniveau. De bestemmingsreserve instandhouding voorzieningen is bedoeld voor investeringen die moeten voorkomen dat een voorziening moet sluiten of activiteiten moeten worden beëindigd, met name door achterstallig onderhoud aan bestaande gebouwen. Nieuwbouw voor zwembad Jaspers, Theater De Storm en Boogie Woogie is voorlopig niet aan de orde, omdat de middelen daarvoor ontbreken. Daarom is de reserve gericht op het kopen van tijd: vijf tot tien jaar continuïteit voor gebouwen die langer bruikbaar moeten blijven. Verder zijn we scherp op ons opdrachtgeverschap en het eigendom van de gebouwen.

Kwaliteit (toelichting)

Onze huidige financiële situatie maakt nieuwbouw voor voorzieningen als Boogie Woogie, Theater De Storm en zwembad Jaspers niet mogelijk. We hechten echter wel belang aan deze voorzieningen en koersen daarom op instandhouding. Hiervoor is de bestemmingsreserve verhoogd van € 2 miljoen naar € 10 miljoen. Inmiddels zijn er voor drie voorzieningen beslissingen genomen door de raad: zwembad Jaspers, Theater De Storm en in het kader van BOSS (Bewegen, ontmoeten, spelen en sporten).

Kwaliteit (indicator)

Tijd (toelichting)

Nieuwe aanvragen worden ook in 2026 afgewikkeld binnen de vastgestelde kaders.

Tijd (indicator)

Realiseren van een dienstencentrum in Gaxel, samen met Stadt Vreden

Om het grensoverschrijdend werken en ondernemen tussen Nederland en Duitsland te bevorderen, wordt er op de grens een dienstencentrum gerealiseerd. De gemeenten Winterswijk en Vreden zijn gezamenlijk de initiatiefnemers voor deze planontwikkeling.

Kwaliteit (toelichting)

De geselecteerde ontwikkelaar heeft helaas aangegeven dat het niet mogelijk is tot een haalbare exploitatie te komen. Samen met Stadt Vreden bekijken we nu op welke wijze het project kan worden voortgezet. Wij houden beide gemeenteraden op de hoogte van de aanpak en de voortgang.

Kwaliteit (indicator)

Tijd (toelichting)

Omdat er op dit moment geen concrete ontwikkelaar is voor de uitwerking van de plannen, is onduidelijk op welke termijn de plannen uitgevoerd gaan worden. Als meer duidelijk is over de aanpak en voortgang, informeren wij samen met Stadt Vreden beide gemeenteraden.

Tijd (indicator)

Ribeslocatie

Gemeente Winterswijk is eigenaar van een perceel aan de Ribeslaan, de locatie waar een basisschool was gesitueerd. In 2015 is deze basisschool gefuseerd en heeft gemeente Winterswijk de grond terug in eigendom gekregen. Tot op heden is geen andere invulling voor de Ribeslocatie gerealiseerd. In 2025 wordt verder gewerkt aan de herontwikkeling van de Ribeslocatie. Een plan voor woningbouw wordt voorbereid.

Kwaliteit (toelichting)

Uitgangspunt is dat de ontwikkeling door een externe partij wordt uitgevoerd, binnen de gestelde kaders (betaalbaarheid). Om het proces te versnellen en het beste resultaat te kunnen realiseren, selecteren we een ontwikkelaar en passen we daarna het omgevingsplan aan.

Kwaliteit (indicator)

Tijd (toelichting)

Na selectie van de ontwikkelaar wordt in 2026 duidelijk hoe het vervolgproces er uit komt te zien.

Tijd (indicator)

Uitvoering project WoooW - gebiedsontwikkeling het Weurden

WoooW staat voor Winterswijk ontmoet, ontdekt en ontplooit. Het WoooW-projectgebied ligt aan één van de aanloopstraten (het Weurden) in het centrum van Winterswijk, waar winkelleegstand en verpaupering dreigde. Daarom heeft de gemeente de afgelopen jaren een aantal woon-winkelpanden aangekocht om het gebied op te knappen en nieuwe impulsen te geven.

Kwaliteit (toelichting)

We werken aan de uitvoering van het raadsbesluit van juni 2023. Het maakt ontwikkelingen mogelijk aan het Weurden (winkels plus woningen), de Spoorstraat (nieuw cultuurgebouw), bij Boogie Woogie (wonen) en aan het Weurden - Dingstraat - Weverstraat (wonen, supermarkt en parkeren centrum), hierna kortweg 'de Plus-locatie'.

Kwaliteit (indicator)

Tijd (toelichting)

In 2026 verwachten we de panden die we aan het Weurden in eigendom hebben gesloopt te hebben, en het koopcontract te sluiten met een ontwikkelaar. Daarnaast sluiten we een koopcontract voor de kleine parkeerplaats op de Plus-locatie.

Tijd (indicator)

Woningbouw Narcisstraat

Dit gebied als geheel vraagt om een kwaliteitsimpuls. De gemeente heeft een grondpositie in het gebied bij de Misterweg/Hyacinthstraat. Wij werken mee met een door een ontwikkelaar ingediende aanvraag voor woningbouw.

Kwaliteit (toelichting)

De planontwikkelaar heeft het woningbouwplan uitgewerkt en deze is als ontwerpbestemmingsplan in december 2023 ter inzage gelegd. Hierop is een zienswijze binnengekomen. De zienswijze is beantwoord. Het bestemmingsplan is op 28 mei 2025 door de gemeenteraad vastgesteld, maar is nog niet onherroepelijk.

Kwaliteit (indicator)

Tijd (toelichting)

Het is nog niet bekend wanneer de planontwikkelaar start met de uitvoering.

Tijd (indicator)

Doelstellingen

We realiseren een toekomstperspectief in het buitengebied

Activiteiten

We voeren het programma Vitaal Platteland uit door middel van een gebiedsgerichte aanpak.

Het buitengebied van Winterswijk heeft te maken met uitersten: extreme droogte, stikstofnormen voor vier Natura 2000-gebieden, ruimtevraag vanuit de energietransitie, kwetsbaar cultuurlandschap en bekenstelsel, en een sterke terugloop van het aantal boeren. Deze situatie is een bedreiging voor het waardevolle agrarische cultuurlandschap en de leefbaarheid.

Samen met de Stichting Waardevol Cultuurlandschap Winterswijk (WCL) is in 2020 het programma Vitaal Platteland opgesteld. Dit programma is gericht op het behoud van de waardevolle natuur en cultuur, en het realiseren van een economisch, sociaal en ecologisch toekomstperspectief voor iedereen die in het buitengebied woont, werkt en recreëert.

Kwaliteit (toelichting)

De intentieovereenkomst en startnotitie zijn in januari 2023 vastgesteld. Hierin is vastgelegd hoe de drie overheden (provincie, waterschap en gemeente) en de gebiedspartijen willen samenwerken in de gebiedsaanpak Vitaal Platteland. Het doel is een economisch, sociaal en ecologisch perspectief voor de mensen die in het gebied wonen en werken, nu en in de toekomst. Concreet wordt dit een gebiedsplan, een 'Winterswijkse bod'.

Door een herijking van het proces en de actualiteit rond de stikstofproblematiek, wordt de insteek van de gebiedsaanpak de komende tijd veranderd van een proces/project naar een programma. De programmatische aanpak biedt ruimte om meerdere projecten te starten die bijdragen aan een vitaal landelijk gebied, terwijl er ook naar het overkoepelende gebiedsplan en uitvoeringsprogramma wordt toegewerkt. Het doel is een breed gedragen programma waarin ook is vastgelegd hoe maatregelen ten behoeve van stikstofreductie en natuurherstel in Winterswijk worden geborgd. Wanneer dit slaagt, ziet de provincie af van het strokenbeleid rond Winterswijkse Natura 2000-gebieden.

Kwaliteit (indicator)

Tijd (toelichting)

Volgens de oorspronkelijke planning levert het proces eind 2024 het gebiedsplan op. Tijdens de uitvoering van het proces hebben we te maken met onzekerheid over de kaders vanuit het Rijk. Ook zien we dat het pionierswerk, de nieuwe gebiedsgerichte aanpak, veel vraagt van iedereen die erbij betrokken is. Het vergt een andere manier van samenwerking tussen de overheden en gebiedspartijen, waardoor het soms twee stappen vooruit en een stap achteruit is.

De actualiteit rond stikstof heeft de urgentie van het proces onderstreept en na een periode van onzekerheid geresulteerd in een versnelling. De provincie heeft aangegeven dat Winterswijk (naast de Veluwe) prioritair is en er daarom ook gelden beschikbaar komen voor de bezetting en uitvoering van het proces. Deze gelden worden gedeeltelijk ingezet voor het opzetten van een eigen team Vitaal Platteland binnen de gemeente. In 2025 en 2026 werken we toe naar een plan. Als dit wordt goedgekeurd, werken we tot en met 2028 een uitvoeringsprogramma uit voor tien jaar.

Tijd (indicator)

Uitvoeren project LEADER

We geven uitvoering aan LEADER-projecten. LEADER is een subsidieregeling die is bedoeld voor projecten gericht op het versterken van het landelijk gebied, door het behoud van de leefbaarheid van het platteland, het versterken van de sociale cohesie en het behouden/versterken van het voorzieningenniveau.

Kwaliteit (toelichting)

Stichtingen, verenigingen, organisaties en bedrijven kunnen gebruikmaken van LEADER-subsidies. LEADER is een onderdeel van het Gemeenschappelijk Landbouw Beleid (GLB). Initiatiefnemers worden bij hun aanvraag ondersteund door de Lokale Actie Groep (LAG). De LAG bestaat uit lokale (inwoner)leden en een projectleider. Alle aanvragers geven een verplichte pitch aan de LAG over hun project. De LAG adviseert Gedeputeerde Staten bij het beschikbaar stellen van financiën.

Kwaliteit (indicator)

Tijd (toelichting)

De uitvoering van LEADER- projecten heeft een looptijd van 2024-2028. Het proces ligt op schema. Er zijn meerdere voorstellen besproken met de LEADER-coördinator.

Tijd (indicator)

Doelstellingen

We realiseren voldoende woningaanbod waar voor verschillende doelgroepen behoefte aan is

Activiteiten

Een goede voorraad sociale, duurzame huurwoningen

In de raamovereenkomst en de prestatieafspraken staat nu al dat partijen zich inzetten om de bewustwording bij huurders, als het gaat om woongedrag en de gevolgen van energiegebruik, te bevorderen. Daarbij faciliteert en ondersteunt de gemeente de huurdersvereniging en De Woonplaats waar mogelijk bij duurzaamheidsprojecten en -activiteiten die bijdragen aan de (gemeentelijke/regionale) duurzaamheidsdoelstellingen. De Woonplaats en de gemeente Winterswijk gaan in gesprek om concrete vervolgaafspraken te maken op het gebied van duurzaamheid en levensloopbestendigheid. We streven naar een maximale inzet, mede in het kader van armoedebestrijding.

Kwaliteit (toelichting)

In de prestatieafspraken van 2023 en 2024 is concreet in beeld gebracht wat de totale opgave is met betrekking tot de verduurzaming van woningen. Door De Woonplaats en de gemeente wordt gewerkt aan de opgave. Bij acties en pilots gericht op het bevorderen van duurzaam woongedrag en energiebesparing, stemmen de partijen de aanpak met elkaar af. Op dit moment zijn we met De Woonplaats en de huurdersvereniging in gesprek over de prestatieafspraken voor 2026.

Kwaliteit (indicator)

Tijd (toelichting)

Dit is een doorlopende activiteit gedurende heel 2026. We verwachten uiterlijk in december 2025 de prestatieafspraken voor 2026 vast te kunnen stellen.

Tijd (indicator)

Herontwikkeling portiekflats Europalaan

We werken aan het initiatief van De Woonplaats om de komende jaren 112 woningen (in vier flatgebouwen) aan de Europalaan te vervangen door 130 nieuwe woningen (in drie gebouwen).

Kwaliteit (toelichting)

Op 4 juli 2024 is besloten onder randvoorwaarden medewerking te verlenen aan de start van een procedure voor de herontwikkeling van de portiekflats aan de Europalaan. Het bestemmingsplan is in juni 2024 vastgesteld. De Woonplaats is inmiddels gestart met de eerste fase van de ontwikkeling.

Kwaliteit (indicator)**Tijd (toelichting)**

Begin 2026 wordt gestart met de sloop van de tweede flat. Hierna wordt er gestart met de herinrichting rondom het eerste appartementencomplex. De herinrichting bestaat uit het afkoppelen van dakwater, het aanbrengen van parkeervoorzieningen, het aanleggen van trottoirs en het aanplanten van de openbare ruimte.

De verwachting is dat alle vier appartementencomplexen in 2029 gereed zijn.

Tijd (indicator)**Lokale woonzorgvisie**

Het Rijk werkt aan een wetsvoorstel dat gemeenten in 2025 of 2026 verplicht een urgentie- en/of huisvestingsverordening op te stellen voor specifieke aandachtsgroepen. Dit is inclusief verschillende zorgdoelgroepen. Voorafgaand aan deze verordening is een lokale woonzorgvisie noodzakelijk, om prioritering van specifieke aandachtsgroepen te bepalen. Bij het opstellen van de lokale woonzorgvisie is regionale afstemming een belangrijk onderdeel.

Kwaliteit (toelichting)

We stellen een lokale woonzorgvisie op als onderdeel van het volkshuisvestingsprogramma.

Kwaliteit (indicator)**Tijd (toelichting)**

De lokale woonzorgvisie wordt in 2025 opgesteld als onderdeel van het volkshuisvestingsprogramma. Daar waar mogelijk wordt het afgestemd op de Achterhoekse woonzorgvisie.

Tijd (indicator)**Nieuwe lokale woonvisie - volkshuisvestingsprogramma**

We stellen een nieuwe lokale woonvisie op, omdat de looptijd van de huidige lokale woonvisie afloopt. We sluiten aan bij de uitgangspunten van de Regionale Woonagenda Achterhoek 2023-2030, en combineren dit met onze lokale ambities en uitgangspunten. We spelen in op de veranderende woonbehoefte en zorgen ervoor dat nieuwe woningbouw en de bestaande woningvoorraad daarop aansluiten. We streven naar betaalbare woonlasten, passend bij de portemonnee van de inwoners en woningzoekenden.

Kwaliteit (toelichting)

Er wordt gewerkt aan een nieuwe lokale woonvisie omdat de looptijd van de huidige lokale woonvisie eind 2024 afliep.

Kwaliteit (indicator)**Tijd (toelichting)**

Vaststelling is voorzien in het eerste kwartaal van 2026. Dit is mede afhankelijk van de besluitvorming rondom de woonzorgvisie.

Tijd (indicator)

Doelstellingen

We zorgen voor duidelijkheid over eigendomssituaties van snippergroen

Activiteiten

Snippergroen en illegaal grondgebruik

Het grondgebruik binnen de gemeente Winterswijk is geïnterpreteerd. Hieruit is gebleken dat op 595 locaties sprake is van ingebruikname van gemeentegrond door particulieren en (agrarische) bedrijven.

Er is op pilotbasis een projectmatige aanpak ontwikkeld en toegepast in de wijken Bargerbosch en de Hoge Wieber Noord.

Kwaliteit (toelichting)

In 2026 zetten wij het project snippergroen voort in de bebouwde kom van Winterswijk en starten wij de aanpak oneigenlijk gebruik gemeentebermen.

Kwaliteit (indicator)

Tijd (toelichting)

Beide projecten zullen meerdere jaren in beslag nemen.

Tijd (indicator)

Indicatoren

- Jaarlijks worden gemiddeld 100 woningen gerealiseerd, in totaal 900 nieuwe woningen in de periode 2022-2030. We monitoren het aantal gerealiseerde woningen. Nieuwe woningbouwplannen moeten inspelen op een 'mismatch' tussen vraag en aanbod op de Winterswijkse woningmarkt. (Woon- en Vastgoedmonitor 8RHK)
- Met de Woondeal Achterhoek en de Regionale Woonagenda Achterhoek 2023-2030, hebben wij ons gecommitteerd aan de opgave om 60% betaalbare woningen te bouwen voor 2030.

Risico's

Dit beleidsveld bestaat uit veel verschillende activiteiten en daarom benoemen wij geen specifieke risico's. In elk project of in elke activiteit worden de risico's zelfstandig afgewogen. Algemene risico's bij gebiedsontwikkeling en wonen zijn prijsstijgingen, denk bijvoorbeeld aan bouw- en investeringskosten. Daarnaast kan ook de stikstofcrisis veel projecten stilleggen.

3.5 Economie en Lobby

Ambitie

Wij koesteren de hoeveelheid en verscheidenheid aan bedrijven in Winterswijk. Bedrijvigheid en de nabijgelegen werkgelegenheid zijn van vitaal belang voor de leefbaarheid en aantrekkingskracht van Winterswijk. Bedrijven moeten voldoende ruimte hebben om zich te ontwikkelen. Samenwerking tussen ondernemers, onderwijs en overheid wordt voortgezet. Wij streven naar een stabiele arbeidsmarkt. In samenwerking met de sector zorgen we jaarrond voor voldoende aanbod in vrijetijdsbesteding. We kijken hierbij ook nadrukkelijk naar evenementen. We dragen Winterswijk als merk uit, binnen en buiten Nederland. Ook onderhouden we duurzame relaties met regionale, landelijke en buitenlandse samenwerkingspartners. Daarnaast maken we actief gebruik van (Europese) subsidies voor de realisatie van onze activiteiten.

Relevante documenten:

- Beleidsnota Economie Winterswijk 2017.
- Omgevingsvisie buitengebied 2019.
- Centrumvisie 2021.
- Raadsbesluit Heroverwegen locatiekeuze bedrijventerrein d.d. 23 maart 2023.
- Nota (EU) regionale samenwerking & lobby 2025-2029.

Doelstellingen

Het bieden van voldoende ruimte voor de bedrijvigheid in Winterswijk met als uitgangspunt, inbreiding, revitalisering en herontwikkeling

Activiteiten

Programma toekomstbestendige bedrijventerreinen

We werken samen met het bedrijfsleven en de provincie aan het programma toekomstbestendige bedrijventerreinen. Het programma heeft als doel om bedrijventerreinen te verduurzamen, een groenere en gezondere werkomgeving te creëren en de samenwerking tussen bedrijven op de bedrijventerreinen te verbeteren. Daarbij richt het programma zich zowel op samenwerking en organisatiegraad op het bedrijventerrein, als op het programmatisch uitvoeren van fysieke maatregelen. Het programma ondersteunt de gemeente bij het omzetten van de beleidsambities op het gebied van duurzaamheid en klimaat naar concrete maatregelen op de bedrijventerreinen.

Kwaliteit (toelichting)

In samenwerking met industriekring OWIN werken we aan drie doelen:

- Het verbeteren van de organisatiegraad van ondernemers op het bedrijventerrein. We verkennen hiervoor de mogelijkheden van het parkmanagement op het bedrijventerrein.
- Het opzetten van een programma met fysieke en organisatorische maatregelen op het bedrijventerrein, onder meer gericht op duurzaamheid, klimaat, verkeer en veiligheid. Samenwerking in het Platform Veilig Ondernemen is hier onderdeel van.
- Het onderzoeken van de haalbaarheid van een Smart Energy Hub op het bedrijventerrein. Dit project richt zich op de optimalisatie van de lokale energieopwekcapaciteit en het energieverbruik op het bedrijventerrein, en wordt ondersteund vanuit de Achterhoek Visie 2030, Thematafel Circulaire Economie & Energietransitie.

Kwaliteit (indicator)

Tijd (toelichting)

Dit project loopt conform planning.

Tijd (indicator)

Gebiedsvisie bedrijventerrein

Het Regionaal Programma Werklocaties laat zien dat er in Winterswijk behoefte is aan een nieuw bedrijventerrein voor de groei van lokale ondernemingen. Voor het succes van ons bedrijfsleven is ruimte nodig, terwijl bedrijventerreinen schaars zijn. Om in Winterswijk een aantrekkelijk ruimtelijk en economisch vestigingsklimaat te behouden, is er in 2024 een nieuwe locatie voor een bedrijventerrein aangewezen. In 2025 werken we aan de gebiedsvisie van het bedrijventerrein.

Kwaliteit (toelichting)

In het vierde kwartaal van 2025 en in 2026 werken we aan de gebiedsvisie voor het nieuwe bedrijventerrein en worden de kaders ter vaststelling aan de raad aangeboden.

Kwaliteit (indicator)

Tijd (toelichting)

De gebiedsvisie wordt na een zorgvuldig proces in 2026 ter vaststelling aan de raad voorgelegd.

Tijd (indicator)

Doelstellingen

In samenwerking ontwikkelen van een jaarrond toeristisch/recreatief aanbod

Activiteiten

Uitvoeren regionale vrijetijdsagenda

We werken samen met de andere Achterhoekse gemeenten aan de uitvoering van de Vrijetijdsagenda Achterhoek 2020-2030. Vanuit deze agenda werken we aan vijf speerpunten:

1. Het vergroten van de beleefbaarheid van de Achterhoek met aanbodontwikkeling.
2. Het op peil houden en verbeteren van de vitaliteit van de verblijfsrecreatie.
3. Het realiseren van een onderscheidende profilering en zichtbaarheid van de Achterhoek voor de nationale en internationale gast.
4. Het bevorderen van de gastvrijheid in de regio.
5. Het versterken van de positie van de vrijetijdssector binnen de Achterhoek en het intensiveren van verbindingen met andere sectoren.

We voeren dit uit met concrete projecten, onder andere gericht op de routestructuren voor wandelen, fietsen, paardrijden en mountainbiken. Eén van de concrete projecten is 'Onbeperkt genieten in de Achterhoek'. Dit project sluit goed aan bij de Winterswijkse opgave 'Iedereen doet mee'.

Kwaliteit (toelichting)

De vrijetijdsagenda is in 2024 herzien tot de Vrijetijdsagenda 2025-2035, inclusief Uitvoeringsprogramma 2025-2028. De vrijetijdsagenda heeft inwonersprofijt en brede welvaart als centrale doelstelling en sluit op regionaal niveau aan op ons lokale recreatiebeleid. Het uitvoeringsprogramma bevat diverse projecten die bijdragen aan deze doelstellingen. Winterswijk draagt daar ambtelijk, bestuurlijk en financieel aan bij, via het portefeuillehoudersoverleg Vrijetijdseconomie Achterhoek. De projecten en de voortgang daarvan worden tweemaandelijks besproken in zowel het ambtelijk overleg als het portefeuillehoudersoverleg. Daarmee is er sturing op geld, organisatie, tijd, informatie en kwaliteit.

Kwaliteit (indicator)

Tijd (toelichting)

Het huidige uitvoeringsprogramma loopt van 2025 tot en met 2028.

Tijd (indicator)

Stimuleren van evenementen voor en door jongeren

We versterken de gemeentelijke ondersteuning van evenementen voor en door jongeren. Met een groter en beter evenementenaanbod wordt Winterswijk aantrekkelijker voor jongeren, versterken we de dagrecreatie en dragen we bij aan seizoensverlenging voor de verblijfsrecreatie.

Kwaliteit (toelichting)

We hebben aandacht voor de specifieke behoeften van evenementenorganisatoren. Doel is om het beschikbare budget zuiver en effectief in te zetten in relatie tot de doelstelling: het stimuleren van evenementen voor en door jongeren. SPOT Jongerenwerk wordt bij het programma betrokken.

Kwaliteit (indicator)

Tijd (toelichting)

Conform planning.

Tijd (indicator)

Uitvoeringsagenda Recreatie en Toerisme

De lokale Uitvoeringsagenda Recreatie en Toerisme wordt opgesteld in samenwerking met de toeristische sector en 100% Winterswijk. De uitvoeringsagenda beschrijft de activiteiten waarmee we uitvoering geven aan de Beleidsvisie Recreatie en Toerisme.

Kwaliteit (toelichting)

De uitvoeringsagenda geeft uitvoering aan de speerpunten en ontwikkelrichting uit de Beleidsvisie Recreatie en Toerisme, zoals vastgesteld in 2024. De activiteiten die hiervoor nodig zijn, worden in samenwerking met de toeristische sector en 100% Winterswijk bepaald. Voor de financiering van de uitvoeringsagenda wordt een beroep gedaan op de inkomsten uit de toeristenbelasting, waarvoor nieuwe meerjarige afspraken met de sector worden gemaakt.

Kwaliteit (indicator)

Tijd (toelichting)

De uitwerking van de uitvoeringsagenda loopt van 2025 door in 2026. De vaststelling volgt medio 2026.

Tijd (indicator)

Doelstellingen

Winterswijk (inter-)nationaal op de kaart zetten, waarbij we ons aanbod op het gebied van wonen, werken, winkelen en toerisme uitdragen en streven naar een betere bereikbaarheid over de weg en het spoor

Activiteiten

Grensoverschrijdende samenwerking

Onder grensoverschrijdende samenwerking valt de samenwerking met de overheid, ondernemers en maatschappelijke organisaties in de Achterhoek, de Regio Achterhoek en de Euregio. We verbinden mensen, ondernemers, overheid en onderwijs aan beide zijden van de grens met elkaar op het gebied van economie, onderwijs, cultuur, toerisme en sport.

Kwaliteit (toelichting)

We streven naar structurele inbedding van Europees beleid in ons internationale beleid. In 2026 gaan we de Nota (EU) regionale samenwerking & lobby, die we in 2025 hebben geactualiseerd, tot uitvoering brengen. Het onderzoek naar windmolens aan de grens in samenwerking met de provincie is nog in uitvoering.

Kwaliteit (indicator)**Tijd (toelichting)**

Dit is een doorlopend proces.

Tijd (indicator)**Lobby**

We zetten in op regionale, landelijke en grensoverschrijdende lobby. Lobbyen stelt ons in staat de belangen van onze inwoners te vertegenwoordigen bij de overheid en andere belanghebbenden. Het zorgt ervoor dat samenwerkingsverbanden tussen gemeenten en bedrijven ontstaan. Ook lobbyen over de grens is belangrijk. De toenemende Europeanisering van het beleid en de besluitvorming zorgen ervoor dat veel belangrijke beslissingen niet alleen op nationaal niveau, maar ook op Europees niveau worden genomen.

Kwaliteit (toelichting)

Een gestructureerde lobby is nodig. Vanuit de behoefte om een heldere, gezamenlijke boodschap te vertellen, is gewerkt aan focus in onze lobby. Tijdens het Lentefestival 2026 brengen we de Achterhoek en onze Achterhoekse ambities dichterbij Den Haag. Ook zetten we in op lobby richting de provincie.

Lokaal zetten we in op politieke actualiteiten. We richten ons op het vergroten van de M50 (netwerk van middelgrote gemeenten). We willen de gemeente profileren als een actieve en betrokken speler in het M50-netwerk, zodat het netwerk kan groeien en we nieuwe partnerschappen kunnen aangaan. Ook willen we op deze manier de positie van het netwerk en de gemeente versterken.

In 2026 zijn de gemeenten Oost Gelre en Winterswijk gastgemeente voor het VNG Jaarcongres. De uitvoering van het congres is belangrijk voor Winterswijk en de Regio Achterhoek om ons landelijk te profileren en ons netwerk te versterken. Het congres biedt de kans om lokale initiatieven en innovaties te presenteren, wat de zichtbaarheid van de gemeente Winterswijk en de regio vergroot. Daarnaast heeft het een positieve economische impact op lokale bedrijven. Team Europa is een van de trekkers van het congres en zorgt ervoor dat het jaarcongres een groot succes wordt.

Zo'n 70% van alle wet- en regelgeving voor gemeenten wordt op Europees niveau bepaald. We zijn ons ervan bewust dat we grensoverschrijdend moeten denken om lokale uitdagingen onder de aandacht te brengen. Winterswijk staat bekend als een Europa-actieve gemeente. Mede door het winnen van de Green Leaf Award en de lobby in verschillende Europese gremia (zoals de Association of European Border Regions (AEBR)), wordt Winterswijk vaak als voorbeeld genoemd. De jaarlijkse deelname aan de European Week of Regions and Cities zien wij als een kans om kennis te delen met bestuurders uit heel Europa. Ook kunnen we op deze manier de Achterhoekse ambities en uitdagingen zichtbaar maken in Den Haag en Brussel.

Kwaliteit (indicator)**Tijd (toelichting)**

Dit is een doorlopende activiteit.

Tijd (indicator)

Indicatoren

- Beschikbaarheid van direct uit te geven bedrijventerrein op korte termijn.
- Leegstandsontwikkeling op bedrijventerreinen.
- Langetermijnreservering voor voldoende nieuwe bedrijventerreinen volgens vraag- en aanbodontwikkeling, zoals vastgelegd in het Regionaal Programma Werklocaties.
- Groei van het aantal arbeidsplaatsen in Winterswijk (registratie op basis van de provinciale werkgelegenheidsenquête).
- Aantal vierkante meters leegstand in het winkelcentrum.
- Aantal bezoekers aan het winkelcentrum.
- Aantal toeristische overnachtingen.

Risico's

- Er is geen vrij uitgeefbaar bedrijventerrein meer beschikbaar. Concrete vraag op korte termijn kunnen we niet bedienen. Wel is De Vliet beschikbaar, maar dit is niet voldoende voor de lange termijn. Dit stelt bedrijven mogelijk voor de keus om uitbreiding uit te stellen dan wel uit te wijken naar een locatie buiten Winterswijk, met verlies aan werkgelegenheid als gevolg.
- Langetermijneffecten van de coronacrisis en de energiecrisis op centrumondernemers kunnen leiden tot meer leegstand en een minder vitaal winkelcentrum.
- Langetermijneffecten van de coronacrisis en de energiecrisis op de toeristische sector kunnen effect hebben op het investeringsvermogen van de sector, de aanbodcapaciteit en het aantal bezoekers.
- Energiecrisis en andere effecten van de oorlog in Oekraïne verstoren de economische ontwikkeling en leiden tot kortetermijninflatie en mogelijk langetermijnrecessie. Dit werkt door in consumentenvertrouwen en -bestedingen, met gevolgen voor alle economische sectoren.

Financiële onderbouwing programma 3

Baten en Lasten

Bedragen x €1.000

Exploitatie	Rekening 2024	Begroting 2025	Begroting 2026 stand 1e prognose 2025	Aanpassing begroting 2026	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029
Baten								
3.1 Openbare ruimte								
2.1 Verkeer en vervoer	247	142	142	0	142	142	142	142
5.7 Openbaar groen en (openlucht) recreatie	76	142	102	50	152	152	152	152
7.5 Begraafplaatsen en crematoria	232	239	239	-1	238	238	238	238
Totaal 3.1 Openbare ruimte	554	522	482	49	531	531	531	531
3.2 Klimaat, water en milieu								
7.2 Riolering	3.673	4.967	4.967	142	5.108	5.187	5.264	5.276
7.3 Afval	3.455	3.685	3.685	5	3.690	3.690	3.690	3.690
Totaal 3.2 Klimaat, water en milieu	7.128	8.651	8.652	147	8.799	8.877	8.955	8.966
3.3 Duurzaamheid								
7.4 Milieubeheer	733	3.074	606	0	606	606	606	606
3.4 Gebiedsontwikkeling en wonen								
3.2 Fysieke bedrijfsinfrastructuur	1.871	7.554	0	0	0	0	0	0
8.1 Ruimte en leefomgeving	1.037	1.185	1.185	-10	1.175	1.175	1.175	1.175
8.2 Grondexploitatie (niet-bedrijventerreinen)	743	408	96	3	99	99	99	99
8.3 Wonen en bouwen	987	343	143	615	758	957	396	-82
Totaal 3.4 Gebiedsontwikkeling en wonen	4.637	9.489	1.423	608	2.031	2.230	1.670	1.192
3.5 Economie en lobby								
3.1 Economische ontwikkeling	-24	2	0	0	0	0	0	0
3.3 Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen	87	142	142	3	145	145	145	145
3.4 Economische promotie	1.359	1.269	1.249	86	1.335	1.335	1.335	1.335
Totaal 3.5 Economie en lobby	1.421	1.413	1.391	89	1.480	1.480	1.480	1.480
Totaal Baten	14.474	23.149	12.554	893	13.447	13.725	13.242	12.776
Lasten								
3.1 Openbare ruimte								
2.1 Verkeer en vervoer	5.456	6.061	6.007	443	6.450	6.619	6.509	6.436
2.2 Parkeren	80	110	109	0	109	130	128	127
5.7 Openbaar groen en (openlucht) recreatie	4.303	5.031	4.163	987	5.150	5.107	5.206	5.303
7.5 Begraafplaatsen en crematoria	331	363	338	29	367	367	367	367
Totaal 3.1 Openbare ruimte	10.171	11.565	10.617	1.459	12.077	12.223	12.210	12.233

Exploitatie	Rekening 2024	Begroting 2025	Begroting 2026 stand 1e prognose 2025	Aanpassing begroting 2026	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029
3.2 Klimaat, water en milieu								
7.2 Riolering	3.603	7.754	3.544	94	3.637	3.722	3.800	3.812
7.3 Afval	2.752	3.116	3.032	149	3.181	3.181	3.181	3.181
Totaal 3.2 Klimaat, water en milieu	6.354	10.871	6.576	242	6.818	6.903	6.981	6.992
3.3 Duurzaamheid								
7.4 Milieubeheer	2.231	4.694	2.094	194	2.287	2.315	2.315	2.322
3.4 Gebiedsontwikkeling en wonen								
3.2 Fysieke bedrijfsinfrastructuur	2.124	7.547	75	-5	70	70	70	70
8.1 Ruimte en leefomgeving	2.465	3.839	2.266	63	2.328	2.413	2.413	2.413
8.2 Grondexploitatie (niet-bedrijventerreinen)	-488	3.610	278	7	285	285	285	285
8.3 Wonen en bouwen	1.455	1.843	1.389	102	1.491	1.491	1.491	1.491
Totaal 3.4 Gebiedsontwikkeling en wonen	5.557	16.839	4.007	166	4.173	4.258	4.258	4.258
3.5 Economie en lobby								
3.1 Economische ontwikkeling	136	166	129	-10	119	119	119	119
3.3 Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen	234	358	268	13	281	281	281	281
3.4 Economische promotie	428	509	379	89	468	468	423	423
Totaal 3.5 Economie en lobby	798	1.032	776	92	868	868	823	823
Totaal Lasten	25.110	45.002	24.069	2.153	26.223	26.567	26.587	26.629
Onttrekkingen								
3.2 Klimaat, water en milieu								
7.2 Riolering	15	15	2	0	2	2	2	2
3.3 Duurzaamheid								
7.4 Milieubeheer	24	0	0	0	0	0	0	0
3.4 Gebiedsontwikkeling en wonen								
8.2 Grondexploitatie (niet-bedrijventerreinen)	0	3.002	0	0	0	0	0	0
8.3 Wonen en bouwen	0	1.754	0	0	0	0	0	0
Totaal 3.4 Gebiedsontwikkeling en wonen	0	4.756	0	0	0	0	0	0
Totaal Onttrekkingen	39	4.771	2	0	2	2	2	2
Storting								
3.4 Gebiedsontwikkeling en wonen								
8.3 Wonen en bouwen	2.000	10.000	0	0	0	0	0	0
Gerealiseerd resultaat	-12.597	-27.081	-11.513	-1.260	-12.774	-12.840	-13.343	-13.851

Openbare ruimte

Van de provincie hebben we een structurele subsidie (tot en met 2029) ontvangen voor biodiversiteit en landschap. Hiermee is het voordeel van € 49.000 aan de batenkant grotendeels verklaard.

Het nadeel van € 1.459.000 aan de lastenkant bestaat met name uit :

Hogere bijdrage ROVA beheer openbare ruimte	€ 422.000 N
Vervanging bestaande gemeentelijke speelvoorzieningen en verhoging onderhoudsbudget	€ 374.000 N
Extra onderhoud buitenwegen	€ 250.000 N
Verkeersvoorzieningen	€ 50.000 N
Kleine plantsoenrenovaties	€ 25.000 N
Biodiversiteit en landschap	€ 100.000 N
Uitvoering landschapontwikkeling (LOP)	€ 25.000 N
Hogere doorbelasting	€ 166.000 N

Hogere bijdrage ROVA beheer openbare ruimte

Het college heeft 3 juni 2025 besloten kennis te nemen van het verbeterproces ten behoeve van een nieuwe samenwerkingsovereenkomst met ingang van 2026, en van een meerjarige tariefontwikkeling voor de BBR-dienstverlening (Beheer Buitenruimte) die ROVA in Winterswijk verricht. Ook stemt het college in met een ingroeimodel voor de jaren 2026 tot en met 2030. Hierbij is als voorwaarde gesteld dat de raad de conceptbegroting 2026-2029 vaststelt, waarin de financiële consequenties van het ingroeimodel zijn verwerkt.

De financiële consequenties zijn verwerkt in de begroting 2026-2029. Dit is inclusief de contractueel vastgelegde ROVA-index van 4,35%. De structureel hogere bijdragen vanaf 2026 (prijsspeil 2026) zijn €422.000 (2026), €580.000 (2027), €738.000 (2028) en €896.000 (2029).

Vervanging bestaande gemeentelijke speelvoorzieningen en verhoging onderhoudsbudget

Op 27 maart 2025 heeft de raad besloten bij de meerjarenbegroting 2026-2029 de structurele financiële consequenties integraal af te wegen. Dit betekent het beschikbaar stellen van een budget van in totaal €661.000 ten behoeve van het vervangen van bestaande gemeentelijke speelvoorzieningen. Ook verhoogt ze het jaarlijkse onderhoudsbudget van € 25.000 naar € 35.000. Dit is verdeeld over de jaren 2026 tot en met 2029.

2026 : □€374.000 (€ 364.000 + € 10.000 extra onderhoudsbudget)

2027 : € 193.000 (€ 183.000 +10.000)

2028 : € 124.000 (114.000+10.000)

2029 : € 85.000 (€ 50.000 +€ 35.000)

De hiervoor reeds eerder begrote kredieten van Hakkelerkamp Oost 2026 (€ 103.000) en Bargerbosch 2027 (€ 95.000) zijn afgeraamd. Zie ook bijlage 4 Investerings.

Extra onderhoud buitenwegen

De gemeenteraad heeft op 26 juni 2025 de motie 'impuls wegenonderhoud buitengebied' aangenomen. Daarin wordt gevraagd om voor de jaren 2026 en 2027 aanvullend budget in de begroting op te nemen voor de uitvoering van kleine reparaties en preventief onderhoud. Uiterlijk 2026 moet er een nieuw beheerplan wegen worden opgesteld. Voor 2026 is hiervoor € 250.000 en voor 2027 € 200.000 in de begroting opgenomen.

Verkeersvoorzieningen

Verzocht wordt het budget structureel met € 50.000 te verhogen voor 2026, 2027 én 2028. Doel is de bebodingsbasis verkeerskundig op orde te brengen naar aanleiding van uitgevoerde inventarisatie en verplichte digitalisering, en het opstellen van het beheerplan (landelijke Datatop15). Vanwege de hoge kosten van het op orde brengen (inclusief sanering, bijplaatsen en aanpassen), worden de werkzaamheden meerjarig uitgesmeerd.

Kleine plantsoenrenovaties

Jaarlijks moeten door diverse omstandigheden meer groenvakken worden gerenoveerd. Doordat de kosten voor beplanting stijgen, wordt voorgesteld het budget structureel met € 25.000 te verhogen.

Biodiversiteit en landschap

Van de provincie hebben we een subsidie ontvangen voor biodiversiteit en landschap (zie ook de batenkant). Voorwaarde is wel dat de gemeente hetzelfde bedrag als cofinanciering beschikbaar stelt.

Uitvoering landschapontwikkeling (LOP)

Voor het opstellen van gebiedsbeschrijvingen voor deelgebieden van de kom van Winterswijk, stellen wij voor een budget beschikbaar te stellen. Dit als inspiratie en ontwikkelingsrichting voor initiatieven, en als uitwerking voor de Omgevingsvisie kom.

Hogere doorbelasting

Dit betreft de doorbelaste bedrijfsvoering en kapitaallasten, zie bijlage 5

Uitgangspunten.

[Klimaat, water en milieu](#)

Het voordeel van € 147.000 aan de batenkant bestaat uit :

Onttrekking aan voorziening riolering	€ 28.000 V
Structurele verhoging afvalstoffenheffing	€ 55.000 V
Structurele indexering rioolheffing	€ 114.000 V
Structurele aframing vergoeding inzameling PMD	€ 50.000 N

Onttrekking aan de begrote voorziening riolering

De gemeente heeft een forse achterstand als het gaat om rioolcamerabeelden. Uit de recente inspecties is gebleken dat het stamriool gebreken vertoont (scheurvorming). Omdat het risico van uitstel niet meer verantwoord is, wordt voorgesteld hiervoor in de meerjarenbegroting 2026 tot en met 2029 een extra krediet van € 3.861.000 op te nemen. Zie ook bijlage 4 Investerings.

Tijdens de uitvoering van het Water- en Rioleringsprogramma (WRP) 2024-2028 is gebleken dat een aantal noodzakelijke investeringen in de riolering - specifiek ten aanzien van het stamriool en het drukrioleringsstelsel - niet of onvoldoende is meegenomen. De onttrekking aan de begrote voorziening riolering 2026 tot en met 2029 betreft de uitvoering van het raadsbesluit bij de Bestuursrapportage 2025. Hierin staat als separaat beslispunt opgenomen in te stemmen met de aanvulling op het WRP 2024-2028, en daartoe € 3.861.000 toe te voegen aan de voorziening riolering ten laste van de algemene reserve. De onttrekking van € 28.000 (2026), € 106.000 (2027), € 183.000 (2028) en € 195.000 (2029) betreft het verschil tussen de geraamde riooluitgaven en de inkomsten.

Structurele verhoging van de afvalstoffenheffing 2026

De contractueel vastgelegde hogere bijdrage voor afvalverwerking aan ROVA van € 36.000 en de begrote lagere ambtelijke inzet van € 31.000, leidt per saldo tot € 5.000 hogere lasten voor de reinigingsbegroting van 2026. Hier tegenover staat een € 50.000 lager geraamde vergoeding voor plastic verpakkingen, metalen verpakkingen en drankkartons (PMD). Dit leidt op basis van een kostendekking van 100% tot een (structurele) verhoging van de afvalstoffenheffing voor 2026 met € 55.000.

Structurele verhoging van de rioolheffing 2026

De structurele verhoging van € 114.000 voor de rioolheffing voor 2026 vloeit voort uit de Consumentenprijsindex (CPI) 2026 van 2,6%, conform het WRP.

Structurele aframing van de vergoeding voor de inzameling van plastic verpakkingen, metalen verpakkingen en drankkartons (PMD)

De overeenkomst met Verpact is met een jaar verlengd tot en met 2025. Er is op dit moment landelijk nog geen overeenkomst tussen VNG/NVRD/verpakkend Nederland over de vergoeding vanaf 2026 voor ingezameld PMD.

ROVA adviseert om die reden een voorzichtige vergoeding van € 261 per ton zuiver PMD als grondslag te nemen voor de begroting 2026. Op basis van het aantal ingezamelde ton PMD in 2024 (1.301 ton zuiver PMD), betekent dit dat we structureel € 50.000 minder begroten dan in 2025. Dit betekent € 274.000 (2026) in plaats van € 324.000 (2025). Mogelijk lopen we een financieel risico. Hoe groot dit risico is, kunnen we op dit moment niet aangeven.

Het nadeel van € 242.000 aan de lastenkant bestaat met name uit :

Structurele bijraming rioolcamera-inspecties en preventief onderhoud	€ 50.000 N
Structurele bijraming budget Huishoudelijk grondstoffenbeleidsplan (HGB)	€ 102.000 N
Structureel hogere bijdrage afvalverwerking aan ROVA	€ 36.000 N
Structureel hogere bijdrage ROVA voor onderhoudsuitgaven riolering	€ 12.000 N
Structureel hogere doorbelaste bedrijfsvoering en kapitaallasten	€ 32.000 N

Rioolcamera-inspecties respectievelijk preventief onderhoud

De gemeente heeft een forse achterstand in riolcamerabeelden. Zie ook de batenkant en bijlage Investeringsopgave. De investeringsopgave kan toenemen indien uit aanvullende inspecties meer gebreken blijken. De bedoeling is om een paar extra vraagtekens op te lossen door een camera-inspectie uit te voeren. Hoe eerder wij dit in beeld hebben, hoe beter we effectieve maatregelen kunnen nemen door juiste keuzes te maken. Daarom is er het verzoek om het budget voor riolcamera-inspecties structureel met € 50.000 te verhogen.

Budget Huishoudelijk grondstoffenbeleidsplan (HGB)

Deze structurele uitgave is de tegenhanger van de structurele inkomst uit single-use plastic (SUP) van € 102.000, die in tegenstelling tot de uitgave wel was opgenomen in de begroting voor 2025. Voorstel is om dit budget conform het raadsbesluit van 29 februari 2024 alsnog in de begroting voor 2026 op te nemen.

Hogere bijdrage afvalverwerking aan ROVA

Dit betreft de contractueel vastgelegde hogere bijdrage voor afvalverwerking aan ROVA, met name veroorzaakt door hogere verwerkingstarieven. Denk bijvoorbeeld aan de CO2-heffing op restafval.

Hogere bijdrage ROVA voor onderhoudsuitgaven riolering

Dit betreft de contractueel vastgelegde ROVA-indexering van 4,35% in 2026.

Doorbelaste bedrijfsvoering en kapitaallasten

Voor de hogere doorbelaste bedrijfsvoering en kapitaallasten, zie bijlage 5
Uitgangspunten.

Duurzaamheid

Het nadeel van € 194.000 aan de lastenkant bestaat met name uit de structurele bijraming van € 183.000 ten behoeve van de Omgevingsdienst Achterhoek, en de structurele bijraming van € 24.000 voor de plaagdierenbestrijding.

Omgevingsdienst Achterhoek

De omgevingsdienst heeft zijn begroting voor 2026 opgesteld. Voor Winterswijk betekent dit, als gevolg van indexering en hogere kosten voor specialistische adviezen en bedrijfsvoering, een hogere bijdrage van € 183.000.

Plaagdierenbestrijding

Sinds de veranderde wetgeving in 2023 vraagt de aanpak en beheersing van onder andere de rattenpopulatie in de openbare ruimte andere en intensievere maatregelen. Om te blijven voldoen aan de zorgtaak op het gebied van het voorkomen van schade en ziekten (volksgezondheid), leidt dit tot hogere kosten. Daarom wordt voorgesteld om het budget structureel met € 24.000 te verhogen.

Gebiedsontwikkeling en wonen

Het voordelige resultaat aan de batenkant van € 608.000 bestaat met name uit hogere inkomsten vanuit leges voor de omgevingsvergunning. De verwachting is dat de eerstkomende paar jaar een aantal grote bouwprojecten wordt vergund. Daarna zullen de leges voor de omgevingsvergunning waarschijnlijk weer op een lager niveau liggen.

Het nadelige resultaat aan de lastenkant van € 166.000 bestaat met name uit:

Structureel budget voor wijkaanpak	€ 50.000 N
------------------------------------	------------

Hogere doorbelasting bedrijfsvoering en kapitaallasten	€ 61.000 N
--	------------

Wijkaanpak

Om invulling te kunnen geven aan de op 27 juni 2024 bij de Kaderbrief 2025 aangenomen motie 'M8 gezonde wijkaanpak', wordt voorgesteld een structureel budget van € 50.000 in de begroting voor 2026 op te nemen. Dit ten behoeve van het ontplooiën en realiseren van initiatieven. Daarnaast is de motie uitgevoerd door de functie van wijkregisseur in de formatie op te nemen.

Hogere doorbelasting bedrijfsvoering en kapitaallasten

Voor de hogere doorbelaste bedrijfsvoering en kapitaallasten, zie bijlage 5

Uitgangspunten.

Economie en lobby

Het voordelige resultaat aan de batenkant van € 89.000 bestaat met name uit de bijraming van € 86.000 van de belastinginkomsten. Dit betreft toeristenbelasting (€ 46.000) en forensenbelasting (€ 20.000), gezien de toename van het aantal overnachtingen in Winterswijk. De verwachting is dat deze lijn zich doorzet. De reclamebelasting neemt met € 20.000 toe, wat wordt gecompenseerd door een hogere reclameheffing (afdracht).

Het nadelige resultaat aan de lastenkant van € 92.000 komt vooral door de structureel hogere reclameheffing (afdracht) van € 30.000, de bijraming van het online budget voor 100% Winterswijk van € 25.000 en de bijraming van het budget voor de uitvoering van de vrijetijdseconomie. De structureel hogere reclameheffing (afdracht) is terug te zien aan de batenkant.

Bijraming online budget 100% Winterswijk

De digitale campagne 100% Winterswijk loopt af. Omdat de campagne zeer succesvol is geweest, stellen wij voor deze met twee jaar te verlengen.

Bijraming budget uitvoering vrijetijdseconomie

Voor de ondersteuning van het organiseren van evenementen, wordt voorgesteld om voor 2026 en 2027 een bedrag van € 20.000 beschikbaar te stellen.

Kredieten

De belangrijkste begrote kredieten voor 2026 binnen dit programma staan hieronder weergegeven. Voor een toelichting op de geraamde kredieten voor 2026 tot en met 2029 wordt verwezen naar bijlage 4 Investerings.

Laanbomen (vervanging)	€ 265.000
Project Hakkelerkamp Oost	€ 2.242.000
Openbare verlichting	€ 494.000
Verbeteren fietsroutes en schoolomgevingen, fietspaden	€ 537.000
Reconstructie wegen binnen en buiten de kom	€ 2.376.000
Maatregelen klimaatadaptatie	€ 400.000
Vervanging pompunits, leidingwerk en gemalen	€ 445.000
Herstel stamriool	€ 1.400.000
Riolering Bargerbosch, Europark en overige riolering	€ 383.000

Project Dennenoord (afrondding)	€ 20.000
Totaal begrote kredieten 2026	€ 8.562.000

Onttrekkingen en toevoegingen reserves

Binnen dit programma zijn er geen aanpassingen geweest ten aanzien van de onttrekkingen en toevoegingen aan de reserves.

Programma 4 Bestuurlijk Winterswijk

Inleiding

Algemene ondersteuning, bestuur

Onze manier van besturen is betrokken, laagdrempelig en transparant. Met een nuchtere kijk op zaken en gezond verstand. We werken in het belang van de inwoner en waarderen hun mening. We hechten aan inwonersparticipatie en trekken als raad en college graag samen op.

Dienstverlening

We gaan samen aan de slag en inwoners worden tijdig, actief en laagdrempelig betrokken bij besluiten die hen direct raken. Daarnaast hebben wij aandacht voor de interne dienstverlening en optimaliseren bestaande processen waar mogelijk.

Veiligheid en ondermijning

Je veilig voelen is een basisbehoefte en vraagt om aandacht. Criminaliteit wordt voorkomen. We ondersteunen een integrale aanpak om ondermijning tegen te gaan en onze gemeente veilig te houden.

4.1 Bestuur, organisatie en dienstverlening

Ambitie

We hebben een bestuur en een organisatie die er voor heel Winterswijk zijn; voor alle inwoners, organisaties en bedrijven. We versterken de lokale democratie. We gaan samen aan de slag voor en met inwoners. Zij worden tijdig, actief en laagdrempelig betrokken. Daarnaast zetten wij ons in voor een krachtige organisatie waarin we nog efficiënter gaan functioneren. Waar mogelijk dringen we de kosten terug.

Relevante documenten:

- Organisatievisie
- Visie op dienstverlening

Doelstellingen

We betrekken zoveel mogelijk inwoners, organisaties en bedrijven bij wat we willen realiseren met een open en transparante bestuurlijke stijl

Activiteiten

Uitvoeren programma dienstverlening

In het uitvoeringsprogramma dienstverlening wordt de dienstverleningsvisie concreet vertaald naar de praktijk. Wat goed gaat, blijven we goed doen. De basis op orde. We verbeteren de dienstverlening door input te verzamelen bij klanten (klantreizen). Ook informeren we klanten actief over de duur en status van hun aanvraag of verzoek, en houden we ons aan de afspraken. We werken met servicenormen die we monitoren in een dashboard waarop wordt gestuurd. Daarnaast werken we met een proef van beeldbrieven voor laaggeletterden en anderstaligen.

Kwaliteit (toelichting)

Belangrijke aandachtspunten zijn een tijdige afhandeling van zaken en afspraak is afspraak. Onze manier van communiceren is open en transparant en het liefst mondeling. Op die manier komen we meer in verbinding met de klant en creëren we meer begrip voor onze besluiten.

In 2026 gaat Winterswijk verder op de ingeslagen weg. Leidend is de dienstverleningsvisie waarbij wij nog intensiever aan de slag gaan met de afgesproken lijn: tijdige afhandeling van zaken en afspraak is afspraak.

Op het gebied van HR, competenties, communicatie en I-kolom worden slagen gemaakt om de teams verder te professionaliseren. De ontwikkelingen vinden stap voor stap plaats. Zo is in 2025 geïnvesteerd in het integreren van de teams telefonie bij team KCC, met als doel om onder andere de doorlooptijden te volgen.

In de diverse team- en domeinplannen is de vertaling gemaakt van de dienstverleningsvisie naar de praktijk.

Kwaliteit (indicator)

Tijd (toelichting)

Deze activiteit loopt het hele jaar door. Dienstverlening moet centraal staan in het hele doen en laten van de gemeente Winterswijk. Daarom is het nodig om continu aandacht te geven aan de ontwikkeling van onze dienstverlening.

Tijd (indicator)

Doelstellingen

We hebben een slagvaardige en deskundige organisatie

Activiteiten

Optimaliseren bedrijfsvoering

We werken aan integraliteit van werkprocessen en kijken waar zaken efficiënter en effectiever kunnen door meer te standaardiseren. Ook beperken we de inhuur en onderzoeken door externe partijen. We omarmen waar mogelijk regionale samenwerking om synergiën te benutten. Ten slotte blijven wij inzetten op een brede digitale dienstverlening. Ons doel is een robuuste organisatie die haar kerntaken voor inwoners en bedrijven waarmaakt.

Kwaliteit (toelichting)

Een betrouwbare bedrijfsvoering is essentieel voor het goed functioneren van de overige organisatieonderdelen. Op dit moment wordt de laatste hand gelegd aan de visie voor de bedrijfsvoering, waarbij de uitvoering in 2026 een plek gaat krijgen.

Met goed werkende systemen en processen, op basis van actuele en juiste informatie, is het mogelijk besluitvaardig te werk te gaan en daar waar nodig maatregelen te nemen om (bij) te sturen. Een vereiste voor het functioneren van het geheel is het waarborgen van actuele sturingsinformatie en ondersteuning. We verbeteren onze rapportageprocessen om de organisatie heldere en gedetailleerde financiële informatie te kunnen bieden. Dat stelt ons in staat om beter te kunnen sturen op resultaat.

Voor het sturen op de personeelskosten wordt gebruikgemaakt van een dashboard dat vanaf april 2025 in gebruik is genomen. In 2026 wordt dit voortgezet.

Voor de organisatieonderdelen die zich met informatie en automatisering bezighouden, worden taken en rollen definitief bepaald en vastgelegd. Hierbij krijgt ook de grote hoeveelheid projecten op het gebied van informatie en automatisering aandacht. Deze worden aan de hand van een realistische planning opgepakt.

Kwaliteit (indicator)**Tijd (toelichting)**

Het dashboard voor de personeelskosten is aan het eind van het eerste kwartaal van 2025 operationeel geworden.

De definitieve inrichting van het team Informatie (Informatievoorziening en IT) is in het laatste halfjaar van 2025 afgerond.

Tijd (indicator)**Doelstellingen**

We interesseren inwoners voor de democratie en politiek

Activiteiten

Implementatie kinderraad en andere projecten gericht op jeugd

Er komt een kindergemeenteraad om de jeugd beter bij de politiek te betrekken.

Kwaliteit (toelichting)

In 2023 is voor het eerst een kindergemeenteraad gevormd onder voorzitterschap van de burgemeester. Tijdens de vergadering van de kindergemeenteraad gaan de kinderen met elkaar in debat over hun zelfbedachte plannen voor iets in de gemeente wat zij willen realiseren. Het beste plan wordt ook echt uitgevoerd. Vanaf 2024 heeft de kindergemeenteraad een structureel vervolg gekregen. In 2025 is er geen kindergemeenteraad gehouden. Wel hebben we in 2024 de eerste kinderburgemeester in de gemeente Winterswijk benoemd. Inmiddels is een tweede kinderburgemeester benoemd die het komende jaar (2025-2026) optrekt met de burgemeester.

Kwaliteit (indicator)**Tijd (toelichting)**

De kindergemeenteraad krijgt in 2026 een vervolg. De contacten daarover met het basisonderwijs lopen inmiddels.

Tijd (indicator)

Doelstellingen

We zorgen voor een laagdrempelige en persoonlijke gemeentelijke dienstverlening

Activiteiten

E-diensten uitbreiden en achterliggende processen optimaliseren

We breiden de e-diensten uit aan de hand van de ontwikkelingen van de vakspecifieke software van bijvoorbeeld het sociaal en ruimtelijk domein. Waar deze vakspecifieke software ontbreekt, ontwikkelen we zelf e-diensten. We passen achterliggende processen aan, zodat we zo efficiënt en effectief mogelijk werken. Daarbij streven we naar een hoge gebruikersvriendelijkheid en snelle afhandeling van vragen van onze inwoners of andere klanten.

Kwaliteit (toelichting)

Er zijn inmiddels zo'n honderd e-diensten in gebruik, met name voor duurzaamheid, openbare ruimte, burgerzaken en de Omgevingswet. Denk bijvoorbeeld aan het doorgeven van een verhuizing, aanvragen voor de Basisregistratie Personen (BRP), subsidie voor de lokale aanpak van isolatie, een verzoek voor de Wet open overheid (Woo) en een fors aantal verzoeken voor Vergunningverlening, Toezicht en Handhaving (VTH). De werkprocessen en de systemen worden hierop aangepast, zodat de werkzaamheden zo effectief mogelijk en digitaal kunnen verlopen. Een aantal e-diensten staat nog in de wacht voor verdere uitwerking. Dit proces loopt gestaag door.

Kwaliteit (indicator)

Tijd (toelichting)

Het team Informatievoorziening is in opbouw. De planning is bijgesteld vanwege de extra benodigde hulp om volledig digitaal te werken. Wel zijn er circa twintig extra e-diensten in de testomgeving uitgewerkt die binnenkort live gaan of al live zijn gezet.

Tijd (indicator)

Indicatoren

Het klantwaarderingcijfer is afkomstig van de uitkomsten van het tweejaarlijkse gemeentelijke onderzoek 'Waar staat je gemeente.nl'. Momenteel onderzoeken wij of er voor 2025 en daarna alternatieve methoden zijn om het klantwaarderingcijfer vast te stellen.

Andere indicatoren zijn onze servicenormen en doorlooptijden.

Risico's

Digitalisering kost geld en vraagt om de juiste vaardigheden en systemen. Risico is dat we hier niet snel genoeg op kunnen acteren door onvoldoende capaciteit. Daarnaast moet het personeel door middel van training en opleiding bekend gemaakt worden met de nieuwe werkwijzen en/of nieuwe applicaties. Ten slotte bestaat het risico dat we bij de inrichting van de I-kolom op onverwachte kosten kunnen stuiten.

4.2 Openbare orde en veiligheid

Ambitie

We houden onze gemeente veilig, ontmoedigen criminaliteit en verhogen het veiligheidsgevoel van onze inwoners.

Relevante documenten:

- Wabo-beleidsplan gemeente Winterswijk.
- Uitvoeringsprogramma Vergunningverlening, Toezicht en Handhaving.

Doelstellingen

We gaan drugsproblematiek tegen

Activiteiten

Actieve aanpak straathandel drugs, onder andere bij scholen en evenementen

Bij het aantreffen van drugshandel zetten wij waar mogelijk bestuurlijke handhaving in. Daarnaast investeren wij in een nog intensievere samenwerking met scholen, om zowel preventief als repressief te kunnen optreden tegen drugsgebruik en drugshandel op scholen. Denk hierbij aan de inzet van drugshonden en het aanpassen van schoolreglementen, om de aanpak laagdrempeliger te kunnen inzetten.

Kwaliteit (toelichting)

In 2026 wordt de aanpak voortgezet. De integrale samenwerking met partners in de aanpak van drugshandel is belangrijk. Naast het inzetten van repressieve maatregelen wordt er ook ingezet op preventie. Voorlichting en preventieve controles maken hier onderdeel van uit.

Kwaliteit (indicator)

Tijd (toelichting)

In 2026 worden de activiteiten om drugshandel en drugsgebruik tegen te gaan - voorlichting, controle en samenwerking met betrokken partijen - voortgezet. De inzet van bestuurlijke maatregelen is doorlopend.

Tijd (indicator)

Hard optreden tegen drugsoverlast

Samen met de politie treden we hard op tegen drugsoverlast. Hierbij maken we gebruik van elkaars handhavingsinstrumenten.

Kwaliteit (toelichting)

Als er sprake is van drugsoverlast, treden we op via zowel het strafrecht als het bestuursrecht.

Kwaliteit (indicator)

Tijd (toelichting)

Dit is een doorlopend proces.

Tijd (indicator)

Doelstellingen

We vergroten het gevoel van veiligheid bij inwoners

Activiteiten

Samenwerking en zichtbaarheid boa's en politie

De buitengewoon opsporingsambtenaren (boa's) en de politie werken nauw samen. Daarnaast werken de boa's nauw samen met diverse ketenpartners, zoals jongerenwerkers en Halt. Voor die partijen zijn de boa's de ogen en oren in het centrum, de wijk(en) en het buitengebied. We geven prioriteit aan de zichtbaarheid en benaderbaarheid van onze boa's.

Kwaliteit (toelichting)

Met de huidige capaciteit zetten we ons in voor de leefbaarheidsvraagstukken die in Winterswijk spelen. Deze zijn in toenemende mate vergelijkbaar met de kleinstedelijke problematiek. De samenwerking met de politie en de zichtbaarheid en benaderbaarheid van de boa's is door capaciteitsuitbreiding geïntensiveerd.

Kwaliteit (indicator)

Tijd (toelichting)

De samenwerking tussen de politie en de boa's heeft doorlopend de aandacht.

Tijd (indicator)

Voortzetting uitbreiding bluswatervoorzieningen

We ronden in 2027 het complete pakket aan bluswatervoorzieningen in Winterswijk af. Hierbij vragen wij een sluitend advies van de Veiligheidsregio Noord- en Oost-Gelderland, uiteraard in goed overleg met de lokale brandweerpost.

Kwaliteit (toelichting)

Vanuit de Veiligheidsregio Noord- en Oost-Gelderland wordt een advies gegeven over de bluswatervoorziening in de gemeente. Als dit advies ontvangen is, wordt er in de aankomende jaren, indien nodig, uitvoering aan gegeven. De uitvoering van de bluswatervoorzieningen loopt parallel aan de gebiedsgerichte aanpak van natuurbranden, waarbij bluswatervoorzieningen ook een vraagstuk zijn. De looptijd van dit project is 2025-2027.

Kwaliteit (indicator)

Tijd (toelichting)

In 2026 wordt er, in het kader van natuurbranden, verder uitvoering gegeven aan het project bluswatervoorzieningen.

Tijd (indicator)

Doelstellingen

We voorkomen en beperken criminaliteit en ondermijning

Activiteiten

Aanpak ondermijning

De regionaal coördinator ondermijning blijft werkzaam voor de Achterhoekse gemeenten. Daarnaast geven we in 2025 de internationale ondermijningstafel met Duitsland verder vorm.

Kwaliteit (toelichting)

Om ondermijning goed tegen te kunnen gaan en een waterbedeffer te voorkomen, is regionale samenwerking belangrijk. Deze regionale samenwerking wordt in 2026 voortgezet. Onder andere op het gebied van de Wet bevordering integriteitsbeoordelingen door het openbaar bestuur (Bibob) en ondermijning is er sprake van afstemming. In de Week tegen ondermijning vinden er diverse acties en voorlichtingsbijeenkomsten plaats. Daarnaast is er zeswekelijkse afstemming tussen ketenpartners over lokale ondermijningscasuïstiek.

Daarnaast wordt in 2026 een pilot gestart met een zogenoemd interventieteam, waarbij vier gemeenten in Achterhoek-Oost en de politie inzetten op samenwerking en controles.

De samenwerking met Duitsland in de aanpak van ondermijning wordt in 2026, al dan niet in samenwerking met de Euregio, verder vormgegeven.

Kwaliteit (indicator)

Tijd (toelichting)

Dit is een doorlopend proces.

Tijd (indicator)

Weerbaarheid van inwoners en ondernemers vergroten door preventiecampagnes

We maken inwoners en ondernemers bewust van de schade die ze kunnen ondervinden van ondermijnende criminaliteit. Daarnaast maken we ze bewust van de rol die zij kunnen spelen in de aanpak van ondermijnende criminaliteit, en wat ze zelf kunnen doen om niet in het criminele speelveld te belanden.

Kwaliteit (toelichting)

In 2026 is weerbaarheid en preventie een proces waar we op gaan inzetten. We maken ondernemers en inwoners bewust van de verschillende vormen van ondermijning. Daarnaast maken we ze weerbaarder tegen ondermijning. Een onderdeel van de bewustwording bij inwoners is het verhogen van de meldingsbereidheid.

Kwaliteit (indicator)

Tijd (toelichting)

Dit is een doorlopend proces, waarbij we in 2026 aandacht geven aan de weerbaarheid van inwoners tegen ondermijning.

Tijd (indicator)

Doelstellingen

We voorkomen oplichting en digitale criminaliteit

Activiteiten

Bewustwording cyberweerbaarheid

We organiseren activiteiten om mensen van alle leeftijden op hun eigen niveau cyberweerbaar te maken.

Kwaliteit (toelichting)

Het thema cyberweerbaarheid is ook in 2026 geprioriteerd. Het weerbaar maken van inwoners en bedrijven vraagt doorlopend aandacht. De gemeente heeft een rol in de preventie, vooral bij kwetsbare groepen zoals jongeren, senioren, laaggeletterden en mkb-ondernemers.

Kwaliteit (indicator)

Tijd (toelichting)

Voor alle doelgroepen is er in 2026 aandacht voor voorlichting over cyberweerbaarheid. Hierbij zijn ketenpartners zoals de politie en jongerenwerkers betrokken.

Tijd (indicator)

Indicatoren

Om te kunnen beoordelen of we de genoemde doelstellingen hebben behaald, raadplegen we de volgende bronnen:

- Waarstaatjegemeente.nl
- De misdaadcijfers van de politie
- De veiligheidsmonitor

- Datalab GO
- Conneqt

Op basis van deze bronnen krijgen wij onder andere inzicht in het percentage inwoners dat zich veilig voelt, het aantal misdrijven en het aantal overlastmeldingen. Ons streven is dat het percentage inwoners dat zich veilig voelt stijgt, en het aantal misdrijven en overlastgevallen daalt. Op basis van de gegevens uit deze bronnen kunnen wij onze inzet waar nodig bijsturen.

Risico's

Dit beleidsveld bestaat uit veel verschillende soorten activiteiten. Om die reden benoemen we geen algemene risico's. De risico's worden per activiteit zelfstandig afgewogen.

Financiële onderbouwing programma 4

Baten en Lasten

Bedragen x €1.000

Exploitatie	Rekening 2024	Begroting 2025	Begroting 2026 stand 1e prognose 2025	Aanpassing begroting 2026	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029
Baten								
4.1 Bestuur, organisatie en dienstverlening								
0.1 Bestuur	186	6	6	-5	1	223	223	1
0.2 Burgerzaken	638	592	657	105	762	821	709	482
0.4 Overhead	1.486	1.171	1.115	-13	1.102	1.047	1.047	1.047
Totaal 4.1 Bestuur, organisatie en dienstverlening	2.310	1.770	1.778	87	1.865	2.091	1.979	1.531
4.2 Openbare orde en veiligheid								
1.1 Crisisbeheersing en brandweer	-2	120	0	0	0	0	0	0
1.2 Openbare orde en veiligheid	35	118	18	-1	18	18	18	18
Totaal 4.2 Openbare orde en veiligheid	32	238	18	-1	18	18	18	18
Totaal Baten	2.343	2.008	1.796	87	1.883	2.109	1.997	1.549
Lasten								
4.1 Bestuur, organisatie en dienstverlening								
0.1 Bestuur	2.640	3.493	3.019	567	3.586	3.379	3.394	3.034
0.2 Burgerzaken	1.164	1.131	1.171	236	1.408	1.425	1.304	1.313
0.4 Overhead	13.854	14.994	13.503	1.996	15.499	15.888	15.293	15.245
Totaal 4.1 Bestuur, organisatie en dienstverlening	17.659	19.618	17.693	2.799	20.493	20.691	19.991	19.592
4.2 Openbare orde en veiligheid								
1.1 Crisisbeheersing en brandweer	2.160	2.290	2.169	72	2.241	2.240	2.239	2.238
1.2 Openbare orde en veiligheid	1.030	1.261	1.154	125	1.279	1.232	1.224	1.242
Totaal 4.2 Openbare orde en veiligheid	3.190	3.551	3.323	196	3.520	3.472	3.463	3.480
Totaal Lasten	20.848	23.169	21.017	2.995	24.012	24.164	23.454	23.072
Onttrekkingen								
4.1 Bestuur, organisatie en dienstverlening								
0.1 Bestuur	8.583	17.416	0	19.675	19.675	0	0	0
Storting								
4.1 Bestuur, organisatie en dienstverlening								
0.1 Bestuur	1.375	0	0	0	0	0	0	0
Gerealiseerd resultaat	-11.298	-3.745	-19.221	16.766	-2.455	-22.055	-21.457	-21.523

Bestuur, organisatie en dienstverlening

Aan de batenkant is er sprake van € 87.000 hogere baten. Dit is grotendeels als volgt te verklaren:

Hogere gemeentelijke leges voor reisdocumenten. Er is ook sprake van hogere rijksleges voor reisdocumenten, zie de toelichting bij de lasten.	€ 105.000
---	-----------

De lasten zijn € 2.799.000 hoger, wat grotendeels als volgt is te verklaren:

Organisatie VNG-congres 2026, samen met gemeente Oost Gelre	€ 300.000
Hogere rijksleges reisdocumenten	€ 90.000
Hogere lasten organisatie gemeenteraadsverkiezingen	€ 20.000
Hogere lasten continue beveiliging gemeentekantoor	€ 100.000
Hogere lasten in verband met belastingheffing werkkostenregeling (WKR) politieke ambtsdragers	€ 56.000

Hogere lasten personeel:

- Noodzakelijke formatie-uitbreiding (zie Eerste bestuursrapportage 2025)
- Formatie-uitbreiding Uitvoeringsprogramma Visie Sociaal Domein
- Formatie-uitbreiding aanspreekpunt buitengebied Winterswijk (motie 1 raadsvergadering 26 juni 2025)
- Formatie-uitbreiding Ondernijning en Weerbaarheid (2026 en 2027)
- Cao-ontwikkelingen
- Loonkosten wethouders
- Aanpassing grondslag berekening personeelslasten

Structurele aframing van de urendekking van de kredieten. Dit is gebaseerd op de gemiddeld gerealiseerde urendekking in 2022 tot en met 2024. € 95.000

Openbare orde en veiligheid

Aan de batenkant zijn er geen mutaties groter dan € 50.000.

De lasten zijn € 196.000 hoger, wat grotendeels als volgt is te verklaren:

- Hogere inwonerbijdrage Veiligheidsregio Noord- en Oost-Gelderland (VNOG) € 65.000 (N) (als gevolg van indexering)
- Hogere doorbelasting € 124.000 (N)

Kredieten

In dit programma zijn in de begroting 2026 tot en met 2029 de volgende kredieten opgenomen (zie ook bijlage 4):

- Hardware/servers/telefonie/back-up: € 1.176.000 (€ 761.000 in 2026 en € 415.000 in 2027)

- Vervanging auto (handhaving): € 45.000 (2028)

Onttrekkingen en toevoegingen reserves

De onttrekking van € 19.675.000 bestaat voor het grootste deel (€18.330.000) het vormen van een bestemmingsreserve voor het Integraal HuisvestingsPlan Scholen (IHP). Tevens bestaat de onttrekking uit een bedrag van € 1.343.000 om te komende tot een sluitende begroting in 2026.

Programma 5 Inkomsten van Winterswijk

Inleiding

Dit programma omvat de inkomsten van onze gemeente die ook algemene dekkingsmiddelen zijn: de algemene uitkering uit het gemeentefonds en onze lokale heffingen.

In de andere vier programma's staan nu de activiteiten en budgetten die ook daadwerkelijk horen bij onze ambities en doelstellingen én waarop wij (bij)sturingsmogelijkheden hebben. Het college voert de begroting uit binnen de programma's en is in dat kader bevoegd om activiteiten bij te sturen en budgetten bij te stellen.

De (bij)sturingsmogelijkheden voor programma 5 zijn beperkt. Op de algemene uitkering hebben wij als individuele gemeente geen invloed. Daarnaast kunnen we de hoogte van de lokale heffingen alleen voor aanvang van het begrotingsjaar bepalen.

5.1 Algemene middelen

Ambitie

We zijn een financieel gezonde gemeente. De ambities in onze begroting zijn passend bij het financiële perspectief zoals dat nu bekend is.

Relevante documenten:

- Financiële verordening gemeente Winterswijk
- Treasurystatuut
- Planning- en control-documenten

Doelstellingen

Behouden gezonde financiële positie

Activiteiten

Monitoring en uitvoering van de begroting via P&C-documenten

Met de documenten in onze planning- en control (P&C)-cyclus stellen we onze ambities, doelstellingen en activiteiten voor het komende jaar vast (de begroting). Daarnaast volgen we de realisatie daarvan (bestuursrapportage), stellen we indien nodig budgetten bij (financiële prognoses) en leggen we verantwoording af (jaarstukken). Hierdoor houden we zicht op onze financiële positie en kunnen we bijsturen wanneer dat nodig is.

Kwaliteit (toelichting)

In het jaar 2026 stellen we de volgende P&C-documenten op:

- Jaarstukken 2025.
- Kaderbrief 2027.
- Eerste bestuursrapportage 2026, inclusief eerste financiële prognose.
- Tweede voortgangsrapportage 2026, inclusief tweede financiële prognose.
- Begroting 2027.

Kwaliteit (indicator)

Tijd (toelichting)

Raadsvergadering juni 2026:

- Jaarstukken 2025.
- Kaderbrief 2026.
- Eerste bestuursrapportage 2026, inclusief eerste financiële prognose.

Raadsvergadering oktober/november (uiterlijk 15 november) 2026:

- Begroting 2027.

Raadsvergadering december 2026:

- Tweede voortgangsrapportage 2026, inclusief tweede financiële prognose.

Tijd (indicator)

Indicatoren

- Financiële kengetallen
- Weerstandratio

Een toelichting op deze indicatoren staat in de paragraaf Weerstandsvermogen en risicobeheersing.

Risico's

Ontwikkeling algemene uitkering: zie hoofdstuk 'De financiële positie van de gemeente Winterswijk in meerjarenperspectief'.

Ontwikkeling van lonen, prijzen en rente: in de bijlage Uitgangspunten begroting staat vermeld van welke loon-, prijs- en renteontwikkelingen we uitgaan. Als deze in 2025 sterker stijgen dan geraamd, dan is dat nadelig voor onze begroting.

5.2 Lokale belastingen

Ambitie

Met de opbrengst van onze lokale belastingen betalen we een deel van onze voorzieningen en zijn we minder afhankelijk van het Rijk. Daarbij vinden we een eerlijke verdeling van de lasten belangrijk.

Onze lokale belastingdruk is in balans met het niveau van dienstverlening dat we bieden. Wanneer het gaat om heffingen en leges, is ons uitgangspunt dat deze doorgaans de kosten dekken. Tenzij ze significant afwijken van vergelijkbare tarieven in andere gemeenten of als er plotseling sprake is van een aanzienlijke verhoging.

Om ervoor te zorgen dat onze ambities financieel haalbaar blijven, leggen we tevens de nadruk op het verkrijgen van (Europese) subsidies in plaats van op het verhogen van lokale belastingen.

Relevante documenten:

- Belastingverordeningen

Doelstellingen

De onroerende zaakbelastingen worden gefixeerd op de opbrengst, met uitzondering van inflatie en areaaluitbreiding

Doelstellingen

We maken meerjarige afspraken over de toeristenbelasting

Indicatoren

Zie de paragraaf lokale heffingen.

Risico's

De riool- en waterzorgheffing wordt geheven op basis van het waterverbruik van burgers. Het tarief wordt gebaseerd op het gemiddelde verbruik in de afgelopen drie jaar, maar de afrekening is gebaseerd op het daadwerkelijke verbruik. Dit kan afwijken van het gemiddelde over de drie voorgaande jaren.

De bouwleges worden grotendeels gebaseerd op de bouwkosten. De totale aanvragen en de bouwsommen zijn lastig in te schatten, ook gezien ontwikkelingen waar de gemeente geen invloed op heeft (zoals stijgende bouwkosten).

De daadwerkelijke opbrengsten van de riool- en waterzorgheffing en de bouwleges kunnen hierdoor significant afwijken van de begroting.

Financiële onderbouwing programma 5

Baten en Lasten

Bedragen x €1.000

Exploitatie	Rekening 2024	Begroting 2025	Begroting 2026 stand 1e prognose 2025	Aanpassing begroting 2026	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029
Baten								
5.1 Algemene middelen								
0.3 Beheer overige gebouwen en gronden	472	804	107	0	107	107	107	107
0.5 Treasury	1.180	543	541	-59	482	477	477	477
0.7 Algemene uitkeringen en overige uitkeringen gemeentefonds	72.129	74.216	68.068	9.456	77.524	76.668	74.638	74.686
Totaal 5.1 Algemene middelen	73.781	75.563	68.716	9.397	78.113	77.252	75.222	75.270
5.2 Lokale belastingen								
0.61 OZB woningen	4.066	4.228	4.261	111	4.372	4.372	4.372	4.372
0.62 OZB niet-woningen	3.068	3.156	3.166	82	3.248	3.248	3.248	3.248
0.64 Belastingen overig	65	50	50	15	65	65	65	65
Totaal 5.2 Lokale belastingen	7.199	7.434	7.477	207	7.685	7.685	7.685	7.685
Totaal Baten	80.979	82.997	76.193	9.604	85.798	84.937	82.907	82.955
Lasten								
5.1 Algemene middelen								
0.3 Beheer overige gebouwen en gronden	529	997	261	-3	258	257	256	256
0.5 Treasury	-1.031	-197	-390	-680	-1.069	-978	-990	-1.121
0.8 Overige baten en lasten	0	36	36	0	36	36	36	36
Totaal 5.1 Algemene middelen	-502	836	-92	-683	-775	-685	-698	-829
5.2 Lokale belastingen								
0.61 OZB woningen	241	293	293	17	310	310	310	310
0.62 OZB niet-woningen	104	94	94	5	99	99	99	99
0.64 Belastingen overig	22	22	22	1	24	24	24	24
Totaal 5.2 Lokale belastingen	367	409	409	23	432	432	432	432
Totaal Lasten	-135	1.245	317	-660	-343	-253	-266	-398
Gerealiseerd resultaat	81.115	81.752	75.876	10.264	86.141	85.190	83.173	83.353

Algemene middelen

Het voordeel van € 9.397.000 aan de batenkant wordt verklaard door de hogere algemene uitkering (€ 9.456.000). Deze is gebaseerd op de septembercirculaire 2024 (€ 2.192.000), de decembercirculaire 2024 (€ 468.000) en de meicirculaire 2025 (€ 6.796.000). Het begrote dividend van Alliander valt lager uit (€ 62.000), omdat eerdere eenmalige opbrengsten niet structureel terugkomen.

Het voordeel aan de lastenkant bedraagt € 683.000, wat met name wordt veroorzaakt door lagere rentelasten op langlopende leningen. Op basis van de liquiditeitspositie hoeven minder gelden aangetrokken te worden. Daarnaast is de doorberekende rente € 65.000 hoger. Deze rente wordt doorberekend naar posten in andere beleidsvelden, dus het betreft een budgetneutrale correctie.

Lokale belastingen

Het voordeel van € 207.000 aan de batenkant wordt met name verklaard door hogere opbrengsten uit de Onroerende Zaakbelasting (OZB) van € 193.000 (indexatie van de OZB-tarieven en areaaluitbreiding).

Aan de lastenkant zijn er geen mutaties groter dan € 50.000.

Kredieten

Binnen dit programma zijn er geen kredieten opgenomen.

Onttrekkingen en toevoegingen reserves

Binnen dit programma zijn er geen onttrekkingen of toevoegingen aan de reserves.

Paragrafen

Paragraaf lokale heffingen

Inleiding

Deze paragraaf gaat over de gemeentelijke belastingen. Na de algemene uitkering uit het gemeentefonds vormen de belastingen onze belangrijkste inkomstenbronnen. We onderscheiden drie typen gemeentelijke belastingen. De onderstaande drie belastingtypen lichten we later in deze paragraaf verder toe:

- Algemene belastingen
- Bestemmingsheffingen
- Retributies

De opbrengsten van de algemene belastingen tellen we op bij de algemene middelen. Dit betekent dat we de opbrengsten van deze belastingen niet labelen. We kunnen ze daardoor voor alle gemeentelijke taken en voorzieningen inzetten.

Voorbeelden van deze algemene belastingen zijn de onroerendezaakbelastingen (OZB), precariobelasting, reclamebelasting, forensenbelasting en toeristenbelasting.

De opbrengsten van bestemmingsheffingen worden ingezet voor specifieke voorzieningen. Deze specifieke voorzieningen hebben wel een duidelijk algemeen belang. Onder deze categorie vallen de afvalstoffenheffing en rioolheffing.

We heffen retributies als de gemeente een specifieke dienst verleent; de leges, begraafrechten en marktgelden zijn de belangrijkste retributies binnen de gemeente Winterswijk.

We mogen geen winst maken op bestemmingsheffingen en retributies. De begrote opbrengst mag dus niet hoger zijn dan de begrote kosten om de diensten te verlenen.

Beleid

We hanteren de volgende uitgangspunten:

- De opbrengst van de onroerendezaakbelasting (OZB) is in 2026 gelijk aan die van 2025 (exclusief inflatie en areaaluitbreiding).

- Het inflatiepercentage van 2,6% is gebaseerd op de loon- en prijsindices van het Centraal Planbureau (CPB). Dit staat in tabel 4.2.2 van de meicirculaire van het Gemeentefonds 2025.
- De rioolheffing is 100% kostendekkend op basis van het Gemeentelijk Waterplan (GWP). We zijn aan het zoeken naar mogelijkheden om de kosten zodanig te beheersen dat de kaders van het GWP overeind blijven. Momenteel wordt er een deel uit de algemene reserve gebruikt om de kosten niet harder te laten stijgen dan de inflatie.
- De afvalstoffenheffing is 100% kostendekkend.
- Bij de leges streven we naar 100% kostendekking.

Belastingdruk

De belastingdruk geeft aan welke belastingen onze inwoners direct in hun portemonnee voelen. Om deze belastingdruk te berekenen, tellen we de OZB, de afvalstoffenheffing en de riool- en waterzorgheffing bij elkaar op.

In de tabel Belastingdruk 2026 rekenen we met een gemiddelde WOZ-waarde van € 338.000 voor een woning. De verwachte waardestijging is 10% voor woningen.

Verderop in deze paragraaf lichten we de vermelde bedragen verder toe.

De belastingdruk voor de inwoner ziet er als volgt uit:

Gezin (eigen woning)	2024	2025	2026	
	WOZ-waarde € 297.000	WOZ-waarde € 307.000	WOZ-waarde € 338.000*	
Belastingen:				
Onroerende-zaakbelasting	293,00	303,00	314,00	
Afvalstoffenheffing				
- vastrecht	187,00	205,00	212,00	
- variabel deel (14 aanbiedingen)	21,00	21,00	21,70	
Rioolheffing (127m³)	384,75	389,89	400,05	
Totaal	885,75	918,89	947,75	3,14%
Gezin (huurwoning)	2024	2025	2026	
Belastingen:				
Afvalstoffenheffing				
- vastrecht	187,00	205,00	212,00	
- variabel deel (14 aanbiedingen)	21,00	21,00	21,70	
Rioolheffing (127m³)	384,75	389,89	400,05	
TOTAAL	592,75	615,89	633,75	2,90%

* 10% waardestijging

De stijging is het gevolg van een hogere OZB, afvalstoffenheffing en rioolheffing. Het college heeft als uitgangspunt dat de OZB-opbrengst gelijk blijft, met uitzondering van de areaaluitbreiding en de inflatie. Dit betekent dat ongeacht de waardestijging (of -daling) de verschuldigde OZB niet verandert. Voor 2025 verwachten we een waardestijging voor woningen van gemiddeld 10%, wat hoger is dan de inflatie. Rekening houdend met het inflatiepercentage, dat voor 2026 is vastgesteld op 2,6%, daalt het tarief.

Daarnaast stijgt het tarief voor de afvalstoffenheffing. Dit komt doordat de kosten van ROVA stijgen. Om 100% kostendekkend te blijven, verhogen we het tarief voor het vastrecht met € 7 (€ 212,00) en het tarief voor de aanbiedingen met € 0,05 (€ 1,55). Dit is in beide gevallen een stijging van 3,4%.

Tot slot gaan we ook de tarieven voor de riool- en waterzorgheffing verhogen. De tarieven stijgen met € 0,08 per m³ ingenomen water. Dat is een stijging van 2,6%. De verwachting is dat het verbruik stabiel blijft.

De belastingdruk voor de inwoner die in een eigen woning woont met een gemiddelde WOZ-waarde, stijgt met € 28,86. Rekening houdend met de inflatie (2,6%), stijgt de belastingdruk in reële zin met 0,54%. Voor de inwoner in een huurwoning stijgt de belastingdruk met € 17,86. Rekening houdend met de inflatie stijgt de belastingdruk in reële zin met 0,3%.

Door afval goed te scheiden, kunnen inwoners zelf invloed uitoefenen op een deel van de verschuldigde afvalstoffenheffing. Immers, hoe minder restafval wordt aangeboden, hoe lager het variabele deel. Door verstandig met het waterverbruik om te gaan, is het ook mogelijk om minder riool- en waterzorgheffing te betalen. Dit komt doordat we de riool- en waterzorgheffing per m³ ingenomen water afrekenen.

Opbrengst heffingen

Belastingsoort	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026
OZB eigenaren woningen	3.907.000	4.188.000	4.332.000
OZB eigenaren niet-woning	1.816.000	1.873.000	1.928.000
OZB gebruikers niet-woning	1.244.000	1.283.000	1.320.000
OZB Totaal	6.967.000	7.344.000	7.580.000
Reclamebelasting	105.000	105.000	125.000
Toeristenbelasting	1.054.000	1.054.000	1.100.000
Forensenbelasting	90.000	90.000	110.000
Precariobelasting	50.000	50.000	65.000
Afvalstoffenheffing	2.910.000	3.160.000	3.215.000
Rioolheffing	4.174.000	4.355.000	4.470.000
Grafrechten	242.000	239.000	238.000
Marktgelden	104.000	130.000	133.000
Leges omgevingsvergunningen	874.428	1.340.000	1.948.880
Leges	581.000	572.000	769.000
Totaal	17.151.428	18.439.000	19.753.880

Onroerendezaakbelastingen

De woningmarkt is tussen 2024 en 2025 weer fors in beweging. De verwachting is dat de gemiddelde WOZ-waarde met zo'n 10% stijgt. Voor niet-woningen is de verwachting dat de waarden met 2% stijgen. Deze aannames zijn op basis van de inschatting van de Waarderingskamer. De exacte invloed is op dit moment nog niet bekend, omdat de herwaardering voor belastingjaar 2026 nog in volle gang is. Eind 2025 wordt de herwaardering afgerond en is duidelijk wat de nieuwe WOZ-waarden voor 2026 zijn.

Het college heeft als uitgangspunt dat de opbrengst van de OZB wordt gefixeerd. Wel wordt er nog rekening gehouden met areaaluitbreidingen en de inflatiecorrectie (2,6% voor 2026). Door het fixeren van de opbrengst wordt het tarief dus gewijzigd. Hierbij geldt dat bij een daling van de WOZ-waarden het tarief stijgt, en bij een stijging van de WOZ-waarden wordt het tarief lager. Dit komt doordat we bij het berekenen van de OZB de WOZ-waarde vermenigvuldigen met het tarief.

De OZB-tarieven voor 2026 zijn, onder voorbehoud van de vaststelling van de belastingverordeningen eind 2025, als volgt:

Tarieven Onroerende-zaakbelasting (OZB)	2024	2025	2026
Eigendom woning	0,0987%	0,0987%	0,0929%
Eigendom niet-woning	0,2672%	0,2723%	0,2746%
Gebruik niet-woning	0,2114%	0,2154%	0,2173%

Toeristenbelasting

Het college stelt de raad voor om de toeristenbelasting gelijk te laten met het tarief van 2025. Voor de komende jaren blijven we in gesprek met de sector.

Forensenbelasting

Voor het tarief van de forensenbelasting zoeken we aansluiting bij de toeristenbelasting. Het forfaitaire tarief voor een vakantiewoning in de toeristenbelasting is ook van toepassing op de gemeubileerde woning bij de forensenbelasting. Aangezien het tarief voor de toeristenbelasting niet wijzigt, blijft dit tarief gelijk op € 370.

Precariobelasting

We heffen precariobelasting voor het gebruik van gemeentegrond. Denk hierbij bijvoorbeeld aan de terrassen bij cafés en restaurants en aan uitstallingen. Deze worden voor 2026 geïndexeerd.

Er is geconstateerd dat de tarieven voor het organiseren van commerciële evenementen te hoog zijn. We adviseren dan ook om deze aan te passen.

Afvalstoffenheffing

Inwoners betalen alleen voor het aanbieden van hun restafval. Herbruikbare afvalstoffen halen we tegen nultarief op. De afvalstoffenheffing bestaat daarom uit een vastrecht en een tarief per restafvalaanbieding.

Wij berekenen de kosten voor de afvalinzameling van ROVA door in onze tarieven. Omdat deze kosten gestegen zijn, stijgen ook de tarieven. Om 100% kostendekkend te blijven, hebben we de kostenstijging verwerkt in zowel het vastrecht, als in de aanbiedingen. Zo betaalt iedereen mee aan de toegenomen lasten.

De tariefontwikkeling ziet er als volgt uit:

Tarieven afvalstoffenheffing	2024	2025	2026
Afvalstoffenheffing			
<i>Vastrecht</i>	187,00	205,00	212,00
<i>Variabel:</i>			
Ondergrondse verzamelcontainer	1,50	1,50	1,55
140 liter restafvalcontainer	6,00	6,00	6,20
240 liter restafvalcontainer	9,00	9,00	9,30

Rioolheffing

Het Gemeentelijk Waterbeheersingsplan (GWP) vormt de basis voor de tarieven. Hierin is opgenomen welke kosten we hebben gemaakt en welke we de komende jaren gaan maken. Door de uitbreiding van de watertaken van de gemeente, kunnen we meer kosten onder de riool- en waterzorgheffing scharen. In het GWP is hier een verdere invulling aan gegeven.

Binnen de gemeente Winterswijk volgen we het waterspoor voor de riool- en waterzorgheffing. Dit betekent dat we de inwoner belasten voor het daadwerkelijke waterverbruik. De aanslagoplegging verloopt via het waterbedrijf Vitens. De gemeente 'lift' mee met de aanslagoplegging door Vitens. Aan de hand van het door Vitens berekende waterverbruik, legt Vitens namens de gemeente de aanslag voor de riool- en waterzorgheffing op. Bij het bepalen van de tarieven gaan we uit van een gemiddeld waterverbruik over de afgelopen drie jaar. Vitens levert in november het waterverbruik over de afgelopen periode aan. Met dit waterverbruik houden we rekening bij het berekenen van de tarieven voor 2026.

Tarieven Riool- en waterzorgheffing	2024	2025	2026
per m ³			
0-500 m ³	2,85	3,07	3,15
501 - 5.000 m ³	2,80	3,03	3,10
5.001 - 20.000 m ³	2,76	2,95	3,06
20.001m ³ en meer	0,00	0,00	0,00

Grafrechten

De kosten voor de begraafplaats zijn al jaren hoger dan de opbrengsten. Dit komt voornamelijk doordat we voor de oudere graven geen inkomsten meer ontvangen, maar we deze wel moeten onderhouden. De mogelijkheden op de begraafplaats zijn uitgebreid met natuurbegraven en islamitisch begraven. Daarnaast is de kinderbegraafplaats opgeknapt.

Marktgelden

De marktgelden leggen we op aan de marktkooplui die op de woensdag en zaterdag een kraam hebben op de markt. Deze worden voor 2026 geïndexeerd, zoals is afgesproken met de sector.

Tarieven marktgeld	2024	2025	2026
per m ³ :			
Zaterdag	0,98	1,18	1,21
Zaterdag vette waren	1,33	1,60	1,64
Woensdag	0,62	0,74	0,76
Woensdag vette waren	0,83	1,00	1,03

Leges algemene dienstverlening

Op 1 januari 2024 is de Omgevingswet in werking getreden. Dit betekent voor de gemeente dat de werkzaamheden voor de beoordeling van een vergunningsaanvraag zijn veranderd. Dit heeft ook gevolgen voor de in rekening te brengen leges. We blijven leges heffen voor het uitvoeren van de ruimtelijke toets. Daarnaast kunnen we leges gaan heffen voor de aanvraag van milieuvergunningen. De vaste tarieven worden wel geïndexeerd, maar de percentages die een relatie hebben met de bouwsom blijven gelijk. Dit omdat de aanname is dat de bouwsom al geïndexeerd is. Ook is ingeschat dat er meer wordt gebouwd tegen een hogere bouwsom.

Reclamebelasting

Het hoofddoel van de reclamebelasting is de bevordering en versterking van het centrale gebied van Winterswijk. Om dit te bereiken is de stichting Ondernemers Fonds Centrum Winterswijk (OFCW) in het leven geroepen. De gemeente int reclamebelasting, met als doel zoveel mogelijk ondernemers in het centrum te betrekken.

Nadat we onze eigen kosten hebben afgetrokken, storten we de opbrengst op de rekening van de stichting. Er is een convenant gesloten tussen de stichting en de gemeente, waarin duidelijke afspraken zijn vastgelegd over de besteding van het geld. Dit waarborgt dat de middelen daadwerkelijk worden ingezet ten behoeve van het centrumgebied.

In 2025 is vanuit het OFCW het verzoek gekomen om de heffingsgrondslag en het tarief te wijzigen. Dit is doorgevoerd, en voor 2026 wordt de tweede verhoging doorgevoerd. De eventuele meeropbrengsten worden dan ook aan het OFCW afgedragen.

Kwijtschelding

Burgers die op het sociaal minimum leven, kunnen kwijtschelding aanvragen voor de afvalstoffenheffing en de riool- en waterzorgheffing.

Voor burgers die het afgelopen jaar kwijtschelding hebben gehad, laten we bij het inlichtingenbureau controleren of zij nog voldoen aan de voorwaarden. Als dit zo is, wordt automatisch kwijtschelding verleend. Burgers hoeven hiervoor dan geen verzoek tot kwijtschelding meer in te dienen.

Het gaat hierbij alleen om het vastrecht van de afvalstoffenheffing. Zo stimuleren we ook burgers die in aanmerking komen voor kwijtschelding om het afval zoveel mogelijk te scheiden.

Bij de riool- en waterzorgheffing schelden we een waterverbruik kwijt van maximaal 45 m³ per persoon per huishouden. We informeren Vitens ook als er kwijtschelding is verleend.

Kostenonderbouwing

In de paragraaf lokale heffingen is een overzicht opgenomen van de baten en lasten voor die heffingen waarbij sprake is van het verhalen van kosten.

In deze paragraaf is inzichtelijk gemaakt in hoeverre de afvalstoffenheffing, riool- en waterzorgheffing, begraafrechten, marktgelden en leges kostendekkend zijn. Voor deze belastingsoorten geldt dat deze maximaal kostendekkend mogen zijn. Onder maximaal kostendekkend verstaan we dat de geraamde baten de geraamde kosten niet mogen overschrijden. Verder houden we rekening met de overhead. Dit zijn 'de kosten die samenhangen met de sturing en ondersteuning van de medewerkers in het primaire proces'.

Hieronder geven we achtereenvolgens een overzicht van de kostenonderbouwing voor de afvalstoffenheffing, riool- en waterzorgheffing, begraafrechten, marktgelden en leges.

Kostenonderbouwing afvalstoffenheffing

Kostendekkendheid afvalstoffenheffing	
<i>Kosten</i>	
Afval	3.450.000
overhead	138.000
Totale kosten	3.588.000
<i>Opbrengsten</i>	
Opbrengst belastingen	3.215.000
Overige opbrengsten	373.000
Totale opbrengsten	3.588.000
Dekking	100%

Kostenonderbouwing rioolheffing

Kostendekkendheid riool- en waterzorgheffing	
<i>Kosten</i>	
Riolering	4.167.000
Overhead	345.000
Totale kosten	4.512.000
<i>Opbrengsten</i>	
Opbrengst belastingen	4.470.000
Overige opbrengsten	42.000
Totale opbrengsten	4.512.000
Dekking	100%

Kostenonderbouwing grafrechten

Kostendekkendheid grafrechten	
<i>Kosten</i>	
Begraafplaats	302.000
Overhead	65.000
Totale kosten	367.000
<i>Opbrengsten</i>	
Opbrengst belastingen	238.000
Overige opbrengsten	0
Totale opbrengsten	238.000
Dekking	65%

Kostenonderbouwing marktgelden

Kostendekkendheid marktgelden	
<i>Kosten</i>	
Warenmarkt	113.000
Overhead	51.000
Totale kosten	164.000
<i>Opbrengsten</i>	
Opbrengst belastingen	133.000
Overige opbrengsten	12.000
Totale opbrengsten	145.000
Dekking	88%

Kostenonderbouwing leges

Voor de kostendekkendheid van de leges geldt dat de opbrengst van alle leges samen maximaal 100% mag zijn van de begrote kosten. Dit kan betekenen dat er op onderdelen een overdekking is en op andere onderdelen een onderdekking. Uit de tabel blijkt dat er voor geen van de leges sprake is van overdekking. Hiermee voldoen we aan de wettelijke eis dat de totaal begrote opbrengsten de begrote kosten niet mogen overschrijden.

De genoemde titels en hoofdstukken zijn terug te vinden in de tarieventabel die hoort bij de legesverordening. Hierin staan de diverse productgroepen opgenomen, met de daarbij behorende tarieven. Opgenomen zijn alleen die hoofdstukken waar activiteiten in plaatsvinden.

Kostendeckendheid leges		Lasten	Overhead	Totaal lasten	Baten	Dekking in %
Titel 1	Algemene dienstverlening					
H 1	Burgerlijke stand	24.035	18.051	42.086	25.000	59%
H 2	Reisdocumenten/ID-kaart	434.795	161.901	596.696	506.659	85%
H 3	Rijbewijzen	114.127	73.444	187.571	160.572	86%
H 4	Verstrekingen uit Basisregistratie Personen	19.174	20.147	39.321	24.000	61%
H 5	Bestuursstukken	0	0	0	0	0%
H 6	Vastgoedinformatie	0	0	0	0	0%
H 7	Overige publiekszaken	17.610	4.316	21.926	15.000	68%
H 8	Gemeentearchief	0	0	0	0	0%
H 9	Bijzondere wetten	20.000	8.992	28.992	25.500	88%
H 10	Diversen	2.691	1.773	4.464	1.500	34%
	Subtotaal	632.432	288.624	921.056	758.231	82%
Titel 2	Dienstverlening vallend onder fysieke leefomgeving					
H 1	Algemene bepalingen	0	0	0	0	0%
H 2	Voorfase	0	0	0	0	0%
H 3	Activiteiten met betrekking tot bouwwerken	1.265.838	798.253	2.064.091	1.937.380	94%
H 4	Activiteiten met betrekking tot cultureel erfgoed en werelderfgoed	0	0	0	0	0%
H 5	Milieubelastende activiteiten	0	0	0	0	0%
H 6	Lozingsactiviteiten	0	0	0	0	0%
H 7	Aanlegactiviteiten	0	0	0	0	0%
H 8	Overige activiteiten	0	0	0	0	0%
H 9	Maatwerkvoorschriften bij bouwactiviteiten	0	0	0	0	0%
H 10	Gelijkwaardigheid	0	0	0	0	0%
H 11	Overige tarieven	0	0	0	0	0%
H 12	Modaliteiten	6.239	5.718	11.957	11.500	96%
H 13	Vermindering	0	0	0	0	0%
H 14	Teruggaaf	0	0	0	0	0%
	Subtotaal	1.272.077	803.971	2.076.048	1.948.880	94%
Titel 3	Europese Dienstenrichtlijn					
H 1	Horeca	1.953	1.287	3.240	1.001	31%
H 2	Seksbedrijven	0	0	0	0	0%
H 3	Winkeltijdenwet	0	0	0	0	0%
H 4	Organiseren evenementen	35.393	23.311	58.704	5.000	9%
H 5	APV-vergunningen	0	0	0	0	0%
H 6	Gereserveerd	0	0	0	0	0%
H 7	In dit hoofdstuk niet benoemd besluit	10.679	7.033	17.712	4.000	23%
	Subtotaal	48.025	31.631	79.656	10.001	13%
	Totaal	1.952.534	1.124.226	3.076.760	2.717.112	88%

Paragraaf weerstandsvermogen en risicobeheersing

Inleiding

In deze paragraaf komen aan de orde:

- Het weerstandsvermogen
- Overzicht risico's
- De financiële kengetallen met toelichting

Normen

Er gelden geen voorgeschreven normen voor de hoogte van het weerstandsvermogen of voor de verplicht voorgeschreven financiële kengetallen. Voor de hoogte van het weerstandsvermogen hanteren we een weerstandsratio van minimaal 1 (zie de toelichting in het onderdeel weerstandsratio).

Wat de financiële kengetallen betreft sluiten we aan bij de signaalwaarden van de provincie Gelderland.

In het kader van het benutten van het surplus van de algemene reserve, is de weerstandscapaciteit een bepalende factor. De systematiek voor het inventariseren van de risico's hebben we in aanloop naar deze begroting herzien.

Weerstandsvermogen

Het weerstandsvermogen is het vermogen van de gemeente Winterswijk om risico's op te vangen, zonder dat de normale bedrijfsvoering dan wel cruciale voorzieningen voor onze inwoners en bedrijven in gevaar komen.

In deze paragraaf richten we ons vooral op de risico's met een financieel effect; hiervoor is immers een weerstandsvermogen nodig. Risico's die een 'bedreiging' vormen voor het realiseren van beleidsdoelen of projecten, zijn primair onderdeel van de programma's dan wel projecten.

Verder geldt voor de beoordeling van de risico's in deze paragraaf dat het moet gaan om onzekere gebeurtenissen, waarvan het (financieel) effect niet of nauwelijks is in te schatten. En die niet op een andere manier, bijvoorbeeld door te verzekeren, te verleggen zijn of door andere beheersmaatregelen kunnen worden afgedekt.

De hoogte van een uiteindelijk gekozen investering is geen risico in het kader van deze paragraaf. Het gaat immers niet om een onzekere gebeurtenis, maar om een besluit waarop het college en de raad zelf invloed hebben. Eenmaal in uitvoering kan er wel sprake zijn van risico's in de vorm van onzekere gebeurtenissen tijdens de uitvoering. Het is dan zaak dat deze kenbaar zijn voordat het besluit wordt genomen, om deze zoveel mogelijk uit te sluiten dan wel bewust te aanvaarden.

In die gevallen dat een risico vrij zeker is en ook het financieel effect redelijk te kwantificeren is, schrijft het Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten (BBV) voor dat hiervoor een voorziening moet worden getroffen. Dit is bijvoorbeeld aan de orde bij voorziene verliezen op grondexploitaties. Mocht dit bij de jaarlijkse actualisatie duidelijk worden, is dat meteen het moment om hiervoor een voorziening te treffen.

Het is dan zaak om de begroting op een andere wijze weer in evenwicht te krijgen. Dat kan door ombuigingen, bezuinigingen, inkomstenverhogingen of een combinatie hiervan. Een ruime algemene reserve (hoge weerstandsratio) biedt echter wel de mogelijkheid om de tijd te nemen voor een dergelijk proces en tot weloverwogen, breed gedragen, afwegingen te komen.

Incidentele weerstandscapaciteit

Feitelijk vormt de algemene reserve, naast de bestedingsfunctie die deze reserve heeft, onze incidentele weerstandscapaciteit. Zolang er geen harde verplichtingen zijn aangegaan ten aanzien van bestemmingsreserves, kan de bestemming van die reserves in theorie worden heroverwogen en kan worden besloten deze toe te voegen aan de algemene reserve. Gezien de stand van de algemene reserve bestaat hiervoor voorlopig geen aanleiding; deze bedraagt ultimo 2026 naar verwachting € 25 miljoen.

Structurele weerstandscapaciteit

Zoals hiervoor genoemd wordt onze structurele weerstandscapaciteit in theorie gevormd door een combinatie van ombuigingen, bezuinigingen en inkomstenverhogingen.

Ombuigen en bezuinigen is een lastig proces en vraagt om veel flexibiliteit van de begroting. Dat laatste blijkt echter bijzonder lastig. Aan alle uitgaven liggen immers bewust gekozen beleid of wettelijke regels ten grondslag die we moeten uitvoeren, en waarvan een steeds groter deel een open-einde-karakter heeft. Dat laatste zien we de afgelopen jaren bij vrijwel alle gemeenten als het gaat om de Wmo en jeugdzorg. Maar ook als het lukt om andere beleidsmatige keuzes te maken, zijn de (positieve) financiële effecten hiervan niet direct in te boeken. Vaak is er namelijk al sprake van meerjarige financiële ‘verplichtingen’ in de vorm van kapitaallasten of subsidies die, wettelijk voorschift, niet van het ene op het andere moment mogen worden afgebouwd. In deze gevallen biedt de incidentele weerstandscapaciteit (algemene reserve) dus wel tijdelijk uitkomst om dit proces weloverwogen uit te voeren.

Een deel van onze inkomsten (waar ook dienstverlening tegenover staat) zijn al gemaximeerd, omdat een kostendekking van 100% wordt gehanteerd of nagestreefd. Denk bijvoorbeeld aan riool- en afvalstoffenheffing en leges voor vergunningen.

Voor een inkomstenverhoging blijven dan feitelijk de algemene belastingen over, zoals de toeristenbelasting en de OZB. Deze belastingen zijn immers vrij besteedbaar. Voor de hoogte van (de tarieven voor) de toeristenbelasting geldt geen maximum. Het zijn belastingen die door verblijfsaanbieders in de gemeenten aan hun gasten worden doorberekend en aan de gemeente worden afgedragen. Bij een eventuele verhoging is het vooral van belang om te beoordelen of dit een (te) negatief effect heeft op de concurrentiepositie van de verblijfsaanbieders.

Ten aanzien van de hoogte van de OZB gelden ook geen (wettelijke) maximumtarieven. De hoogte daarvan is een politieke keuze. Momenteel is daarover afgesproken dat deze maximaal met de inflatie mag stijgen (gecorrigeerd voor waardeinstijgingen). Om die reden ligt het voor de hand om eerst naar ombuigingen en bezuinigingen te kijken voordat een OZB-verhoging (boven inflatie) wordt overwogen.

Er kan sprake zijn van heel bijzondere lokale omstandigheden waardoor er grote structurele tekorten zijn die ook niet meteen door ombuigen of bezuinigen kunnen worden opgelost. In dat geval kan een beroep worden gedaan op het zogenaamde artikel 12 van de Financiële-verhoudingswet (FVW). Een beroep op dit artikel kent echter zware ‘toelatingseisen’, waaronder de eis dat er een OZB-tarief geldt dat minimaal 20% hoger ligt dan het landelijk gemiddelde. Bij ‘eigen schuld’ kan dit percentage hoger worden vastgesteld, omdat de bijdrage op basis van artikel 12 via de algemene uitkering wordt verstrekt en daarmee dus door alle andere gemeenten wordt betaald.

Op basis van die ‘norm’ van 120% bedraagt de onbenutte belastingcapaciteit voor onze gemeente zo’n € 2 miljoen.

Samenvatting totaal weerstandsvermogen

Het weerstandsvermogen ultimo 2026, dat we direct kunnen aanwenden, dus zonder heroverweging van bestemmingsreserves dan wel ombuigingen of bezuinigingen, bestaat uit een incidentele capaciteit van ruim € 25 miljoen (algemene reserve) en een structurele capaciteit van € 2 miljoen (OZB-verhoging).

Risico's

Om te kunnen beoordelen of we over voldoende weerstandsvermogen beschikken, voeren we tweemaal per jaar (bij de begroting en de jaarstukken) een organisatiebrede risico-inventarisatie uit.

Voor de inschatting van de risico's maken we gebruik van de volgende categorieën:

Kans:	Risico-inschatting:
Zeer klein	10%
Klein	25%
Gemiddeld	50%
Groot	70%
Zeer groot	90%

Zeer klein:

Deze classificatie wordt gebruikt voor risico's waarvan het onwaarschijnlijk is dat ze zich in het komende jaar daadwerkelijk voordoen. Het zijn risico's die zich slechts een keer in de twintig jaar voordoen of risico's waarvan de kans op optreden erg laag is (tot 10%).

Klein:

Deze classificatie wordt gebruikt voor risico's waarvan het niet zo waarschijnlijk is dat ze zich in het komende jaar daadwerkelijk voordoen. Het zijn risico's die zich een keer in de vier jaar voordoen of risico's waarvan de kans op optreden laag is (25%).

Gemiddeld:

Deze classificatie wordt gebruikt voor risico's die nog beide kanten op kunnen. Het kan zijn dat ze zich komend jaar voordoen, het kan ook zijn van niet. Het zijn risico's die zich een keer in de twee jaar voordoen of risico's waarvan de kans op optreden gemiddeld is (50%).

Groot:

Deze classificatie wordt gebruikt voor risico's waarvan het waarschijnlijk is dat ze zich voordoen in het komende jaar, of risico's waarvan de kans op optreden groot is (70%).

Zeer groot:

Deze classificatie wordt gebruikt voor risico's waarvan het zeer waarschijnlijk is dat ze zich komend jaar daadwerkelijk voordoen of risico's waarvan de kans op optreden zeer groot is (90%).

Alle manieren om tot een kwalificatie van de risico's te komen zijn subjectief; het gaat immers om onzekere gebeurtenissen. We hanteren om die reden een relatief simpele methode, waarbij zowel de kans als de impact (€) van belang zijn. Daarbij houden we er rekening mee dat niet alle risico's zich gelijktijdig en in volle omvang voordoen.

We willen voorkomen dat we een onnodig groot deel van onze algemene reserve als weerstandscapaciteit aanmerken, waardoor deze reserve niet meer voor andere doeleinden kan worden ingezet.

In onderstaande tabel zijn de risico's opgenomen met een financieel effect groter dan € 50.000.

Programma	Omschrijving risico	Kans	Geschat financieel risico	Structureel	Scenario's	Beheersmaatregelen	Meest waarschijnlijke scenario	Financiële consequenties meest waarschijnlijke scenario	Impact	Toelichting
1	Budget-overschrijding sociaal domein (open-eind-regelingen).	50 %	1.000.000	500.000	De budgetten zijn voldoende om de benodigde zorg te leveren. De budgetten zijn niet voldoende om de benodigde zorg te leveren. We moeten toch betalen, omdat het open-eindregelingen betreft.	Voor wat betreft het budget hebben we als beleidsuitgangspunt dat we de budgetten begroten op grond van de uitgaven van voorgaande jaren en prognoses voor de komende jaren. Gedurende het jaar worden de budgetten continu gemonitord.	De budgetten zijn voldoende om de benodigde zorg te leveren.	Geen.	500.000 - 1.000.000	De gemeente is verantwoordelijk voor de uitvoering van het sociaal domein. Wij begroten nu op basis van ervaringscijfers van voorgaande jaren en ontwikkelingen. Omdat er sprake is van open-eindregelingen en de ondersteuning aan inwoners geboden moet worden, kan er bij een toename van het aantal cliënten en in te zetten ondersteuning een overschrijding op het budget ontstaan. Zowel bij de jeugdhulp als de Wmo zien we een (beperkte) overschrijding.
2	Overschrijding inkomensbudget Participatiewet.	50 %	500.000	250.000	De budgetten zijn voldoende om de benodigde zorg te leveren. De budgetten zijn niet voldoende om de benodigde zorg te leveren. We moeten toch betalen, omdat het open-eindregelingen betreft.	Fijnder heeft een businessplan opgesteld met daarin maatregelen om het aantal klanten zo laag mogelijk te houden. Bij de toetsing of we in aanmerking komen voor een vangnetregeling, moet namelijk duidelijk in beeld zijn wat er aan de beperking van het klantenbestand is te doen.	Er hoeft geen beroep gedaan te worden op de aanvullende bijdrage.	Als het risico zich over het lopende voordebet doet betalen we de hele overschrijding zelf. De aanvullende voorwaarde is namelijk dat het tekort over de afgelopen drie jaar samen ook meer bedraagt dan 5%. Omdat het budget de afgelopen jaren niet is overschreden, komen	200.000 - 500.000	De gemeente ontvangt jaarlijks vooraf een uitkering van het Rijk voor het betalen van bijstandsuitkeringen levensonderhoud. Het Rijk heeft een vangnetregeling om forse overschrijdingen van het budget op te vangen. Deze regeling compenseert een deel van een eventueel tekort. Om voor de vangnetregeling in

Programma	Omschrijving risico	Kans	Geschat financieel risico	Structureel	Scenario's	Beheersmaatregelen	Meest waarschijnlijke scenario	Financiële consequenties meest waarschijnlijke scenario	Impact	Toelichting
								we waarschijnlijk over 2026 niet in aanmerking voor de vangnetregeling.		aanmerking te komen, moet het tekort meer dan 7,5% van het rijksbudget bedragen en moet het gecumuleerd tekort over de drie voorafgaande jaren eveneens minimaal 7,5% moet zijn.
3	Garanties soc. Woningbouw De Woonplaats.	10 %	1.000.000	100.000	Scenario 1: het Waarborgfonds Sociale Woningbouw (WSW) is niet in staat om de betaling van rente en aflossing over te nemen. Het Rijk en de gemeente moeten elk voor 50% een renteloze lening verstrekken. Scenario 2: De primaire en secundaire zekerheid zijn afdoende om de betaling van de rente en aflossing te garanderen.	Monitoren oordelen Centraal Fonds voor de Volkshuisvesting (CFV) (continuïteitsoordeel, solvabiliteitsoordeel) en kredietwaardigheid soordeel WSW. Op basis hiervan beoordelen of nieuwe garantstellingen plaatsvinden.	Scenario 2: in de afgelopen periode zijn de corporaties onder aanvoering van het CFV aan de slag gegaan met het verminderen van derivatenportefeuilles en het verbeteren van de financiële positie. Dit houdt in dat het risico dat de gemeente wordt aangesproken op haar garantstelling nog steeds erg klein is.	Als de gemeente wordt aangesproken, dan bedraagt het maximale risico € 1,85 miljoen. Dit betreft de rente van 50% van het totaal garantgestelde bedrag.	> 1.000.000	
4	Te weinig personeel, soms bij onderdelen één team raken, maar ook bij onderdelen die kritisch zijn voor de bedrijfsvoering van grotere delen van de organisatie. Dit doet zich momenteel met name voor bij bedrijfsvoering en in het ruimtelijk domein.	50 %	200.000	100.000		De beheersmaatregelen zijn afhankelijk van de situatie. Maatregelen zijn onder meer: - Tijdig vacatures uitzetten - Externe inhuur - Taken door andere organisaties laten uitvoeren - Prioriteiten bijstellen			50.000 - 200.000	

Programma	Omschrijving risico	Kans	Geschat financieel risico	Structureel	Scenario's	Beheersmaatregelen	Meest waarschijnlijke scenario	Financiële consequenties meest waarschijnlijke scenario	Impact	Toelichting
4	ICT uitval, Cybercrime en andere Informatiebeveiligings problemen en gebrek aan voortgang op het gebied van Datagedreven werken.	50 %	1.200.000	600.000		1) (digitale) weerbaarheid bijvond onder de aandacht houden en tijdig systemen upgraden; 2) bewustwordings sessies blijvend en continu onder de aandacht houden. Het gaat hierbij om de medewerkers, het inrichten van processen en procedures en techniek. 3) De Baseline Informatieveiligheid Overheid (BIO) is het normenkader voor de informatieveiligheid. gemeente moet deze maatregelen treffen ter voorkoming van hacks en ransomware of andere uitval 4) voorafgaand aan contracteringen worden kaders beter en scherper geformuleerd dan nu het geval is. Hierdoor moeten leveranciers zelf voldoen aan de wettelijke kaders en dienen zij daar jaarlijks over te rapporteren via een formele auditor 5) Tijdige en correcte aanlevering van informatie vanuit diverse processen t.b.v. (basis)registraties. Uitvoeren van controle en trainen van medewerkers. Daarnaast inzet van Datalab GO.			500.000 - 1000.000	
5	Onzekerheid bijdrage Rijk (algemene uitkering).	70 %	1.000.000	700.000	De bijdrage van het Rijk kent de afgelopen en komende jaren grote onzekerheden. Het	In de begroting ramen we zo realistisch mogelijk op de meest actuele informatie.			> 1.000.000	

Programma	Omschrijving risico	Kans	Geschat financieel risico	Structureel	Scenario's	Beheersmaatregelen	Meest waarschijnlijke scenario	Financiële consequenties meest waarschijnlijke scenario	Impact	Toelichting
					ravijnjaar is door het rijk incidenteel opgelost (doorgeschoven naar 2028). De kosten jeugd en WMO hebben we al als risico geduid. De periodieke onderzoek en voor de algemene uitkering, de prioriteiten die het rijk stelt (bijv. hogere uitgaven defensie) en de nog verdere door te voeren gevolgen van de herijking van het gemeente fonds zullen de komende jaren invloed hebben (negatief of positief).					
5	Garanties en leningen.	50 %	1.000.000	500.000	Lokale partijen voldoen niet aan hun verplichtingen, waardoor er aanspraak wordt gedaan op de garantstelling of verstrekte leningen worden niet terugbetaald.	Feitelijk geen.			500.000 - 1.000.000	
	Overige risico's < 100.000			572.500						

Programma	Omschrijving risico	Kans	Geschat financieel risico	Structureel	Scenario's	Beheersmaatregelen	Meest waarschijnlijke scenario	Financiële consequenties meest waarschijnlijke scenario	Impact	Toelichting
	Totaal risicoprofiel:			3.322.500						

Surplus algemene reserve

Met ingang van 2024 is het gemeenten toegestaan het surplus van de algemene reserve als structureel dekkingsmiddel in te zetten. De inzet van het surplus is onder voorwaarden mogelijk. Naast de solvabiliteit (minstens 20%) mag 10% van het surplus in de algemene reserve worden benut. Dit surplus wordt bepaald door het benodigde weerstandsvermogen in mindering te brengen op de algemene reserve. Hiermee heeft het benodigde weerstandsvermogen een extra, nieuwe lading gekregen.

Op basis van de informatie zoals in het voorgaande opgenomen, bedraagt het benodigde weerstandsvermogen voor 2026 € 3,3 miljoen. De algemene reserve kent een omvang van € 27 miljoen (na vaststelling van de begroting = na verwerking van de vorming van de bestemmingsreserve Integraal Huisvestingsplan (IHP)). Het surplus van de algemene reserve komt daarmee op € 23,7 miljoen. Als structurele dekking mag 10% van dit bedrag maximaal worden ingezet; dit is een bedrag van € 2,4 miljoen.

Weerstandratio

De weerstandratio komt tot stand door de algemene reserve te delen door het risicoprofiel. Voor deze begroting komt de weerstandratio uit op 7,6. Volgens de tabel die de provincies hanteren, is deze uitstekend en is er geen aanleiding om bijvoorbeeld de algemene reserve te versterken. Dat is pas aan de orde wanneer de ratio richting 1,0 daalt.

Weerstandratio	
Algemene reserve	25.402.000
Risicoprofiel	3.322.500
Ratio	7,6

Ratio	Waardering
> 2,0	Uitstekend
1,4 – 2,0	Ruim voldoende
1,0 – 1,4	Voldoende
0,8 – 1,0	Matig
0,6 – 0,8	Onvoldoende
< 0,6	Ruim onvoldoende

Risico grondexploitatie

Gemeenten moeten de risico's voortvloeiend uit grondexploitaties kunnen opvangen. Het risico dat de gemeente loopt bij de grondexploitaties kan op twee manieren worden benaderd:

1. Het risico dat de resultaten uit de grondexploitaties lager uitvallen dan wordt verwacht, waarbij nog wel kan worden uitgegaan van een positief resultaat.
2. Het risico dat de toekomstige inkomsten niet voldoende zijn om de gemaakte kosten goed te maken.

De relatie tussen de risico's uit de grondexploitatie en de weerstandscapaciteit hangt samen met het belang dat de gemeente heeft om een positief saldo uit de grondexploitaties te halen. Wanneer verwachte positieve saldi uit grondexploitaties op voorhand worden ingezet om ontwikkelingen te financieren, moet er een grotere risicoreservering worden gemaakt. In Winterswijk worden resultaten uit grondexploitaties in beginsel niet opgenomen in de meerjarenbegroting. Tekorten moeten worden verwerkt in de jaarrekening in het jaar waarin ze voorzienbaar worden. Dit doen we door het treffen van een verliesvoorziening; dit wordt per complex beoordeeld. Winst moet worden genomen als de winst is gerealiseerd. Per project wordt dit beoordeeld. De commissie BBV (Besluit Begroting en Verantwoording) heeft een nauwgezette richtlijn uitgevaardigd voor de berekening van de te realiseren winst. De algemene reserve van de gemeente dient als bron voor het weerstandsvermogen.

Bij de Jaarrekening 2024 is een actuele inventarisatie gemaakt van de risico's van de grondexploitaties. De risico's zijn beschreven. Beoordeeld is wat de kans is dat de risico's zich voordoen en wat de impact is. De omvang van de gezamenlijke risico's is bepaald met een kansberekening. Het is immers niet waarschijnlijk dat alle risico's zich op hetzelfde moment en in volle omvang voordoen. De kansberekening is uitgevoerd met een Monte Carlo-analyse. De analyse geeft aan dat voor de actuele grondexploitaties een weerstandsvermogen van circa € 1,0 miljoen voldoende is.

Kengetallen financiële positie

Het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) schrijft voor om de volgende financiële kengetallen in de begroting op te nemen:

1. Netto schuldquote
2. Netto schuldquote gecorrigeerd voor verstrekte leningen
3. Solvabiliteit
4. Grondexploitatie
5. Structurele exploitatieruimte
6. Belastingcapaciteit

Het verloop van de kengetallen ziet er als volgt uit:

Kengetal	Jaarstukken	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting	
Kengetal	2024	2025	2026	2027	2028	2029	Geld gemid 2025
1. Netto schuldquote	54,94%	56,33%	64,93%	65,45%	66,44%	67,06%	62,0%
2. Netto schuldquote (gecorrigeerd)	48,84%	51,93%	56,94%	57,55%	58,52%	59,19%	55,0%
3. Solvabiliteitsratio	38,60%	37,48%	36,09%	35,39%	34,16%	32,60%	32,0%
5. Structurele exploitatieruimte (begroting)	3,23%	0,87%	-0,55%	-1,34%	-2,73%	-3,04%	1,0%
4. Grondexploitatie	5,80%	4,34%	6,27%	6,25%	6,36%	6,38%	8,0%
6. Belastingcapaciteit	91,00%	95,00%	95,00%	95,00%	95,00%	95,00%	101,0%

Signaalwaarden

De beoordeling van de score aan de hand van kleuren is gebaseerd op onderstaande 'signaalwaarden' die de provincie hanteert bij de beoordeling van de begroting en jaarrekening. Dit is overigens geen criterium voor het soort financieel toezicht.

Kengetal	Minst risicovol	Neutraal	Meest risicovol
Netto schuldquote	< 90%	90% - 130%	> 130%
Netto schuldquote (gecorrigeerd)	< 90%	90% - 130%	> 130%
Solvabiliteitsratio	> 50%	20% - 50%	< 20%
Grondexploitatie	< 20%	20% - 35%	> 35%
Structurele exploitatieruimte (begroting)	> 0%	0%	< 0%
Belastingcapaciteit	< 95%	95% - 105%	> 105%

1. en 2. Netto schuldquote inclusief verstrekte leningen en netto schuldquote exclusief verstrekte leningen

De netto schuldquote geeft de verhouding weer tussen de schulden en inkomsten. Daarnaast zegt het kengetal ook iets over de flexibiliteit van de begroting. Hoe hoger de schuld, hoe meer rentelasten en aflossingen er zijn. Hierdoor wordt de begroting minder flexibel. De netto schuldquote wordt berekend inclusief en exclusief doorgeleende gelden. Wat de doorgeleende gelden betreft lopen gemeenten over het algemeen weinig risico. Voor de beoordeling is de netto schuldquote (gecorrigeerd) om die reden het meest relevant. Hoe lager het kengetal, hoe beter. Als de netto schuldquote boven de 130% uitkomt, dan bevindt de gemeente zich in de gevaarzone (rood). Het bestuur moet er werk van maken om de schuld te verlagen.

De netto schuldquote stijgt de komende jaren. Dit is het gevolg van een verwachte toename aan leningen, omdat er de komende jaren een aantal investeringen op de planning staat.

3. Solvabiliteit

Onder de solvabiliteitsratio verstaan we het eigen vermogen als percentage van het totale vermogen. Dit kengetal geeft inzicht in de mate waarin Winterswijkse bezittingen zijn gefinancierd met eigen vermogen, en de gemeente in staat is op de lange termijn aan haar financiële verplichtingen te voldoen. Hier geldt: hoe hoger het kengetal, hoe beter.

De solvabiliteitsratio neemt de komende jaren af door nadelige meerjarige begrotingsresultaten. Dit is het gevolg van de korting op de algemene uitkering.

4. Grondexploitatie

De grondexploitatie kan een grote invloed hebben op de financiële positie van een gemeente (zowel positief als negatief). Dit kengetal geeft een indicatie van het relatieve belang van de grondexploitatie voor Winterswijk. Het percentage geeft de waarde van de bouwgronden weer in relatie tot de totale baten, exclusief de reserves. Overigens is een hoge score op dit kengetal niet direct aanleiding tot zorg. Bij de grondexploitatie is het nu eenmaal zo dat er eerst wordt geïnvesteerd c.q. aangekocht (dus een hoge boekwaarde), waarna bijvoorbeeld pas de percelen uitgegeven kunnen worden. In die zin biedt de jaaractualisatie van de grondexploitatie een beter beeld van het verwachte verloop.

Winterswijk kent de komende jaren een vrij laag percentage en loopt hierdoor ook nauwelijks financieel risico.

5. Structurele exploitatieruimte

Aan de hand van dit kengetal kunnen het structurele en reële evenwicht van de begroting worden beoordeeld. Een percentage van 0% betekent een sluitende begroting, een positief percentage wil zeggen dat er structurele begrotingsruimte is. Het financiële meerjarenperspectief bij de begroting biedt dit inzicht ook. In de jaren 2026 tot en met 2029 is er een tekort op de structurele exploitatieruimte. Dit komt met name door de korting op het gemeentefonds.

6. Belastingcapaciteit

De belastingcapaciteit geeft inzicht in hoe de belastingdruk in de provincie of gemeenten zich verhoudt ten opzichte van het landelijk gemiddelde. Onder de woonlasten verstaan we de onroerendezaakbelasting (OZB), de rioolheffing en reinigingsheffing voor een woning met een gemiddelde waarde. Een uitkomst boven de 100% betekent hogere woonlasten dan gemiddeld in Nederland. Dit zegt echter niets over de feitelijke onbenutte belastingcapaciteit, dat is immers een politieke keuze. Zie ook de passage in deze paragraaf over de 'artikel 12-norm'.

Conclusie kengetallen

We moeten de kengetallen in relatie tot elkaar bekijken. Geven de kengetallen gezamenlijk een verontrustend beeld? Dan betekent dit dat de financiële positie van onze gemeente onder druk staat en dat maatregelen noodzakelijk zijn. Het uitgangspunt van de financiële kengetallen is goed. Aandachtspunt zijn de structurele tekorten in de jaren 2027 tot en met 2029.

Nettoschuld ontwikkeling

In overeenstemming met de Financiële verordening Winterswijk is in onderstaande tabel de ontwikkeling van de nettoschuld weergegeven, per inwoner en ten opzichte van de totale inkomsten. De gemiddelde nettoschuld per inwoner in de provincie Gelderland op 31 december 2023 is € 1.714.

Bron: Financieel toezicht provincie Gelderland.

	2026	2027	2028	2029
Nettoschuld per inwoner	2.364	2.542	2.586	2.593
	2026	2027	2028	2029
Nettoschuld ten opzichte van de inkomsten exclusief reserves	57,2%	58,1%	59,0%	59,2%

Paragraaf onderhoud kapitaalgoederen

Inleiding

De gemeente Winterswijk heeft een oppervlakte van in totaal 13.881 hectare. Voor het beheer van de openbare ruimte worden middelen ingezet voor onder andere:

- Wegen en verkeer, openbare verlichting, kunstwerken, meubilair en bebording.
- Waterbeheer, inclusief riolering en beduikering.
- Groen, inclusief buitensportaccommodaties en speelterreinen.

Wegen

Wegenbeheerplan

Voor het planmatig beheren van wegen wordt in 2026 een nieuw wegenbeheerplan opgesteld. Uitgangspunt daarbij is dat de onderhoudsbehoefte functioneel en risicogestuurd wordt bepaald. De basis voor het plan is de in 2025 uitgevoerde visuele inspectie van alle verhardingen. Deze inspectie is uitgevoerd volgens de richtlijnen van het Centrum voor Regelgeving en Onderzoek in de Grond-, Water- en Wegenbouw en de Verkeerstechniek (CROW). Voor het plannen van een definitieve onderhoudsmaatregel wordt er een maatregeltoets uitgevoerd ter controle van de juiste planperiode en onderhoudsmaatregel. Het onderhouden van onverharde wegen gebeurt aan de hand van het in 2023 vastgestelde Beheer- en uitvoeringsplan onverharde wegen.

Uitvoering van de werkzaamheden aan de wegen gebeurt door verschillende partijen. ROVA doet het klein dagelijks onderhoud. Middelgroot onderhoud, waarbij weg- of trottoirdelen worden aangepakt, voert een marktpartij uit op basis van een onderhoudsbestek. Groot onderhoud, reconstructie van de gehele weg of wijk, besteden we projectmatig aan. Uitvoering van de projecten gebeurt volgens het Investeringsplan. In 2026 en 2027 gaan we extra inzetten op het uitvoeren van klein/middelgroot onderhoud en preventieve onderhoudsmaatregelen. Hiermee wordt schadeontwikkeling afgeremd, worden gevaarlijke situaties voorkomen en wordt het rijcomfort, met name voor fietsers, verbeterd.

Voor 2026 zijn verschillende projecten in de planning opgenomen.

Binnen de bebouwde kom:

- Planvoorbereiding en aanbesteding wijkreconstructie Bargerbosch
- Herinrichting Hakkelerkamp Oost
- Reconstructie Vredenseweg (afhankelijk van het Mobiliteitsplan)
- Reconstructie Europark

Buiten de bebouwde kom:

- Instandhouding gedeelte Eibergseweg
- Instandhouding gedeelte Ratumseweg

Speelvoorzieningen

Op 27 maart 2025 heeft de gemeenteraad de Uitvoeringsagenda Bewegen, Ontmoeten, Spelen en Sporten (BOSS) vastgesteld. Daarmee wordt in de jaren 2025-2028 uitvoering gegeven aan de eerder vastgestelde visie op BOSS.

Uitgangspunt is 'wat we hebben, onderhouden we goed'. Vanuit die insteek worden de komende jaren bestaande speeltoestellen vervangen.

De jaarlijkse exploitatielasten voor vervanging van speeltoestellen worden voor 2026 geraamd op € 399.000. In totaal is voor de vervanging van speeltoestellen € 851.000 begroot in de meerjarenbegroting 2026 tot en met 2029.

Openbare verlichting

Het Beleids- en beheerplan openbare verlichting vormt de basis voor het vervangen, beheren en onderhouden van openbare verlichting. Een geactualiseerd plan is op 26 juni 2025 vastgesteld door de gemeenteraad en geeft richting aan de jaren 2025 en verder. Het doel van openbare verlichting blijft ongewijzigd. Dat wil zeggen dat openbare verlichting een bijdrage kan leveren aan verkeersveiligheid, het bevorderen van de verkeersdoorstroming, sociale veiligheid en het creëren van een sfeervolle leefomgeving.

Hoewel het doel met name een functioneel karakter heeft, is ook openbare verlichting aan verandering onderhevig. Technologische en maatschappelijke ontwikkelingen bieden nieuwe inzichten en kansen bij nieuw te plaatsen verlichting, en veranderingen in bestaande situaties. Thema's als (en doelstellingen op het gebied van) energie en milieu, circulariteit en flora en fauna zijn dan ook van steeds groter belang. Technieken als led, markering en reflectie, en licht op maat kunnen hier in belangrijke mate aan bijdragen.

In 2026 gaan wij door met vervanging en regulier onderhoud van lichtmasten en armaturen. We hebben echter te maken met het niet meer beschikbaar hebben van bepaalde lamptypen, waardoor alle verlichting - uitgezonderd led - vervangen dient te worden zodra de lamp stuk is. In het beheerplan is hiermee rekening gehouden. Zo mogelijk worden nieuwe technieken toegepast. Enerzijds om op langere termijn kosten te besparen en anderzijds om prestaties verder te verbeteren.

Civiele kunstwerken

Onderhoud van civiele kunstwerken (bruggen, duikers en tunnel) gebeurt op basis van visuele en technische inspecties. De inspectieresultaten worden vastgelegd in een beheerprogramma. Het beheerplan is in 2023 geactualiseerd en is de basis voor het plannen en uitvoeren van onderhoudsmaatregelen. Uitgangspunt is het behouden van een minimaal verkeersveilig niveau. De daaruit voortvloeiende vervangingsinvesteringen zijn in het Investeringsplan opgenomen.

De exploitatielasten van wegen en verkeer, openbare verlichting en civiele kunstwerken zijn in 2026 geraamd op € 5.700.000, inclusief de lasten voor straatnaamgeving en huisnummering, bermbeheer en gladheidsbestrijding. De exploitatielasten bestaan uit € 3.300.000 aan niet-beïnvloedbare kapitaallasten (rente en afschrijving) en een bijdrage van € 900.000 aan ROVA.

De geraamde investeringen in wegen en verkeer, openbare verlichting en civiele kunstwerken voor 2026 zijn € 4.600.000. Er zijn geen subsidiabele provinciale bijdragen.

Kengetallen wegen

	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026
Verharde wegen binnen de kom	102 km	103 km	103 km	103 km	103 km	103 km	103 km
Verharde wegen buiten de kom	212 km	213 km	213 km	213 km	213 km	213 km	213 km
Zandwegen	125 km	125 km	125 km	125 km	125 km	125 km	125 km
Fietspaden	40 km	42 km	42 km	42 km	42 km	42 km	42 km
Voormalige RAL-fietspaden	58 km	58 km	58 km	58 km	58 km	58 km	58 km
Instandhouding wegen binnen de kom	1,7 km	2,7 km	2,0 km	3,2 km	3 km	3,1 km	3,6 km
Instandhouding wegen buiten de kom	3,1 km	3 km	3,9 km	3,8 km	4,2 km	2,3 km	2,2 km
Instandhouding fietspaden	1,6 km	1,8 km	1,5 km	1,7 km	1,4 km	1,2 km	1 km
aanleg fietspaden	1,2 km						
Openbare verlichting	5.395 st	5.425 st	5.425 st	5.425 st	5.641 st	5.676 st	5.526 st
Vervanging openbare verlichting	93 st	95 st	95 st	95 st	95 st	125 st	100 st
Vervanging openbare verlichting armaturen					100 st	125 st	500 st
Bruggen	70 st	70 st	70 st	70 st	70 st	70 st	70 st
Vervanging bruggen (autoverkeer)	0 st	0 st	0 st	0 st	1 st	0 st	0 st
Vervanging brugdekken (autoverkeer)	1 st	1 st	0 st	0 st	0 st	0 st	0 st
Vervanging voetgangers-/fietsbruggen (dek)	0 st	0 st	0 st	0 st	1 st	0 st	0 st
Tunnel	1 st	1 st	1 st	1 st	1 st	1 st	1 st

Waterbeheer inclusief riolering en beduikering

Beleid en samenwerking

Het Water- en Rioleringsprogramma Winterswijk 2024-2028 vormt de leidraad voor het aanleggen, beheren en onderhouden van de riolerings- en afwateringsstelsels in de gemeente Winterswijk. De basis is 'minder verstenen en verzamelen, meer vergroenen en verspreiden'. In bestaande wijken wordt door afkoppelen en bovengrondse afvoer van hemelwater bijgedragen aan het verminderen van het waterprobleem (wateroverlast en droogte). In 2026 gaan we verder met risicogestuurd rioolbeheer voor reiniging en inspectie, en voor renovatie en vervanging. We nemen niet alleen de afschrijvingstermijn mee, maar ook de kwaliteit en het risico. Daardoor is een betere afweging van kosten mogelijk.

De regionale en lokale samenwerkingen binnen Achterhoek+ en WintLicht worden in 2026 gecontinueerd. Binnen Achterhoek+ is aandacht voor het landelijke Deltaprogramma Ruimtelijke Adaptatie (DPRA) en de Omgevingswet.

Verder is er regionaal een programmaplan voor de aanpak van droogte in de Achterhoek gemaakt. Het gaat daarbij vooral om de problematiek in het buitengebied. Het Waterteam Wintlicht (Winterswijk, Oost Gelre en Waterschap Rijn en IJssel) werkt aan de ketenoptimalisatiekansen in het inzamel- en transportstelsel.

Beheer, onderhoud en vervanging

Belangrijk hulpmiddel voor het beheer van riolering en water is het centrale databeheersysteem Brutis (voorheen Kikker). Het optimaliseren van het systeem is een continu proces, met als doel dat alle relevante gegevens 'met één druk op de knop' beschikbaar zijn. Om het risicogestuurd rioolbeheer mogelijk te maken, wordt gebruikgemaakt van Rasmariant. Op basis van deze gegevens is de meerjarenplanning voor reiniging en inspectie, en voor renovatie en vervanging opgesteld. Deze gegevens worden vervolgens gekoppeld aan onze Mapkit-software. In de toekomst is het streven om Brutis langzamerhand uit te faseren en Mapkit (of een ander beheerprogramma dat gebaseerd is op een Geografisch Informatie Systeem (GIS)) te gebruiken als centraal databeheersysteem. Inmiddels zijn de eerste stappen gezet en in 2026 krijgt dit een vervolg. Hiervoor is het belangrijk dat het gehele areaal goed in beeld wordt gebracht en wordt vastgelegd. Veel data is nog niet correct of incompleet, vooral de duikers zijn niet goed in beeld.

Onderhoud en vervanging van (druk)riolering en afwatering, inclusief meting van grondwaterstanden en monitoring van gemengde riooloverstorten, worden uitgevoerd door ROVA en externe partijen. Ook het reinigen van rioleringen, drainage, kolken en lijnafwatering wordt op deze wijze opgepakt. In 2024 zijn diverse raamcontracten aanbesteed voor het reinigen, inspecteren en onderhouden van de (druk)riolering. De uitvoering van deze contracten gaat in 2026 verder.

Projecten die in 2026 op stapel staan:

- Herinrichting Hakkelerkamp Oost. Hier wordt de riolering vervangen en wordt het hemelwater afgekoppeld (en waar mogelijk geïnfiltreerd).
- Vervangen pompunits en gemalen. Het reguliere onderhoud van de drukriolering in het buitengebied wordt middels een meerjarig bestek gedaan.
- Verdere uitvoering raamcontracten reiniging en inspectie riolering en drainage.
- Herinrichting Europark. Het riool wordt in het derde kwartaal van 2025 geïnspecteerd, afhankelijk daarvan wordt deze tijdens de herinrichting van het Europark aangepakt. Het hemelwater wordt afgekoppeld.
- Terugkerende wateroverlast op diverse plekken wordt onderzocht en de daarvoor benodigde aanpassingen worden gedaan.
- Het beheerssysteem van Mous, Mous Aquaweb, wordt in 2025/2026 gevuld met data van de drukriolering. Onderhouds- en storingsgegevens worden hier ook aan toegevoegd.
- Relining van het stamriool ter hoogte van de Pas/Kempenaerstraat.
- Voorbereiding herinrichting Bargerbosch.
- Herinrichting Vredenseweg (afhankelijk van het Mobiliteitsplan).

De exploitatielasten met betrekking tot waterbeheer inclusief riolering en beduikering zijn in 2026 geraamd op € 3.300.000. Dit is inclusief € 1.300.000 kapitaallasten (rente en afschrijving) en een bijdrage van € 300.000 aan ROVA. De geraamde investeringen in de riolering voor 2026 zijn € 3.500.000.

Kengetallen riolering en waterbeheer

	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026
Riolering gemengd	121 km	122 km	122 km	108 km	108 km	108 km	108 km
Riolering vuilwater				68 km	68 km	68 km	68 km
Riolering hemelwater	63 km	65 km	65 km	56 km	57 km	57 km	57 km
Riolering infiltratie				9 km	10 km	10 km	10 km
Drainage				92 km	92 km	92 km	92 km
Drukriolering persleiding	268 km	270 km	270 km	273 km	301 km	301 km	301 km
Drukriolering pompunits	1.011 st	1.015 st	1.015 st	1.010 st	1.025 st	1.025 st	1.025 st
Beduikering				6 km	6 km	6 km	6 km
Kolken	9.260 st	9.290 st	9.290 st	9.280 st	10.052 st	10.052 st	10.052 st
Lijngoten				1.550 m	1.616 m	1.616 m	1.616 m
Wadi's	15 st	15 st	15 st	16 st	20 st	20 st	20 st
Bergingsvijver	11 st	11 st	11 st	11 st	11 st	11 st	11 st
Aansluitingen riolering	10.440 st	10.490 st	10.490 st	10.570 st	10.610 st	10.610 st	10.610 st
Aansluitingen drukriolering	2.670 st	2.710 st	2.710 st	2.690 st	2.700 st	2.700 st	2.700 st
Vervanging riolering	1,1 km	0,5 km	0,5 km	0,5 km	0,5 km	0,5 km	0,5 km
Aanleg hemelwaterriolering	1,1 km	1,7 km	1,7 km	1,0 km	0,5 km	0,5 km	0,5 km
Afgekoppeld verhard oppervlak	0	1,9 ha	1,9 ha	1 ha	1 ha	1 ha	1 ha
Inspectie en reiniging riolering	5 km	5 km	5 km	7,5 km	16,2 km	16,2 km	16,2 km

Stedelijk groen en buitensportcomplexen

Stedelijk groen

Het onderhoud van het stedelijk groen vindt plaats op basis van beeldkwaliteit. Bij herinrichting van groen wordt gewerkt volgens de vastgestelde Groenstructuurvisie, met aandacht voor thema's als biodiversiteit en klimaatadaptatie. Waar mogelijk wordt het beheer van openbaar groen afgestemd op het vergroten van de biodiversiteit.

Jaarlijks renoveren we kleine delen van het openbaar groen en gemeentelijke sportvelden. Grootschalige vervangingen van groen worden uitgevoerd in combinatie met kapitaalswerken/reconstructies.

De wijk Hakkelerkamp Oost wordt heringericht. Afhankelijk van de voortgang van de civiele werkzaamheden wordt in het laatste kwartaal van 2026 gestart met de aanleg van het openbaar groen.

Het laanbomenbestand in het buitengebied is oud en heeft aanzienlijke schade opgelopen na de valwind van 2 juli 2025. In 2026 houden wij vast aan de bestaande, planmatige vervanging zoals vastgelegd in het Beheerplan Laanbomen 2017-2031. De vervangingsopgave als gevolg van de stormschade wordt meegenomen in het Herstelprogramma. Dit programma wordt in 2026 ter besluitvorming aan de raad voorgelegd.

De exploitatielasten voor het onderhoud van het stedelijk groen worden voor 2026 geraamd op € 4.700.000. Dit is grotendeels (€ 3.200.000) de bijdrage aan ROVA. De geraamde investeringen in groen voor 2026 zijn € 400.000.

Buitensportcomplexen

Kunstgrasvelden die langer dan acht jaar liggen worden tweejaarlijks gekeurd. Indien de velden tien jaar of ouder zijn, worden ze jaarlijks gekeurd.

Uitvoering van de werkzaamheden aan de sportcomplexen gebeurt door verschillende partijen. ROVA doet het klein dagelijks onderhoud. Groot onderhoud en de vervanging van velden besteden we projectmatig aan. Uitvoering van de projecten gebeurt volgens het Investeringsplan.

In 2026 worden de volgende kunstgrasvelden, in geval van afkeuring, vervangen (toplaag):

- FC Winterswijk: velden 1, 2, 3, kidsveld en hoofdveld.

Voor Atletiekvereniging Archeus is in 2029 is een bedrag van €500.000 begroot, zodat groot (te verwachten) onderhoud kan worden uitgevoerd.

De jaarlijkse exploitatielasten voor onderhoud aan buitensportcomplexen worden in 2026 geraamd op € 195.000. Dit is grotendeels (€ 115.000) de bijdrage aan ROVA.

De geraamde investeringen voor buitensportaccommodaties in 2026 zijn € 0.

Kengetallen groen

	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026
Areaal groen	143,4 ha	143,6 ha	143,6 ha	143,6 ha	143,6 ha	143,6 ha	143,6 ha
Vervanging groen	0,2 ha	0,2 ha	0,2 ha	0,2 ha	0,2 ha	0,2 ha	0,2 ha

Gebouwen

Voor gemeentelijk vastgoed dat langdurig in de vastgoedportefeuille blijft, wordt een meerjarenonderhoudsplan (MJOP) opgesteld. Deze actualiseren we eens per vier jaar. Bij de actualisatie vindt per gebouw een conditieopname plaats. Daarnaast wordt een beheerplan onderhoud opgesteld, met daarbij de uitgangspunten met betrekking tot de gehanteerde conditiescores.

We zijn daarnaast bezig om het gemeentelijk vastgoed de komende jaren te verduurzamen. Deze verduurzaming vindt plaats op natuurlijke momenten, zodat er geen onnodige uitgaven worden gedaan en de financiële middelen zo efficiënt mogelijk worden ingezet.

Daar waar er bijstellingen van de budgetten plaats dienen te vinden door externe invloeden, voortschrijdende inzichten of gewijzigde plannen, worden deze verwerkt in de jaarlijkse budgetcycli.

Kengetallen gebouwen

De gemeente beheert naast gronden ook gebouwen, kunstobjecten, herdenkingsmonumenten en fontein. Het betreft:

- 35 gebouwen
- 32 herdenkingsmonumenten en kunstobjecten
- 4 fontein/pompen

	2023	2024	2025
Huisvesting organisatie	2	2	2
Brandweer	1	1	1
Begraafplaats	4	4	4
Cultuurhistorie	3	3	3
Sport	9	9	9
Peuterspeelzaal	1	1	1
Niet voor openbare dienst bestemde gebouwen	14	14	15

Paragraaf financiering

Inleiding

De Wet financiering decentrale overheden (Wet fido) geeft de kaders aan waarbinnen decentrale overheden de 'treasury-activiteiten' moeten uitvoeren. Het doel hiervan is de bevordering van een gezonde financiering, het bijdragen aan het behouden van de goede kredietwaardigheid en de handhaving van de positie van decentrale overheden op de kapitaalmarkt.

In het 'treasury-statuuut' zijn de beleidskaders voor Winterswijk opgenomen. Zo is vastgelegd dat de 'treasury-functie' uitsluitend de publieke taak dient en het beheer verstandig is. De provincie houdt toezicht op de ontwikkeling van de financiële positie van de gemeente. Dit doet de provincie op basis van gegevens die wij verstrekken op grond van de Wet fido.

Hierbij is een aantal onderwerpen van belang:

1. Kasbeheer: maximaal aan te trekken dagelden.
2. Risicobeheer: renterisiconorm, minimalisatie van het renterisico.
3. Gemeentefinanciering: de relatie tussen kort- en langlopende leningen en de korte- en langetermijnbehoefte aan geld.
4. Rentevisie.

Kasbeheer

Met de kasgeldlimiet wordt een beperking opgelegd aan de omvang van de netto vlottende schuld. Deze bedraagt 8,5% van het begrotingstotaal bij aanvang van het begrotingsjaar. Voor 2026 is dat € 11,2 miljoen. Het is afhankelijk van de liquiditeitsbehoefte of er een kortlopende of langlopende lening wordt opgenomen.

Risicobeheer

Het doel van de renterisiconorm is om te voorkomen dat de gemeente in één jaar te veel leningen moet herfinancieren of waarvan de rente herzien wordt, waardoor ze kwetsbaar wordt voor rentestijgingen.

De renterisiconorm bevat 3 criteria:

- De renterisiconorm stelt dat het totaal van renteherzieningen en aflossingen in een jaar niet meer mag zijn dan 20% van het begrotingstotaal van dat jaar;
- Dit geldt voor leningen met een oorspronkelijke looptijd van 1 jaar of langer;
- Er is een minimumbedrag van €2.500.000 vastgesteld voor de norm.

Uit onderstaande berekening blijkt dat wij ruim binnen de norm zijn gebleven.

Renterisiconorm 2026 (x € 1.000)		
	Berekening renterisiconorm en risico:	
1a	Renteherziening vaste schuld o/g	0
1b	Renteherziening vaste schuld u/g	0
2	Netto renteherziening (1a-1b)	0
3	Betaalde aflossingen	5.580
4	Renterisico op vaste schuld (2 + 3)	5.580
	Rentenorm:	
5	Begrotings- en rekestotaal	132.000
6	Bij ministerie regeling vastgesteld %	20%
7	Renterisiconorm	26.400
	Toets renterisiconorm:	
7	Renterisiconorm	26.400
4	Renterisico op vaste schuld (aflossing en renteherzieningen)	5.580
8	Ruimte (+) / Overschrijding (-) (7-4)	20.820

Gemeentefinanciering

Over de bestaande langlopende geldleningen loopt de gemeente geen renterisico. Uit onderstaand overzicht van de langlopende leningen blijkt, dat de omvang van de leningenportefeuille vanaf 2026 afneemt van circa € 81 miljoen naar circa € 73 miljoen. Voor 2026 en 2027 moeten we nieuwe leningen afsluiten. Dit komt door de investeringen die voor de komende jaren op de planning staan. Vanaf 2028 kijken we naar de actuele ontwikkelingen of er dan nieuwe leningen moeten worden afgesloten.

Gemeentefinanciering 2026 (x € 1.000)	2026	2027	2028	2029
Langlopende leningen begin jaar	76.435	80.855	84.775	78.395
Nieuw op te nemen leningen	10.000	10.000	0	0
Aflossing	-5.580	-6.080	-6.380	-5.430
Langlopende leningen eind jaar	80.855	84.775	78.395	72.965

Schatkistbankieren

Schatkistbankieren is bedoeld voor instellingen die een wettelijke of publieke taak uitvoeren en hiervoor gelden van het Rijk ontvangen. Dit houdt in dat zij de publieke gelden aanhouden bij het ministerie van Financiën (de 'schatkist'). Publiek geld verlaat de schatkist niet eerder dan noodzakelijk is voor de uitvoering van die publieke taak.

Schatkistbankieren draagt bij aan de volgende doelstellingen:

- Doelmatiger kasbeheer voor deelnemers.
- Minimalisatie van het risico voor de onderdelen van de collectieve sector die overtollige middelen hebben.
- Reductie van de schuld van de Economische en Monetaire Unie (EMU), omdat door schatkistbankieren de externe financieringsbehoefte van de collectieve sector daalt.

Sociale fondsen, decentrale overheden, agentschappen en ministeries zijn verplicht om aan schatkistbankieren deel te nemen.

Deelname van de decentrale overheden aan schatkistbankieren draagt bij aan een lagere EMU-schuld van de collectieve sector (Rijk en decentrale overheden samen). Iedere euro die decentrale overheden aanhouden in de schatkist, vermindert de externe financieringsbehoefte van het Rijk. Dat het Rijk (het Agentschap) minder hoeft te financieren op de markt, vertaalt zich direct in een lagere staatsschuld.

Renteschema

Het renteschema geeft inzicht in de rentelasten van de externe financiering, het renteresultaat en de wijze van rentetoerekening. Het saldo van € 1,2 miljoen geeft aan dat het rentepercentage (omslagrente van 2%) dat is toegerekend aan de kapitaallasten, hoger is dan de begrote te betalen rente. Dit komt met name doordat we zoveel mogelijk met kortlopende leningen financieren, waardoor de langlopende leningen en dus de rentelasten lager uitvallen. We houden die 2% aan omdat we de komende jaren een fors aantal leningen moeten aantrekken voor de investeringen die op de planning staan.

Omslagrente

De omslagrente (interne rentepercentage) is voor de activa op 2,0% gesteld.

Rentescema (€ 1.000)		Bedrag
a. De externe rentelasten over de korte en lange financiering		1.869
b. De externe rentebaten		-34
		1.835
c. De rente die aan grondexploitatie moet worden toegerekend		-126
De rente van projectfinanciering die aan het betreffende taakveld moet worden toegerekend (voorbeeld: riolering)	0	-126
Aan taakvelden toe te rekenen externe rente		1.709
d1 Rente over eigen vermogen		0
d2 Rente over voorzieningen		0
Totaal geraamde aan taakvelden toe te rekenen rente		1.709
e. De aan taakvelden toegerekende rente (renteomslag)		2.984
f. Renteresultaat		1.275

Kasstroom

We sluiten zo min mogelijk nieuwe langlopende leningen af. Voor onze liquiditeitsbehoefte maken we in eerste instantie maximaal gebruik van de kasgeldlimiet. Dit betekent dat we tot € 11,2 miljoen aan leningen mogen aantrekken met een looptijd van maximaal een jaar. Daarboven moeten we langlopende leningen afsluiten.

In onderstaand overzicht staat de kasstroom over de jaren 2026 tot en met 2029 weergegeven. Hieruit blijkt dat we de komende jaren nieuwe leningen moeten afsluiten. Dit komt door de investeringen die voor de komende jaren op de planning staan.

Kasstroom (x € 1.000)	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting
	2026	2027	2028	2029
Saldo 1-1	-7.737	-8.412	-5.684	-12.171
Operationele activiteiten				
Saldo van baten en lasten	-1.597	-2.277	-3.388	-3.298
Afschrijvingen	6.243	6.595	6.584	6.566
Voorzieningen	-548	-622	-699	-707
Saldo operationele activiteiten (A)	4.100	3.696	2.499	2.562
Investeringsactiviteiten				
Investerings (incl. inkomsten)	-9.300	-4.992	-2.710	-2.878
Saldo investeringsactiviteiten (B)	-9.300	-4.992	-2.710	-2.878
Financieringsactiviteiten				
Aflossing lening	-5.580	-6.080	-6.380	-5.430
Opgenomen lening	10.000	10.000	0	0
Overige mutaties	104	104	104	51
Saldo financieringsactiviteiten (C)	4.524	4.024	-6.276	-5.379
Saldo kasstroom 31-12	-8.412	-5.684	-12.171	-17.866

Paragraaf bedrijfsvoering

Inleiding

In deze paragraaf beschrijven we diverse aspecten van de organisatie en de bedrijfsvoering.

Organisatieontwikkeling

Resultaatgericht, dienstverlenend en professioneel: dat zijn de drie kernwaarden uit onze Organisatievisie Winterswijk. Deze kernwaarden zien we graag in het DNA van iedere medewerker van de gemeente Winterswijk, omdat we denken dat deze bijdragen aan de missie van onze organisatie om bevlogen en betrokken te zijn.

Onze medewerkers willen het juiste leveren voor onze inwoners, ondernemers en maatschappelijke organisaties. Daarom werken wij met hen samen, om van Winterswijk een gemeente te maken waar het fijn is om te wonen, werken en recreëren.

We zien een aantal uitdagingen als het om onze ambtelijke organisatie gaat:

De structuur van onze organisatie is in 2024 opnieuw neergezet. Op alle posities in het management zijn in twee jaar tijd nieuwe mensen gekomen, voor het grootste deel van buiten onze gemeente. Zij moeten hun weg vinden in de organisatie en tot samenspel komen in lijn met de organisatievisie. Vervolgens kan de nieuwe stijl in leiderschap doorvloeien in de organisatie.

De komende jaren krijgen we te maken met een groter verloop dan gemiddeld. Dit komt doordat een relatief groot deel van onze medewerkers in de komende jaren met pensioen gaat. Met dit gegeven is het - zeker voor een gemeente als Winterswijk die aan de rand van Nederland ligt - een uitdaging om medewerkers te vinden. Dat lukt ons nog steeds goed; we weten nieuw talent aan ons te binden. En daar zijn we blij mee, want nieuwe medewerkers zorgen voor nieuwe energie en ideeën.

We zien kansen om onze processen te verbeteren door deze goed in te richten, en gebruik te maken van technologie om handmatige processen te vervangen door digitale of geautomatiseerde systemen.

Ook de nauwe samenwerking met collega-gemeenten is voor onze organisatie een mooie ontdekkingsreis met een concreet resultaat.

Om deze ontwikkelingen te kunnen realiseren, hebben we ruimte nodig. Met deze begroting vragen we ruimte om de ambtelijke capaciteit op een aantal onderdelen uit te breiden. We maken goed gebruik van het opleidingsbudget dat eerder al is toegekend. In het vervolg van deze paragraaf wordt ingegaan op informatievoorziening en -veiligheid, waar anticiperen op (nieuwe) wetgeving wellicht nog wel om extra middelen vraagt.

Personeel: bezetting en formatie

In het begrotingsjaar 2025 bestaat onze organisatie (exclusief het bestuur) uit een structurele formatie van afgerond 243 fulltime equivalenten (fte).

Met deze begroting stellen we voor om in 2026 op een aantal specifieke onderdelen uit te breiden met in totaal 7,56 fte, waarvan 1 fte incidenteel. Voor de Uitvoeringsagenda Sociaal Domein wordt eveneens uitbreiding van 7 fte verwacht, waarvan 3,5 fte incidenteel. Dit resulteert in een totale structurele formatie van 253 fte, waarvan 4,5 fte incidenteel voor 2026.

Ontwikkeling van medewerkers

Onze organisatie investeert structureel in de ontwikkeling van medewerkers om de kwaliteit van dienstverlening, de professionaliteit en de resultaatgerichtheid te waarborgen en toekomstbestendig te blijven. In 2026 zetten we verder in op een lerende organisatie, waarin medewerkers worden gestimuleerd om hun talenten te benutten en verder te ontwikkelen. De speerpunten voor 2026 zijn scholing en training, gericht op vaardigheden, klantgerichtheid, wet- en regelgeving en algemene ontwikkeling voor medewerkers. Een uitgebreid programma voor leiderschapsontwikkeling voor (team)managers en volop aandacht voor vitaliteit en duurzaamheid, met aandacht voor werk-privébalans en mentale gezondheid.

We krijgen steeds vaker nieuwe medewerkers in dienst die onbekend zijn met het werken in een dynamische politieke omgeving. Dat vraagt om ontwikkeling van ambtelijk vakmanschap. Eind 2025 starten we met een eerste groep ambtenaren die daarvoor een interne opleiding volgt. Deze loopt door in 2026 en krijgt - bij goede ervaringen - vervolg met een tweede groep in 2026.

Daarnaast zetten we in op werkgeluk en blijven we medewerkers doorlopend waarderen voor hun inzet. Onder andere door het organiseren van activiteiten buiten het werk om met de in 2025 nieuw opgerichte activiteitenclub 'Buiten Dienst'.

In het kader van de krapte op de arbeidsmarkt en het binden en boeien van personeel, is de ontwikkeling van medewerkers van groot belang. In de begroting is daarvoor jaarlijks regulier opleidingsbudget opgenomen.

Arbo en verzuim

Het ziekteverzuimpercentage is het afgelopen jaar gedaald. Dit percentage bestaat voor een groot deel uit niet-beïnvloedbaar en langdurig verzuim. Samen met onze arbodienstverlener proberen we daarbij ook meer in te steken op de preventieve kant. Door de komst van een HR-adviseur met specialisatie Arbo en verzuim, investeren wij nog meer in het terugdringen en voorkomen van verzuim.

Agressie en geweld

Agressie en geweld, oftewel ongewenst gedrag, blijft doorlopend een belangrijk thema. De gemeente heeft getraind personeel dat de-escalerend kan optreden. Daarnaast zijn er directe alarmeringsmogelijkheden richting zowel de politie als een private beveiligingsinstantie. We leggen de incidenten vast in het Gemeentelijk Incidenten Registratiesysteem (GIR). De rapportages uit het GIR worden toegevoegd aan de jaarrekening, en vormen daarmee de basis voor de beleidsbepaling. In de zomer van 2025 is het agressieprotocol volledig geactualiseerd en onder de aandacht gebracht bij (team)managers en medewerkers.

De banenafsprak

Het eerder verplichte quotum voor het in dienst nemen van mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt, is omgebogen naar een vrijwillige afspraak. Voor iedere ondernemer, groot of klein, geldt dat er in totaal 100.000 banen komen. De quotumheffing is vervangen door de inclusiviteitsopslag. Als er voldoende banen voor arbeidsbeperkten worden gerealiseerd, ontvangt de werkgever een bonus die gelijk staat aan de inclusiviteitsopslag. Als de aantallen uit de banenafpraak niet worden gehaald, bestaat de kans dat de Quotumwet er alsnog komt.

Arbeidsmarkt

Tot op heden slagen wij er als organisatie in om vacatures in te vullen. Daar zijn wij trots op. In een aantal specifieke situaties is het lastig en soms onmogelijk om medewerkers aan ons te binden. Dit betreft specialistische functies binnen het fysieke domein, en op het gebied van financiën en control. De organisatie ontkomt er niet aan dat we regelmatig expertise moeten inhuren.

Onboarding

Nieuwe medewerkers worden verwelkomd, waarbij ze alle benodigde hulp, begeleiding en informatie krijgen. 'Onboarding' is 'het leren kennen van het werk' en gaat vooral over de cultuur, visie, missie, samenwerking met collega's en het werken in een politieke context. De focus ligt op de integratie in de organisatie. Deze integratie kan plaatsvinden door persoonlijke begeleiding te bieden, waardoor nieuwe medewerkers wegwijs worden gemaakt in de organisatie. Naast persoonlijke aandacht maken we ook gebruik van digitale middelen, zoals e-learning.

Integriteit

Integriteit van politieke ambtsdragers

De integriteit van politieke ambtsdragers is wettelijk geregeld. De Gemeentewet bevat bepalingen over verboden handelingen en het niet deelnemen aan stemmingen.

Artikel 2:4 van de Algemene wet bestuursrecht schrijft voor dat elk bestuursorgaan zijn taak zonder vooringenomenheid vervult.

Naast de wet gelden de volgende regelingen voor onze politieke ambtsdragers:

- Gedragscode integriteit College van B&W gemeente Winterswijk 2025
- Gedragscode integriteit raads - en commissieleden gemeente Winterswijk 2025

Integriteit van ambtenaren

De Ambtenarenwet verplicht de organisatie om een integriteitsbeleid te voeren dat is gericht op het bevorderen van goed ambtelijk handelen. Dit beleid moet in ieder geval meer dan voldoende aandacht besteden aan het bevorderen van integriteitsbewustzijn, en aan het voorkomen van misbruik van bevoegdheden, belangenverstrengeling en discriminatie.

Informatiebeleid, automatisering en digitalisering

Digitale transformatie en dienstverlening

De behoefte aan informatie verandert en de vraag naar digitale dienstverlening groeit. Maar de behoefte aan persoonlijk contact en service blijft. Aan ons de uitdaging om informatievoorziening en dienstverlening via beide wegen te bieden. Met daarbij de garantie aan onze inwoners dat we zorgvuldig met hun gegevens omgaan, maar transparant zijn in onze besluitvormingsprocessen.

Digitale Agenda Gemeenten 2028

De Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG) heeft de Digitale Agenda Gemeenten 2028 gelanceerd. Bedoeling is via drie principes te sturen op digitalisering: door te normeren en te democratiseren, door mogelijk te maken en door kansen te benutten. In ons beleid sluiten we hierop aan.

Normeren en democratiseren

Digitalisering moet volgens het eerste principe passen binnen onze normen, democratie en rechtsstaat. We beschermen de grondrechten van onze inwoners en onze publieke waarden, zoals transparantie, veiligheid en privacy. Daarnaast bestrijden we discriminatie. Bijvoorbeeld met een register waarin alle algoritmen van de overheid openbaar en controleerbaar worden gemaakt.

Mogelijk maken

Het tweede principe houdt in dat gemeentelijke dienstverlening aansluit bij de behoeften van inwoners en bedrijven. Deze moet laagdrempelig, veilig en betrouwbaar zijn. Of het nu gaat om een vergunning, paspoort, uitkering of een melding over de openbare ruimte. Persoonlijke gegevens moeten altijd veilig zijn.

Kansen benutten

Ten derde zetten we digitalisering in voor maatschappelijke vraagstukken, zoals bestaanszekerheid, wonen en klimaat en energie. Met de juiste data op het juiste moment kunnen we samen grote stappen zetten. En met een digitale koppositie investeren we in het verdienvermogen van de Nederlandse economie.

Samenwerking en standaardisatie

Digitalisering vraagt om nauwe samenwerking en standaardisatie. Zo kunnen gemeenten als één sterke bestuurslaag de vele maatschappelijke opgaven effectief aanpakken. Met de Digitale Agenda 2028 bouwen gemeenten aan een digitale toekomst die voor iedereen werkt.

Digitaal (samen)werken

De medewerkers van de gemeente Winterswijk kunnen altijd en overal werken én samenwerken, zowel fysiek op het gemeentehuis als digitaal. Via de digitale platforms kan worden samengewerkt en vergaderd op fysiek verschillende locaties, met collega's en externe partijen. Om de digitale mogelijkheden optimaal te benutten, is training van de digitale vaardigheden van onze medewerkers belangrijk.

Datagedreven werken

De gemeente Winterswijk is de grootste bronhouder en verzamelaar van informatie over en uit de gemeente. Regie op en het ontsluiten van deze informatiebron door middel van datagedreven dashboards, is een belangrijke stip op de horizon. Via Datalab Gelderland Oost werken we gezamenlijk aan dataverzameling voor beleidsvraagstukken.

Basisregistraties en digitale documentaire informatievoorziening

Het bijhouden van basisgegevens (zoals de kaart uit de Basisregistratie Grootschalige Topografie (BGT)) en het voldoen aan de Wet open overheid (Woo) blijven onverminderd belangrijk. Het openbaar maken van informatie wordt verder verbeterd. Zie daarvoor ook de paragraaf Wet open overheid.

Technologische ontwikkelingen, zoals de cloud en AI

Met de cloud bedoelen we het opslaan en opvragen van gegevens, software en bestanden op een andere plek dan op de bedrijfseigen locatie. Hierdoor hebben we minder eigen opslagcapaciteit nodig voor de softwarepakketten en gebruikersdata. Het op- of afschalen van ICT-gebruik wordt hierdoor flexibeler. We betalen voor gebruikersaantallen. Daardoor zijn de kosten transparant en eenvoudig te beheersen. Het technische beheer van de hardware, netwerken en applicaties gebeurt in de cloud, door de leverancier. Onze eigen werkzaamheden verschuiven meer naar leveranciersmanagement en het ondersteunen van de gebruikers.

Kunstmatige intelligentie (AI) kan helpen om processen slimmer en sneller te maken, bijvoorbeeld door automatische verwerking van aanvragen, analyse van grote hoeveelheden data en het verbeteren van dienstverlening via chatbots. De gemeente onderzoekt hoe AI kan bijdragen aan efficiënter werken, zonder dat privacy en veiligheid in gevaar komen.

Informatiebeveiliging

Cyberincidenten, ook bij gemeenten, halen de voorpagina's van de krant. Als het misgaat liggen er persoonsgegevens van inwoners en/of medewerkers op straat. De gevolgen kunnen groot zijn: van ransomware en het uitvallen van dienstverlening tot het verhandelen van persoonsgegevens op het dark web. Dit kan (grote) financiële consequenties hebben voor de gemeente, schade voor burgers en medewerkers en leiden tot een dalend vertrouwen in de overheid. Een goed beveiligd digitaal huis is daarom belangrijk voor iedereen.

Acties voor 2026 zijn:

1. Vervolgstappen naar het voldoen aan de Baseline Informatiebeveiliging Overheid (BIO).
2. Bewustwording creëren over de reikwijdte van het informatiebeveiligingsvakgebied bij medewerkers en bestuur, zodat er rekening wordt gehouden met beveiligingsaspecten in diverse vakgebieden.
3. De verantwoordelijkheden voor informatiebeveiliging en privacy helder beleggen in de organisatie. Medewerkers dienen te beschikken over mandaat (bevoegdheid en aansturing) en moeten voldoende capaciteit (kennis, kunde, tijd en budget) hebben om daar invulling aan te geven.
4. Om digitale inbraken te voorkomen, is het belangrijk dat we de systemen continu monitoren en indien nodig aanpassen. Het is van essentieel belang om pogingen tot inbraak snel te detecteren en snel te reageren. Dit vraagt een mentaliteitsverandering: van alleen preventief handelen naar proactief detecteren en blokkeren.

Met deze acties zijn we inmiddels gestart.

De BIO schrijft voor dat we in het kader van risicomanagement aantonen dat wij als procesverantwoordelijke 'in control' zijn als het gaat om de beveiliging van informatiesystemen en processen. Dit doen we onder andere door mee te doen aan de Eenduidige Normatiek Single Information Audit (ENSIA).

De BIO is onlangs geactualiseerd. Dit houdt voor gemeenten in dat extra maatregelen moeten worden geïmplementeerd. Daarnaast is Europese wetgeving aangenomen, het Network and Information Security Directive (NIS2). Deze wetgeving stelt verregaande eisen aan de beveiliging van bedrijven en toeleveranciers. Eerst voor de kritieke infrastructuur, daarna voor alle bedrijven en overheden. Lidstaten mogen zelf bepalen hoe en wanneer de maatregelen worden ingevoerd. De NIS2 wordt momenteel omgezet naar de Cyberbeveiligingswet. De implementatie is inmiddels uitgesteld naar het tweede kwartaal van 2026.

Risicomanagement vraagt van de gemeente om risico's juist in te schatten, te benoemen en waar nodig aanpassingen te doen in processen en/of systemen. Ook dient de gemeente extra maatregelen te nemen op het gebied van privacy en informatiebeveiliging. Dit zetten we steviger neer door het inzetten van extra capaciteit in de tweede helft van 2025. Daarnaast is continue aandacht en sturing door het management nodig.

De financiële consequenties van eventuele extra maatregelen die we voor onze organisatie willen en moeten treffen, zijn momenteel nog niet in beeld en daarom nog niet verwerkt in de begroting.

Privacy

De gemeente Winterswijk kent veel processen waarbij persoonsgegevens van burgers en medewerkers worden verwerkt. In 2018 werd de Algemene Verordening Persoonsgegevens (AVG) geïntroduceerd, waarin wordt bepaald hoe we met persoonsgegevens om moeten gaan. In de jaren na invoering van de AVG is een stevig fundament gelegd. Dit is echter een doorlopend proces. In 2025 is een tussenrapportage gemaakt om te kijken waar we staan en waar de aandachtspunten liggen.

In 2026 wordt het beleid verder ontwikkeld en waar nodig geactualiseerd naar aanleiding van de wijzigingen in de organisatiestructuur van de gemeente Winterswijk. Hierbij heeft het in kaart brengen van processen met een hoog privacyrisico prioriteit, evenals het uitvoeren van de bijbehorende Data Protection Impact Assessments (DPIA's) en het actualiseren van het verwerkingenregister.

Daarnaast blijft bewustwording een belangrijk aandachtspunt. Door bewustzijn te creëren kunnen medewerkers zelf afwegingen maken en beslissingen nemen op het gebied van privacy.

De organisatie wordt ondersteund door een Privacy Officer (PO) en door een interne toezichthouder, de Functionaris Gegevensbescherming (FG). Deze laatste persoon hebben we ingehuurd. In de laatste maanden van 2025 beoordelen we hoe we deze functie definitief invullen: in eigen dienst, samen met een andere gemeente of blijvend op inhuurbasis.

De PO en FG ondersteunen de teams bij het implementeren van nieuwe processen waarbij een DPIA (een risicobeoordeling) vereist is, of bij complexe privacyvraagstukken. Om dit te waarborgen, dient het privacyteam echter tijdig betrokken te worden bij nieuwe ontwikkelingen.

Inkoop-en aanbestedingsbeleid

Het gemeentelijk inkoopbeleid is opgesteld in samenwerking met de zeven Achterhoekse gemeenten, met ruimte voor Winterswijkse accenten.

In 2026 staan verschillende (Europese) aanbestedingen gepland, waaronder accountancy en verschillende onderhoudsovereenkomsten en softwareapplicaties. De acht Achterhoekse gemeenten werken zoveel mogelijk samen op het gebied van inkoop.

De onderzoeken in voorgaande jaren hebben in 2025 geleid tot besluitvorming over de ontwikkelrichting van inkoop binnen onze organisatie. In 2026 wordt verder invulling gegeven aan de implementatie van deze ontwikkelrichting.

Beheer gebouwen

Het onderhoud van gemeentelijk vastgoed dat langdurig in de vastgoedportefeuille blijft, vindt plaats op basis van een actueel meerjarenonderhoudsplan (MJOP). Op basis van de actuele MJOP's wordt jaarlijks afgerond € 470.000 toegevoegd aan de voorzieningen voor planmatig onderhoud aan gebouwen. Panden waarvan wordt geacht dat deze in de komende jaren worden afgestoten, zijn in de exploitatiebegroting in de reguliere onderhoudskosten opgenomen.

Op dit moment wordt er in het kader van het gebouwenbeheer gewerkt aan de actualisatie van de MJOP's en wordt een beheerplan onderhoud opgesteld waarin uitgangspunten met betrekking tot de gehanteerde conditiescores worden opgenomen. Beoogd wordt om beide documenten in de tweede helft van 2025 ter besluitvorming voor te leggen. Gezien de personele bezetting en de afhankelijkheid van externe partijen voor het opstellen van de MJOP's, is het niet gelukt om deze gegevens tijdig aan te leveren voor de begroting van 2026. De actualisatie van de MJOP's en het beheerplan onderhoud worden daarom meegenomen in de begroting van 2027.

Toerekening overhead en arbeidskosten gerelateerde verplichtingen

Overheadkosten, zoals bedoeld in het Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten (BBV), zijn alle kosten die samenhangen met de sturing en ondersteuning van de medewerkers in het primaire proces. Onder het primaire proces verstaan we de kerntaken van de gemeente. Dit zijn de producten en diensten waar we de inwoner mee helpen. Alle kosten die we maken bij de sturing en ondersteuning hiervan zijn dus overheadkosten.

We rekenen de overhead toe aan grondexploitatie, investeringen en andere (subsidie)projecten. In de praktijk doen we dit door in het taakveld overhead (onderdeel van beleidsveld 4.1) onder de lasten een negatief bedrag op te nemen, en dit bedrag in het betreffende taakveld (beleidsveld) weer als last te verantwoorden. Hierdoor voorkomen we dat dit soort kosten als het ware dubbel in de begroting worden gepresenteerd.

Jaarlijks terugkerende arbeidskostengerelateerde verplichtingen van vergelijkbaar volume

Het BBV schrijft voor dat er afzonderlijk aandacht wordt besteed aan de 'jaarlijks terugkerende arbeidskostengerelateerde verplichtingen van vergelijkbaar volume'. Onder arbeidsrechtelijke verplichtingen worden verstaan de aanspraken op toekomstige uitkeringen door huidig dan wel voormalig personeel. Het BBV schrijft voor dat jaarlijkse arbeidskostengerelateerde verplichtingen van vergelijkbaar volume via de exploitatie moeten lopen. Als de verplichtingen niet van een vergelijkbaar volume zijn, moet hiervoor een voorziening worden getroffen. In onze begroting voldoen we aan dit voorschrift. De lasten van de vastgestelde formatie zijn structureel opgenomen in de meerjarenbegroting. Voor verplichtingen van een niet-vergelijkbaar volume, hebben we de volgende voorzieningen getroffen (zie ook bijlage 2):

- Voorziening uitvoering Algemene Pensioenwet Politieke Ambtsdragers (Appa).
- Voorziening voormalig personeel.

Paragraaf verbonden partijen

Inleiding

Onze gemeente heeft bestuurlijke en financiële belangen bij een aantal verbonden partijen, waaronder gemeenschappelijke regelingen en vennootschappen.

Verbonden partijen betreffen organisaties en instellingen waar een gemeente zowel een bestuurlijk als financieel belang in heeft.

- Van een financieel belang is sprake als de gemeente de middelen, die aan een partij ter beschikking zijn gesteld, niet terugkrijgt bij faillissement van die partij. Of als financiële problemen bij de derde partij kunnen worden verhaald op de gemeente.
- Bij een bestuurlijk belang gaat het om het hebben van zeggenschap in een derde partij. Hetzij omdat de gemeente een zetel in het bestuur heeft, hetzij omdat ze via aandelen mee kan stemmen.

In deze paragraaf gaan we per programma in op de belangen die met de diverse verbonden partijen zijn gediend, en de relatie met de gemeentelijke doelstellingen.

Gemeentelijk beleid

Het aangaan van banden met (verbonden) derde partijen komt altijd voort uit het publieke belang. Verbindingen met derde partijen zijn een manier om een bepaalde publieke taak uit te voeren. De huidige verbonden partijen hebben allemaal een historische bestaansgrond. Bij nieuwe deelnemingen komt bij de besluitvorming door de raad de publieke taak expliciet aan de orde, op grond van de visie/doelstellingen van de deelneming.

Het beleid is erop gericht de ontwikkelingen bij de verbonden partijen te volgen, zodat financiële risico's in een vroegtijdig stadium worden gesignaleerd en er tijdig bijsturing kan plaatsvinden. Daarnaast wordt gevolgd of de taken worden uitgevoerd zoals bij de besluitvorming is vastgelegd.

Wij kennen de volgende verbonden partijen:

Programma 1: Zorgen voor Winterswijk

Rechtsvorm:

GGD Noord- en Oost-Gelderland	Gemeenschappelijke regeling
Programma 2: Meedoen in de Achterhoek	
Erfgoedcentrum Achterhoek en Liemers	Gemeenschappelijke regeling
Fijnder	Gemeenschappelijke regeling
Stadsbank Oost Nederland	Gemeenschappelijke regeling
Stichting Achterhoek Toerisme	Stichting
Programma 3: Wonen en werken in Winterswijk	
Omgevingsdienst Achterhoek	Gemeenschappelijke regeling
Coöperatie Energieloket Achterhoek U.A.	Coöperatie
AGE B.V.	B.V.
Stichting Waardevol Cultuurlandschap (WCL Winterswijk)	Stichting
ROVA	N.V.
Programma 4: Bestuurlijk Winterswijk	
Veiligheidsregio Noord- en Oost-Gelderland	Gemeenschappelijke regeling
Gemeenschappelijke regeling Regio Achterhoek	Gemeenschappelijke regeling
Gemeenschappelijke regeling voor het Nederlands-Duitse openbare lichaam EUREGIO	Gemeenschappelijke regeling
N.V. Alliander	Vennootschap
N.V. Vitens	Vennootschap
N.V. Bank voor Nederlandse Gemeenten	Vennootschap

GGD Noord- en Oost-Gelderland

Naam	GGD Noord- en Oost- Gelderland
Vestigingsplaats	Apeldoorn

Doel	GGD Noord- en Oost-Gelderland is de gezondheidsdienst van 22 gemeenten, met als doel het bewaken, beschermen en bevorderen van de gezondheid van alle inwoners (publieke gezondheidszorg). De GGD is belast met de gemeentelijke taken genoemd in de Wet publieke gezondheid en jeugdgezondheidszorg (voor alle gemeenten behalve Apeldoorn). Het is een gemeenschappelijke regeling waarbij de gemeente Winterswijk is vertegenwoordigd in het algemeen bestuur.											
Betrokkenen	De gemeenten: Aalten, Apeldoorn, Berkelland, Bronckhorst, Brummen, Doetinchem, Elburg, Epe, Ermelo, Harderwijk, Hattum, Heerde, Lochem, Montferland, Nunspeet, Oldebroek, Oost Gelre, Oude IJsselstreek, Putten, Voorst, Winterswijk en Zutphen.											
Bestuurlijk belang	De gemeente Winterswijk is vertegenwoordigd in het algemeen bestuur door wethouder E.S.F. Schepers.											
Financieel belang	De begrote inwonerbijdrage voor 2026 bedraagt € 684.899 Het eigen vermogen bedraagt: Per 31 december 2022 € 2.656.000 Per 31 december 2023 € 3.182.000 per 31 december 2024 € 1.921.000 Het vreemd vermogen bedraagt: Per 31 december 2022 € 8.787.000 Per 31 december 2023 € 13.266.000 per 31 december 2024 € 11.330.000 Het resultaat over 2024 bedraagt: - € 170.000 <table><tr><td>Inschatting</td><td>1-jan-26</td><td>31-dec-26</td></tr><tr><td>Eigen vermogen</td><td>€ 2.050.000</td><td>€ 2.050.000</td></tr><tr><td>Vreemd vermogen</td><td>€ 8.884.000</td><td>€ 7.984.000</td></tr></table> Verwachte financiële resultaat 2026: € 0			Inschatting	1-jan-26	31-dec-26	Eigen vermogen	€ 2.050.000	€ 2.050.000	Vreemd vermogen	€ 8.884.000	€ 7.984.000
Inschatting	1-jan-26	31-dec-26										
Eigen vermogen	€ 2.050.000	€ 2.050.000										
Vreemd vermogen	€ 8.884.000	€ 7.984.000										
Ontwikkelingen	De jeugdgezondheidszorg voor nul- tot achttienjarigen is een GR-taak, tenzij de gemeente aangeeft deze taak niet of niet geheel door de GGD uit te laten voeren. Gemeente Winterswijk laat de jeugdgezondheidszorg voor vier- tot achttienjarigen uitvoeren door de GGD. In de Regio NOG is de JGZ 0-18 jaar verdeeld over vier zorgorganisaties en de GGD. De GGD heeft aangegeven dat de huidige situatie m.b.t. de JGZ niet houdbaar is, mede door nieuwe landelijke ontwikkelingen. In 2025 heeft het AB ingestemd met een onderzoek naar een toekomstbestendige JGZ, waarbij er drie scenario's zijn: voortzetten huidige situatie, integrale JGZ 0-18 bij meer zorgorganisaties, integrale JGZ 0-18 bij de GGD. Eerst wordt gekeken hoe houdbaar de huidige situatie is en of dit geoptimaliseerd kan worden. Midden 2026 zou het onderzoek afgerond moeten zijn. Anderzijds is er sprake van een groter vraagstuk rond de robuustheid van de GGD als organisatie, wat niet vermengt dient te worden in het onderzoek.											
Relatie tot programma's	Programma 1 Sociaal krachtig Winterswijk.											
Informatie-uitwisseling	Informatie-uitwisseling vindt plaats in het algemeen bestuur en op grond van in de gemeenschappelijke regeling afgesproken overlegging van de financiële stukken (begroting en jaarrekening). Vastgelegd is dat de raad altijd informatie kan vragen.											
Risico's	Net als bij de andere gemeenschappelijke regelingen is het risico vooral financieel, omdat een meerderheid in het algemeen bestuur beslist over nieuw beleid.											

Erfgoedcentrum Achterhoek Liemers

Naam	Erfgoedcentrum Achterhoek en Liemers
Vestigingsplaats	Doetinchem
Doel	- Het overeenkomstig de Archiefwet beheren, toegankelijk maken en beschikbaar stellen van de archiefbewaarpplaatsen van de deelnemende overheidslichamen. - Het toezicht door de streekarchivaris op het beheer van de niet naar de centrale archiefbewaarpplaats overgebrachte archiefbescheiden van de deelnemers. - Het in stand houden en bevorderen van het cultureel erfgoed in het gebied van de Achterhoek en de Liemers in de ruimste zin van het woord.
Betrokkenen	De gemeenten: Aalten, Berkelland, Bronckhorst, Doetinchem, Montferland, Oost Gelre, Oude IJsselstreek en Winterswijk.
Bestuurlijk belang	De leden en de plaatsvervangende leden van het algemeen bestuur worden per raadsperiode aangewezen door de gemeenteraden en het college van burgemeester en wethouders. Wethouder S. Metaal - ten Dolle is lid van het algemeen bestuur en is lid en plaatsvervangend voorzitter van het dagelijks bestuur. Het dagelijks bestuur bestaat uit de voorzitter en twee andere leden. Allen zijn aangewezen door het algemeen bestuur en komen bij voorkeur uit verschillende gemeenten. De voorzitter en één lid worden uit het algemeen bestuur aangewezen, en één lid op voordracht van de Staring Stichting.
Financieel belang	De bijdrage van de gemeente is gebaseerd op de begroting van het Erfgoedcentrum Achterhoek en Liemers. De bijdrage in 2024 bedroeg € 155.821. De bijdrage voor 2026 bedraagt € 160.484. Het eigen vermogen bedraagt: 31 december 2022 € 106.364 31 december 2023 € 75.758

	31 december 2024 € 308.479 Het vreemd vermogen bedraagt: 31 december 2022 € 599.596 31 december 2023 € 510.172 31 december 2024 € 460.292 Het resultaat over 2024 bedraagt: € 232.739 (positief). Inschatting per 31-dec-26 Eigen vermogen € 345.635 Vreemd vermogen € 352.250 Verwachte financiële resultaat 2026: € 9.698 (positief).
Ontwikkelingen	Er zijn geen actuele ontwikkelingen.
Relatie tot programma's	De taken zijn geclusterd in programma 2 Meedoen in Winterswijk.
Informatie-uitwisseling	Informatie-uitwisseling vindt plaats in het dagelijkse en het algemene bestuur, in en via de op grond van de gemeenschappelijke regeling afgesproken overlegging van de financiële stukken (begroting en jaarrekening).
Risico's	De gemeente Winterswijk biedt de komende jaren weer archiefmateriaal aan. De jaarlijkse bijdrage van Winterswijk staat in principe vast voor een periode van vier jaar. Echter door prijsstijgingen wordt deze in 2025 tussentijds verhoogd.

Fijnder

Naam	Fijnder																					
Vestigingsplaats	Groenlo																					
Doel	De gemeenschappelijke regeling Fijnder voert de Participatiewet, IOAW/IOAZ en aanverwante regelingen uit, waarbij arbeidsontwikkeling centraal staat.																					
Betrokkenen	Fijnder heeft drie deelnemende gemeenten, te weten Berkelland, Oost Gelre en Winterswijk.																					
Bestuurlijk belang	De gemeente Winterswijk is vertegenwoordigd in het algemeen bestuur en in het dagelijks bestuur. Leden: wethouder E.S.F. Schepers (AB en DB) en burgemeester A.M.M. Jetten (AB).																					
Financieel belang	De exploitatiebijdrage voor de bedrijfsvoering over 2024 bedroeg € 5,6 miljoen. De begrote exploitatiebijdrage voor de bedrijfsvoering voor 2026 bedraagt € 6,31 miljoen. Voor het overige betreft het hier grotendeels de doorbetaling van rijksbudgetten. Het eigen vermogen bedraagt: <table><tr><td>Per 31 december 2022</td><td>€ 3.666.000</td></tr><tr><td>Per 31 december 2023</td><td>€ 3.456.000</td></tr><tr><td>Per 31 december 2024</td><td>€ 2.923.000</td></tr></table> Het vreemd vermogen bedraagt: <table><tr><td>Per 31 december 2022</td><td>€ 10.198.000</td></tr><tr><td>Per 31 december 2023</td><td>€ 10.447.000</td></tr><tr><td>Per 31 december 2024</td><td>€ 9.967.000</td></tr></table> Het resultaat over 2023 bedraagt: € 330.000 <table><tr><td>Inschatting</td><td>1-jan-26</td><td>31-dec-26</td></tr><tr><td>Eigen vermogen</td><td>€ 2.407.000</td><td>€ 2.524.000</td></tr><tr><td>Vreemd vermogen</td><td>€ 9.212.000</td><td>€ 8.482.000</td></tr></table> Verwachte financiële resultaat 2026: € 0.	Per 31 december 2022	€ 3.666.000	Per 31 december 2023	€ 3.456.000	Per 31 december 2024	€ 2.923.000	Per 31 december 2022	€ 10.198.000	Per 31 december 2023	€ 10.447.000	Per 31 december 2024	€ 9.967.000	Inschatting	1-jan-26	31-dec-26	Eigen vermogen	€ 2.407.000	€ 2.524.000	Vreemd vermogen	€ 9.212.000	€ 8.482.000
Per 31 december 2022	€ 3.666.000																					
Per 31 december 2023	€ 3.456.000																					
Per 31 december 2024	€ 2.923.000																					
Per 31 december 2022	€ 10.198.000																					
Per 31 december 2023	€ 10.447.000																					
Per 31 december 2024	€ 9.967.000																					
Inschatting	1-jan-26	31-dec-26																				
Eigen vermogen	€ 2.407.000	€ 2.524.000																				
Vreemd vermogen	€ 9.212.000	€ 8.482.000																				
Ontwikkelingen	Fijnder wordt vanaf 2023 geconfronteerd met een negatieve sterkere stijging van het bijstandsvolume ten opzichte van de landelijke cijfers. Het uitgangspunt blijft om het bestand niet te laten stijgen maar een bestandsstijging van 1,9% wordt door het Dagelijks Bestuur als reëel en ambitieus beschouwd. De stijging van het bijstandsvolume blijft een punt van aandacht. De programma's en producten zoals vastgesteld in de begroting 2025 zijn herzien. De programma's Inkomen en Ondersteuning zijn gecombineerd tot één programma: Bestaanszekerheid. De uitvoering binnen de huidige programma's Inkomen en Ondersteuning is gericht op het verbeteren van bestaanszekerheid. Ook de programmadoelen zijn geactualiseerd.																					
Relatie tot programma's	Programma 2 Meedoen in Winterswijk.																					
Informatie-uitwisseling	Op de bij de gemeenschappelijke regelingen gebruikelijke wijze worden de financiële stukken door de deelnemende gemeenten goedgekeurd.																					
Risico's	De deelnemende gemeenten zijn aansprakelijk voor een eventueel exploitatietekort.																					

Stadsbank Oost Nederland

Naam	Stadsbank Oost Nederland
Vestigingsplaats	Enschede

Doel	Stadsbank Oost Nederland is een kredietbank zonder winstoogmerk. Naast sociale kredietverstrekking verzorgt de bank de schuldenregeling in het kader van de Wet gemeenschappelijke schuldhulpverlening, voert budgetbeheer uit en geeft voorlichting en advies. Daarnaast voert de bank beschermingsbewind uit en maakt verzoekschriften voor de Wet schuldsanering natuurlijke personen (Wsnp).											
Betrokkenen	De gemeenten: Almelo, Berkelland, Borne, Bronckhorst, Dinkelland, Enschede, Oost Gelre, Haaksbergen, Hellendoorn, Hengelo, Hof van Twente, Lochem, Montferland, Oldenzaal, Oude IJsselstreek, Rijssen-Holten, Tubbergen, Twenterand, Wierden en Winterswijk.											
Bestuurlijk belang	De gemeente Winterswijk is vertegenwoordigd in het algemeen bestuur door wethouder E.S.F. Schepers-Janssen.											
Financieel belang	De begrote bijdrage voor 2026 bedraagt € 470.517.											
	Het eigen vermogen bedraagt: Per 31 december 2022 € 1.349.200 Per 31 december 2023 € 1.369.900 Per 31 december 2024 € 2.235.700											
	Het vreemd vermogen bedraagt: Per 31 december 2022 € 15.214.500 Per 31 december 2023 € 11.396.200 Per 31 december 2024 € 9.982.800											
	Het resultaat over 2024 bedraagt: € 656.800.											
	<table><tr><td>Inschatting</td><td>1-jan-26</td><td>31-dec-26</td></tr><tr><td>Eigen vermogen</td><td>€ 1.464.500</td><td>€ 2.347.400</td></tr><tr><td>Vreemd vermogen</td><td>€ 7.098.300</td><td>€ 9.406.400</td></tr></table>			Inschatting	1-jan-26	31-dec-26	Eigen vermogen	€ 1.464.500	€ 2.347.400	Vreemd vermogen	€ 7.098.300	€ 9.406.400
	Inschatting	1-jan-26	31-dec-26									
	Eigen vermogen	€ 1.464.500	€ 2.347.400									
Vreemd vermogen	€ 7.098.300	€ 9.406.400										
Verwachte financiële resultaat 2026: € 75.300.												
Wanneer het resultaat daartoe aanleiding geeft, dragen de deelnemende gemeenten, naar rato van het inwoneraantal, het exploitatieverlies.												
Ontwikkelingen	De dienstverlening van de Stadsbank sluit nauw aan bij de dienstverlening van de gemeente. Het dienstenaanbod van de Stadsbank wordt verzorgd vanuit het gemeentelijke loket (De Post). Samen met de Stadsbank wordt de drempel voor de schuldhulpverlening zo laag mogelijk gemaakt en richten we ons op het duurzaam schuldenvrij blijven. Al voordat de dienstverlening van de Stadsbank wordt beëindigd, wordt de nazorg opgepakt door het gemeentelijk sociaal team.											
Relatie tot programma's	Programma 2 Meedoen in Winterswijk.											
Informatie-uitwisseling	Op de bij de gemeenschappelijke regelingen gebruikelijke wijze, worden de financiële stukken door de deelnemende gemeenten goedgekeurd.											
Risico's	Gering.											

Stichting Achterhoek Toerisme

Naam	Stichting Achterhoek Toerisme									
Vestigingsplaats	Statutair Doetinchem, kantoor Borculo									
Doel	Het verzorgen van regiomarketing, gericht op het uitbouwen van de marktpositie van de toeristisch-recreatieve sector in de Achterhoek. Het vervullen van de functie van routeontwikkelaar en -beheerder.									
Betrokkenen	De gemeenten: Aalten, Berkelland, Bronckhorst, Doesburg, Doetinchem, Lochem, Montferland, Oost Gelre, Oude IJsselstreek, Winterswijk en Zutphen.									
Bestuurlijk belang	De bestuurlijke vertegenwoordiging van de Achterhoekse gemeenten wordt verzorgd door gemeente Doetinchem en Aalten.									
Financieel belang	De jaarlijkse bijdrage van gemeente Winterswijk aan Stichting Achterhoek Toerisme bedraagt € 61.957 voor regiomarketing en € 10.000 voor het beheer van het routenetwerk. Stichting Achterhoek Toerisme wordt voor ongeveer 33% gefinancierd vanuit het bedrijfsleven. Om te voorkomen dat de resultaten van Achterhoek Toerisme gaan leiden tot de verplichting om vennootschapsbelasting te betalen, is ervoor gekozen om de resultaten uit de afgelopen jaren niet meer te presenteren als algemene reserve. Na afstemming met de accountant staan de resultaten nu als vooruit ontvangen bijdragen van de gemeenten, ter waarde van € 604.999 op de balans. Het eigen vermogen bedraagt: 31 december 2023 € 0 31 december 2024 € 0 Het vreemd vermogen bedraagt: 31 december 2023 € 1.487.976 31 december 2024 € 1.238.473 <table><tr><td>Inschatting</td><td>1-jan-26</td><td>31-dec-26</td></tr><tr><td>Eigen vermogen</td><td>€ 0</td><td>€ 0</td></tr><tr><td>Vreemd vermogen</td><td>€ 1.238.473</td><td>€ 1.238.473</td></tr></table> Verwachte financiële resultaat 2026: € 0.	Inschatting	1-jan-26	31-dec-26	Eigen vermogen	€ 0	€ 0	Vreemd vermogen	€ 1.238.473	€ 1.238.473
Inschatting	1-jan-26	31-dec-26								
Eigen vermogen	€ 0	€ 0								
Vreemd vermogen	€ 1.238.473	€ 1.238.473								

Ontwikkelingen	In 2016 is de organisatie van Stichting Achterhoek Toerisme uitgebreid met een vrijetijdsmakelaar, die in opdracht van de gemeenten wordt ingezet op de uitvoering van de Vrijetijdsagenda 2016-2019. In 2020 is de Vrijetijdsagenda 2020-2030 vastgesteld. Belangrijk aandachtspunt is het betrekken en verbinden van ondernemers in concrete projecten. In 2024 heeft er een evaluatie en herijking plaatsgevonden en is de Vrijetijdsagenda 2025-2028 opgesteld.
Relatie tot programma's	Programma 2 Meedoen in Winterswijk.
Informatie-uitwisseling	Informatie-uitwisseling vindt plaats in het bestuur, in het ambtelijk overleg vrijetijdseconomie, het portefeuillehoudersoverleg vrijetijdseconomie, via een nieuwsbrief en via overlegging van de jaarstukken (begroting, jaarrekening en jaarverslag).
Risico's	-

Omgevingsdienst Achterhoek

Naam	Omgevingsdienst Achterhoek
Vestigingsplaats	Hengelo (Gelderland)
Doel	De Omgevingsdienst Achterhoek (ODA) is een samenwerkingsverband, opgericht ten behoeve van de gemeenschappelijke behartiging van de belangen van de deelnemers ter zake van vergunningverlening, toezicht en handhaving in het kader van het omgevingsrecht. Deze taken bestaan uit het basistakenpakket (versie 2.3) en alle overige inrichting gebonden milieutaken (milieubreed). Enkele specialismen uit de Wet algemene bepalingen omgevingsrecht (Wabo), zoals geluid, bodem/bouwstoffen, asbest, luchtkwaliteit (geur), externe veiligheid en juridische zaken.
Betrokkenen	De gemeenten Aalten, Berkelland, Bronckhorst, Doetinchem, Lochem, Montferland, Oost Gelre, Oude IJsselstreek, Winterswijk en Zutphen en de provincie Gelderland.
Bestuurlijk belang	De gemeente Winterswijk is in het algemeen bestuur (AB) van de ODA vertegenwoordigd. Lid is portefeuillehouder Buitengebied, Natuur & Landschap, plaatsvervangend lid is de burgemeester.

Financieel belang	"De bijdrage aan de ODA wordt jaarlijks in de programmabegroting van de gemeente opgenomen. De ODA legt inhoudelijke en financiële verantwoording af aan de betrokken gemeenten en de provincie. De bijdrage bedraagt over: 2019 € 609.600 (exclusief de verrekening tekort jaarrekening 2019) 2020 € 574.280 2021 € 604.300 (exclusief verrekening overschot jaarrekening 2021) 2022 € 740.900 (exclusief verrekening tekort jaarrekening 2022) 2023 € 839.000 2024 € 909.000 2025 € 901.400 (volgens begroting) 2026 € 1.084.097 (volgens begroting) De verklaring van de stijging in de bijdrage voor 2026 ten opzichte van 2025 zit hem met name in het doorvoeren van de loon en prijsindexatie, toegenomen organisatiekosten en de toegenomen dienstverlening door de ODA. De verhouding eigen vermogen - vreemd vermogen is op: 31 december 2020 € 645.000 - € 1.883.000 31 december 2021 € 354.000 - € 1.718.000 31 december 2022 € -/- 134.000 - € 2.878.000 (exclusief de verrekening tekort gemeenten) 31 december 2023 € 613.000 - € 2.518.000 31 december 2024 € 516.000 - € 1.889.000 31 december 2025 € 165.000 - € 1.514.000 (inschatting) Financieel resultaat over 2024: € 98.000 negatief. Tijdens het AB van 26 juni 2025 is besloten om het tekort te dekken uit de algemene reserve voor een bedrag van € 48.000 en uit de bestemmingsreserve Omgevingswet voor een bedrag van € 50.0000. Verwacht financieel resultaat over 2025 en 2026: € 0.
Ontwikkelingen	Naast het uitvoeren van het basistakenpakket staat het jaar 2026 bij de ODA in het teken van: • Versterking via Interbestuurlijk Programma VTH (IBP-VTH). De staatssecretaris heeft de Omgevingsdiensten gevraagd om voor 1 oktober 2023 een zelftoets te doen en voor 1 april 2024 een plan van aanpak in te dienen om voor 2026 aan deze robuustheidscriteria te voldoen. Het bestuur van de ODA heeft de zelftoets en het plan van aanpak tijdig bij de staatssecretaris aangeboden. De staatssecretaris geeft aan dat de ODA ondanks het doorvoeren van het plan van aanpak op 1 april 2026 niet (zelfstandig) robuust kan worden. Het algemeen bestuur van de ODA heeft op 23 april 2025 de opdracht aan het dagelijks bestuur van de ODA gegeven om een verkenning/onderzoek uit te voeren met betrekking tot fusiepartners. • Voorbereiding nieuwe visie 2026, doel is structurele versterking van capaciteit en borging van regionale nabijheid; • Informatiemanagement; gegevensmanagement uitbouwen, samenwerking informatiemanagement en business intelligence; ◦ Doorwerking van de Omgevingswet ◦ Actualisatie risicomodule/analyse; ◦ Actualisatie van het productenboek; ◦ Extra werk door nieuwe en complexe milieuthema's, zoals zeer zorgwekkende stoffen en energietaken en meer beleidsmatig georiënteerde adviesvragen. Op basis van gemeentelijke legesverordening wordt voor de begroting 2025 een bedrag van € 38.800 voor milieuleges opgenomen."
Relatie tot programma's	Programma 3 Wonen en werken in Winterswijk

Informatie-uitwisseling	Op de bij de gemeenschappelijke regelingen gebruikelijke wijze worden de financiële stukken door de deelnemende gemeenten goedgekeurd.
Risico's	Risico's zijn: • Uitvoering van de aanbevelingen van het rapport commissie Van Aartsen en daarmee ook de aanbevelingen vanuit het Interbestuurlijke programma versterking VTH (IBP); • Fusieonderzoek en toekomstvisie • Actualisatie risicomodule/analyse; De ODA is in 2023 gestart met het opstellen van een nieuwe risicoanalyse. Basis van deze actualisatie is de invoering van de Omgevingswet op Milieubelastende Activiteiten (MBA) in plaats van inrichtingen. Deze nieuwe risicoanalyse gaat als basis dienen voor het handhavingsuitvoeringsprogramma (HUP) 2025 en de daaropvolgende jaren. Deze de effecten zal in de loop van 2025 beter in beeld zijn voor de begroting 2026. • Actualisatie van het productenboek. Sommige producten worden opgeknapt in onderliggende onderdelen, ander producten zullen mogelijk vervallen en regiewerk zal daarvoor in de plaats komen. De wijziging leidt tot een veranderde omzetcombinatie van aantallen en productprijzen. Hiermee kan ook de uiteindelijke omzet wijzigen van de ODA. Daarnaast gaat de ODA vanaf de zomer 2024 tijdschrijven. Dit zal ook worden doorvertaald in het productenboek. • Nieuwe wet en regelgeving, toenemende complexiteit (o.a. Zeer zorgwekkende stoffen zoals Pfas, klimaatproblematiek en de energietransitie). Deze onderwerpen zullen de nodige consequenties hebben voor de organisatie van de ODA, de omvang van het takenpakket van de ODA en de gemeentelijke bijdrage. In de komende jaren zal meer duidelijk worden in welke mate.

Coöperatie Energieloket Achterhoek U.A.

Naam	Coöperatie Energieloket Achterhoek U.A.
Vestigingsplaats	Doetinchem
Doel	De coöperatie en bijbehorende uitvoeringsorganisatie richten zich op: - Het ontwikkelen en uitvoeren van duurzame energieprojecten in de Achterhoek. - Het geven van voorlichting over de opwekking en het gebruik van duurzame energie in de Achterhoek. - Het bevorderen van energiebesparing. - Het instellen en beheren van een fonds om toekomstige initiatieven op het gebied van duurzame energie in de Achterhoek te kunnen financieren.
Betrokkenen	De gemeenten: Aalten, Berkelland, Bronckhorst, Doetinchem, Doesburg, Montferland, Oost Gelre, Oude IJsselstreek en Winterswijk.
Bestuurlijk belang	De algemene vergadering bestaat uit acht leden (één lid van het college van burgemeester en wethouders uit elke deelnemende gemeente) en bestuurders van de anderen leden. Voor Winterswijk neemt wethouder G.E. Visser deel aan de algemene vergadering.
Financieel belang	De bijdrage in 2025 bedraagt € 0. Eigen vermogen per 31-12-2023: € 232.925 Eigen vermogen per 31-12-2024: € 240.584 Eigen vermogen per 31-12-2025: € 267.000 Vreemd vermogen per 31-12-2023: € 2.804.884 Vreemd vermogen per 31-12-2024: € 1.926.897 Vreemd vermogen per 31-12-2025: € 1.925.000 Resultaat 2025 (na belastingen) (indicatie): € 34.000 Inschatting 1-jan-26 Eigen vermogen € 267.000 Vreemd vermogen € 1.925.000 Verwachte financiële resultaat 2026 (geschat): € 20.000
Ontwikkelingen	Geen bijzonderheden
Relatie tot programma's	Programma 3 Wonen en werken in Winterswijk.
Informatie-uitwisseling	Informatie-uitwisseling vindt bestuurlijk plaats in de algemene vergadering en ambtelijk in het regionaal duurzaamheidscoördinatorenoverleg.
Risico's	Het gemeentelijk risico als deelnemer van de gemeenschappelijke regeling is beperkt tot het verlies van het ingelege kapitaal. Dit is gering. Omdat de gemeente Winterswijk het basispakket niet meer afneemt en deze dienstverlening verricht vanuit het Centrum Duurzaam Winterswijk, is er geen verder risico.

Stichting Winterswijk Cultuur Landschap (WCL)

Naam	Stichting Winterswijk Cultuur Landschap (WCL)									
Vestigingsplaats	Winterswijk									
Doel	De stichting stelt zich ten doel een bijdrage te leveren aan te formuleren en uit te voeren beleid voor behoud, herstel en ontwikkeling van het buitengebied van Winterswijk. Daarbij wordt uitgegaan van een integrale benadering van vijf thema's: leefbaarheid, land- en tuinbouw, natuur- en landschapsbeheer, cultuurhistorie, recreatie en toerisme. WCL geeft ook advies aan overheden en ondersteunt projecten die een bijdrage leveren aan de geschetste doelen in het buitengebied.									
Betrokkenen	De gemeente Winterswijk, LTO Noord Oost Achterhoek afdeling Winterswijk, het Platform Natuur en Landschap Winterswijk, Vereniging Verblijfsrecreatie Winterswijk (VVW), de Stichting Particulier Agrarisch Natuurbeheer (St. PAN), NSW-landgoederen Winterswijk en omgeving, Commissie Omgevingskwaliteit, de gezamenlijke belangenverenigingen van het buitengebied (BSV), Ondernemersvereniging Buitengebied Winterswijk (OBW) en Jong WCL.									
Bestuurlijk belang	Sinds 2022 zit WCL in een veranderingsfase (WCL 2.0), incl. aanpassing van de statuten, met de aanpassingen is voldoende toezicht gewaarborgd. Dit proces is nagenoeg afgerond. Wethouder Gosse Visser is vice voorzitter.									
Financieel belang	Bijdrage voor 2026 bedraagt € 90.000 (definitief bij de begrotingsbehandeling 2026) Bijdrage voor 2025 bedraagt € 75.000 + € 15.000 (vanuit afvalstoffenheffing; voor opruimen zwerfafval buitengebied). Budget 2023: (goedgekeurde) bijdrage bedraagt € 90.000. Het jaarverslag 2023 is opgesteld en op 13 mei 2023 ter goedkeuring voorgelegd aan het Algemeen Bestuur. Het resultaat over 2023 is € 19.217 positief. Het eigen vermogen bedraagt: Per 31 december 2022 € 75.487 Per 31 december 2023 € 94.704 Per 31 december 2024 € 123.070 Het vreemd vermogen bedraagt: Per 31 december 2022 € 281.360 Per 31 december 2023 € 211.608 Per 31 december 2024 € 95.452 <table><tr><td>Inschatting</td><td>1-jan-26</td><td>31-dec-26</td></tr><tr><td>Eigen vermogen</td><td>€ 95.000</td><td>€ 75.000</td></tr><tr><td>Vreemd vermogen</td><td>€ 210.000</td><td>€ 150.000</td></tr></table> Verwacht financiële resultaat 2026: € 0	Inschatting	1-jan-26	31-dec-26	Eigen vermogen	€ 95.000	€ 75.000	Vreemd vermogen	€ 210.000	€ 150.000
Inschatting	1-jan-26	31-dec-26								
Eigen vermogen	€ 95.000	€ 75.000								
Vreemd vermogen	€ 210.000	€ 150.000								
Ontwikkelingen	WCL zit nog steeds in de veranderingsfase naar WCL 2.0. Er is een beoogd onafhankelijke voorzitter, het besluit tot de benoeming staat op de agenda van WCL vergadering van maandag 15 september 2025. WCL werkt aan het programma Vitaal Platteland en zet zich onder andere in voor maatwerk voor de Winterswijkse landbouw. Ook blijft WCL fungeren als promotor voor lokale LEADER-projecten.									
Relatie tot programma's	De activiteiten die de Stichting WCL Winterswijk uitvoert hebben vooral betrekking op programma 3. Aanbeveling van het college is om te zorgen voor meer externe financiering.									
Informatie-uitwisseling	Informatie-uitwisseling vindt plaats in het dagelijks en algemeen bestuur. Ook worden - indien nodig - voorlichtingsavonden georganiseerd voor bewoners uit het buitengebied over bepaalde thema's. Jaarverslagen worden altijd in de maand mei aan de deelnemende partijen (onder andere gemeente Winterswijk) aangeboden.									
Risico's	Zeer gering. Een meerderheid van het algemeen bestuur beslist over nieuw beleid. Ook door de aanwezigheid van drie gemeentelijke vertegenwoordigers is directe controle/inbreng aanwezig. WCL heeft een werkprocessendocument. Daarnaast werkt WCL met een externe boekhouder en een accountant. De kans op het 'omvallen' van WCL wordt als zeer gering geschat.									

ROVA

Naam	ROVA
Vestigingsplaats	Zwolle
Doel	Het bevorderen van en/of het (doen) realiseren van integraal afvalketenbeheer en het leveren van kwalitatief hoogwaardige dienstverlening op het terrein van het verwijderen van afvalstoffen. Daaronder ook inbegrepen beleidsondersteuning en collectieve aanbestedingen ten behoeve van de deelnemende overheden (gemeenten, de regio IJssel-Vecht en andere samenwerkingsverbanden). Vanuit de zorgtaak van de deelnemende overheden (gemeenten, de regio IJssel – Vecht en andere samenwerkingsverbanden) en het daarmee samenhangende economische belang, is ROVA werkzaam op het gebied van de inzameling, bewerking en verwerking van afvalstoffen, de reiniging en de gladheidsbestrijding, alsmede op het gebied van direct of indirect daarmee verband houdende andere milieuvelden en onderhoudstaken in de openbare ruimte.
Betrokkenen	De aandeelhouders van ROVA, twintig gemeenten in de provincies Overijssel, Gelderland, Drenthe, Utrecht en Flevoland, de regio IJssel-Vecht en Afvalverwijdering Utrecht (AVU).

Bestuurlijk belang	Als aandeelhouder hebben wij stemrecht over 290 aandelen. Dat is 3,4% van het totaal.
Financieel belang	In 2025 is een dividend van € 120.000 over 2024 uitgekeerd (2023 : € 156.000, 2022 : € 80.000, 2021 : € 111.000, 2020 : € 130.000, 2019: € 138.000, 2018: € 166.000, 2017: € 209.000, 2016: € 162.288). In 2026 is € 100.000 begroot. Het eigen vermogen bedraagt op: 31-12-2023 € 43.020.000 31-12-2024 € 44.169.000 Het vreemde vermogen bedraagt op: 31-12-2023 € 59.990.000 31-12-2024 € 63.717.000 1-jan-25 € 44.120.000 € 59.989.000 Verwachte financiële resultaat 2026: € 4.542.000.
Ontwikkelingen	
Relatie tot programma's	Is opgenomen in Programma 3 Wonen en werken in Winterswijk.
Informatie-uitwisseling	Vindt plaats op alle relevante niveaus: van de dagelijkse uitvoering van de werkzaamheden op 'werkvloerniveau' tot aan de aandeelhoudersvergadering.
Risico's	ROVA verzorgt de uitvoering van de reinigingsstaken voor de deelnemende gemeente. Het accent ligt niet op het door ROVA zelf uitvoeren van de werkzaamheden. Als marktpartijen dit voordeliger kunnen, worden werkzaamheden uitbesteed. Om niet volledig afhankelijk te zijn van de markt, beschikt ROVA zelf over een uitvoerend bedrijf. Het risico van de deelneming in ROVA is daarom gering.

Gemeenschappelijke regeling Veiligheidsregio Noord- en Oost-Gelderland (VNOG)

Caption

Naam	Gemeenschappelijke regeling Veiligheidsregio Noord- en Oost-Gelderland (VNOG)
Vestigingsplaats	Apeldoorn
Doel	De Veiligheidsregio Noord- en Oost-Gelderland heeft tot doel de gemeenschappelijke belangen van de gemeenten op het gebied van de openbare veiligheid en hulpverlening te behartigen. Denk aan de brandweer, rampenbestrijding en geneeskundige hulpverlening bij ongevallen en rampen. Al deze taken worden uitgevoerd aan de hand van een multidisciplinair veiligheidsbeleid, zowel preventief als repressief.
Betrokkenen	De gemeenten: Aalten, Apeldoorn, Berkelland, Bronckhorst, Brummen, Doetinchem, Elburg, Epe, Ermelo, Harderwijk, Hatter, Heerde, Lochem, Montferland, Nunspeet, Oldebroek, Oost Gelre, Oude IJsselstreek, Putten, Voorst, Winterswijk en Zutphen.
Bestuurlijk belang	Voor alle taken die de veiligheidsregio op het gebied van rampen- en crisisbeheersing met zich meebrengt, is een veiligheidsbestuur verantwoordelijk. Dit veiligheidsbestuur bestaat in Noord- en Oost-Gelderland uit alle burgemeesters van de deelnemende gemeenten, het zogenoemde algemeen bestuur (AB). Sturing op de inzet van de brandweer (die het grootste deel van de begroting kenmerkt) vindt ook plaats door het algemeen bestuur.
Financieel belang	"Bij de verdeling van de gemeentelijke bijdrage over de deelnemende gemeenten wordt het verdeelmodel gebruikt. Dit verdeelmodel is vastgelegd in de Gemeenschappelijke Regeling VNOG. Als verdeelsleutel geldt de procentuele verdeling tussen de gemeenten uit het verdeelmodel. Het verdeelmodel is op zijn beurt gebaseerd op de verhouding per gemeente van het in de algemene uitkering van het gemeentefonds opgenomen bedrag voor het cluster openbare orde en veiligheid/brandweer en rampenbestrijding. Het verdeelmodel is ingegaan per 2017 en heeft een ingroeiopad gekend. Per 2021 is het verdeelmodel volledig van kracht. Verder is het verdeelmodel per 2021, conform de Gemeenschappelijke Regeling VNOG, nog herijkt. Volgens deze regeling vindt éénmaal per vier jaar een herijking plaats. In 2023 heeft de laatste herijking plaatsgevonden van de procentuele verdeling tussen de verschillende gemeenten. Die geldt voor de bijdragen van gemeenten vanaf 2025 tot en met 2028. Besloten is om geen ingroeiopad te hanteren. Dit betekent dat per 2025 het bijgestelde verdeelmodel direct volledig van kracht is geworden. Voor Winterswijk heeft deze laatste herijking positieve consequenties. Het aandeel van Winterswijk in het totaal van de gemeentelijke bijdragen is gedaald van 3,62% naar 3,41%. Meerjarenoverzicht bijdrage VNOG: Bijdrage 2021 € 1.700.321 Bijdrage 2022 € 1.747.000 Bijdrage 2023 € 1.831.000 Bijdrage 2024 € 1.949.000 (inclusief demarcatie) Bijdrage 2025 € 1.935.600 (inclusief demarcatie) Bijdrage 2026 € 1.999.888 (inclusief demarcatie) Het eigen vermogen bedraagt: Per 31 december 2021 € 15.524.500 Per 31 december 2022 € 17.323.913 Per 31 december 2023 € 19.874.060 Per 31 december 2024 € 22.716.712 Per 31 december 2025 € 21.160.000 (inschatting) Per 31 december 2026 € 17.135.000 (inschatting) Het vreemd vermogen bedraagt: Per 31 december 2021 € 38.214.000 Per 31 december 2022 € 35.566.035

	Per 31 december 2023 € 25.423.595 Per 31 december 2024 € 30.501.190 Per 31 december 2025 € 67.810.000 (inschatting) Per 31 december 2026 € 86.573.000 (inschatting) In de afgelopen jaren heeft de VNOG geld overgehouden. Ook ziet de VNOG financieel moeilijke jaren op de gemeenten afkomen. Het AB heeft (in eerdere vergaderingen) geconcludeerd dat het daar proactief op wil bewegen. Het AB heeft daarom zowel voor de begroting 2024 als voor de begroting 2025 structurele besparingen opgenomen ter demping van de stijging van de gemeentelijke bijdrage. De gemeentelijke bijdrage wordt in stappen gedempt door in totaal € 1,9 miljoen aan structurele besparingen bij de VNOG. Financieel resultaat 2024: er is in 2024 minder uitgegeven dan begroot, waardoor er een jaarrekeningresultaat is van € 1,8 mln. Door het AB van de VNOG is op 26 juni 2025 besloten een deel van het resultaat (€ 365.000) te bestemmen ter dekking van de gestegen loonkosten per 1 augustus 2025. De rest van het resultaat wordt binnen VNOG gehouden om eenmalig een deel van de aangekondigde structurele stijging van de gemeentelijke bijdrage in 2027 uit te stellen. Verwacht financieel resultaat 2025 en 2026: € 0
Ontwikkelingen	Regionaal Beleidsplan, Regionaal Risicoprofiel en Dekkingsplan 2025-2028 Elke veiligheidsregio in Nederland moet volgens de Wet veiligheidsregio's om de vier jaar een Regionaal Beleidsplan, Regionaal Risicoprofiel en een Regionaal Dekkingsplan maken. Het Regionaal Beleidsplan vormt de basis van het werk van de Veiligheidsregio Noord- en Oost-Gelderland (hierna VNOG) voor de aankomende vier jaren. Het risicoprofiel en dekkingsplan liggen hieraan ten grondslag. - De VNOG heeft het streven om het nieuwe beleidsplan zoveel mogelijk binnen de bestaande begroting uit te voeren. Mocht blijken dat er extra middelen nodig zijn, zullen ze dit via de reguliere weg (Kadernota) of via een aparte begrotingswijziging ter besluitvorming voorleggen. Het is op dit moment daarom onduidelijk of de begroting zal stijgen naar aanleiding van het Regionaal Beleidsplan 2025-2028. Gemeenschappelijke adviescommissie VNOG Sinds de wijziging van de Wet gemeenschappelijke regelingen in 2022 is er de mogelijkheid tot het instellen van een gemeenschappelijke adviescommissie, bestaande uit raadsleden. Voor vrijwel elke gemeente is VNOG de grootste gemeenschappelijke regeling, in elk geval bekeken vanuit het financieel belang. In de afgelopen jaren heeft ook het inhoudelijke en kwalitatieve belang van de veiligheidsregio een ontwikkeling doorgemaakt. Vanwege wederzijds belang voor zowel gemeenteraden en raadsleden enerzijds als VNOG anderzijds is het van belang om voortdurend zo dicht mogelijk bij de actualiteit aan te sluiten. Het vereiste unanieme verzoek aan het AB VNOG is niet gerealiseerd. Dus zal er op grond van het aantal gemeenteraden dat positief heeft gereageerd bij wijze van pilot een informele adviescommissie gemeenteraden VNOG in het leven te roepen en op grond van deze pilot voor de gemeenteraadsverkiezingen van 2026 met een voorstel voor een vervolg te komen. Winterswijk neemt deel aan de informele adviescommissie. Kadernota 2026-2029 De Kadernota bevat de financieel-technische uitgangspunten voor de begroting 2026 (zoals de reguliere loon- en prijsindex), alsmede een aantal autonome ontwikkelingen. De Kadernota bevat géén nieuw beleid. Eind 2024 werd duidelijk dat in de Rijksbegroting 2026 een korting op de rijksbijdrage aan de veiligheidsregio's (de Brede Doeluitkering Rampenbestrijding, BDuR) is verwerkt van 10%. Het Veiligheidsberaad is landelijk in overleg met het Ministerie om te proberen deze korting af te wenden. In de Kadernota zijn strategieën beschreven hoe om te gaan met deze dreigende korting, mocht hij toch doorgaan. In de Kadernota worden tevens de laatste ontwikkelingen geschetst rondom het materieel, overige investeringen, de kapitaallasten, de bijbehorende egalisatiereserve. Ook wordt ingegaan op de stijging van de gemeentelijke bijdrage die hiermee gepaard gaat. Hierover is de afgelopen jaren al diverse keren informatie verstrekt. De stijging gaat in per 2027 en zou € 3 miljoen in 2027 + € 1,5 miljoen in 2028 bedragen (totaal structureel € 4,5 miljoen). Bij de bestemming van het rekeningresultaat 2024 is besloten een deel van het resultaat te bestemmen om eenmalig een deel van de aangekondigde structurele stijging van de gemeentelijke bijdrage in 2027 uit te stellen. In de aanstaande Kadernota 2027-2030 volgt een nieuwe doorrekening. Programmabegroting 2026 – 2029 VNOG De programmabegroting 2026 – 2029 VNOG beschrijft de doelen, activiteiten en de budgetten van de VNOG voor 2026 en geeft op hoofdlijnen een financiële doorkijk voor de periode tot en met 2029. De begroting is gebaseerd op de Kadernota 2026 – 2029. De begroting is beleidsarm. Afgezien van de reguliere loon- en prijsindex en enige autonome ontwikkelingen stijgt de gemeentelijke bijdrage niet. De VNOG ziet dat gemeenten voor financieel moeilijke jaren staan. De VNOG heeft daar proactief op ingespeeld door, in de voorgaande begrotingen, structurele besparingen ter demping van de stijging van de gemeentelijke bijdrage op te nemen. De gemeentelijke bijdrage is daarmee in stappen reeds gedempt met in totaal € 1,9 miljoen structureel. Op allerlei vlakken is er een groeiende onzekerheid in de wereld. De groeiende onzekerheid in de wereld op allerlei vlakken, zoals grondstofprijzen, sterk stijgende energiekosten, klimaatverandering, cybercriminaliteit, (geopolitieke) instabiliteit, etc. heeft en zal (grote) effecten hebben op de taken van de VNOG en de realisatie van de begroting en komende begrotingen. Vanuit het Rijk wordt mogelijk gevraagd om te investeren in een weerbare en krachtige samenleving. Vanwege de mondiale militaire en hybride dreiging staat het thema 'weerbare en veerkrachtige samenleving' hoog op de agenda, ook van het Rijk. Landelijke, regionale en lokale partijen nemen diverse initiatieven op dit thema en zijn ook met elkaar in overleg om zaken te stroomlijnen, op elkaar af te stemmen en te coördineren. Het is mogelijk dat de veiligheidsregio's, vanuit het Rijk, hierin aanvullende taken gaan krijgen. Dit kan

	effect hebben op de begroting. Omgevingswet: de komst van de Omgevingswet, de doorontwikkeling van het risicogericht werken en het feit dat de dienstverlening aan gemeenten nog niet uniform was gaf aanleiding tot het opstellen van een nieuw risicogericht dienstverleningsconcept. Voor gebouwen met een verhoogd risico heeft de wetgever in het Besluit bouwwerken leefomgeving (art. 6.7) bepaald dat daarvoor een gebruiksmelding vereist is. De VNOG heeft er in haar dienstverleningsconcept voor gekozen om voor deze categorie gebouwen voor de behandeling van deze meldingen in beginsel geen advies uit te brengen aan gemeenten
Relatie tot programma's	Programma 4 Bestuurlijk Winterswijk.
Informatie uitwisseling	Informatie-uitwisseling vindt plaats in het algemeen bestuur en via de op grond van de gemeenschappelijke regeling afgesproken overlegging van de financiële stukken (begroting, rekening). Vastgelegd is dat de raad altijd om informatie kan vragen.
Risico's	- Een stijging van de financieringskosten bij het aantrekken van leningen (vreemd vermogen) als gevolg van een stijging van rentepercentages. - Ook hogere prijzen boven de prijsindex als gevolg van wereldwijde ontwikkelingen zijn een risico. Een toenemende vraag in samenhang met schaarste van aanbod, doen de grondstof- en materiaalprijzen stijgen. - Ten gevolge van de klimaatverandering is de verwachting dat het natuurbrandgevaar de komende jaren toeneemt en dat dit leidt tot (meer) onbeheersbare natuurbranden met een grote impact op de gezondheid van mensen en de continuïteit van de samenleving. Aandacht voor natuurbrandbeheersing wordt steeds belangrijker. De afgelopen jaren zijn er al de nodige acties geweest en adviezen gegeven voor een betere beheersing van natuurbrandrisico's. Naast de operationele voorbereiding op natuurbranden is er ook meer aandacht gekomen voor risicobeheersing. Vanwege de complexiteit en de vele belangen bij risicobeheersing, is gezocht naar een meer gestructureerde aanpak. Daarom is het project "Gebiedsgerichte aanpak natuurbrandbeheersing Veluwe & Achterhoek" in 2020 opgestart. - Demarcatie Bij de afrekening van de demarcatieregeling 2024 was er een forse overschrijding bij meerdere gemeenten. Dit gold ook voor Winterswijk, met name bij 'service en onderhoudscontracten'. De afspraak was dat er overleg zou zijn bij (grote) afwijkingen. In de begroting voor 2026 is er gerekend met hetzelfde bedrag. Er wordt nog uitgezocht door de VNOG of dit incidenteel of structureel is. BDuR uitkering rijk: er dreigt voor alle 25 veiligheidsregio's per 2026 een structurele korting van 10% op de Rijksbijdrage die zij ontvangen (de Brede Doeluitkering Rampenbestrijding, BDuR). Voor VNOG gaat het om € 1,1 miljoen. Het gesprek hierover met het Rijk loopt landelijk nog. Vooralsnog is er (tijdelijke, voor 2026) dekking voor deze korting binnen de VNOG begroting gevonden.

Gemeenschappelijke regeling Regio Achterhoek Doetinchem

Naam	Gemeenschappelijke regeling Regio Achterhoek
Vestigingsplaats	Doetinchem
Doel	De samenwerking richt zich op: - De totstandkoming van regionaal beleid en regionale lobby om daarmee de Achterhoek op de kaart te zetten. - Het ontwikkelen van regionaal beleid en projecten voor bovenlokale onderwerpen voor gemeenten en andere overheidsorganisaties. - De afstemming van lokaal beleid, overleg tussen gemeenten en gemeenschappelijke belangenbehartiging.
Betrokkenen	De gemeenten: Aalten, Berkelland, Bronckhorst, Doetinchem, Montferland, Oost Gelre, Oude IJsselstreek en Winterswijk.
Bestuurlijk belang	Het algemeen bestuur bestaat uit acht leden (één lid van het college van burgemeester en wethouders uit elke deelnemende gemeente). Voor Winterswijk is wethouder G. Visser lid van het algemeen bestuur en het dagelijks bestuur. Plaatsvervangend lid is wethouder S. Metaal-ten Dolle.
Financieel belang	De bijdrage bedraagt over: 2022 € 200.559 2023 € 207.759 2024 € 217.185 2025 € 234.094 2026 € 240.881 Het eigen vermogen bedraagt: Per 31 december 2022 € 7.150.000 Per 31 december 2023 € 6.808.000 Per 31 december 2024 € 6.736.000 Per 31 december 2025 € 6.041.000 (inschatting begroting 2026) Per 31 december 2026 € 5.648.000 (inschatting begroting 2026) Het vreemd vermogen bedraagt: Per 31 december 2022 € 15.429.000 Per 31 december 2023 € 12.579.000 Per 31 december 2024 € 22.278.000 Per 31 december 2025 € 20.200.000 (inschatting begroting 2026) Per 31 december 2026 € 10.186.000 (inschatting begroting 2026) Financieel resultaat 2024: € 28.000 Door het Algemeen bestuur is op 2 juli jl. besloten om het voordelige resultaat van € 27.707 over 2024 (€ 0,11 per inwoner) toe te voegen aan het investeringsfonds. Dit is conform de verordening financieel beleid, beheer en organisatie Regio Achterhoek 2023. Hierin staat dat een eventueel overschot van het jaarresultaat wordt toegevoegd aan het investeringsfonds tot een maximum van € 0,50 per inwoner (in 2024: € 132.749).

	Verwacht financieel resultaat 2025: € 0. Verwacht financieel resultaat 2026: € 0.
Ontwikkelingen	Voor deelname aan het Nationaal Programma Vitale Regio's, met structurele investeringen in leefbaarheid, voorzieningen en toekomstkansen ontvangt de Regio Achterhoek vanaf 2025 jaarlijks €350.000 aan procesmiddelen vanuit het Rijk (voorlopig tot en met 2027), met kans op verlenging. Een nieuwe regionale visie en uitvoeringsagenda worden momenteel voorbereid. Door o.a. wegvallende provinciale bijdragen en lagere rente-inkomsten is een structureel tekort ontstaan. Het algemeen bestuur heeft besloten tot een structureel sluitende begroting, waarvoor een kostenbesparing van 10% is doorgevoerd in de begroting 2026. Mede door de bezuinigingen én de uitkomsten van een evaluatie in 2024 wordt kritisch gekeken naar het takenpakket van Regio Achterhoek. Inhoudelijke keuzes en organisatorische gevolgen worden in 2026 uitgewerkt.
Relatie tot programma's	De taken hebben betrekking op meerdere programma's.
Informatie-uitwisseling	Informatie-uitwisseling vindt plaats in het dagelijks en het algemeen bestuur, de Achterhoek Board, Achterhoek Raad en de Thematafels. Ook de begroting en jaarrekening zijn informatiebronnen. Vastgelegd is dat de raad meer bij de beleidsvoorbereiding van de regio wordt betrokken, vooral bij de jaarlijkse vaststelling van de strategische agenda. Uiteraard kan de raad altijd om informatie vragen.
Risico's	Deelnemende gemeenten zijn aansprakelijk voor een eventueel exploitatietekort.

Gemeenschappelijke regeling voor het Nederlands-Duitse openbare lichaam EUREGIO

Naam	Gemeenschappelijke regeling voor het Nederlands-Duitse openbare lichaam EUREGIO
Vestigingsplaats	Gronau
Doel	De EUREGIO bevordert, ondersteunt en coördineert de regionale grensoverschrijdende samenwerking van haar leden. De regionale grensoverschrijdende samenwerking vindt plaats op de volgende gebieden: communicatie, sociaal-culturele ontmoetingen, gezondheidszorg, scholing en opleiding, openbare veiligheid, hulpdiensten en rampenbestrijding, cultuur en sport, economische ontwikkeling, arbeidsmarkt en kwalificatie, innovatie en technologietransfer, recreatie en toerisme, agrarische ontwikkeling, ruimtelijke ordening, verkeer en vervoer, energie, natuur- en milieubescherming, afvalbeheer en waterbeheer.
Betrokkenen	Er zijn ongeveer 129 gemeenten, steden, (Land-)Kreise en waterschappen lid, 104 aan Duitse en 25 aan Nederlandse zijde.
Bestuurlijk belang	De leden van EUREGIO vormen samen het algemeen bestuur (AB). Onder het AB fungeert de Euregioraad met 43 Duitse, 43 Nederlandse vertegenwoordigers en een voorzitter. Het dagelijks bestuur bestaat uit elf Nederlandse en Duitse leden. De Euregioraad wordt geadviseerd door drie commissies: Maatschappelijke Ontwikkeling (voorheen Commissie Mozer), Duurzame en Ruimtelijke Ontwikkeling, en Economie en Arbeidsmarkt.
Financieel belang	De (geharmoniseerde) bijdrage per inwoner is € 0,29. De bijdrage bedraagt in: 2020: € 8.382 2021: € 8.367 2022: € 8.416 2023: € 8.464 2024: € 8.483 2025: € 8.477 2026: € 8.475 Het eigen vermogen bedraagt: Per 31 december 2020 € 2.063.948 Per 31 december 2021 € 2.305.208 Per 31 december 2022 € 2.649.561 Per 31 december 2023 € 2.577.055 Het vreemd vermogen bedraagt: Per 31 december 2020 € 23.389.023 Per 31 december 2021 € 12.188.649 Per 31 december 2022 € 30.290.956 Per 31 december 2023 € 29.942.644 Verwacht financieel resultaat 2024: -/- € 37.743 Verwacht financieel resultaat over 2025: € 70.956 Verwacht financieel resultaat over 2026: € 53.592
Ontwikkelingen	
Relatie tot programma's	De taken die de EUREGIO uitvoert, hebben betrekking op meerdere programma's.
Informatie-uitwisseling	Informatie-uitwisseling vindt plaats in het AB, de Euregioraad, het DB en de commissies, en via de op grond van de regeling afgesproken overlegging van de financiële stukken (jaarrekening en begroting).
Risico's	De risico's zijn vergelijkbaar met die van lidmaatschappen van regelingen volgens de Wet gemeenschappelijke regelingen (WGR). Dat wil zeggen dat de leden aansprakelijk zijn voor eventuele exploitatietekorten.

N.V. Alliander

Naam	N.V. Alliander
------	----------------

Vestigingsplaats	Arnhem
Doel	Alliander is een netwerkbedrijf dat voortgekomen is uit Nuon (tegenwoordig Vattenfall). Alliander bestaat uit de onderdelen Liander en Qirion. Liander, een regionale netbeheerder, verzorgt de distributie van energie in een derde van Nederland en telde in 2023 5,9 miljoen klantenansluitingen.
Betrokkenen	Alle aandelen van Alliander zijn in handen van Nederlandse provincies, zoals Gelderland (45%) en Noord-Holland (9%), gemeenten, waaronder Amsterdam (9%), en B.V. Houdstermaatschappij Falcon (13%), waarvan de aandelen worden gehouden door de provincie Gelderland.
Bestuurlijk belang	Er is geen specifiek bestuurlijk belang. Als aandeelhouder hebben we een stemrecht over 436.930 aandelen. Dat is 0,319% van het totaal.
Financieel belang	De netto omzet in 2024 bedroeg € 3 miljard. Het netto resultaat € 976 miljoen en de dividend € 95,8 miljoen. Per 2024 zijn 136.794.964 aandelen geplaatst en volgestort. Contacten met aandeelhouders vindt primair plaats tijdens de aandeelhoudersvergaderingen. Daarnaast vinden overleggen plaats tussen de vennootschap en aandeelhouders buiten de aandeelhoudersvergaderingen om. Over 2024 is € 305.990 dividend uitgekeerd.
Ontwikkelingen	Het doel van Alliander is om in 2030 klanten oplossingen te bieden die passen bij een betaalbaar en betrouwbaar energiesysteem. Hiermee wilt Alliander niet alleen de energietransitie mogelijk maken, maar ook versnellen, zodat Nederland in 2050 klimaatneutraal is.
Relatie tot programma's	Programma 4 Bestuurlijk Winterswijk.
Informatie-uitwisseling	Vindt plaats op de aandeelhoudersvergadering.
Risico's	Productie en handel zijn commerciële activiteiten met daarbij behorende risico's. Het klantenbestand heeft echter een gebonden karakter, dit in tegenstelling tot de energieleverancier. De gemeente Winterswijk is niet aansprakelijk voor de eventuele tekorten van Alliander.

N.V. Vitens

Naam	N.V. Vitens
Vestigingsplaats	Zwolle
Doel	Vitens wint, zuivert en levert jaarlijks meer dan 340 miljard liter drinkwater aan bijna 6 miljoen klanten. Dat zijn zowel particulieren als bedrijven, verspreid over vijf provincies en enkele gemeenten in Drenthe en Noord-Holland. De primaire taak is te zorgen voor betrouwbaar drinkwater: 24 uur per dag, 365 dagen per jaar. Nu én in de toekomst.
Betrokkenen	Vitens is een publiek bedrijf en de aandelen van de naamloze vennootschap zijn (in)direct in handen van provinciale en gemeentelijke overheden.
Bestuurlijk belang	De gemeente heeft recht op deelneming aan de beraadslagingen en stemrecht in de algemene vergadering van aandeelhouders. De gemeente Winterswijk bezit 32.046 aandelen. Dit is 0,555% van het totaal van de uitgegeven 5.777.247 aandelen.
Financieel belang	Het nettoresultaat toe te rekenen aan de aandeelhouders is in 2024 € 34,5 miljoen. Echter vindt ook in 2024 geen dividenduitkering plaats. De gerealiseerde winst is toegevoegd aan de reserves met het oog op de opgave, de solvabiliteitsdoelstelling (35%, is nu 30%) en de vereisten van de bank. Verwachting is dat dit de komende jaren aanhoudt.
Ontwikkelingen	Het is de ambitie van Vitens om samen met anderen te komen tot een nieuw duurzaam waterecosysteem. Van oudsher is het waterecosysteem in Nederland gericht op 'droge voeten'. Vitens zorgt dat het regenwater en rivierwater zo snel mogelijk worden afgevoerd naar de zee. Het snelle wegpompen is nadelig voor het grondwaterpeil en daarmee voor de natuur, voor boeren en voor drinkwaterbedrijven als Vitens. Er is namelijk iets veranderd in het klimaat. Het regent minder vaak en als het regent dan is dat zo hard dat de regen onvoldoende tijd heeft om 'in de grond te trekken'. Met als gevolg dat er grote gebieden in Nederland structureel te droog zijn. Daarom pleit Vitens er samen met tal van andere betrokken organisaties voor om anders te gaan kijken naar het watersysteem. Om toe te werken naar een systeem waarbij alles gericht is op het vasthouden van zoet water, in plaats van op het zo snel mogelijk afvoeren.
Relatie tot programma's	Programma 4 Bestuurlijk Winterswijk.
Informatie-uitwisseling	Vindt plaats op de aandeelhoudersvergadering.
Risico's	Drinkwaterlevering kent een gebonden klantenbestand. Dit maakt dat het risicoprofiel minder groot is dan bij activiteiten in een geliberaliseerde markt.

N.V. Bank voor Nederlandse Gemeenten

Naam	N.V. Bank voor Nederlandse Gemeenten
Vestigingsplaats	Den Haag
Doel	De Bank voor Nederlandse Gemeenten (BNG) is opgericht in 1914 en richt zich exclusief op het publieke domein in Nederland. Klanten zijn onder meer gemeenten, woningcorporaties en zorg- en onderwijsinstellingen.
Betrokkenen	Het Rijk, de provincies, gemeenten en nog enkele andere overheidsinstanties.
Bestuurlijk belang	We hebben stemrecht over 17.199 aandelen. Dit is 0,031% van het totaal. Het totaal aantal uitstaande aandelen is 55.690.720.

Financieel belang	Het nettoresultaat in 2024 bedraagt €294 miljoen. De BNG hanteert een dividendpercentage van 50%, waardoor na enkele aftrekposten in totaal € 140 miljoen dividend wordt uitgekeerd. Er zijn ruim 55 miljoen aandelen in omloop. Het dividend bedraagt €2,51 per aandeel, waardoor de dividenduikering over 2024 aan de gemeente Winterswijk € 43.169 (2023: € € 37.149) bedraagt.
Ontwikkelingen	BNG Bank heeft de eigen strategie vastgelegd in 'ons kompas naar impact'. Het hoofddoel van deze strategie blijft dat de bank zich als belangrijkste kredietverstrekker in het publieke domein zal blijven inzetten voor het socialer en duurzamer maken van Nederland. BNG Bank wil impulsen blijven geven aan de ESG-prestaties van de klanten en de bank zelf (ESG: Environmental, Social en Governance of, in goed Nederlands, Milieu, Maatschappij en Beleid). Dat doet de bank door het verstrekken van kredieten en het delen van kennis in nauwe samenwerking met de klanten. BNG bank wil de manier waarop klanten bij BNG Bank bankieren verbeteren en eenvoudiger maken, onder andere via verdere digitalisering van haar klantprocessen.
Relatie tot programma's	Programma 4 Bestuurlijk Winterswijk.
Informatie-uitwisseling	Vindt plaats op de aandeelhoudersvergadering.
Risico's	Het financiële risico blijft beperkt tot het nominale bedrag van de aandelen.

AGE B.V.

Naam	AGE B.V. (is AGEM Gemeentelijke Energie B.V.)											
Vestigingsplaats	Doetinchem											
Doel	De energielevering aan de Achterhoekse gemeenten op een duurzame manier tot stand brengen door: - Het inkopen van energie en certificaten of andere rechten met een duurzame oorsprong, zoveel mogelijk uit de regio Achterhoek. - Het opwekken van duurzame energie voor gemeenten. - Het opwekken en eventueel opslaan van duurzame energie, zoveel mogelijk uit de regio Achterhoek. - Het verkrijgen, bezitten, vervreemden, beheren of anderszins gebruiken van vermogensrechten, roerende zaken en registergoederen.											
Betrokkenen	De gemeenten: Aalten, Berkelland, Bronckhorst, Doetinchem, Montferland, Oost Gelre, Oude IJsselstreek en Winterswijk.											
Bestuurlijk belang	De algemene vergadering bestaat uit acht leden (één lid van het college van burgemeester en wethouders uit elke deelnemende gemeente).											
Financieel belang	De bijdrage in 2024 was € 0. Eigen vermogen per 31-12-2023: € 581.419 Eigen vermogen per 31-12-2024: € 46.080 Eigen vermogen per 31-12-2025: € 58.000 Vreemd vermogen per 31-12-2023: € 2.100.748 Vreemd vermogen per 31-12-2024: € 2.833.187 Vreemd vermogen per 31-12-2025: € 2.800.000 <table><tr><td>Inschatting</td><td>1-jan-26</td><td>31-dec-26</td></tr><tr><td>Eigen vermogen</td><td>€ 58.000</td><td>€ 68.000</td></tr><tr><td>Vreemd vermogen</td><td>€ 2.800.000</td><td>€ 2.800.000</td></tr></table> Verwachte financiële resultaat 2025 (geschat): € 12.000			Inschatting	1-jan-26	31-dec-26	Eigen vermogen	€ 58.000	€ 68.000	Vreemd vermogen	€ 2.800.000	€ 2.800.000
Inschatting	1-jan-26	31-dec-26										
Eigen vermogen	€ 58.000	€ 68.000										
Vreemd vermogen	€ 2.800.000	€ 2.800.000										
Ontwikkelingen	Geen bijzonderheden											
Relatie tot Programma's	Programma 3 Wonen en werken in Winterswijk.											
Informatie-uitwisseling	-											
Risico's	Omdat AGE B.V. energie inkoopt en opwekt en daarna weer doorverkoopt en hierbij haar kosten kan doorbelasten, zijn de risico's van de onderneming beperkt.											

Paragraaf grondbeleid

Inleiding

De paragraaf grondbeleid is volgens het Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten (BBV) een verplicht onderdeel in de begroting en het jaarverslag. Deze paragraaf bevat:

- Een visie op het grondbeleid in relatie tot de doelstellingen van de programma's die zijn opgenomen in de begroting.
- Een aanduiding van de wijze waarop de gemeente het grondbeleid uitvoert.
- Een actuele prognose van de te verwachten resultaten van de totale grondexploitatie.
- Een onderbouwing van de geraamde winstneming.
- De beleidsuitgangspunten voor de reserves voor grondexploitatie in relatie tot de risico's van de grondzaken.

Onze visie op grondbeleid in relatie tot onze programmadoelstellingen

In de structuurvisie Kom Winterswijk 2010-2020 staat ons planologisch beleid voor de bebouwde kom. Deze structuurvisie is 24 februari 2011 door de gemeenteraad vastgesteld. In de uitvoeringsparagraaf van de structuurvisie is aandacht voor de relatie tussen ruimtelijke projecten en toekomstige gebiedsontwikkelingen. Hierdoor is het mogelijk om kosten van ruimtelijke ontwikkelingen en bovenwijkse voorzieningen (mede) te verhalen op particuliere grondexploitaties.

Een omgevingsvisie voor de kern van Winterswijk is in voorbereiding. Deze volgt de structuurvisie uit 2011 op. De omgevingsvisie voor het buitengebied vormt samen met de omgevingsvisie voor de kern het beoordelingskader voor nieuwe ruimtelijke ontwikkelingen.

Voor woningbouw zoeken we hoofdzakelijk ruimte op inbreidingslocaties. Hieronder vallen ook transformatielocaties. Daarnaast (her)ontwikkelen we bedrijventerreinen. Voorbeelden hiervan zijn de Spoorzone, dienstencentrum Gaxel en De Vlijt. In 2024 heeft het college Arrisveld gekozen als locatie voor een nieuw bedrijventerrein.

Hoe voeren we ons grondbeleid uit?

We geven het grondbeleid vorm aan de hand van beleidsnotities voor (delen van) het grondgebied. Dit doen we wanneer de behoefte aan beleidsbepaling zich voordoet. Het grondbeleid is niet vastgelegd in een door de raad vastgestelde beleidsnota.

We toetsen ons grondbeleid aan de bij de jaarrekening geactualiseerde exploitatieberekeningen. Twee keer per jaar schetsen we in de begroting en de jaarrekening de actuele situatie. Jaarlijks actualiseren we de financiële prognose van de grondexploitaties bij de jaarrekening. Op basis daarvan doen we voorstellen en stellen we de koers op het gebied van het grondbeleid waar nodig bij.

De uitvoering van het grondbeleid volgt op de ontwikkeling van het planologisch beleid. Belangrijke beleidsdocumenten voor ons grondbeleid zijn:

- De structuurvisie Kom Winterswijk 2010-2020.
- De woonvisie Passend en duurzaam wonen in Winterswijk 2020-2025/Volkshuisvestelijk afwegingskader woningbouw Winterswijk 2023-2026.
- De Regionale Woonagenda Achterhoek 2023-2030.
- Het Regionaal Programma Werklocaties (RPW) regio Achterhoek.

De gemeenteraad heeft in de raadsvergadering van 24 april 2025 het college verzocht om in de ontwerp-omgevingsvisie uit te gaan van een bredere inzet van actief grondbeleid. Ook verwachten we dat de woonvisie Passend en duurzaam wonen in Winterswijk 2020-2025 begin 2026 wordt vervangen door een volkshuisvestingsprogramma.

Per ontwikkelingslocatie beoordelen we of we een actief of faciliterend grondbeleid voeren. We kijken per locatie of we samenwerking zoeken met private partijen.

Afhankelijk van de planologische mogelijkheden en de vraag verwerven we gronden, maken we het gebied bouwrijp en geven we de gronden uit voor de functies wonen, werken en maatschappelijke voorzieningen.

We kijken naar de mogelijkheden die de provincie biedt voor het voorfinancieren van grondaankopen voor woningbouw en bedrijvigheid.

Actuele prognose van de resultaten van de totale grondexploitatie

Jaarlijks actualiseren we de financiële prognose van de grondexploitaties bij de jaarrekening. Daarbij kijken we naar:

- De financiële resultaten van de gemeentelijke grondexploitaties.
- De risicoanalyse over de actieve projectenportefeuille.
- De benodigde weerstandscapaciteit.

De netto contante waarde van de gezamenlijke exploitaties is positief. De exploitatieberekeningen zijn in 2025 geactualiseerd voor de jaarrekening 2024. Over het geheel wordt een positief resultaat verwacht van € 598.334.

De grondexploitatie kent winstgevendende en verlieslatende projecten. De tekorten op de verlieslatende complexen zijn gedekt door voorzieningen die hiervoor zijn getroffen in de jaarrekening 2024.

We kijken naar de mogelijkheden die de provincie biedt voor het voorfinancieren van grondaankopen voor woningbouw en bedrijvigheid.

De actuele prognose van de actieve grondexploitaties:

Complex	boekwaarde 31-12-2024	uitgaven na 2024	opbrengsten na 2024	eindjaar exploitatie	NCW eindsaldo exploitatie per 31-12-2024	NCW eindsaldo per 31-12-2024 inclusief voorziening
Grondexploitatie in exploitatie						
19 Gaxel dienstencentrum	207.141	150.006	372.958	2027	3.684	3.684
20 Zonnebrink	-65.881	62.847	0	2025	3.046	3.046
24 Pelkpark fase 3	22.832	257.941	275.000	2027	-11.567	433
61 Spoorzone	2.609.396	170.797	3.468.739	2026	591.060	591.060
62 De Vlijt	5.541.935	1.799.881	6.410.361	2027	-1.063.889	111
Totaal	8.315.423	2.441.472	10.527.058			598.334

Onderbouwing van de geraamde winstneming

Per complex nemen we winst naar rato van de mate waarin kosten en opbrengsten zijn gerealiseerd. De Commissie BBV heeft aangegeven dat we winst moeten berekenen volgens de POC-methode. POC staat voor Percentage of Completion. In de meerjarenbegroting 2026-2029 is geen rekening gehouden met winstaftochten vanuit de grondexploitatie. We verwerken winsten uit grondexploitaties pas in de begroting wanneer de grondverkoop die ten grondslag liggen aan de te realiseren winst, zijn gedekt door gerealiseerde verkoopovereenkomsten.

De beleidsuitgangspunten voor de reserves in relatie tot de risico's van de grondzaken

Gemeenten moeten de risico's die voortvloeien uit de grondexploitaties kunnen opvangen. Veel gemeenten hebben daarvoor een algemene reserve grondexploitatie. Onze gemeente heeft geen afgezonderd weerstandsvermogen voor de grondexploitatie in de vorm van een algemene reserve grondexploitatie. De algemene reserve van de gemeente voorziet in het weerstandsvermogen. Winsten op complexen komen na realisatie tot uitdrukking in het rekeningsaldo van de gemeente. We voegen winst dan rechtstreeks toe aan onze algemene reserve. Voorzienbare verliezen brengen we in mindering op onze algemene reserve.

We gaan ervan uit dat een weerstandsvermogen van € 1,0 miljoen toereikend is. Bij de jaarrekening 2024 is een actuele inventarisatie gemaakt van de risico's in de grondexploitaties. De risico's zijn beschreven. Beoordeeld is wat de kans is dat de risico's zich voordoen en wat de impact is. De omvang van de gezamenlijke risico's is bepaald met een kansberekening. Het is immers niet waarschijnlijk dat alle risico's zich op hetzelfde moment en in volle omvang voordoen. De kansberekening is uitgevoerd met een Monte Carlo-analyse. Deze analyse geeft aan dat voor de actuele grondexploitaties een weerstandsvermogen van € 1,0 miljoen voldoende is.

Woonbeleid

De woonvisie Passend en duurzaam wonen in Winterswijk 2020-2025 geeft weer waar de gemeente Winterswijk zich op richt als het gaat om wonen.

Het doel van de woonvisie is ervoor te zorgen dat Winterswijk een fijne gemeente blijft om in te wonen. We willen dat iedereen in Winterswijk een passende en duurzame woning kan vinden die aansluit bij zijn of haar woonwensen, nu en in de toekomst.

In reactie op de veranderde woningmarkt is de Regionale Woonagenda Achterhoek 2023-2030 opgesteld. Goed wonen in een vitale regio is de centrale boodschap van deze regionale woonagenda. Drie ambities staan centraal: een passende woning voor iedereen, goed wonen voor een gezonde en duurzame Achterhoekse economie en wonen als basis voor de leefbaarheid. De nieuwe agenda kent vier programmalijnen, ieder met hun eigen doelen. De Regionale Woonagenda Achterhoek 2023-2030 is in februari 2023 door de gemeenteraad vastgesteld en dient als een regionale visie waaraan beleid, projecten en acties worden gestaafd. De gemeente toetst woningbouwplannen aan het Volkshuisvestelijk afwegingskader woningbouw Winterswijk 2023-2026. We verwachten begin 2026 de woonvisie voor 2020-2025 te vervangen door een volkshuisvestingsprogramma. De Regionale Woonagenda Achterhoek 2023-2030 is de stip op de horizon voor de regio.

Bedrijventerreinen

De zeven Achterhoekse gemeenten en de provincie Gelderland hebben het gezamenlijke doel om lokale en regionale bedrijven zo goed mogelijk te faciliteren op bedrijventerreinen die qua kwaliteit en beschikbaarheid voldoen aan de eisen en wensen van ondernemers en hun omgeving. In het Regionaal Programma Werklocaties Achterhoek 2014-2028 (RPW Achterhoek) wordt bepaald waar bedrijventerreinen in de Achterhoek noodzakelijk zijn. Het RPW is het regionale kader. Er staat in wat de opgaven voor de gemeenten zijn voor het herstructureren en optimaliseren van bestaande terreinen.

We ontwikkelen een nieuw bedrijventerrein. Het RPW laat specifiek voor Winterswijk zien dat er behoefte is aan nieuw bedrijventerrein voor de groei van lokale ondernemingen. De industrie is een belangrijke stuwende factor in Winterswijk. Het biedt veel directe werkgelegenheid en draagt indirect bij aan werkgelegenheid in de andere sectoren. Industrie levert ook een bijdrage aan de leefbaarheid binnen de gemeente, met haar uitgebreide voorzieningen, cultuur, sport en rijke verenigingsleven. Voor het succes van ons bedrijfsleven is ruimte nodig, terwijl bedrijventerrein schaars is. Om in Winterswijk een aantrekkelijk ruimtelijk-economisch vestigingsklimaat te behouden, is nieuw bedrijventerrein noodzakelijk. In 2024 is de locatie Arrisveld gekozen als nieuw te ontwikkelen bedrijventerrein. De Gebiedsvisie Werklandschap Arrisveld wordt naar verwachting in februari 2026 ter behandeling aan de gemeenteraad voorgelegd.

Planontwikkeling gemeentelijk initiatief

De Vlijt

De gemeente heeft eind 2022 de voormalige steenfabriek De Vlijt verworven. De gebouwen op het terrein zijn gesloopt en de aanwezige verharding is verwijderd. Waar nodig vindt bodemsanering plaats. Op het terrein leggen we vanaf de Misterweg een nieuwe ontsluitingsweg aan. We verwachten hier vanaf 2025/2026 hernieuwd bedrijventerrein uit te geven.

Spoorzone

Op het emplacement in de spoorzone is plaats voor hoogwaardige bedrijvigheid, perifere detailhandel en maatschappelijke functies. In 2024 is één bedrijfskavel uitgegeven. Voor de tweede bedrijfskavel en voor een woon-zorgcomplex zijn koopovereenkomsten gesloten. Op één bedrijfskavel heeft een kandidaat-koper een optie. De resterende kavel is nog niet verkocht.

Pelkpark fase 3

Aan de Hakkelerkampstraat worden in het plangebied Pelkpark elf sociale huurwoningen gebouwd. Het terrein is verkocht aan woningcorporatie De Woonplaats. Het terrein wordt in het vierde kwartaal van 2025 bouwrijp gemaakt. Wij verwachten dat de woningbouw in de eerste helft van 2026 start.

Gaxel

Samen met de gemeente Vreden beogen we op de landsgrens aan de Vredenseweg het Dienstencentrum Gaxel Grens/zWork Center (GGC) te realiseren. De gesprekken hierover lopen nog.

Zonnebrink

Het project Zonnebrink is grotendeels gereed. Het laatste deel van het gebied wordt in 2026 woonrijp gemaakt. Daarna wordt de grondexploitatie beëindigd.

Wooow

Wooow omvat het gebied gelegen tussen het Weurden, de Dingstraat, Roelvinkstraat en Spoorstraat. De Plus-locatie aan de Dingstraat maakt deel uit van het project. De raad heeft in 2023 de voorkeur uitgesproken voor nieuwe huisvesting voor Boogie Woogie, de bibliotheek en de Winterswijkse Uitdaging (Wuh) aan de Spoorstraat. Elders in het plangebied is ruimte voor wonen en voor commerciële ruimte. Aan het Weurden heeft de gemeente drie winkelpanden met bovenwoningen in eigendom. Wij verwachten dat we in 2025/2026 kunnen starten met de herontwikkeling van dit gedeelte van Wooow, met ruimte voor detailhandel en circa veertig woningen. Het uitvoeringstempo is per ontwikkellocatie verschillend. Van de vier worden er zeker twee door andere partijen dan de gemeente gerealiseerd: de vervanging van de winkelpanden aan het Weurden en de vernieuwing van de Plus-locatie.

Ribeslaan

De gemeente ontwikkelt aan de Ribeslaan woningbouw voor starters op de woningmarkt. De kaders voor het project zijn uitgewerkt. Er wordt een ontwikkelende partij gezocht. In 2025 vindt een selectie plaats. Daarna wordt het omgevingsplan gewijzigd om de ontwikkeling planologisch mogelijk te maken. De planologische besluitvorming vindt naar verwachting in 2026 plaats.

Terrein voormalige school Miste

De basisschool in Miste is gesloten. Het terrein en het gebouw zijn beschikbaar voor herontwikkeling. Gebleken is dat er in Miste behoefte is aan woningen voor jongeren en senioren. Onderzocht wordt of een ontwikkeling met behoud van het schoolgebouw haalbaar is.

Arrisveld

De gebiedsvisie voor het circa 16 hectare (netto) bedrijventerrein wordt in februari 2026 door de gemeenteraad vastgesteld. Bij vaststelling van de gebiedsvisie willen we de exploitatie vaststellen voor de ontwikkeling van het gebied.

Planontwikkeling particulier initiatief

Narcisstraat/Parallelweg

De gemeente heeft voor de gemeentelijke positie in het gebied een verkoopovereenkomst gesloten met de projectontwikkelaar die eigenaar is van de aangrenzende vroegere bouwmaterialenhandel Meerdink. De koper ontwikkelt beide locaties als één gebied voor woningbouw. Het bestemmingsplan is inmiddels vastgesteld.

Europalaan

De Woonplaats vervangt de komende jaren 112 woningen in 4 flatgebouwen aan de Europalaan door 130 nieuwe woningen in 3 gebouwen. De oude en nieuwe gebouwen worden gefaseerd gesloopt en gebouwd, zodat een deel van de bewoners van de te vervangen woningen in één keer over kan naar de nieuwbouw. In 2025 is gestart met de eerste nieuwbouw.

Kloetenseweg

Het al langere tijd leegstaande winkelcentrum in de Pelkwijk is gesloopt en wordt vervangen door nieuwbouw met een nieuwe supermarkt en 28 woningen.

Park

Achterhoek

Op Park Achterhoek is het terrein voor het gezondheidspark grotendeels bebouwd.

Meddo Nieuw

Gelle

De uitleglocatie in Meddo wordt fasegewijs ontwikkeld. Fase 1 is gereed; fase 2 is grotendeels gereed. Fase 3 en fase 4 zijn in uitvoering.

Brinkheurne, terrein

Grijsen

De tweede fase van dit plan is in uitvoering. In deze fase kunnen elf woningen worden gebouwd waarvan er inmiddels tien gereed zijn.

De

Rikker

Het bestemmingsplan voor de Rikker is in juni 2024 vastgesteld en in 2025 onherroepelijk geworden. Wij verwachten dat hier vanaf 2026 circa 200 woningen worden gebouwd.

Kottenseweg 18 tot 20 en Wooldseweg 13-

II

Op het terrein waar vroeger een kolenhandel was gevestigd, worden vijf woningen gerealiseerd. Hiervan zijn er vier reeds gebouwd.

Bumerweg

Op 24 november 2022 heeft de gemeenteraad het bestemmingsplan vastgesteld voor de bouw van negentien appartementen verdeeld over twee gebouwen, op een terrein aan de Bumerweg waar voorheen een aannemersbedrijf was gevestigd. De bouw is nog niet gestart.

Wonen op Droppers

Woold

De locatie voor de bouw van zestien woningen nabij de buurtschapskern van het Woold is bouwrijp gemaakt. In 2025 is gestart met het bouwen van de woningen. Acht van de zestien woningen voldoen aan de norm voor betaalbare koop dan wel betaalbare huur.

Sibbinkweg

3

Op het terrein van een voormalige kwekerij worden vijf vrijstaande woningen gebouwd. Enkele kavels zijn reeds verkocht.

Dingstraat

25

Op de locatie van de voormalige speeltuin 't Kreil worden 49 appartementen gerealiseerd. De vergunning hiervoor is in 2025 verleend. Wij verwachten dat de ontwikkelaar in 2026 start met bouwen.

Financiële positie grondexploitatie

We onderscheiden in het cluster grondexploitatie drie categorieën:

- Bouwgrond in exploitatie (BIE).
- Faciliterend grondbeleid.
- Strategische posities en grondexploitaties in voorbereiding.

Voor deze drie groepen gelden verschillende regels over hoe we ze moeten verantwoorden op de balans en wat in financieel opzicht is toegestaan. We lichten de drie categorieën hierna toe.

Bouwgrond in exploitatie (BIE)

De BIE vormt de kern van het gemeentelijk grondbedrijf. Het gaat om actief grondbeleid waarmee grote bedragen kunnen zijn gemoeid. De gemeente voert de grondexploitatie op basis van het gemeentelijk omgevingsplan.

We nemen investeringen in de BIE op de balans op als onderhanden werk. Dit betekent dat we erop rekenen dat we de investering terugverdienen uit de verkoop van de bouwgrond die wordt ontwikkeld. Als een complex verliesgevend is, vormen we een verliesvoorziening zodra een verlies zich aandient. Om te kunnen beoordelen of de complexen in de BIE nog winstgevend zijn, rekenen we bij de jaarrekening de actuele stand van zaken bij de complexen door.

Medio 2025 omvat de BIE vijf complexen. Twee voor woningbouw (Zonnebrink en Pelkpark fase 3) en drie bedrijventerreinen (Gaxel dienstencentrum, Spoorzone en De Vlijt). We verwachten het complex Zonnebrink in 2026 af te ronden en te beëindigen. Daarnaast verwachten we in 2026 het complex voor het nieuw te ontwikkelen bedrijventerrein als BIE te openen.

De boekwaarde van de BIE neemt in 2026 af. De boekwaarde is het bedrag waarvoor de BIE als onderhanden werk op de balans is opgenomen. De tabel hieronder geeft het verwachte verloop van de boekwaarde van de BIE in 2026 aan. De cijfers zijn ontleend aan de bij de jaarrekening van 2024 opgenomen geactualiseerde grondexploitatieberekeningen. De in het overzicht opgenomen verliesvoorziening is getroffen voor de complexen Pelkpark Fase 3 en De Vlijt.

Boekwaarde Bouwgrond in exploitatie (BIE)		
Complex	boekwaarde 1-1-2026	boekwaarde 31-12-2026
Zonnebrink	-3.100	-
Pelkpark fase 3	125.000	-50.000
Gaxel dienstencentrum	226.000	280.000
Spoorzone	936.000	-615.000
De Vlijt	4.993.000	3.187.000
totaal bruto	6.276.900	2.802.000
af: voorziening complexen BIE	1.076.000	1.076.000
netto-boekwaarde BIE	5.200.900	1.726.000

Uitgaven BIE

De uitgaven voor de BIE worden opgenomen in de begroting 2026. De budgetten die in de begroting 2026 worden opgenomen, zijn gebaseerd op de actuele exploitatieberekeningen.

Complex	Uitgaven 2026
BIE - grondexploitatie in exploitatie	
Pelkpark fase 3	98.000
Gaxel dienstencentrum	48.000
Spoorzone	68.000
De Vlijt	203.000
Totaal	417.000

Faciliterend grondbeleid

Bij faciliterend grondbeleid is sprake van grondexploitaties door derden. De gemeente is geen eigenaar van de gronden, maar werkt mee aan de ontwikkeling van projecten. De kosten verhalen we op de (particuliere) ontwikkelaar van de gronden. Hiervoor sluiten we grondexploitatieovereenkomsten met ontwikkelaars. De boekwaarde van het faciliterend grondbeleid valt op de balans onder overige vorderingen. Het gaat hierbij om vorderingen die we op ontwikkelaars hebben. De boekwaarde beperkt zich tot de door de gemeente gemaakte kosten die nog bij ontwikkelaars in rekening gebracht moeten worden. In de Jaarrekening 2024 bedraagt de boekwaarde -/- € 61.500. Deze boekwaarde is negatief. Dit betekent dat een deel van de vergoedingen al is ontvangen voordat de kosten zijn gemaakt. De plannen van het faciliterend grondbeleid (ook wel 'particuliere exploitaties' genoemd) hebben we hiervoor toegelicht bij Planontwikkeling particulier initiatief.

Strategische posities en grondexploitaties in voorbereiding

Met strategische posities en grondexploitaties in voorbereiding willen we grondexploitatie bedrijven. Bijvoorbeeld in de (verre) toekomst. De verwervingskosten van deze gronden nemen we op de balans op onder de materiële vaste activa (MVA). Voorbereidingskosten nemen we op onder de immateriële vaste activa (IVA).

De voorziening voor de positie Narcisstraat dekt het verschil af tussen de boekwaarde en de vrije verkoopwaarde in het economisch verkeer bij huidige bestemming.

Complex	Boekwaarde 31-12-2024	Voorziening 31-12-2024	Boekwaarde 31-12-2024 verminderd met voorziening
Strategische posities en grondexploitatie in voorbereiding			
Narcisstraat Transformatie (MVA)	846.000	324.000	522.000
Weurden 2-4 (MVA)	463.000		463.000
Weurden panden nrs. 8 t/m 14 (vm. Expert en Aldi) (MVA)	742.000		742.000
Ribeslaan (IVA)	10.000		10.000
Miste terrein school (IVA)	6.000		6.000
Werklandschap Arrisveld (IVA)	100		100
Totaal	2.097.000	324.000	1.773.000

Paragraaf wet open overheid (Woo)

De wet open overheid (Woo) is op 1 mei in werking getreden, als opvolger van de Wet openbaarheid van bestuur (Wob). De Woo richt zich op een transparante overheid. Onderdeel van de Woo is het opnemen van een openbaarheidsparagraaf in de begroting, waarin we inzicht geven in de wijze waarop we uitvoering geven aan de verplichtingen van de wet. De Woo introduceert twee hoofdverplichtingen die we hieronder verder toelichten.

Actieve openbaarmaking

Actief openbaar maken omvat het uit eigen beweging openbaar maken van documenten in zeventien wettelijk vastgestelde informatiecategorieën. De inwerkingtreding is opgedeeld in verschillende tranches. De informatiecategorieën van tranche 1 moeten vanaf 1 november 2024 verplicht actief openbaar worden gemaakt. Gemeente Winterswijk voldoet aan deze verplichting. De volgende informatiecategorieën, behorende in tranche 2, moeten naar verwachting vanaf januari 2026 actief openbaar worden gemaakt. De gemeente ligt op schema om invulling te geven aan deze verplichtingen. De implementatie van de Woo vindt plaats door een projectteam.

Passieve openbaarmaking

Passieve openbaarmaking omvat het afhandelen van Woo-verzoeken binnen wettelijke termijnen. De gemeente Winterswijk heeft in 2024 in totaal 24 Woo-verzoeken afgehandeld.

Vooruitblik

De komende periode richt de gemeente zich op:

- Het inventariseren en implementeren van de komende informatiecategorieën.
- Het vastleggen van taken en verantwoordelijkheden rond de Woo (onder andere contactpersoon, coördinator en projectstructuur).
- Het versterken van de bewustwording binnen de organisatie en het beschikbaar stellen van hulpmiddelen: medewerkers bewust maken van wat de Woo betekent voor hun dagelijkse werk.
- Het verkennen van een geschikt publicatieplatform om actieve openbaarmaking te ondersteunen.
- Het verbeteren van de informatiehuishouding, zodat documenten op termijn actief openbaar gemaakt kunnen worden volgens de Woo-vereisten.

De gemeente bouwt stapsgewijs aan een transparantere overheid, waarin openheid het uitgangspunt is en uitzonderingen worden gemotiveerd. De komende jaren staan in het teken van verdere professionalisering, bewustwording en uitvoering.

Bijlagen

Bijlage 1 Financiële tabellen

Toelichting financiële tabellen

Deze bijlage bevat een aantal financiële tabellen die door het Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten (BBV) verplicht zijn voorgeschreven, zowel voor het financieel toezicht door de provincie als voor de onderlinge vergelijkbaarheid met andere gemeenten.

Taakvelden

Elke gemeente is verplicht om alle baten en lasten (in de financiële administratie) aan de voorgeschreven taakvelden toe te rekenen. Dit dient de volgende twee doelen:

- Onderlinge vergelijkbaarheid tussen gemeenten voor wat betreft de baten en lasten van die taakvelden.
- Macro-economische vergelijking voor de verdeling van het gemeentefonds.

Het gemeentefonds is onderverdeeld in een aantal clusters (voor de verdeling), die zijn opgebouwd uit een aantal taakvelden. Wanneer het Rijk constateert dat er landelijk sprake is van een verschuiving in lasten tussen de verschillende taakvelden, kan dat aanleiding zijn om de verdeling van het gemeentefonds aan te passen. Eén van de uitgangspunten is namelijk dat de verdeling globaal aansluit bij de kostenontwikkeling van gemeenten.

Binnen de programma's zijn deze taakvelden niet zichtbaar, maar zijn ze onderdeel van de verschillende beleidsvelden. Een taakveld hoort daarbij altijd maar bij één beleidsveld.

x € 1.000		Begroting 2026			Begroting 2027			Begroting 2028			Begroting 2029		
Taakvel d	Omschrijving	lasten	baten	saldo	lasten	baten	saldo	lasten	baten	saldo	lasten	baten	saldo
0.1	Bestuur	-3.586	1	-3.584	-3.379	223	-3.156	-3.394	223	-3.171	-3.034	1	-3.033
0.10	Mutaties reserves	-18.332	19.690	1.358	0	15	15	0	15	15	0	15	15
0.2	Burgerzaken	-1.408	762	-646	-1.425	821	-604	-1.304	709	-596	-1.313	482	-830
0.3	Beheer overige gebouwen en gronden	-258	107	-151	-257	107	-150	-256	107	-150	-256	107	-149
0.4	Overhead	-15.499	1.102	-14.398	-15.888	1.047	-14.841	-15.293	1.047	-14.246	-15.245	1.047	-14.198
0.5	Treasury	1.069	482	1.551	978	477	1.455	990	477	1.468	1.121	477	1.599
0.61	OZB woningen	-310	4.372	4.062	-310	4.372	4.062	-310	4.372	4.062	-310	4.372	4.062
0.62	OZB niet-woningen	-99	3.248	3.150	-99	3.248	3.150	-99	3.248	3.150	-99	3.248	3.150
0.64	Belastingen overig	-24	65	41	-24	65	41	-24	65	41	-24	65	41
0.7	Algemene uitkeringen en overige uitkeringen gemeentefonds	0	77.524	77.524	0	76.668	76.668	0	74.638	74.638	0	74.686	74.686
0.8	Overige baten en lasten	-36	0	-36	-36	0	-36	-36	0	-36	-36	0	-36
1.1	Crisisbeheersing en brandweer	-2.241	0	-2.241	-2.240	0	-2.240	-2.239	0	-2.239	-2.238	0	-2.238
1.2	Openbare orde en veiligheid	-1.279	18	-1.261	-1.232	18	-1.215	-1.224	18	-1.206	-1.242	18	-1.224
2.1	Verkeer en vervoer	-6.450	142	-6.308	-6.619	142	-6.477	-6.509	142	-6.367	-6.436	142	-6.294
2.2	Parkeren	-109	0	-109	-130	0	-130	-128	0	-128	-127	0	-127
3.1	Economische ontwikkeling	-119	0	-119	-119	0	-119	-119	0	-119	-119	0	-119
3.2	Fysieke bedrijfsinfrastructuur	-70	0	-70	-70	0	-70	-70	0	-70	-70	0	-70
3.3	Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen	-281	145	-136	-281	145	-136	-281	145	-136	-281	145	-136
3.4	Economische promotie	-468	1.335	867	-468	1.335	867	-423	1.335	912	-423	1.335	912
4.2	Onderwijshuisvesting	-1.801	0	-1.801	-1.770	0	-1.770	-1.756	0	-1.756	-1.729	0	-1.729
4.3	Onderwijsbeleid en leerlingzaken	-2.359	1.100	-1.258	-2.358	1.100	-1.258	-2.358	1.100	-1.257	-2.357	1.100	-1.257
5.1	Sportbeleid en activering	-1.081	185	-896	-1.013	0	-1.013	-1.013	0	-1.013	-1.013	0	-1.013
5.2	Sportaccommodaties	-3.115	838	-2.277	-3.040	838	-2.201	-2.955	838	-2.116	-2.941	838	-2.102
5.3	Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie	-1.872	0	-1.872	-1.841	0	-1.841	-1.831	0	-1.831	-1.831	0	-1.831
5.4	Musea	-230	0	-230	-230	0	-230	-230	0	-230	-230	0	-230
5.5	Cultureel erfgoed	-529	77	-452	-504	77	-427	-489	77	-413	-489	77	-413
5.6	Media	-678	0	-678	-678	0	-678	-637	0	-637	-637	0	-637
5.7	Openbaar groen en (openlucht) recreatie	-5.150	152	-4.998	-5.107	152	-4.955	-5.206	152	-5.055	-5.303	152	-5.152
6.1	Samenkracht en burgerparticipatie	-16.629	14.973	-1.655	-17.628	16.098	-1.530	-18.102	16.581	-1.520	-18.595	17.075	-1.520
6.21	Toegang en eerstelijnsvoorzieningen WMO	-502	15	-487	-502	0	-502	-502	0	-502	-502	0	-502
6.22	Toegang en eerstelijnsvoorzieningen Jeugd	-490	0	-490	-490	0	-490	-490	0	-490	-490	0	-490
6.23	Toegang en eerstelijnsvoorzieningen Integraal	-1.427	0	-1.427	-1.427	0	-1.427	-1.427	0	-1.427	-1.427	0	-1.427
6.3	Inkomensregelingen	-19.077	10.262	-8.815	-18.984	10.262	-8.722	-18.984	10.262	-8.722	-18.984	10.262	-8.722
6.4	WSW en beschut werk	-5.997	1.096	-4.902	-5.855	1.070	-4.786	-5.880	1.047	-4.834	-5.880	1.023	-4.858
6.5	Arbeidsparticipatie	-590	0	-590	-610	0	-610	-630	0	-630	-650	0	-650

x € 1.000		Begroting 2026			Begroting 2027			Begroting 2028			Begroting 2029		
6.60	Hulpmiddelen en diensten (WMO)	-1.141	8	-1.133	-1.141	8	-1.133	-1.141	8	-1.133	-1.141	8	-1.133
6.712	Begeleiding (WMO)	-5	0	-5	-5	0	-5	-5	0	-5	-5	0	-5
6.714	Overige maatwerkarrangementen (WMO)	-8.814	270	-8.544	-8.664	270	-8.394	-8.514	270	-8.244	-8.514	270	-8.244
6.751	Jeugdhulp ambulant lokaal	-377	0	-377	-377	0	-377	-377	0	-377	-377	0	-377
6.752	Jeugdhulp ambulant regionaal	-5.639	0	-5.639	-5.639	0	-5.639	-5.639	0	-5.639	-5.639	0	-5.639
6.762	Jeugdhulp met verblijf regionaal	-4.438	0	-4.438	-4.438	0	-4.438	-4.438	0	-4.438	-4.438	0	-4.438
6.763	Jeugdhulp met verblijf landelijk	-132	0	-132	-132	0	-132	-132	0	-132	-132	0	-132
6.791	PGB WMO	-270	0	-270	-270	0	-270	-270	0	-270	-270	0	-270
6.792	PGB Jeugd	-70	0	-70	-70	0	-70	-70	0	-70	-70	0	-70
6.811	Beschermde wonen (WMO)	-63	0	-63	-63	0	-63	-63	0	-63	-63	0	-63
6.821	Jeugdbescherming	-400	0	-400	-400	0	-400	-400	0	-400	-400	0	-400
6.822	Jeugdreclassering	-30	0	-30	-30	0	-30	-30	0	-30	-30	0	-30
6.91	Coördinatie en beleid WMO	-1.051	0	-1.051	-1.051	0	-1.051	-1.051	0	-1.051	-1.051	0	-1.051
6.92	Coördinatie en beleid Jeugd	-988	0	-988	-1.025	0	-1.025	-1.025	0	-1.025	-1.025	0	-1.025
7.1	Volksgesondheid	-1.865	251	-1.614	-1.613	2	-1.611	-1.616	2	-1.614	-1.610	2	-1.608
7.2	Riolering	-3.637	5.095	1.458	-3.722	5.174	1.451	-3.800	5.251	1.451	-3.812	5.263	1.451
7.3	Afval	-3.181	3.690	509	-3.181	3.690	509	-3.181	3.690	509	-3.181	3.690	509
7.4	Milieubeheer	-2.287	606	-1.681	-2.315	606	-1.709	-2.315	606	-1.708	-2.322	606	-1.715
7.5	Begraafplaatsen en crematoria	-367	238	-129	-367	238	-129	-367	238	-129	-367	238	-129
8.1	Ruimte en leefomgeving	-2.328	1.175	-1.153	-2.413	1.175	-1.238	-2.413	1.175	-1.238	-2.413	1.175	-1.238
8.2	Grondexploitatie (niet-bedrijventerreinen)	-285	99	-186	-285	99	-186	-285	99	-186	-285	99	-186
8.3	Wonen en bouwen	-1.491	758	-733	-1.491	957	-534	-1.491	396	-1.094	-1.491	-82	-1.572
	Resultaat	-149.880	149.880	0	-132.323	130.497	-1.826	-131.828	128.333	-3.495	-131.821	127.936	-3.885

Geprognosticeerde balans

De prognose van de balans is van belang om inzicht te hebben in het toekomstig verloop van een aantal balansposten. Vooral de ontwikkeling van de materiële vaste activa, het eigen en vreemd vermogen zijn hierbij van belang. Deze balans vormt daarmee ook een belangrijke basis voor de financiële kengetallen die onderdeel zijn van de paragraaf weerstandsvermogen.

x 1.000	2025	2026	2027	2028	2029
Im/Mat. Vaste activa	138.834	141.890	140.287	136.413	132.725
Fin.vaste activa	10.483	10.379	10.274	10.170	10.119
Voorraden	7.639	7.639	7.639	7.639	7.639
Liquide middelen	664	664	664	664	664
Vorderingen	10.738	10.738	10.738	10.738	10.738
Overlopende activa	4.504	4.504	4.504	4.506	4.505
Totaal	172.862	175.814	174.106	170.129	166.391

x 1.000	2025	2026	2027	2028	2029
Eigen vermogen	64.793	63.448	61.620	58.124	54.237
Voorzieningen	12.578	12.030	11.408	10.708	10.002
Langlopende schulden	76.435	80.855	84.775	78.395	72.965
Kortlopende schulden	7.285	7.285	7.285	7.285	7.285
Overlopende passiva	11.771	12.196	9.018	15.616	21.900
Totaal	172.862	175.814	174.106	170.127	166.389
Solvabiliteit	37,5%	36,1%	35,4%	34,2%	32,6%

EMU-Saldo

Het EMU-saldo (Economische en Monetaire Unie) gaat niet uit van baten en lasten, maar van ontvangsten en uitgaven van de gemeente. Deze zijn berekend op transactiebasis en overeenkomstig de voorschriften van het Europese systeem van nationale en regionale rekeningen in de Europese Unie. Als gevolg van Europese regelgeving mogen EU-lidstaten een begrotingstekort (EMU-saldo) hebben van maximaal 3% van het bruto binnenlands product (BBP). Aan dit maximale tekort van 3% hebben, naast de Rijksoverheid, ook decentrale overheden een aandeel.

x € 1.000	Rekening 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029
Begroot saldo van baten en lasten voor bestemming	6.984	-7.674	-1.345	-1.828	-3.497	-3.887
Afschrijvingen ten laste van de exploitatie	5.149	5.857	6.243	6.595	6.584	6.566
Onttrekkingen/dotaties voorzieningen	-503	3.256	-548	-622	-699	-707
Investerings in materiële/immateriële activa	-7.716	-13.105	-9.300	-4.992	-2.710	-2.878
EMU saldo	3.914	-11.666	-4.949	-847	-322	-905

Incidentele baten en lasten

De provincie beoordeelt of de begroting structureel in evenwicht is. Oftewel: is een gemeente in staat om structurele lasten af te dekken met structurele inkomsten? Om die reden is het van belang inzicht te bieden in de incidentele baten en lasten. Wanneer er bijvoorbeeld sprake is van een groot bedrag aan incidentele baten bij een gering begrotingsoverschot, is de begroting feitelijk structureel niet in evenwicht. Hierdoor kan een gemeente in financiële problemen komen en kan er een strenger toezichtsregime gelden. Andersom kan ook. Stel een gemeente heeft een gering begrotingstekort met veel incidentele lasten, dan kan de provincie toch tot het oordeel komen dat de begroting structureel wel in evenwicht is.

Om te bepalen of er sprake is van een incidentele post, is het karakter van de bijbehorende activiteit leidend. Dus een eenmalige verhoging van bijvoorbeeld het budget voor huishoudelijke hulp telt niet als incidenteel; hier is sprake van een structurele activiteit waarbij het budget fluctueert. Een pilot waarvan vast staat dat deze twee of drie jaar duurt, telt daarentegen wel als incidenteel. Van deze activiteit is immers een einddatum bepaald. Uitgangspunt bij gemeenten is over het algemeen dat alle lasten en baten als structureel moeten worden aangemerkt. De echt incidentele posten zijn uitzonderingen.

Hieronder geven we een toelichting op een aantal incidentele posten:

- Uitvoeringsprogramma Visie Sociaal Domein

De raad heeft de Visie Sociaal Domein vastgesteld. De volgende stap is het opstellen van een uitvoeringsprogramma waarin incidentele en structurele acties zijn opgenomen. Onderstaand bedrag heeft betrekking op de incidentele acties.

- Integraal Huisvestingsplan Onderwijs (IHP)

We stellen de raad voor om voor de uitvoering van het resterende deel van de eerste fase van het IHP een bestemmingsreserve te vormen, zodat uitvoering gegeven kan worden aan het resterende deel van fase 1 van het IHP.

- VNG

In 2026 vindt het VNG Jaarcongres op 29 en 30 september plaats in Winterswijk en Oost Gelre. Voor de organisatie van het congres is in de begroting 2026 een eenmalig budget geraamd.

- Algemene reserve

We stellen voor om, naast de onttrekking van € 18.332.302 aan de algemene reserve voor de vorming van een bestemmingsreserve IHP, ook het incidentele tekort van € 624.880 bij de begroting 2026 te onttrekken aan de algemene reserve.

x € 1.000	2026			2027			2028			2029		
	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo
Programma 1	-44.329	15.518	-28.812	-44.964	16.378	-28.586	-45.291	16.861	-28.429	-45.779	17.355	-28.424
Programma 2	-37.326	13.558	-23.769	-36.881	13.347	-23.535	-36.762	13.324	-23.439	-36.740	13.300	-23.440
Programma 3	-26.223	13.447	-12.776	-26.567	13.725	-12.842	-26.587	13.242	-13.345	-26.629	12.776	-13.853
Programma 4	-24.012	1.883	-22.130	-24.164	2.109	-22.055	-23.454	1.997	-21.457	-23.072	1.549	-21.523
Programma 5	343	85.798	86.141	253	84.937	85.190	266	82.907	83.173	398	82.955	83.353
Het geraamde totaal saldo van baten en lasten	-131.548	130.203	-1.345	-132.323	130.495	-1.828	-131.828	128.331	-3.497	-131.821	127.934	-3.887
Saldo toevoegingen en onttrekkingen aan reserves incidenteel	-18.332	18.957	625									
Saldo toevoegingen en onttrekkingen aan reserves Structureel		720	720		2	2		2	2		2	2
Het geraamde resultaat	-149.880	149.880	0	-132.323	130.497	-1.826	-131.828	128.333	-3.495	-131.821	127.936	-3.885
Saldo incidentele baten en lasten	0			-79			5			0		
Structureel begrotingssaldo	0			-1.747			-3.500			-3.885		

Saldo van baten en lasten

In deze tabel is per programma een overzicht opgenomen van het saldo van de baten en lasten.

Hieruit volgt het begrotingssaldo voor eventuele toevoegingen en onttrekkingen aan reserves. Door ook deze toevoegingen en onttrekkingen hierbij te betrekken, wordt het begrotingssaldo voor de komende jaren verkregen. De laatste stap is een correctie op dit saldo vanwege de incidentele baten en lasten, waardoor duidelijk wordt wat het structurele begrotingssaldo is (van belang voor het provinciaal toezicht).

In de tabel Overzicht Algemene Middelen en onvoorzien is, zoals voorgeschreven, afzonderlijk inzichtelijk gemaakt:

- Lokale heffingen waar de besteding niet gebonden is
- Algemene dekkingsmiddelen
- Dividend
- Saldo financieringsfunctie
- Overige algemene middelen
- Onvoorzien
- Vennootschapsbelasting
- Overhead

x € 1.000	2026			2027			2028			2029		
	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo
Programma 1	-44.329	15.518	-28.812	-44.964	16.378	-28.586	-45.291	16.861	-28.429	-45.779	17.355	-28.424
Programma 2	-37.326	13.558	-23.769	-36.881	13.347	-23.535	-36.762	13.324	-23.439	-36.740	13.300	-23.440
Programma 3	-26.223	13.447	-12.776	-26.567	13.725	-12.842	-26.587	13.242	-13.345	-26.629	12.776	-13.853
Programma 4	-24.012	1.883	-22.130	-24.164	2.109	-22.055	-23.454	1.997	-21.457	-23.072	1.549	-21.523
Programma 5	343	85.798	86.141	253	84.937	85.190	266	82.907	83.173	398	82.955	83.353
Het geraamde totaal saldo van baten en lasten	-131.548	130.203	-1.345	-132.323	130.495	-1.828	-131.828	128.331	-3.497	-131.821	127.934	-3.887
Saldo toevoegingen en onttrekkingen aan reserves incidenteel	-18.332	18.957	625									
Saldo toevoegingen en onttrekkingen aan reserves Structureel		720	720		2	2		2	2		2	2
Het geraamde resultaat	-149.880	149.880	0	-132.323	130.497	-1.826	-131.828	128.333	-3.495	-131.821	127.936	-3.885
Saldo incidentele baten en lasten	0			-79			5			0		
Structureel begrotingssaldo	0			-1.747			-3.500			-3.885		

Overzicht algemene middelen en onvoorzien

Excel-tabel

x € 1.000	2026	2027	2028	2029
Lokale heffingen waar de besteding niet gebonden is	8.981	8.981	8.981	8.981
Algemene dekkingsmiddelen	77.524	76.668	74.638	74.686
Dividend	448	448	448	448
Saldo financieringsfunctie	1.275	1.275	1.275	1.275
Overige algemene middelen	4.099	4.016	3.995	3.973
x € 1.000	2026	2027	2028	2029
Onvoorzien	-36	-36	-36	-36
Vennootschapsbelasting	0	0	0	0
Overhead	-14.398	-14.840	-14.246	-14.198

Meerjarig financieel overzicht

Het meerjarig financieel overzicht van baten en lasten geeft een totaal inzicht in de financiële ontwikkeling van de gemeente in de komende jaren.

x € 1.000	2026	2027	2028	2029
Baten	130.203	130.495	128.331	127.934
Lasten	-131.548	-132.323	-131.828	-131.821
Saldo baten en lasten	-1.345	-1.828	-3.497	-3.887
Onttrekkingen aan reserves	19.677	2	2	2
Toevoegingen aan reserves	-18.332	0	0	0
Saldo reserves	1.345	2	2	2
Het geraamde resultaat	0	-1.826	-3.495	-3.885

Overzicht verlofuren

Excel-tabel

Omschrijving	Bedrag
Saldo verlofuren jaarrekening 2024	799.856

Bijlage 2 Reserves en voorzieningen

Reserves en voorzieningen

Reserves

In onderstaande tabel is het verwachte verloop van de reserves en de voorzieningen voor de komende jaren opgenomen. De verwachte begrotingssaldo's zijn verrekend met de algemene reserve. Bij de afzonderlijke jaarrekeningen zal blijken wat het uiteindelijke resultaat in dat jaar is geweest.

De onttrekking algemene reserve van € 18.332.000 betreft:

- Toevoeging aan de nieuwe bestemmingsreserve Integraal Huisvestingsplan (IHP).

De onttrekking van de bestemmingsreserve Notaristuin 2.0 van € 2.000 betreft kapitaallasten.

Vorzieningen

De algemene voorzieningen hebben vooral betrekking op de uitvoering van pensioenverplichtingen van voormalig bestuurders; de gemeente heeft in dat geval feitelijk de rol van pensioenfonds. In tegenstelling tot de vorige begroting is bij de egalisatievoorziening (riool) sprake van onttrekkingen in plaats van toevoegingen. Dat heeft vooral te maken met de extra investeringen vanuit de klimaatagenda en het riool. Door deze ten laste van de voorziening te brengen, kan de stijging van het rioolrecht beperkt blijven tot de inflatiecorrectie.

Omschrijving (*1000)	Sal do 01- 01- 202 6	Toevo egen	Vermin deren	Sal do 31- 12- 202 6	Sal do 01- 01- 202 7	Toevo egen	Vermin deren	Sal do 31- 12- 202 7	Sal do 01- 01- 202 8	Toevo egen	Vermin deren	Sal do 31- 12- 202 8	Sal do 01- 01- 202 9	Toevo egen	Vermin deren	Sal do 31- 12- 202 9
<u>Algemene reserve</u>																
Algemene Reserve - vrij besteedbaar	45.077		18.332	26.745	25.402			25.402	23.576			23.576	20.081			20.081
<u>Begroot Rekeningresultaat</u>			1.343	- 1.343			1.826	- 1.826			3.495	- 3.495			3.885	- 3.885
Sub Totaal	45.077	0	19.675	25.402	25.402	0	1.826	23.576	23.576	0	3.495	20.081	20.081	0	3.885	16.196
<u>Overige bestemmingsreserves</u>																
Bestemmingsreserve organisatieontwikkeling	2.910			2.910	2.910			2.910	2.910			2.910	2.910			2.910
Bestemmingsreserve stadsuitleg	107			107	107			107	107			107	107			107
Bestemmingsreserve Sociaal Domein	197			197	197			197	197			197	197			197
Bestemmingsreserve Stedelijke herverkaveling	309			309	309			309	309			309	309			309
Bestemmingsreserve Aanpak inburgering nieuwkomers	84			84	84			84	84			84	84			84
Bestemmingsreserve verduurzaming sportlocaties	75			75	75			75	75			75	75			75
Bestemmingsreserve verduurzaming gemeentegebouwen	75			75	75			75	75			75	75			75
Bestemmingsreserve Notaristuin 2.0	190		2	188	188		2	186	186		2	185	185		2	184
Bestemmingsreserve doorgeschoven budgetten	5.000			5.000	5.000			5.000	5.000			5.000	5.000			5.000
Bestemmingsreserve Instandhouding voorziening	8.346			8.346	8.346			8.346	8.346			8.346	8.346			8.346
Bestemmingsreserve lokale initiatieven	1.900			1.900	1.900			1.900	1.900			1.900	1.900			1.900
Reserve Opvang en Bescherming	522			522	522			522	522			522	522			522
Reserve Integraal huisvestingsplan (IHP)		18.332		18.332	18.332			18.332	18.332			18.332	18.332			18.332
Sub Totaal	19.716	18.332	2	38.046	38.046	0	2	38.044	38.044	0	2	38.043	38.042	0	2	38.041
Totaal eigen vermogen	64.793	18.332	19.677	63.448	63.448	0	1.828	61.620	61.620	0	3.497	58.124	58.123	0	3.887	54.237

Omschrijving (*1000)	Sal do 01- 01- 202 6	Toevo egen	Vermin deren	Sal do 31- 12- 202 6	Sal do 01- 01- 202 7	Toevo egen	Vermin deren	Sal do 31- 12- 202 7	Sal do 01- 01- 202 8	Toevo egen	Vermin deren	Sal do 31- 12- 202 8	Sal do 01- 01- 202 9	Toevo egen	Vermin deren	Sal do 31- 12- 202 9
Bijstellingen structureel - incidenteel																
Structurele bijstellingen																
Algemene Reserve - vrij besteedbaar (surplus)			720													
Bestemmingsres erve Notaristuin 2.0	190	0	2	188	188	0	2	186	186	0	2	185	185	0	2	184
Incidentele bijstellingen	64. 602	18.332	18.955	63. 259	63. 259	0	1.826	61. 433	61. 433	0	3.495	57. 939	57. 938	0	3.885	54. 053
Totaal eigen vermogen	64. 793	18.332	19.677	63. 448	63. 448	0	1.828	61. 620	61. 620	0	3.497	58. 124	58. 123	0	3.887	54. 237

Omschrijving (*1000)	Sal do 01- 01- 202 6	Toevo egen	Vermin deren	Sal do 31- 12- 202 6	Sal do 01- 01- 202 7	Toevo egen	Vermin deren	Sal do 31- 12- 202 7	Sal do 01- 01- 202 8	Toevo egen	Vermin deren	Sal do 31- 12- 202 8	Sal do 01- 01- 202 9	Toevo egen	Vermin deren	Sal do 31- 12- 202 9
<u>Algemene Voorzieningen</u>																
VRZ Uitvoering wet APPA	1.9 21	203	189	1.9 35	1.9 35	14		1.9 49	1.9 49	14		1.9 63	1.9 63	236		2.1 99
VRZ Voormalig personeel	2.4 84	217	196	2.5 05	2.5 05	217	191	2.5 31	2.5 31	217	191	2.5 57	2.5 57		191	2.3 66
VRZ RVU personeel Winterswijk	169			169	169			169	169			169	169			169
VRZ RVU personeel WSW	83			83	83			83	83			83	83			83
VRZ Invulling CAO-gelden OR	80			80	80			80	80			80	80			80
Verlofsparen	20			20	20			20	20			20	20			20
Sub Totaal	4.7 57	420	384	4.7 92	4.7 92	231	191	4.8 32	4.8 32	231	191	4.8 72	4.8 72	236	191	4.9 17
<u>Egalisatievoorzi eningen</u>																
Van derden verkregen middelen die specifiek besteed moeten worden (riool)	5.5 84		556	5.0 28	5.0 28		662	4.3 66	4.3 66		740	3.6 26	3.6 26		750	2.8 76
Sub Totaal	5.5 84	0	556	5.0 28	5.0 28	0	662	4.3 66	4.3 66	0	740	3.6 26	3.6 26	0	750	2.8 76
<u>Onderhoudsvoo rzieningen gemeentelijke gebouwen</u>																
Onderhoudsvoorz ieningen	2.2 37	499	526	2.2 10	2.2 10	511	511	2.2 10	2.2 10	511	511	2.2 10	2.2 10			2.2 10
Sub Totaal	2.2 37	499	526	2.2 10	2.2 10	511	511	2.2 10	2.2 10	511	511	2.2 10	2.2 10	0	0	2.2 10
Totaal voorzieningen	12. 578	919	1.467	12. 030	12. 030	742	1.364	11. 408	11. 408	742	1.442	10. 708	10. 708	236	941	10. 002

Omschrijving (*1000)	Sal do	Toevo egen	Vermin deren	Sal do	Sal do	Toevo egen	Vermin deren	Sal do	Sal do	Toevo egen	Vermin deren	Sal do	Sal do	Toevo egen	Vermin deren	Sal do
	01- 01- 202 6			31- 12- 202 6	01- 01- 202 7			31- 12- 202 7	01- 01- 202 8			31- 12- 202 8	01- 01- 202 9			31- 12- 202 9

Bijlage 3 Beleidsindicatoren

Beleidsindicatoren

In deze bijlage zijn de voor iedere gemeente verplicht voorgeschreven beleidsindicatoren opgenomen. De gegevens zijn afkomstig van de openbare bron 'Waarstaatjegemeente.nl' (16-09-2025).

Om enige context te bieden aan de scores, zijn telkens de drie meest actuele jaren van zowel Winterswijk als Nederland (landelijk gemiddelde) opgenomen.

Peiljaar	Winterswijk	Nederland	Peiljaar	Winterswijk	Nederland
Verwijzingen Halt per 1.000 jongeren			Demografische druk in %		
2024	13	9	2025	82%	71%
2023	7	9	2024	80,9%	70,4%
2022	7	8	2023	81,3%	70,3%
Misdrijven - Gewelddsmisdrijven per 1.000 inwoners			Gemeentelijke woonlasten eenpersoonshuishouden in €		
2024	4,8	4,3	2025	780	957
2023	4,4	4,3	2024	735	niet bekend
2022	5,1	4,5	2023	709	860
Misdrijven - Vernielingen en misdrijven tegen openbare orde en gezag per 1.000 inwoners			Gemeentelijke woonlasten meerpersoonshuishouden in €		
2024	4,4	5,7	2025	962	1050
2023	5,6	5,8	2024	905	niet bekend
2022	5,1	6	2023	878	942
Misdrijven - diefstallen uit woning			Banen per 1.000 inwoners in de leeftijd van 15 t/m 64 jaar		
2024	0,9	1,2	2024	817,9	836,6
2023	0,9	1,3	2023	817,9	836,6
2022	1,2	1,4	2022	812,4	825,4
Misdrijven - Winkeldiefstallen			Jongeren met een delict voor de rechter in %		
2024	1,5	2,2	2023	1%	1%
2023	1,2	2,5	2022	1%	1%
2022	1,5	2,3	2020	1%	1%
Funciemenging in %			Achterstand onder jeugd kinderen in uitkeringsgezin in %		
2023	52,3%	54,2%	2023	5%	6%
2022	52,3%	53,8%	2022	5%	6%
2021	51,5%	53,3%	2021	5%	6%
Vestiging (van bedrijven) per 1.000 inwoners in de leeftijd van 15 t/m 64 jaar			Achterstand onder jeugd werkloze jongeren in %		
2023	160	181,8	2023	2%	2%
2022	157,7	174,1	2022	2%	1%
2021	149,6	164,9	2021	1%	2%
Absoluut verzuim per 1.000 leerlingen			Netto arbeidsparticipatie in %		
2024	26,6	6,7	2024	71,8%	73,2%
2023	26,7	6,3	2023	72,1%	73,1%
2022	2,8	4,2	2022	72,0%	72,2%
Relatief verzuim per 1.000 leerlingen			Personen met een bijstandsuitkering per 10.000 inwoners		
2024	24	28	2024	301,6%	343,6%
2023	19	27	2023	294,2	344,8
2022	18	24	2022	308,7	366,7
Voortijdige schoolverlaters zonder startkwalificatie (vsv-ers) in %			Lopende re-integratievoorzieningen per 10.000 inwoners van 15 t/m 64 jaar		
2024	2,2%	2,3%	2024	724,1	203,1
2023	2,4%	2,4%	2023	646,7	191,5
2022	2,1%	2,4%	2022	629,7	197,7
Niet-sporters in %			Jongeren met jeugdhulp in % van alle jongeren tot 18 jaar		
2024	42,6%	42,5%	2024	16,1%	13,7%
2022	48,3%	46,4%	2023	15,8%	13,5%
2020	55,3%	49,2%	2022	15,2%	13,4%
Omvang huishoudelijk restafval per kg/inwoner			Jongeren met jeugdbescherming in %		
2023	53	148	2024	0,7%	1,0%
2022	54	148	2023	0,9%	1,1%
2021	60	164	2022	1,2%	1,2%
Percentage bekende hernieuwbare elektriciteit			Jongeren met jeugdreclassering in %		
2022	22,9%	32,5%	2022	0,2%	0,3%
2021	15,8%	33,1%	2021	0,3%	0,3%
2020	13,3%	26,8%			

Peiljaar	Winterswijk	Nederland	Peiljaar	Winterswijk	Nederland
Gemiddelde WOZ waarde in duizend €			Cliënten met een maatwerkarrangement WMO per 10.000 inwoners		
2025	311	398	2024	670	720
2024	300	379	2023	670	700
2023	286	368	2022	680	710
Nieuw gebouwde woningen per 1.000 woningen					
2024	1,2	8,4			
2023	5,2	9,1			
2022	4,7	9,3			

Beleidsindicatoren bedrijfsvoering

Naam Indicator	Eenheid	Bron	2023	2024	2025
Formatie	Fte per 1000 inwoners	Eigen gegevens	7,23 fte	7,38 fte	7,62 fte
Bezetting	Fte per 1000 inwoners	Eigen gegevens	6,83 fte	7,04 fte	7,56 fte
Apparaatskosten	Kosten per inwoner	Eigen begroting	€ 762	€ 818	€ 873
Externe huur	Kosten als % van totale loonsom regulier personeel en totale kosten inhuur externen.	Eigen begroting	5,08%	1,16%	2,21%
Overhead	% van totale kosten	Eigen begroting	9,32%	9,41%	9,84%

Bijlage 4 Investerings

Investeringsoverzicht 2026-2029

Met het vaststellen van de begroting autoriseert de gemeenteraad onderstaande investeringen (kredieten) voor de jaarschijf 2026. Bij de jaarrekening stellen we voor of de kredieten kunnen worden afgesloten of dat deze eventueel, goed onderbouwd, langer beschikbaar moeten blijven. Bijvoorbeeld omdat er sprake is van vertraging in de uitvoering.

De genoemde investeringen vloeien voort uit beleidsdocumenten of plannen die eerder in de raad zijn behandeld, zoals bijvoorbeeld het wegenplan, het onderwijshuisvestingsplan of het beleidsprogramma klimaatadaptatie. De belangrijkste investeringen zijn hieronder nader toegelicht.

Pr.	Beleidsveld (* € 1000)	Investeringskrediet	2026	2027	2028	2029	Totaal 2026 t/m 2029	Maatschappelijk nut / Economisch nut
	Materiële vaste activa							
2	2.2 Sport	Sportaccomodaties	-	-	-	500	500	Economisch
3	3.1 Openbare ruimte	Laanbomen (vervanging)	265	265	265	265	1.061	Maatschappelijk
3	3.1 Openbare ruimte	Project Hakkelerkamp Oost 1 + 2	1.362	-	-	-	1.362	Maatschappelijk
3	3.1 Openbare ruimte	Openbare verlichting	494	494	494	494	1.976	Maatschappelijk
3	3.1 Openbare ruimte	Verbeteren fietsroutes en schoolomgevingen, fietspaden	537	513	185	-	1.235	Maatschappelijk
3	3.1 Openbare ruimte	Reconstructie wegen binnen en buiten de kom	2.376	1.689	963	554	5.582	Maatschappelijk
3	3.2 Klimaat, water en milieu	Project Hakkelerkamp Oost 1 + 2	880	-	-	-	880	Economisch
3	3.2 Klimaat, water en milieu	Klimaatadaptatie	400	350	-	-	750	Economisch
3	3.2 Klimaat, water en milieu	Vervanging pompunits, leidingwerk en gemalen	445	445	445	445	1.780	Economisch
3	3.2 Klimaat, water en milieu	Stamriool herstel	1.400	267	333	335	2.336	Economisch
3	3.2 Klimaat, water en milieu	Riolering Bargerbosch , Europark en overige riolering	383	574	-	75	1.033	Economisch
3	3.5 Economie en lobby	Project Dennenoord	20	-	-	-	20	Maatschappelijk
4	4.1 Bestuur, organisatie en dienstverlening	Hardware / software servers / backup	761	415	-	-	1.176	Economisch
4	4.2 Openbare orde en veiligheid	Auto's	-	-	45	-	45	Economisch
	Totaal investeringskredieten materiële vaste activa		9.323	5.013	2.731	2.668	19.735	

Toelichting

In programma 1 en 5 zijn geen investeringen van toepassing.

Programma 2

Beleidsveld 2.2 Sport

In dit programma is in de begroting 2026 tot en met 2029 een krediet van € 500.000 in 2029 geraamd voor vervanging van de toplaag bij atletiekvereniging Archeus.

Programma 3

Beleidsveld 3.1 Openbare ruimte

- **Project Hakkelerkamp Oost**
Deze investering van € 2.242.000 in 2026, bestaande uit € 1.362.000 voor reconstructie wegen/groenaanleg en € 880.000 voor vervanging van de riolering, betreft de afronding van dit project.
- **Laanbomen (vervanging)**
Conform het vastgestelde Bomenbeheerplan 2018 worden in 2026 tot en met 2029 voor € 1.061.000 aan laanbomen vervangen (€ 265.000 per jaar).
- **Openbare verlichting**
De raad heeft 26 juni 2025 het beleidsplan 'Licht in Winterswijk, 2025-2032' vastgesteld. Hierbij is voorgesteld om een investeringskrediet van € 1.976.000 op te nemen in de begroting 2026-2029, ten behoeve van een vervangingsopgave van circa 1.950 lampen voor ledlampen. Het huidige type lampen wordt niet meer geproduceerd en de voorraad is gering. Verdeeld over de begrotingsjaren komt dit neer op € 494.000 per jaar. Dit is inclusief indexering van 2,6% op basis van de consumentenprijsindex (CPI) 2026.
- **Verbeteren fietsroutes en schoolomgevingen, fietspaden:**

Verkeersmaatregelen schoolomgevingen	€ 446.000 N
Reconstructie recreatieve fietspaden	€ 91.000 N
Totaal verbeteren fietsroutes en schoolomgevingen, fietspaden (2026)	€ 537.000 N

- Verkeersmaatregelen schoolomgevingen
Dit betreft het accentueren van schoolomgevingen door middel van bebording en belijningen. Daarnaast betreft dit maatregelen met betrekking tot het afwaarderen van 50 kilometer naar 30 kilometer. Acacialaan - Kloetenseweg en verkeersremmers en veiliger oversteken.

Over het mobiliteitsplan neemt de raad in het najaar van 2025 een separaat besluit.

Voor het verbeteren van fietsroutes en schoolomgevingen is € 422.000 in 2027 en € 97.000 in 2028 geraamd. In 2027 is onder andere de geraamde aanleg van een vrijliggend fietspad aan de Europalaan van € 300.000 opgenomen.

Bij herontwikkeling van de appartementen aan de Europalaan is de wens een vrijliggend (veilig) fietspad te realiseren. Deze kosten zijn niet opgenomen in de exploitatiekosten van De Woonplaats.

Voor de reconstructie van recreatieve fietspaden is € 97.000 in 2027 en € 88.000 in 2028 geraamd. In totaal is in 2026 tot en met 2029 € 1.235.000 geraamd voor het verbeteren van fietsroutes, schoolomgevingen en fietspaden.

- Reconstructie wegen binnen en buiten de kom:

Reconstructie Bargerbosch	€ 82.000 N
Reconstructie Hakkelerkampstraat parkeerterrein inclusief groenaanleg	€ 336.000 N
Herinrichting Markt	€ 100.000 N
Rijbaan Vredenseweg inclusief groenaanleg (uitgaven)	€ 1.275.000 N
Rijbaan Vredenseweg (inkomsten/subsidie)	€ 267.000 V
Europark (instandhouding rijbaan/fietspad)	€ 109.000 N
Masterveldweg (instandhouding buitenwegen)	€ 300.000 N
Eibergseweg fase 2	€ 107.000 N

Beuksveld (instandhouding buitenwegen)	€ 29.000 N
Vervangen deklaag rijbaan Ratum tot Broerinkweg	€ 103.000 N
Reconstructie Eibergseweg fase 1	€ 202.000 N
Totaal reconstructie wegen binnen en buiten de kom (2026)	€ 2.376.000 N

Voor de reconstructie wegen Bargerbosch is in 2027 € 1.018.000 geraamd. Voor de Eibergseweg fase 2 is in 2027 € 194.000 en voor de instandhouding buitenweg Beuksveld € 130.000 geraamd. Voor de Eibergseweg fase 1 is € 203.000 in 2028 geraamd. Totaal is in 2026 tot en met 2029 € 5.582.000 geraamd voor de reconstructie van de wegen binnen en buiten de kom.

Herinrichting Markt

Dit betreft een voorbereidingskrediet van € 100.000 in 2026 voor de beoogde vergroeningsopgave in dit gebied. Hiervoor volgt een separaat raadsvoorstel, waarbij wordt beoogd het gebruik van de groenstaanders, bomen, fietsparkeervoorzieningen, plantvakken en eventuele waterbergende systemen te realiseren. Beleidsveld 3.2 Klimaat, water en milieu.

- Klimaatadaptatie

Deze geraamde investering van € 750.000 (€ 400.000 in 2026 en € 350.000 in 2027) vloeit voort uit de vastgestelde Klimaatagenda 2022 tot en met 2026.

- Vervanging pompunits, leidingwerk en gemalen, en herstel stamriool

Tijdens de uitvoering van het Water- en Rioleringsprogramma (WRP) 2024-2028 is gebleken dat een aantal noodzakelijke investeringen in de riolering, specifiek ten aanzien van het stamriool en het drukrioleringsstelsel, niet of onvoldoende is meegenomen. Omdat het risico van uitstel niet meer verantwoord is, wordt voorgesteld hiervoor in de meerjarenbegroting 2026 tot en met 2029 een extra krediet van € 3.861.000 op te nemen.

De investering voor het drukrioleringsstelsel van € 1.450.000 is verantwoord onder vervanging pompunits, leidingwerk en gemalen. De investering voor het herstel van het stamriool (€ 2.336.000) is verantwoord onder herstel stamriool. Investering in de vervanging van de duiker (€ 75.000) is verantwoord onder riolering Bargerbosch, Europark en overig.

Riolering Bargerbosch, Europark en overige riolering:

Riolering Hakkelerkampstraat	€ 15.000 N
Riolering Bargerbosch	€ 41.000 N
Riolering Europark	€ 208.000 N
Riolering Vredenseweg	€ 119.000 N

Totaal riolering Bargerbosch, Europark en overige riolering (2026) € 383.000 N

In 2027 is € 507.000 geraamd voor riolering Bargerbosch en € 68.000 geraamd voor riolering Beuksveld.

In 2029 is € 75.000 geraamd voor het vervangen van de duiker aan de Waliëneweg.

Programma 4

In dit programma zijn in de begroting 2026 tot en met 2029 de volgende kredieten opgenomen:

Beleidsveld 4.1 Bestuur, organisatie en dienstverlening

- Hardware/servers/telefonie/back-up: € 1.176.000 (€ 761.000 (2026) en € 415.000 (2027)).

4.2 Openbare orde en veiligheid

- Auto's
Dit betreft de vervanging van een auto (handhaving) van € 45.000 in 2028.

Bijlage 5 Uitgangspunten begroting 2026-2029

Uitgangspunten begroting 2026 - 2029

De begroting 2026-2029 is opgebouwd volgens de volgende uitgangspunten:

1. De (financiële) basis van de begroting wordt gevormd door de stand van de eerste prognose 2025-2028. Hierin zijn verwerkt:

a. De financiële baten en lasten van het bestaande (door de raad vastgestelde) beleid.

b. De kapitaallasten van de (door de raad geaccordeerde) voorgenomen investeringen.

c. De basis voor de jaarschijf 2029 wordt gevormd door de jaarschijf 2028 en gecorrigeerd voor bekende ontwikkelingen, zoals fluctuaties in de algemene uitkering en de kapitaallasten.

2. Algemene uitkering:

a. Raming is op basis van de meicirculaire 2025.

b. Ramingen zijn naar constante prijzen. Dat wil zeggen dat alleen in het begrotingsjaar budgetten worden gecorrigeerd voor inflatie (zowel aan de lasten- als aan de batenkant). Voor de jaren erna worden de budgetten (voor wat het prijsdeel betreft) constant gehouden in de programmabegroting.

c. Hervormingsagenda Jeugd: begin 2025 is door een deskundigencommissie (Commissie van Ark) een advies uitgebracht over de kosten voor de jeugdzorg. De commissie is van mening dat de middelen die de gemeenten ontvangen niet toereikend zijn. In de meicirculaire heeft het Rijk voor 2026 en 2027 hieraan deels gevolg gegeven. Het is nog onzeker wat het Rijk voor de jaren 2028 en verder gaat doen.

d. Met eventuele effecten van de herverdeling van het gemeentefonds hebben we vooralsnog geen rekening gehouden. Begin 2025 heeft de minister de

kamer geïnformeerd over de voortgang van de aanpassing van het gemeentefonds. Op korte termijn is geen aanpassing te verwachten op grond van de periodieke onderzoeken betreffende het gemeentefonds. Dit kan zowel een risico als een kans zijn.

De minister heeft wel aangegeven dat met ingang van 2027 de suppletie over de herverdeeleffecten toegepast gaat worden. Dat zou betekenen dat de algemene uitkering van Winterswijk wordt verhoogd met € 15 per inwoner in 2027, € 30 in 2028 en € 45 in 2029. De provincie staat het niet toe dit in de (meerjaren)begroting 2026 te verwerken.

- e. Aantallen/hoeveelheden (bijvoorbeeld inwoners, woningen en bijstandsgerechtigden) zijn aangepast naar de actuele stand. Op nog te realiseren groei wordt niet geanticipeerd. Dat doen we in onze begroting namelijk ook niet aan de lastenkant.
-

- f. De omvang en verdeling van de algemene uitkering gaat de laatste jaren gepaard met grote onzekerheden. In de meicirculaire is hierover geen nieuwe informatie opgenomen.
-

- g. Van alle mutaties in de algemene uitkering wordt beoordeeld of hier ook extra lasten tegenover staan, bijvoorbeeld bij een nieuwe taak. Wanneer dit duidelijk is, wordt het betreffende bedrag ook toegevoegd aan het betreffende beleidsveld. Wanneer dit nog onzeker is en nader moet worden uitgezocht, wordt het bedrag binnen de begroting op een afzonderlijke stelpost gereserveerd.
-

3. Lonen van eigen personeel:

- a. Uitgangspunt is de toegestane formatie zoals door het directiebestuur vastgesteld in het voorgaande jaar, vermeerderd met de gewenste formatie-uitbreiding in het begrotingsjaar.
-

- b. Voor de inschaling wordt uitgegaan van de huidige schaal van de formatieplaats. Daarbij wordt de gemiddelde trede van de actuele formatie, afgerond naar boven, gehanteerd.
-

- c. Voor de jaren 2027 en verder hebben we geen toename van de loonsom geraamd, behalve daar waar extra formatie is aangevraagd of waartoe de CAO ons verplicht.
-

4. Inhuur:

- a. Dit bedrag wordt niet geïndexeerd.
-

5. Prijzen:

- a. Prijzen worden alleen geïndexeerd indien sprake is van onderliggende contracten.
-

6. Budgetten Jeugd en Wmo

- a. De budgetten voor Jeugd en Wmo zijn met 4,24% geïndexeerd voor de Overheidsbijdrage in de Arbeidskostenontwikkeling (OVA).
-

7. Subsidies en bijdragen aan derden:

- Alle subsidies worden op basis van bestaande afspraken verhoogd met het
- percentage conform het CBS-indexcijfer voor cao-lonen, contractuele loonkosten en arbeidsduur. Voor 2026 is dat 4,7%.
 - Bijdragen aan gemeenschappelijke regelingen worden geraamd conform hun begroting voor 2026.
 - Overige bijdragen: de begroting voor SW-personeel is conform de opgave salarisadministratie Berkelland. Loonkosten van dit personeel zijn jaarlijks geïndexeerd met 3,5%.

8. Financieringsrente:

- Het gemiddelde rentepercentage op langlopende geldleningen bedraagt 2,6%.
- We gaan bestaande langlopende geldleningen niet herfinancieren in verband met de hoge renteboete.
- We gaan ervan uit dat we maximaal financieren met 'kort geld', oftewel met een looptijd korter dan een jaar. Voor de gemeente Winterswijk is dit 8,5% van de totale begroting (exclusief reservemutaties).
- Voor nieuw aan te trekken langlopende geldleningen hanteren we vanaf 2024 het uitgangspunt dat het rentepercentage 3,5% bedraagt.
- We berekenen geen rente over ons eigen vermogen (bespaarde rente).

9. Renteomslag:

Dit is het rentepercentage dat wordt toegepast voor de doorberekening van financieringskosten.

- Intern rentepercentage grondexploitatie is 2%.
- Dit percentage wordt aan de grondexploitaties doorberekend over de
- boekwaarde. Voor de berekening van dit percentage zijn wij gebonden aan voorschriften uit het Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten (BBV).
 - Intern rentepercentage overige activa is 2%.
 - In de begroting 2026, paragraaf financiering, nemen we het voorgeschreven renteschema op, zoals voorgeschreven in de BBV-notitie rente.

10. Belastingen en heffingen:

Belastingen

Onroerendezaakbelasting (OZB)	2,6%*
Precariobelasting	2,6%

Toeristenbelasting	Afwijkend
Forensenbelasting	Afwijkend
Reclamebelasting	Afwijkend

Heffingen

Afvalstoffenheffing	(maximaal) 100% kostendekkend
Riool- waterzorgheffing	(maximaal) 100% kostendekkend
Leges (vergunning, waaronder Algemene Plaatselijke Verordening (APV))	(maximaal) 100% kostendekkend
Grafrechten	(maximaal) 100% kostendekkend**

*Tenzij omstandigheden anders bepalen (separate besluitvorming hierover ligt altijd bij de raad) vormt het inflatiecijfer van het Centraal Planbureau (CPB) uit de meicirculaire (jaar voor begroting) de basis voor de indexering.

**De tarieven worden jaarlijks vastgesteld. In principe geldt hiervoor 100% kostendekkendheid, die echter op dit moment niet wordt gehaald omdat de tarieven dan teveel stijgen c.q. afwijken van gemiddelden.

- Alle belastingen en lokale heffingen worden in de begroting geraamd op basis van bijvoorbeeld het aantal verwachte verstrekkingen of overnachtingen, in
- combinatie met c.q. dan wel de begrote opbrengst van het vorige jaar. Na besluitvorming over de begroting stelt de raad in december altijd alle nieuwe tarieven vast.

- Voor de OZB geldt dat we uitgaan van de bestaande opbrengst, vermeerderd met het indexcijfer 2,6% (Centraal Economisch Plan (CEP) 2025, Consumentenprijsindex (CPI)) en eventuele uitbreiding van woningen en/of bedrijven. Voor waardeinstijgingen wordt het OZB-tarief dan verlaagd.

- Voor de toeristenbelasting (waarvan de forensenbelasting is afgeleid) wordt een advies uitgewerkt. De afspraak is dat we in overleg met de sector komen tot een nieuw meerjarenvoorstel voor toeristenbelasting. In 2024 hebben we de Beleidsvisie recreatie & toerisme vastgesteld. Op basis van deze visie stellen we in 2025 een uitvoeringsagenda op. Doel is om deze uitvoeringsagenda te financieren vanuit een meeropbrengst uit toeristenbelasting. Er is dus een directe koppeling tussen de uitvoeringsagenda en het nieuwe meerjarenvoorstel voor toeristenbelasting. Het huidige stelsel, inclusief de forfaitaire aantallen, wordt hiervoor tegen het licht gehouden.

d. De reclamebelasting wordt na aftrek van kosten één op één doorbetaald aan Stichting Ondernemersfonds Winterswijk. Daarom vindt vaststelling van het tarief in overleg met hen plaats.

e. Afvalstoffenheffing: 100% kostendekkend.

f. Rioolrecht: in eerste aanleg is het uitgangspunt volledige kostendekkendheid.

g. Grafrechten: in 2022 is er een nieuwe tarieventabel ingevoerd, waarbij de tarieven gewijzigd zijn. Voorgesteld wordt de tarieven voor 2026 conform de index met 2,6% (CEP 2025, CPI) te verhogen.

h. Marktgelden: het tarief wordt vooralsnog conform index met 2,6% (CEP 2025, CPI) aangepast. De inzet is toe te werken naar kostendekkende tarieven. Hierover vindt overleg plaats met de marktvereniging.

i. Leges algemene dienstverlening: de niet door het Rijk gemaximeerde leges worden geïndexeerd met 2,6% (CEP 2025, CPI).

j. Leges omgevingsvergunning: binnen het ruimtelijk domein kunnen de leges worden verhoogd tot maximaal kostendekkend. De meest substantiële legesinkomsten worden gehaald uit de omgevingsvergunning voor een omgevingsplanactiviteit (Ruimtelijke Ordening (RO)), en in mindere mate uit de omgevingsvergunning voor de bouwactiviteit (onder andere vanwege de invoering van de Wet kwaliteitsborging voor het bouwen). De vaste prijzen voor leges worden geïndexeerd en de percentages in relatie tot de bouwsom blijven gelijk, aangezien de bouwkosten al stijgen als gevolg van inflatie.

k. Huren en pachten: op basis van de afspraken zoals opgenomen in de betreffende overeenkomst.

11. Structurele dekking uit reserves:

a. € 15.000 met ingang van 2021 gedurende twintig jaar uit de reserve dekking kapitaallasten, ter dekking van de kapitaallasten Notaristuin. Zodra deze dekking eindigt, zijn ook de kapitaallasten vervallen.

12. Grondexploitatie:

a. We actualiseren grondexploitaties voor het Meerjarenperspectief Grondexploitaties (MPG) en gebruiken die als basis voor de begroting 2026.

Doorbelaste bedrijfsvoering en kapitaallasten

Alle lasten die een gemeente maakt, worden doorbelast naar de individuele beleidsvelden binnen de vijf programma's van de gemeentebegroting. Dit geldt ook voor de salarislasten van medewerkers en de kapitaallasten van investeringen. Door cao-stijgingen, taakmutaties, mutaties in de personeelsformatie en mutaties in investeringen, verschillen de doorbelastingskosten van jaar tot jaar. Hierdoor kunnen er mutaties plaatsvinden in de doorbelasting van de salariskosten en de kapitaallasten naar en tussen de beleidsvelden.

Deze mutaties in de verdeling van de salarislasteren van medewerkers en de kapitaallasteren van investeringen worden binnen de beleidsvelden niet nader toegelicht, omdat het slechts een kwestie is van herverdeling van de toerekening van lasten naar de verschillende beleidsvelden binnen de gemeentebegroting. Volstaan wordt met het noemen van het absolute bedrag van wijziging in de toerekening van salariskosten en kapitaallasteren aan het betreffende beleidsveld. Wel wordt de toename van salariskosten door cao-stijgingen en door uitbreiding van de personeelsformatie in programma 4 nader toegelicht. Ook de (mutaties in) investeringen worden toegelicht in de individuele programma's en daarnaast ook nog in de bijlage Investeringskredieten.

